

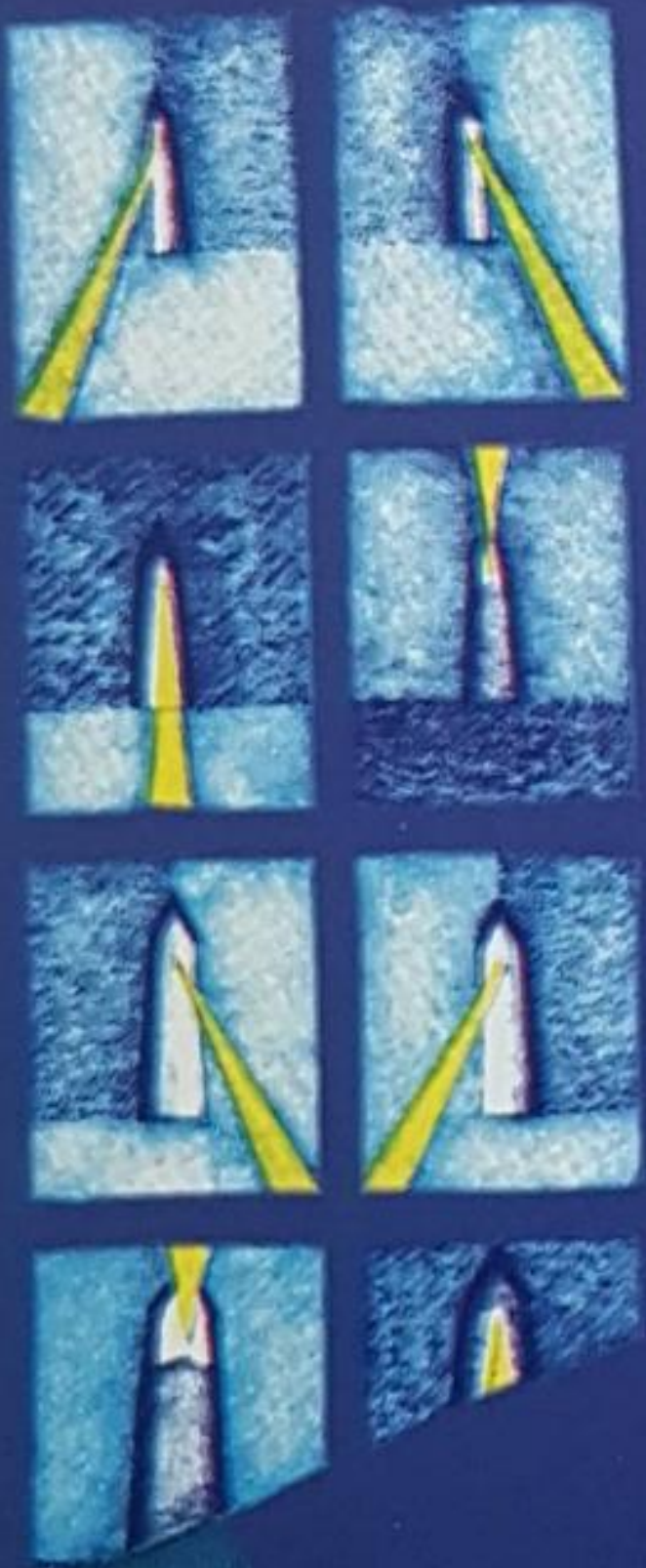

Uçan Süpürge Kadın Dergisi

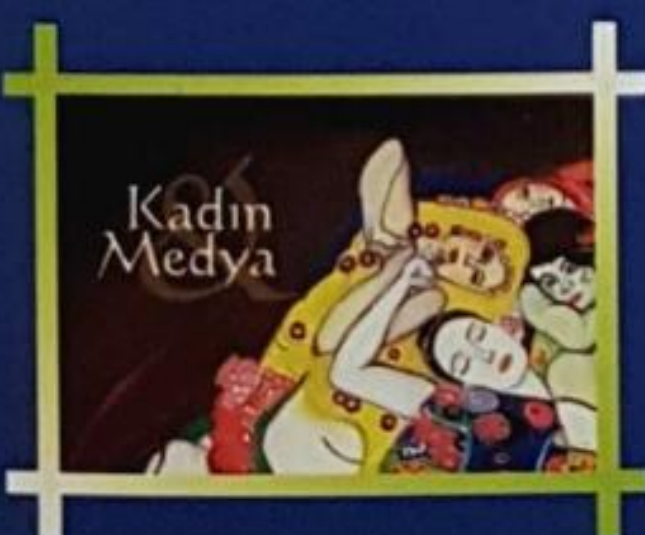
Sayı: 24 2006 5.00 YTL

UÇAN HABER

özel sayı

uçan süpürge 10 yaşında

hayat haberdır

kadın haberciliği

gerçek olmayan çağın
arenaları

kadın örgütleri medyayı
nasıl kullanıyor?

Veronica Guerin

İrlandalı gazeteci. Muhasebe ve siyaset öğrenimi gördü. Bir halkla ilişkiler şirketi kurdu; ardından Sunday Business Post ve Sunday Tribune gazetelerinde çalıştı. 1994 yılında, İrlanda'da yayımlanan Sunday Independent gazetesinde takma adla adli vakaların perde arkasını ve yeraltına dünyasının karanlık ilişkilerini açığa çıkaran yazılar yazmaya başladı. Uyuşturucu satıcılarının ipliğini pazara çıkaran yazıları nedeniyle çok sayıda ölüm tehdidi aldı. 30 Ocak 1995'te evinde bacağından vurularak yaralandığında muhalifleri, Guerin'in çalışmalarının reklam amaçlı olduğunu öne sürdüler. Bu bir 'uyarı'ydı ama Guerin'i uyuşturucu baronlarının karanlık işlerini araştırmak ve edindiği bilgileri kamuoyuyla paylaşmaktan vazgeçiremedi. Gazete, Guerin'i korumak için bir güvenlik ekibi kurdu. 13 Eylül günü, görüşme yapmak üzere evine gittiği cinayet zanlısı John Gilligan'ı kendisine saldırmakla suçladı. Gilligan ise Guerin'i, hakkında herhangi bir yazı daha yazarsa oğlunu kaçırmak ve ona tecavüz etmekle tehdit etti. İrlanda polisi, Guerin'e 24 saat güvenliğini sağlayacak korumalar tahsis etti ama Guerin bunu tarzına uymadığını söyleyerek reddetti.

Veronica Guerin, 26 Haziran 1996'da Dublin dışında bir kavşakta kırmızı ışıkta durduğu sırada arabasına yaklaşan motorsikletli adamlar tarafından vurularak öldürüldü. Dönemin başbakanı John Bruton, Guerin suikastını "Demokrasiye vurulmuş bir darbe" olarak niteledi. Olayla ilgili soruşturma başlatan polis, organize suçlara karışan 150'den fazla kişiyi gözaltına aldı. Suikastın ardından, Guerin'in tehlikeli soruşturmaları sırasında, çalıştığı gazete tarafından yeterince korunmadığı ve gazetenin bu olayda sorumluluğu olup olmadığı uzun süre tartışıldı.

Müşerref Hekimoğlu

Gazeteci. 1921 yılında İstanbul'da doğdu. Gazeteciliğe 1948 yılında İstanbul'da Hayat dergisinde başladı. Yeni Sabah, Akşam ve Cumhuriyet gazetelerinde köşe yazarlığı yaptı. 1972 yılında kurulan ANKA Haber Ajansı'nın kurucularından biriydi. Beş yıl sonra genel müdürlüğü Altan Öymen'den devraldığı ajansı 28 yıl yönetti, özgür ve dürüst habercilik için yaşamının sonuna kadar mücadele etti. Gazeteciliği bir yaşam biçimi olarak seçen Müşerref Hekimoğlu, bu yönüyle kadın gazetecilere de örnek oldu. ANKA'nın onursal başkanlığına seçildiği 2004 yılında 83 yaşında yaşama veda etti. Son olarak Cumhuriyet gazetesinde köşe yazarlığı yapan Hekimoğlu sürekli basın kartı sahibiydi. Ölümünün ardından ANKA, İletişim Araştırmaları Derneği ile birlikte kadın gazeteciler için Müşerref Hekimoğlu Gazetecilik Ödülleri düzenledi. Ödüllerin ilki 2005 yılında verildi; kültür-sanat dalında Milliyet gazetesi muhabiri Sema Aslan, siyasal-sosyal haberler dalında Birgün gazetesi muhabiri Gülsen İşeri ve eğitim-sağlık dalında Anadolu Ajansı Diyarbakır muhabiri Meral Özdemir ödüle hak kazandı. Tercüman gazetesi muhabiri Yeşim Eraslan da jüri tarafından özendirme ödülüne değer bulundu.

Müşerref Hekimoğlu'nun, anılarını kaleme aldığı "Bir Cumhuriyet Kızı", keman sanatçısı Suna Kan' armağan niteliğinde "Öz Şarkısını Duyuran Keman" ve Cumhuriyet Dergi'de yayımlanan yazılarından oluşan "Başkent Günleri" gibi kitapları bulunuyor.

Sabiha Sertel

Gazeteci. 1895'te Selanik'te doğdu. Yazı yaşamına eşi Zekeriya Sertel'le birlikte çıkardıkları haftalık Büyük Mecmua (1919) dergisiyle adım attı. Dergide, ilk sayıdan itibaren kadın sorunlarına ağırlık verdi. Aynı yıl eşiyle birlikte gittiği ABD'de sosyoloji öğrenimi gördü. Kadın konuları üzerinde daha ayrıntılı düşünmeye başladı. Serteller 1936'da Tan gazetesini çıkarmaya başladılar. 1945 yılında Tan matbaasının yakılmasının ardından Türkiye'den ayrılmak zorunda kaldılar. Sabiha Sertel bu 'sürgün' yıllarında Paris, Budapeşte, Moskova ve Bakü'de yaşadı. Budapeşte Radyosu'nun Türkçe yayınlar servisinde çalıştı. Son yıllarında Türkiye'ye dönme talebi reddedildi.

Cumhuriyet döneminin ilk kadın gazetecilerinden Sabiha Sertel, erkeklerin dünyasında cesaret edip sivrildi, özgürlüğü, barışı, demokrasiyi, kadın haklarını savundu. Kızı Yıldız Sertel 90'lı yıllarda katıldığı bir söyleşide onu "Kalemi sert, düşüncelerinde bükülmez ama çok müşfik bir anne" olarak tanımlamıştı. Gazeteciliği meslek olarak benimsemiş ilk kadın yazarlardan Sabiha Sertel 2 Eylül 1968'de Bakü'de öldü. Gazeteciliğinin yanı sıra 'Tevfik Fikret-Mehmet Akif Kavgası', 'Tevfik Fikret İdeolojisi ve Felsefesi' adlı incelemeleri ve 'Demokrasi Mücadelesinde Bir Kadın' adlı kitabıyla da dikkat çeken Sabiha Sertel'in anılarını topladığı 'Roman Gibi', ölümünden sonra 1969'da yayımlandı.

Anna Politkovskaya

Ukraynalı gazeteci ve insan hakları savunucusu. 1958'de doğdu. Moskova Devlet Üniversitesi'nde gazetecilik öğrenimi gördü. 1980'de Izvestiya gazetesinde çalışmaya başladı. 1999'da Novaya Gazeta'ya geçti. Çeçenistan'daki savaş ortamını yakından izledi. 2001 yılında Uluslararası Af Örgütü'nün 'İnsan Hakları Haberciliği Ödülü'nü kazandı. Ordu ve polis teşkilatındaki şiddet, devlet içindeki yolsuzluk gibi konular kaleme aldığı yazılar nedeniyle Rusya ve Çeçenistan'da 'yetkililerin' yıldırma ve taciz girişimleriyle karşı karşıya kalan Politkovskaya 2004 yılının haziran ayında Çeçenistan'da şu anki başbakan Ramzan Kadirov'un Tsenteroi'deki evinde birkaç saat süreyle alıkonuldu, sözlü tacize uğradı ve tehdit edildi. Eylül ayında ise Kuzey Osetya'nın Beslan kentindeki rehine krizini izlemek için bu kente gitmek üzere bindiği uçakta içtiği çay 'zehirli' çıktı.

Rusya'nın en önemli insan hakları savunucularından ve bağımsız gazetecilerinden Anna Politkovskaya, 7 Ekim 2006'da Moskova'daki evinde öldürüldü.

Rusya devlet başkanı Vladimir Putin'e yönelik eleştirileriyle bilinen ve bu nedenle 'istenmeyen gazeteci' ilan edilen, ancak Çeçenistan'da insan hakları ihlallerini dillendirmekten ödün vermeyen Politkovskaya'nın "Putin'in Rusyası" ve "Kırlı Çeçenistan üzerine kaleme aldığı yazılardan oluşan "Kırlı Savaş" adlı kitapları bulunuyor. Politkovskaya 2004'te, insan hakları savunucularına verilen Olof Palme Ödülü'nü alan Politkovskaya, Putin iktidarında öldürülen 13. gazeteci oldu.

Uçan Süpürge

Bu sayı Finlandiya Büyükelçiliği'nin katkılarıyla hazırlanmıştır.
With the contribution of the Embassy of Finland.

Sahibi

A.Ürün Güner

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Halime Güner

Genel Yayın Yönetmeni

Selen Doğan

Yazı İşleri

Ezgi Kızmaz, Özlem Kinal,
A.Ürün Güner, Nil Perçinler,
Sevna Akpınar, Beyza Tokgöz,
Nihan Katipoğlu

Katkıda Bulunanlar

Mutlu Binark, Aydan Özsoy, İncilay Tokgöz,
Nadire Mater, Emel Armutçu, Nevval Sevindi,
Emine Bozkurt, Lale Akgün, Sibel Astarcioglu,
Uğur Yüksel, Zeynep Çolpan, Özlem Özmen,
Zeynep Aksoy, Nur Sürer, Mine Gencel Bek,
Sündüz Haşar, İrep Çakır Güner, Hülya Uğur
Tannöver, Öykü Didem Aydın, Oya Özden
Saner, Sevim Kılıç, Naşide Buluttekın, Gül San,
Eylem Akdölek, Azize Atar, Türkan Bıyık,
Kadın Dayanışma Vakfı,
Kadın Girişimciler Derneği,
Başkent Kadın Platformu, Van Kadın Derneği,
Mor Çatı, Çağdaş Kadın ve Gençlik Vakfı,
Türk Üniversiteli Kadınlar Derneği.

Yönetim Yeri

Büyükelçi Sokağı 20/4
06700 Kavaklıdere - Ankara
Tel: 0 312. 427 00 20
Faks: 0 312. 466 55 61

e-posta: ucanhaber@ucansupurge.org
URL: http://www.ucansupurge.org

Kapak Resmi

Deniz Bilgin

Grafik Tasarım

Gülüfer Yavuz
kardelenofset@gmail.com

Baskı

Nurol Matbaacılık ve Ambalaj San. A.Ş.
1 O.S.B. Göktürk Caddesi
No: 16 Sincan/Ankara
Tel: 0312 267 19 45

Fiyatı: 5 YTL

Basım Tarihi: 21.12.2006

Basım Adedi: 2.000 Adet

Özel Sayı Aralık 2006 • Sayı: 24

Yayın Türü: Yerel Süreli Yayın

ISSN: 1304-2564

- 5 Editör'den...
- 6 Uçan Süpürge'den...
- 11 Dosya: Kadın ve Medya
- 12 Haberler...
- 18 Hülya Uğur Tanrıöver
Medyada Kadın Temsili
- 20 İrep Güner Çakır
Kadın Muhabir Olmak
- 22 Öykü Didem Aydın
Hak Haberciliği ve Kadın Haberleri
- 24 Oya Özden Saner
Ne Farkınız Var?
- 25 Zeynep Aksoy
Medyada Lezbiyenliğin Görünmezliği Üzerine...
- 27 Selen Doğan
Mine Gencel Bek: "Pazar Dinamiklerinin
Belirleyiciliğini Gözden Kaçırmamamız Lazım"
- 29 Haberi Kim Yapıyor?
- 30 Selen Doğan
Kadın Gazeteciler
Medyanın Kadına Bakışını Tartışıyor
- 35 Özlem Kinal
Duygu Asena'nın Ardından...
- 37 Dr. Aydan Özsoy
Ayin mi Seyir mi?
- 41 Mutlu Binark
Kapitalizm Acınası Hale Getirdiği
Eyleyenler Üzerine...
- 44 İncilay Cangöz
Özel Olanı Tartışmak mı? Tüketmek mi?
- 49 Sündüz Haşar
Televizyonda Kadınlar
- 51 Zeynep Çolpan
Medya Kadınlık Rolünü Nasıl Reçetelendiriyor?
- 53 Ezgi Kızmaz
Haberin Mutfağındaki Kadınlar Anlatıyor...
- 58 Muhabirler Eğitimi - 2006
- 62 Özlem Özmen
Yerelde Kadın Gazeteci Olmak
- 68 Radyo Pink: Özlem Göksan ile söyleşi...
- 71 Özlem Kinal
Savaşları, Yıkımları ve Kadınları Karelemek...
- 74 Alışveriş Sepeti...
- 78 Kadın ve Sanat
- 78 Nur Sürer
Türk Sinemasında Kadın İmgesi
- 80 Nil Perçinler
Kadının Feryadı
- 81 Uçan Haber Ekstra...

UÇAN
HABER

İçindekiler

Türkiye'nin Kadın Haber Sitesi

www.ucansupurge.org

Uçan Süpürge

Büyükelçi Sokağı 20/4 06700 Kavaklıdere, Ankara - TURKEY
Tel: +90 312 427 00 20 • Faks: +90 312 466 55 61
E-posta: web@ucansupurge.org • ucanhaber@ucansupurge.org

ikibinyedi...

medya: ne onunla ne onsuz

Medyanın, doğru kullanıldığında toplumsal dönüşüme ne büyük bir katkısı olabileceği bir bilinse diye yola çıktık. Uçan Haber'in 'Kadın ve Medya' başlıklı bu sayısını hazırlarken de bu çok yaygın iletişim ağının artılarını eksilerini birlikte değerlendirdik.

Yerel kadın muhabirlerimizle, yayınlarımızla, radyo ve televizyon programlarımızla, şimdi de Hürriyet gazetesinin Ankara ekindeki köşemizle medyada 'kadın sözü'nün çoğalmasına katkıda bulunuyoruz. Her gün yerelden ulusala tüm medyayı takip ediyor, bunları kadın bakış açısıyla değerlendiriyoruz. Bilginin eşitliğine önem veren bir kuruluş olarak da bunlara yayınlarımızda yer veriyoruz. Dilin cinsiyetçilikten arındırılmasında, ataerkil sistemin ürettiği dilin değişip dönüşmesinde, olumsuz mesajların ortadan kaldırılmasında, başka birçok kuruluştaki da örneklerini gördüğümüz bu çabaların rolü büyük oldu her zaman.

Uçan Haber'de bu kez, kadınların mücadelesinin bazen önünü kesen, bazen de ona destek olarak iyi örneklerin ortaya çıkmasını sağlayan medyaya dikkat çekmek istedik. Biliyoruz ki bizim gibi birçok kuruluş toplumsal cinsiyet duyarlığına sahip olarak, medya alternatiflerinin yaratılmasında önemli rol oynadı. Kadın örgütlerinin çıkardığı dergiler, yaptıkları radyo ve televizyon programları, kadınların imzasını taşıyan filmler, internet üzerinden kurulan ağlar... bütün bunlar daha çok iletişim daha çok etkileşim içindi.

'Kadın ve Medya' başlıklı bu sayıda kadınların 'medya' gündemine yer verdik. Son bir yılda süpürge'nin tellerine takılan 'medyada kadın' içerikli haberlerden bir derleme yaptık; ardından, kadın örgütlerinin medya ile ilişkisinden gazeteci kadınların medya sektörünün bugününe ilişkin görüşlerine, televizyon dizilerinden kadın programlarına, medyadaki yanlış ve yanlış kadın temsiline kadar birçok konuyu ele aldık. Bu sayıya gazeteci ve akademisyen kadınların yanı sıra Uçan Süpürge'nin kadın muhabirleri ve kadın örgütleri de katkıda bulundu.

Bu sayı, Finlandiya Büyükelçiliği'nin desteğiyle çıkıyor. Finlandiya'nın bu sayının hazırlıkları sürecinde Avrupa Birliği dönem başkanlığını yürütüyor olması nedeniyle Avrupa Birliği ve toplumsal cinsiyet eşitliği konusuna da Uçan Haber'de yer vermek istedik. Avrupa Parlamentosu milletvekili Emine Bozkurt'un bu konudaki görüşlerini ve Avrupa Birliği sürecinde eşitlik için atılan adımların kısa bir özetini de Uçan Haber Ekstra sayfalarında bulabilirsiniz.

Gelecek sayıda görüşmek dileğiyle...

Uçan Süpürge

Uçan Süpürge 10 yaşında!

Uçan Süpürge olarak ilk kurulduğumuz yıl bir tanıtım broşürü çıkarmıştık. Geçen 10 yıl içinde bir kadın örgütü olarak amaçlarımız ve hedeflerimiz kadar çalışma alanımız da genişledi, gelişti. Bunda kadın hareketinin güçlenmesinin de etkisi büyük hiç kuşkusuz. 10. yılımızda kendimizi yeniden tanımlamak, çeşitlenen alanlarımızı yeniden tarif etmek istedik ve yeni bir broşür hazırladık.

Uçan Süpürge 10 yıl önce yola çıkarken bir "iletişim merkezi" olarak tarif etmişti kendini. Ve şöyle demişti: "Uçan Süpürge etrafında birleşenler, kadın hareketinin bugüne dek yarattığı değerli birikimin farkındalar. Bu bilinçle, bir yandan bu birikimi daha çok kadınla paylaşmayı hedeflerken, bir yandan da yeni birikim ve deneyimler oluşturma yollarını aradılar. Böylece Uçan Süpürge fikri doğdu."

O dönemde ne internet bugünkü kadar yaygındı ne de bilgi ve haber akışı böylesine hızlı... Deneyimleri çoğaltmak, daha çok kadına ulaşmak ve birikimleri paylaşmak için kendi alanlarımızı yaratmak, var olan alanları kadın bakış açısıyla konuşmak, tartışmak, dönüştürmek istiyorduk, kadın hareketine sesiyle, sözüyle, emeğiyle dokunan tüm kadınlar olarak.

feministlerin Ankara buluşması

Uçan Süpürge bu yıl 10. yaşını "Kadın Hareketi, Feminizm ve Geleceğimiz" toplantısıyla kutladı. Bu toplantı için, yıllardır kadın hareketinin içinde yer alan feminist aktivistler, akademisyenler ve gazetecileri 22 Ocak 2006 tarihinde Ankara'ya davet ettik.

Türkiye'deki kadın hareketinin bugün ulaştığı noktayı, bu alanda emek vermiş, kadın sözünün üretilmesine katkıda bulunmuş kadınlarla birlikte değerlendirmeyi amacımız. Toplantı için hazırladığımız davet mektubunda şöyle demiştik: "Binlerce kadınız ve binlerce kez kadınlar için çeşitli biçimlerde emek ve anafikir üretiyoruz. Ancak, yıllar geçtikçe kendimize sormadan da edemiyoruz: Kendimizi mi tekrarlıyoruz? Bilinenlerin üzerine yeni bir şey koyabiliyor muyuz? Stratejilerimiz yön değiştirmeli mi? Her şey bu kadar değişip geliyorken biz bu hareketliliğin içinde nerede duruyoruz? Bildik söylemi mi tekrarlıyoruz, yoksa yeni cümleler ekleyebiliyor muyuz defterimize?.." Bu toplantının, kadın hareketinin bileşenleri olarak bizlerin bundan sonra bu hareketi nereye götüreceği, nasıl bir yol izleyeceği ve bu yolda karşılaşılan engelleri nasıl ortadan kaldıracağı konusunda ortak akıl yaratmak amacıyla düzenlendiğini de eklemiştik mektuba. Bu bir gereksinimdi. Çeşitli platformlarda bir araya geliyor, farklı ya da benzer gündemler etrafında hareket geçiyor veya düzeltilmesi gereken olumsuzluklara karşı mücadele ediyorduk. Ancak, bütün bunların ardında, kadın hareketinin dün ve bugün arasında köprüler kurmayı erteliyorduk sanki. "Kadın Hareketi, Feminizm ve Geleceğimiz" toplantısının bu açıdan olduğu kadar, kadın hareketine emek vermiş kadınları bir araya getirecek olması bakımından da önemli ve değerli bir buluşma olacağını, ayrıca genç aktivistlere de yol göstereceği düşünerek hazırlıklarımızı yaptık ve 30'dan fazla kadınla Ankara'da buluştuk.

Elbette bu kadar değildik; ortak hedefler için ortak hareket alanları yarattığımız, kadının insan hakları için birlikte mücadele ettiğimiz daha yüzlerce kadın vardı. Ancak, bu toplantının ilerleyen zamanda belli aralıklarla tekrarlanması, başka kadın gruplarının da bu "değerlendirme" buluşmaları düzenlemesinin çok yararlı olacağına inandığımızdan, ve ne yazık ki elimizdeki mevcut maddi olanaklar ancak bu kadardı. Ayrıca, bu buluşmada dile getirilenleri bir yayına dönüştürüp tüm kadın örgütleriyle ve feministlerle paylaşmak da vardı planlarımız arasında. "Kadın Hareketi, Feminizm ve Geleceğimiz" toplantısında yapılan konuşmaları ve tartışmaları ses ve görüntü kayıtlarından deşifre ettik.

Önümüzdeki aylarda bu kayıtları bir kitaba dönüştüreceğiz. Tek bir güne sığdıramadığımız değerlendirmeleri ve ileriye dönük çalışmaların neler olması gerektiğini de ikinci bir buluşmada hepbirlikte ele alabilmeyi diliyoruz.

'yerel kadın muhabirler ağı'na takılanlar

Bir iletişim merkezi olarak, "İletişim etkileşimi beraberrinde getirir" sloganıyla, kadın hareketi içinde yapılan çalışmaları, kadın örgütlerinin çabalarını, kadın gündemini yerelden başlayarak izlemek ve izletmek için 2003 yılında kurduğumuz Yerel Kadın Muhabirler Ağı, gün geçtikçe büyüdü, yeni katılımlarla güçlendi ve kadın haberlerinin "görünür" olmasında büyük rol oynadı. Bu kadın haber ağının içinde yer alan kadın muhabirlerimizle bir araya geldiğimiz eğitim toplantılarının beşincisini 24-25 Şubat 2006 tarihlerinde Ankara'da gerçekleştirdik.

Türkiye'nin dört bir köşesinde kadın haberlerinin izini süren, illerinde ve bölgelerinde yaşayan kadınların sorunlarını, beklentilerini haberlerine taşıyan kadın muhabirlerimizle yaptığımız bu iki günlük eğitim, medyada sıklıkla karşımıza çıkan cinsiyetçi haber dilinin ve kadınları geleneksel rollerin ve mağduriyet kalıplarının içinde gösteren yaklaşımın değiştirilmesi gerektiğini bir kez daha ortaya koydu.

festivalin ardından

Uçan Süpürge olarak gerçekleştirdiğimiz hemen her çalışmada yerel ve yaygın medyadan yararlanıyoruz. Medya kuruluşlarıyla en yoğun işbirliğimiz Uçan Süpürge Uluslararası Kadın Filmleri Festivali'nde oluyor. Bu yıl 9.sunu düzenlediğimiz festivalde, gazete-den radyoya, televizyondan internet sitesine yine pek çok medya kuruluşunun desteğini aldık.

Festival bu yıl 4-12 Mayıs tarihleri arasında gerçekleşti. Devlet Opera ve Balesi'nde düzenlenen açılış töreninin sunucuları yine sinema dünyasından iki başarılı isimdi: Nur Sürer ve Halil Ergün. Piyanist ve besteci Anjelika Akbar'ın resitaliyle renklenmiş törende Türk sinemasının en özel oyuncularından Selma Güneri'ye 'Uçan Süpürge Onur Ödülü' verildi. Sunuculuğunu oyuncu Gamze Özçelik ve sinema yazarı Ali Hakan'ın yaptığı kapanış gecesinde ise Prof. Dr. Oğuz Onaran ve senarist Feride Çiçekoğlu, festivalin Bilge Olgaç Başarı ödülleri aldılar. Festival kapsamında iki söyleşili özel gösterim yapıldı. Bunlardan ilki; Kum Kum Bhavnani'nin 'The Shape of Water/Suyun Şekli' adlı belgeselinin ardından yazar Elif Şafak'ın katılımıyla Kızılmak Sineması'nda; ikincisi ise 'Eat Sugar Talk Sweetly/Tatlı Yiyelim Tatlı Konuşalım' adlı belgeselin gösteriminin ardından Psikolog Feride Yıldırım Güneri'nin katılımıyla Alman Kültür Merkezi'nde yapılan söyleşilerdi. Bu yıl 'Sinemamız' bölümünde, Uçan Süpürge Onur Ödülü'nü alan Selma Güneri'nin rol aldığı Son Kuşlar ve Bitmeyen Yol adlı

"Uçan Süpürge
Onur Ödülü'nün sahibi
Selma Güneri"

"Bilge Olgaç Başarı Ödülü
Oğuz Onaran'ın"

"Bilge Olgaç Başarı Ödülü
Feride Çiçekoğlu'nun"

filmler ile, senaryolarını Bilge Olgaç Başarı Ödülleri'nden birinin sahibi olan Feride Çiçekoğlu'nun yazdığı Uçurtmayı Vurmasınlar, Suyun Öte Yanı ve Melekler Evi adlı filmler gösterildi. Festivalde her sene bir ülkenin sinemasındaki kadın yönetmenlerin çektiği filmleri o ülkenin sinemasına kadın bakış açısıyla bakmak amacıyla izleyici ile buluşturuyoruz. Bu yıl festivalin 'Bir Ülke' bölümünün konusu Portekiz'di.

'Usta Kadınlar' bölümünde ise Claire Denis, Deepa Mehta, Marta Meszaros ve Margarethe von Trotta'nın birbirinden iyi filmleri seyirciyle buluştu. Kadın olmanın zor, kadın olarak sinema yapmanın daha zor olduğu İran'da, yaşadığı baskılara ve engellemelere rağmen inatla film çekmeye devam eden 'feminist' bir yönetmen olan Tahmineh Milani de dört filmiyle festivale katıldı ve festival süresince seyircilerle birlikte oldu.

"FIPRESCI Ödüllü yönetmen Karin Albou"

2003 yılından beri Uluslararası Film Eleştirmenleri Birliği (FIPRESCI) Jürisi tarafından değerlendirilen ve aralarından seçilen bir filme FIPRESCI Ödülü verilen 'Her Biri Ayı Renk' bölümünde bu yıl FIPRESCI Jürisi'nin ödülü, Fransız yapımı Küçük Kudüs filmine gitti. Sinema yaşamına canlandırma filmler yaparak başlayan Sarah Watt ilk uzun metrajlı filmi Look Both Ways ve canlandırma filmleriyle festivalde yerini aldı. Festivallerin olmazsa olmazları kısılar, animasyonlar ve belgeseller de festivalin Ankara'nın özellikle öğrenci seyircisinden büyük bir ilgi topladı. Belgeseller de Türkiye'den katılan kadın yönetmenlerin çalışmaları büyük ilgi topladı. Fotoğraf sanatçısı Muammer Yanmaz'ın 'Türk Sinemasında Kadın Oyuncular' başlıklı sergisi ise festivalin sürprizlerindendi. Sergide yer alan 40 kadın oyuncunun fotoğrafları festival süresince Kızılırmak Sineması'nda, festival oteli Aldino'nun ön cephesinde ve Tunalı Hilmi Caddesi üzerindeki sokak lambalarında sergilendi. Her yıl festival kapsamında düzenlenen Kısa Film Öyküsü Yarışması'nda bu sene konu "Ayna Ayna Söyle Bana" olarak belirlenmişti. Yarışmaya katılan 164 öykü arasından seçici kurulun belirlediği 10 öykünün yazarı, festivalde Işıl Özgentürk yönetiminde üç günlük "Senaryo Nasıl Yazılır" atölyesine katıldılar. Atölye çalışması sırasında kendi öykülerini senaryolaştıran yazarlardan Ezgi Kızmaz'ın 'Şişman Kadın Zayıflar Ülkesinde' adlı öyküsü birinci seçildi.

'kendini iyi hisset'

Festivalin son iki yıldır ana sponsoru olan Eczacıbaşı NIVEA ile bu sene başında bir sosyal projeyi hayata geçirdik. Gaziantep, Adana, Eskişehir, Konya, Trabzon ve Denizli'de "Kadınlararası Dayanışma ve Motivasyon Seminerleri" düzenledik. NIVEA, bu altı kentte yüzlerce kadınlar buluşmamızı sağladı. Özel sektör kuruluşlarının sosyal sorumluluk projelerine verdiği önemin güzel bir örneği idi bu.

Bu seminerlerde bize Psikolog Feride Yıldırım Güneri eşlik etti. Geçmiş yıllarda, tadı damağımızda kalan TRT yapımı "Aramızda Kalsın" adlı kadın programının danışmanlığını da yapan Mor Çatı gönüllüsü Feride Yıldırım Güneri'nin de katılımıyla gerçekleştirdiğimiz bu seminerlerde kadın olmaktan kaynaklı sorunlarımızla nasıl başa çıkacağımızı, başarılarımızın bizi motive etmesi gerektiğini ve kendimizi daha iyi hissetmek için neler yapabileceğimizi konuştuk.

kamu-sivil toplum diyalogu için ilk adımlar atılıyor

Gerek Anadolu Projesi gerekse Türkiye'nin tamamında yürüttüğümüz diğer çalışmalar sırasında gördük ki kadınlar kamu kurum ve kuruluşlarına ulaşmakta zorluk çekiyor ya da kadın örgütleri ile kamu kurumları

arasında her zaman verimli işbirlikleri kurulamıyor. Bu iletişim ve koordinasyon eksikliğinin giderilmesi amacıyla ilk adımların atılması için "İlk Adım: Kamu Kurum ve Kuruluşları ile Kadın Sivil Toplum Kuruluşları Arasında Diyalog Kurma ve Güçlendirme" projesini hayata geçirdik.

Başbakanlık İnsan Hakları Başkanlığı ve Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu Genel Müdürlüğü'nün ortaklığında başlattığımız ve Ankara, Antalya, Denizli, Erzurum, Gaziantep, Kocaeli, Trabzon, Samsun illerini kapsayan bu projenin ilk toplantısı, bu illerden gelen Valilik, Belediye, Sosyal Hizmetler, İl İnsan Hakları Kurulu ve yerel medya temsilcilerinin katılımıyla 17-18 Haziran 2006 tarihlerinde Ankara'da yapıldı. 'Toplumsal cinsiyet eşitliği' ve 'kadının insan hakları' çerçevesinde kamu kurumları ve kadın sivil toplum kuruluşları arasındaki diyalogu güçlendirmenin araç ve yöntemleri üzerinde durulan bu toplantıda, sekiz ilden gelen kamu kurum ve kuruluşları ile yerel medya temsilcileri illerindeki mevcut durum ve uygulamaları aktararak yeni işbirlikleri oluşturulması konusunda çalışmalara başladı. Prof. İpek Gürkaynak, Prof. Eser Köker ve Akin Atauz'un eğitimci olarak yer aldığı projenin ikinci buluşması Erzurum'da, üçüncü buluşması ise Trabzon'da gerçekleşti. Uçan Haber baskıya girdiğinde projenin Denizli'de yapılacak dördüncü il toplantısı için hazırlıklar sürüyordu. Proje kapsamındaki diğer illerde de bu buluşmalar tekrarlanacak; final toplantısı ve katılımcılara sertifika töreni ise 2007 ilkbaharında Ankara'da yapılacak.

Avrupa Birliği ve toplumsal cinsiyet eşitliği

Son birkaç yıldır Uçan Süpürge'nin gündeminde kamu-sivil toplum diyalogu kadar önemli bir başka konu da genç kadın ve erkeklerle toplumsal cinsiyet eşitliği temelinde çalışmalar yapmak oldu. Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanabilmesi için nüfusu çok genç olan Türkiye'de gençlerle çalışmak ayrı bir önem taşıyor. Çeşitli akademik çevrelerden gençlerin kadın-erkek eşitliği ve eşitsizliği konusunda duyarsız olduğu yakınmaları da bizi bu konuda çalışmaya iten nedenlerden biriydi. 2006'nın Ocak ayında, üniversiteli genç kadınların Avrupa Birliği konusunda bilgilendirilmesi ve bilinçlendirilmesini, Avrupa Birliği'nin dinamikleri, genişleme süreci ve toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilgili politikaları konusunda bilgi alışverişini hedeflediğimiz "Genç Kadınlar Avrupa Birliği için Köprüler Kuruyor" projesini başlattık. Bulgaristan ve Fransa ile ortak yürütülen proje, ayrıca, genç kadınların Avrupa Birliği konusunda, Türkiye ve Bulgaristan'ın üyelik süreci ile Fransa'nın üyeliği konusundaki görüşlerini öğrenmeyi de hedefliyordu. Proje geliştirilirken temel alınan bilgilerden biri de, Kültür Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr. Şermin Tekinalp'in 17 Aralık 2004 Türkiye-AB müzakerelerin resmen başlatılmasının ardından yürüttüğü İstanbul'daki kamu ve özel üniversitelerin son sınıf öğrencileri arasında 'Geleceğin Yöneticileri Eğitimli Gençler Türkiye-AB İlişkilerini Nasıl Değerlendiriyor?' adlı anket çalışmasının sonuçlarıydı. Özellikle hukuk, uluslararası ilişkiler ve kamu yönetimi bölümlerinden seçilen son sınıf öğrencilerine, Türkiye-AB ilişkileri bağlamında eğilimlerini ölçmek amacıyla hazırlanan soruların yöneltildiği anketin sonuçlarına göre, Türkiye'nin AB üyeliğini destekleyenler arasında genç erkeklerin oranı yüzde 62, genç kadınların oranı ise yüzde 38'di. Bu proje kapsamında Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nin Uluslararası İlişkiler, Sosyoloji, Avrupa Çalışmaları, Kadın Çalışmaları, Maden Mühendisliği ve Bilgisayar Mühendisliği bölümlerindeki öğrencilerle anket çalışmaları yapıldı. Bu ankete katılan öğrencilerin beşte üçü Avrupa Birliği'nin Türkiye'de toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasında itici bir güç olacağını belirtti. Ancak, ne yazık ki gençlerin toplumsal cinsiyet eşitliği, kadına yönelik ayrımcılık konularında yeteri kadar bilinçli olmadıklarını da gösterdi anket sonuçları. Bu projenin ilk toplantısı Ankara'da Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde yapıldı. Bunu Bulgaristan-Sofya Üniversitesi ve Fransa-Nîmes Üniversitesi'nde öğrencilerin de katıldığı toplantılar izledi. Her üç üniversitede de genç kadın ve erkek-

lerin Avrupa Birliği ve toplumsal cinsiyet eşitliği konusundaki görüşlerini aktardığı anketlerin sonuçlarının sunulduğu bu toplantılarda, üniversitelerde bu konuda yürütülen çalışmalar ve üç ülkenin Avrupa Birliği yolundaki deneyimleri de paylaşıldı.

evlilik mi, evcilik mi?

2006'nın sonbaharında 'Erken Evlilikler' projesini başlattık. Türkiye'de kadınların en önemli sorunlarından biri olan ancak çoğu kez 'sorun' olarak bile tanımlanmayan erken yaşta evlilikler konusuna dikkat çekmeyi ve bu evliliklerin önlenmesi için ilgili kurum ve kuruluşları harekete geçirmeyi amaçlayan bu projenin hedef bölgesi İç Anadolu, hedef illeri ise Kırıkkale ve Yozgat'tı. Bu illerde Valilik, Sosyal Hizmetler Müdürlüğü, Milli Eğitim Müdürlüğü, Müftülük gibi kamu kurumları ve belediyelerle işbirliği içinde, erken evliliklerin 'fotoğrafını çekmek' için başlattığımız bu projede ilk ziyaretimiz Kırıkkale'ye oldu. Vali Mustafa Demirer, Belediye Başkanı Veli Korkmaz ve Başkan Yardımcısı Ali Danış'ın destekleri, Milli Eğitim Müdürü Mahmut Zengin ve Sosyal Hizmetler Müdürü Mahmut Dalgacı'nın da katkılarıyla Kırıkkale'de oldukça yaygın olan erken evliliklerle ilgili bir alan çalışması yaptık. Kentin üç mahallesini çalışma alanı olarak belirledik ve bu mahallelerdeki kadınlarla görüşmeler gerçekleştirdik. Anket uyguladığımız kadınların büyük bir bölümü 15-16 yaşlarında evlenmişti. Hatta şu an 20 yaşında olan, evlenip de çoktan boşanan kadınlar bile vardı aralarında. Bu alan çalışması gösterdi ki, küçük yaşta evlenmenin (ya da evlendirilmenin) sebepleri uzun bir liste oluşturuyor ancak zararlarını kadınlar ömürleri boyunca taşımak zorunda kalıyor. Yetkililer ise Kırıkkale'de zihniyetin değişmeye başladığını, gençlerin artık daha bilinçli olduğunu ve evlilik kararlarını verirken kendi geleceklerini daha çok düşündüklerini belirtiyorlar. Ancak, erken evlilikler Kırıkkale'de halen çok yaygın ve bunun değişmesi için ilgili tüm kurum ve kuruluşların el ele vererek bilgilendirmeye ve bilinçlendirmeye yönelik çalışmalar yapması gerekiyor. Valiliğin ve Belediyenin bu konuya duyarlı olması ve erken evliliklerin önlenmesi için çalışmalar yapmak konusunda istekli davranması ise olumlu bir ilk adımdı bizim için. Kırıkkale'de Erken Evlilikler projesi kapsamında bir de film gösterimi düzenledik. Valilik Kültür Merkezi'nde gerçekleşen bu etkinlikte, 9. Uçan Süpürge Uluslararası Kadın Filmleri Festivali'nde ilk kez Ankaralı seyirciyle buluşan 'Tatlı Yiyelim Tatlı Konuşalım' adlı filmi gösterdik. Küçük yaşta zorla evlendirilen kadınların gerçek öykülerini anlatan bu filmin ardından, Mor Çatı'dan Psikolog Feride Yıldırım Güneri'nin

konusmacı olarak katıldığı bir söyleşi gerçekleştirdik. Bu etkinlikler projenin ikinci pilot ili olan Yozgat'ta da başka hayatlar, başka öyküler, başka deneyimlerle devam edecek.

2007'ye girerken

Yukarıda saydıklarımız, Uçan Süpürge'nin son bir yılda gerçekleştirdiği çalışmalardan bazıları. 2007 yılında da bu çalışmalar sürecektir, yanlarına yenileri eklenecek. Kamu ile sivil toplum diyalogunu güçlendirmeye yönelik 'İlk Adım' projesi 2007 ilkbaharına kadar devam edecek. 'Erken Evlilikler' projesinde ise dileğimiz bunu Türkiye'nin tüm illerini kapsayacak şekilde yaygınlaştırmak ve küçük yaşta evliliklerin engellenmesi için işbirliği platformları yaratmak. Uçan Süpürge Uluslararası Kadın Filmleri Festivali 2007'de 10. kez gerçekleştirilecek. Kadın haber sitemiz www.ucansupurge.org ise şubat ayında 5. yaşına girmiş olacak. Elbette yeni çalışmalar da var yeni yıl listemizde. Ama hepsinden önemlisi, kadınlarla yeni 'köprüler kurmak' için güçlü bir isteğimiz ve dünyanın kadınlardan yana döneceğine dair güleryüzlü bir umudumuz var.

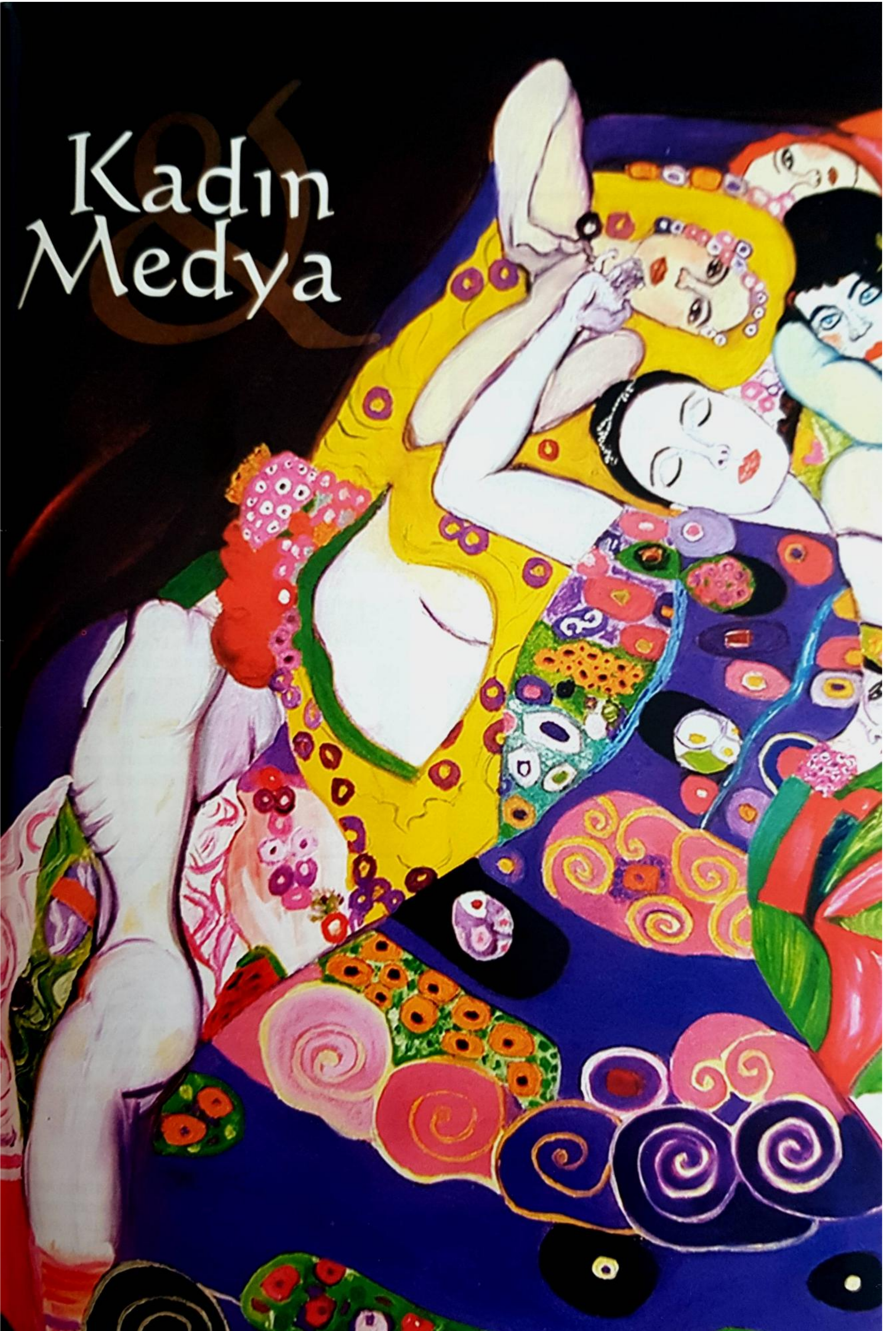
Köprüler Kuruyoruz belgeseli

2006 yılı boyunca Uçan Süpürge daha birçok işe imza attı. 81 ilde yürütülen Köprüler Kuruyoruz projesinin belgeseli de bunlardan biriydi. Binlerce kadınla buluştığımız film gösterimi ve söyleşilerin görüntülerinden oluşturulan bu belgesel, kadınların sorunlarını, beklentilerini, önceliklerini anlattıkları, başta yerel yönetimler olmak üzere ilgili kurumlar ve kadın örgütlerinden taleplerini sıraladıkları, hayallerini dile getirdikleri çok önemli bir belge oldu.

Kadın Çalışmaları'nın yeni başkanı Yıldız Ecevit

Orta Doğu Teknik Üniversitesi Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı'nın yeni başkanı Prof. Dr. Yıldız Ecevit oldu. Kurulduğu günden beri Uçan Süpürge'nin danışmanı olan ve aynı üniversitenin Sosyoloji bölümünde görev yapan Ecevit Yıldız Ecevit'in kadın hareketinin tarihi ve kadın örgütlenmesi üzerine birçok araştırması bulunuyor. Kadın Çalışmaları Anabilim Dalı, Orta Doğu Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne bağlı olarak, 1994 yılında disiplinlerarası bir yüksek lisans programı olarak kuruldu. Kuruluşundan bu yana sırasıyla Prof. Dr. Ayşe Feride Acar, Prof. Dr. Yakın Ertürk ve son olarak da Prof. Dr. Demet Varoğlu bu bölümün başkanlığını yürüttü. Yıldız Ecevit'e yeni görevinde başarılar diliyoruz.

Kadın Medya

ocak'06

Kadın Eserleri Kütüphanesi ve Bilgi Merkezi Vakfı'nın düzenlediği "Cinsiyetçilikten Arınmış Türkçe Kadın Konulu Kavramlar Dizini (Thesaurus)" başlıklı tartışma toplantısı 21 Ocak'ta yapıldı. Türkçeyi cinsiyetçi kavramlardan arındırmak için kadın kuruluşları ve üniversitelerin desteğiyle başlatılan ve dört yılda tamamlanması planlanan çalışmanın hedefi, dildeki cinsiyetçi kavramların ayıklanarak beş bin kavramlı bir "Kadın Thesaurus"u oluşturmak.

Gazeteci Ece Temelkuran'ın Venezüella'daki devrimi tanıklıklarıyla anlattığı "Biz Burada Devrim Yapiyoruz Sinyorita" Everest Yayınları'ndan çıktı.

Devlet İstatistik Enstitüsü'nün Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması'nın sonuçları, Türkiye'de kadınların yüzde 42.2'sinin bilgisayar, yüzde 44.7'sinin de interneti hiç kullanmadığını gösterdi. Bilgisayar ve internet kullanımının en yüksek olduğu 16-24 yaş grubundaki kadınların yüzde 18.82'si internetten yararlanıyor.

İran'da yayımlanması planlanan "Nur-e Banovan" adlı kadın dergisine izin verilmedi. Bu karar, İran'da Cumhurbaşkanı Mahmud Ahmedinejad'ın göreve gelmesinin ardından basın yayın kuruluşlarına yönelik ilk yasaklamaydı.

şubat'06

Danimarka'da bir gazetenin İslam dininin peygamberini gösteren karikatürler yayımlaması üzerine Konya'da düzenlenen tepki mitinginde, Sabah gazetesi muhabiri Aliye Çetinkaya 'başı açık olduğu' için 'tahrik edici' bulunarak taşlı saldırıya uğradı. Amargi Kadın Kooperatifi, olayı basın açıklamasıyla kınadı. Amargi'nin açıklamasında şöyle dendi: "Aliye Çetinkaya'nın bu güruhu 'tahrik' ettiği iddiası, biz kadınların günlük hayatta en sık karşılaştıkları baskı türüdür. Erkek bakış açısına göre şekillenen toplum, kendi zayıflığının ve çirkinliklerinin faturasını, kadını böyle baskı altına almaya çalışarak çıkartıyor. Konya'daki bu olayda da, peygamberine sahip çıkmak için bir araya gelen grup, asıl davalarını bırakıp, bir kadının nasıl giyindiğiyle ve nasıl oturduğuyla ilgileniyor."

On yıldır Türkiye'nin 36 noktasında devam eden ve 4 bine yakın kadına ulaşan Kadının İnsan Hakları Eğitimi Programı'nın sonuçları bir belgeye dönüştü. Kadınların değişen yaşamını anlatan "Kadınlarla... Mor Dizi" adlı belgesel NTV'de yayınlandı. Şiddete dur diyebilmenin yollarından, medeni haklara, siyasetten, cinsel haklara bir kadının yaşamı boyunca ihtiyaç duyduğu temel bilgilerin yer aldığı belgeselde, uzmanlar ve akademisyenlerin de görüşlerine yer verildi.

El Arabiya televizyonunun kadın sunucusu Atwar Behcet, silahlı kişilerce kaçırıldığı, Iraklı Şiilerin kutsal ibadet merkezlerinden Samarra'da 22 Ocak'ta öldürüldü. Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü'nün verilerine göre, 1992'den bu yana dünyada görev sırasında yaşamına son verilen kadın gazetecilerin sayısı 46.

mart'06

Uçan Süpürge'nin 2002 yılından beri yürüttüğü Yerel Kadın Muhabirler Ağı projesinin beşinci Muhabir Eğitimi Ankara'da yapıldı. 20 ilden Uçan Süpürge muhabirlerinin katıldığı eğitimde medya ve kadın temsili, toplumsal cinsiyet eşitliği, kadının insan haklarını koruyan yasa ve uygulamaların haberleştirilmesi, alternatif kadın gazeteciliği üzerinde duruldu.

'Medya Tecavüzüne Hayır!' kampanyası başlatan Ankaralı Feministler, Ankara Cumhuriyet Savcılığı'na medya kuruluşları hakkında suç duyurusunda bulundu. Adliye önünde bir basın açıklaması yapan Ankaralı Feministler "Medya, haber diliyle sürekli kadına tecavüz ediyor" dedi.

 Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü'nün Avusturya ofisi tarafından bu yıl dördüncüsü düzenlenen 'Basın Özgürlüğü 2005' ödülünü Radikal gazetesi muhabiri Demet Bilge

Ergün kazandı. Ergün, 'Cehennemden Kaçış Öyküleri' başlıklı haberinde sığınma evlerinin şiddet mağduru kadınların yaşamını ne kadar değiştirdiğini anlatmıştı. Yunanistan, Kıbrıs ve Türkiye'den 25 haberin katıldığı yarışmada Kuzey Kıbrıs'tan gazeteci Sevgül Uludağ da ödüle değer bulundu.

 Küresel Medya İzleme Projesi'nin 2005 yılında yaptığı "Haber Kim Yapıyor?" başlıklı araştırmanın sonuçları açıklandı. Sonuç raporuna göre; kadınlar haberlerin ancak yüzde 21'ine konu olabilirken, politika haberlerinde sadece yüzde 14, ekonomi haberlerinde de yüzde 20 oranında temsil ediliyorlar. Kadının medyada erkeklerden daha çok var olabildiği tek alan, yüzde 53 ile televizyon sunuculuğu.

 Türkiye'nin ilk kadın radyosu **radio PINK** 104.2 8 Mart'ta yayına başladı.

 Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'nun 22 Aralık 2005 ile 5 Ocak 2006 tarihleri arasında yaptığı "Televizyon İzleme Eğilimleri Araştırması"nın sonuçları açıklandı. 14 ilde, 15 ve daha yukarı yaştaki toplam 4606 kişinin katıldığı araştırma, yüzde 74.8 ile en çok haber programlarının izlendiğini gösterdi. Dizilerin yüzde 56.8, eğlence programlarının yüzde 42.2 oranında izlendiğini ortaya koyan araştırmada, 'evlilik yarışmaları' yüzde 6.8'lik oranla en son sırada yer aldı. Kadın programlarının izlenme oranı ise yüzde 10.8'de kaldı. RTÜK'ün araştırmasına göre, kadınlar reklamları erkeklerden daha fazla izliyor. Hafta içinde (yüzde 5.75) ve hafta sonunda (yüzde 5.90) en çok televizyon izleyenler ise ev kadınları. Araştırma ayrıca, katılımcıların yüzde 0.4'ünün kadın programlarının 'özellikle yayımlanmasını istediğini' gösterdi.

 Uluslararası Sınır Tanımayan Gazeteciler Örgütü, Dünya Kadınlar Günü nedeniyle 8 Mart'ta yayınladığı mesajda, Irak'ta silahlı grupların elinde bulunan Jill Carroll ve Rim Zeid adlı ABD'li iki kadın gazeteci ile Küba, Etiyopya, İran, Maldiv Adaları, Nepal ve Ruanda'da cezaevinde bulunan altı kadın habercinin serbest bırakılmasını istedi. Irak'ta işgalin başladığı Mart 2003'ten beri alıkonulan kadın gazetecilerden Raeda Wazzan, Şubat 2005'te öldürülmüştü.

nisan'06

 Feminist kadın dergisi Pazartesi, okurlarının karşısına 'aşk seçkisi'yle çıktı. "Aşkın Kanununu Yazsak Yeniden" başlıklı seçkide Ayşe Düzkan'dan Filiz Bingölçe'ye, feminist 'ustalar' Simone de Beauvoir'dan Shulamith Firestone'a birçok kadının kaleminden aşkın türlü hallerine bir bakış niteliğindedir.

 TRT Genel Müdürlüğü için, aralarında 27 yıllık TRT'ci ve kadın hareketi aktivisti Nuran Bayer'in de bulunduğu listeden RTÜK üç erkek aday belirledi. İsimleri atama yapılmak üzere başbakanlığa gönderilen Kemal Madenoğlu, Muhsin Mete ve İbrahim Şahin için mülakata da gerek duyulmadı. Aday listesindeki üç kadından biri olan Nuran Bayer, uygulamaya tepki gösterdi: "TRT kamu yayıncılığı yapması gereken bir kurum. Bu nedenle RTÜK'ün seçim kriterlerinin neler olduğunu açıklamasını bekliyoruz. CEDAW'daki eşit seçim kriterlerinin uygulanmasını istiyorum."

Samsun Düşevi Oyuncuları, "3. Sayfadan Kadın Hikayeleri" adlı oyunlarını sahnelemeye başladı. Gazetelere yansıyan gerçek öykülerden yola çıkarak yazılan, kadına yönelik şiddeti anlatan oyun Töre, Laz Kızı, Ana, Mahur Beste, Mahkum Kadın ve Gerdek adlı altı bölümden oluşuyor.

 2. Uluslararası Kadın Araştırmaları Konferansı, 26-28 Nisan tarihleri arasında Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'ndeki Doğu Akdeniz Üniversitesi'nde yapıldı. Konferansta politika, hukuk, tarih, iş yaşamı, teknoloji ve medya gibi birçok başlık altında sunumlar yapıldı.

mayıs'06

 Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu'nun Toplumsal Cinsiyet Projesi çerçevesinde Türkiye Gazeteciler Federasyonu ile birlikte düzenlediği Genç Gazeteciler Ödülü'nde konu 'namus cinayetlerinin önlenmesinde medyanın rolü' olarak belirlendi. Yarışmaya yazılı basın, radyo ve televizyon dallarında verilecek ödüller için 1 Temmuz 2005-30 Ekim 2006 arasında üretilen eserler başvurdu.

9. Uçan Süpürge Uluslararası Kadın Filmleri Festivali Ankara'da gerçekleştirildi. 84 ülkeden 94 filmin gösterildiği festivalde Uçan Süpürge Onur Ödülü Selma Güneri'ye, Bilge Olgaç Başarı Ödülleri ise Feride Çiçekoğlu ile Prof. Dr. Oğuz Onaran'a verildi. Uluslararası Film Eleştirmenleri Birliği FIPRESCI'nin ödülü ise Küçük Kudüs'ün oldu.

Gazeteci ve yazar Zeynep Oral'ın, "Meslek Yarası" adlı kitabı Doğan Kitapçılık'tan çıktı. Oral, kitabında 28 Şubat 2001'de işine son verilene dek çalıştığı Milliyet gazetesinde yaşadıklarını, Milliyet Sanat dergisinin kuruluşunu ve gazetecilik anılarını paylaşıyor okuruyla.

Gazeteci Ece Temelkuran, 19 Mart tarihli Milliyet gazetesindeki köşesinde 'evlilik dışı çocuk doğurmayı savunduğu' gerekçesiyle bir okur tarafından Basın Konseyi'ne şikayet edildi. Konsey, Temelkuran'ı 'Basın Meslek İlkeleri'nin "Düşünce, vicdan ve ifade özgürlüğünü sınırlayıcı; genel ahlak anlayışını, din duygularını, aile kurumunun temel dayanaklarını sarsıcı ya da incitici yayın yapılamaz" hükmünü ihlal ettiği gerekçesiyle uyarmaya oyçokluğu ile karar verdi. Ancak, Genel Sekreterlik, kararı önce 'yanlışlıkla', "Yapılan şikayetinersiz olduğuna karar verildi" diye açıkladı, sonra da kararını Temelkuran'ı uyararak 'düzeltti'.

Mor Kitaplık
Kadın Tarihi ve
Eserleri

Nezihe
Muhiddin

bütün
eserleri

3

güncelleştirilmiş
baskı

Çingiraklı Yılan
Kalbim Senindir...
Sabah Oluyor
Gene Geleceksin
Sus Kalbim Sus!

Kitap yayıncısı

Kitap Yayınevi'nin başlattığı Mor Kitaplık Kadın Tarihi ve Eserleri Dizisi, Nezihe Muhiddin'le başladı. Unutulmuş,

Osmanlıcadan Latin harflerine geçişle hepten silikleşmiş eserleri günümüze taşıyan Mor Kitaplık, Osmanlı kadınlarının çoğu günümüze ulaşmamış roman, şiir, öykü, polemik ve tartışmalarını canlandırmayı hedefliyor. Nezihe Muhiddin'in bütün eserlerini yeniden basımlarıyla dizinin ilk dört kitabı olarak piyasada.

haziran'06

Kadın hareketi aktivisti, sosyolog Pinar Selek, Mısır Çarşısı'nda 9 Temmuz 1998'de meydana gelen, 7 kişinin ölümü, 127 kişinin de yaralanmasıyla sonuçlanan patlama nedeniyle hakkında açılan davadan beraat etti. Ömür boyu hapis istemiyle yargılanan Selek için, çok sayıda aydın bir bildiri yayınlayarak imza kampanyası başlatarak dayanışma mesajı vermişti.

Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü ve Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi'nin birlikte yaptığı 16 araştırmanın sonucunda "Kadınlara Görsel Tanıklık" projesi ortaya çıktı. Prof. Dr. Eser Köker'in danışmanlığında 1996 yılında başlatılan proje kapsamında çok sayıda kadınla görüşülerek kadın sorunlarıyla ilgili görsel bir arşiv oluşturuldu. Kadınların

gündelik yaşamlarına bir tanıklık olan bu proje; geleneksel olarak erkeklerin egemen olduğu iş alanları dahil olmak üzere, bütün alanlarda kadınlara daha iyi iş ve meslek olanaklarının sunulmasını sağlayacak politikaların üretilmesini hedefliyor.

Hürriyet gazetesinin bu yıl 33.sünü düzenlediği Altın Kelebek ödüllerinde NTV'den Banu Güven, en iyi kadın haber sunucusu seçildi.

temmuz'06

"Basın yoluyla halkı askerlikten soğuttuğu" iddiasıyla yargılanan gazeteci-yazar Perihan Mağden, "yazısı ağır da olsa eleştiri niteliğinde kaldığı ve suçun yasal unsurları oluşmadığı"

gerekçesiyle beraat etti. Aralık 2005'te Yeni Aktüel dergisinde yayımlanan "Vicdani Ret Bir İnsan Hakkıdır" başlıklı yazısı nedeniyle Mağden'e dava açılmıştı. Mağden, söz konusu yazısında "vatana hizmetin mutlaka eline silah almak olmadığını, kreşte temizlik yaparak, hastanede ambulans kullanarak ya da yetiştirme yurdunda çocuklara İngilizce öğretmek de bu hizmetin yapılabileceğini" ifade etmişti.

Yönetmen Mehmet Güleriyüz iki yıldır üzerinde çalıştığı "Havar" adlı filminin çekimlerine Batman'da başladı. Feyza Sınar'ın senaryosunu yazdığı film, bir genç kızın aile meclisi kararıyla öldürülmesini anlatıyor.

İlk kadın gazetecilerden, uzun yıllar bir gazetede Güzin Ablâ köşesinden okurların dertlerine derman olan Güzin Sayar 85 yaşında yaşama veda etti.

Amargi Kadın Kooperatifi'nin hazırladığı üç aylık feminist teori dergisi "Amargi"nin ilk sayısı çıktı. "Örtünme ya da örtünmeme" konusunda kapsamlı bir dosyanın hazırlandığı dergide Zeynep Direk, Nükhet Sirman, Aksu Bora ve Hidayet Şefkatli Tuksal gibi alanında uzman birçok kadının yazıları yer alıyor.

Efsanevi savaş fotoğrafçısı Catherine Leroy, 60 yaşında yaşama veda etti. 1976'da Lübnan iç savaşı sırasında çektiği fotoğraflarla Robert Capa Ödülü'nü alan ilk kadın gazeteci olan Leroy, Vietnam, Somali, Afganistan, Irak, İran ve Libya'daki çatışmaların fotoğrafını çekti. Trablusgarp'a Amerikan saldırısı sırasında çektiği ve Time dergisinde yayınlanan fotoğraflarıyla 1987'de Yılın Fotoğrafı ödülünü kazanan Leroy, geçen yıl "Ateş Altında: Vietnam'daki Büyük Fotoğrafçılar ve Yazarlar" adlı bir kitap yayımlamıştı.

agustos'06

Hacıbektaş Veli'yi Anma ve Kültür Sanat Etkinlikleri kapsamında bu yıl 13.sü düzenlenen Hacıbektaş Veli Dostluk ve Barış Ödülü'nü Cumhuriyet gazetesi muhabiri Miyase İlknur aldı. Dostluk ve Barış Ödülleri kapsamında düzenlenen Kısa Öykü Yarışması'nı ise 'Taşkıran Çiçeği' adlı öyküsüyle Gülçin Karas Duman kazandı. Miyase İlknur'un 'Bahçe Biziz Gül Bizdedir' ve Cemal Şener'le birlikte hazırladığı 'Şeriat ve Alevilik-Kırklar Meclisinden Günümüze Alevi Örgütlenmesi' adlı kitapları bulunuyor.

Gazeteci, yazar, kadın hakları savunucusu Duygu Asena, İstanbul'da yaşama veda etti. Asena iki yıldır beynindeki tümör nedeniyle tedavi görüyordu.

İngiliz Times gazetesinde Duygu Asena'yı anlatan bir yazı yayımlandı. Asena'nın kadın-erkek eşitliği için verdiği mücadeleden, çoksatan kitaplarından ve kadın özgürleşmesine yaptığı katkılardan söz edilen yazıda, Türkiye'de kadınların ekonomik özgürlüğünün olmadığına, namus cinayetlerinin sürdüğüne de değinildi.

Çeçenistan'da haftalık 'Çeçen Toplumu' gazetesinin 26 yaşındaki kadın muhabiri Elina Ersenoyeva, 17 Ağustos'ta yüzü maskeli kişilerce kaçırıldı. Sosyal sorunlar ve Çeçenistanlı mültecilerin durumu hakkında araştırmalar yapan Ersenoyeva, kaçırılmadan önce yazdığı haberinde Grozni Cezaevi'ndeki koşulları anlatmıştı.

ABD'de yalnızca kadınlara yönelik yayın yapan TV kanalı Oxygen'in 15-49 yaş arası 1400 kadın ve 700 erkeğin katılımıyla yaptığı "Kadınlar Ağa Bağlandı" başlıklı araştırma, kadınların yüzde 80'inin teknolojiyi kullanırken kendisini çok rahat hissettiğini, yüzde 77'sinin ise 'mücevher yerine plazma TV' sahibi olmak istediğini gösterdi.

eylül'06

Kadın ve Aileden Sorumlu Devlet Bakanı Nimet Çubukçu, medya kuruluşlarına bir mektup göndererek aile içi şiddet ve kız çocukların eğitimi konusunda düzenlenen kampanyalardan dolayı teşekkür etti. Medyanın sosyal sorumluluk açısından çok önemli bir çalışmalara imza attığını söyleyen Çubukçu, aile içi şiddet, namus cinayetleri, cinsiyet eşitliği ve toplumda kadının rollerinin güçlendirilmesi konularında da medyadan yardım istedi.

Almanya'nın devlet kanalı ARD'nin haber spikeri Eva Herman, son kitabı 'Eva Prensipleri'nde kariyerin kadını anelik isteğinden uzaklaştırdığını ve bunun da topluma zarar verdiğini yazdı. Herman, kitabında toplumun sağlığı açısından kadının 'evine dönmesi gerektiğini' savundu.

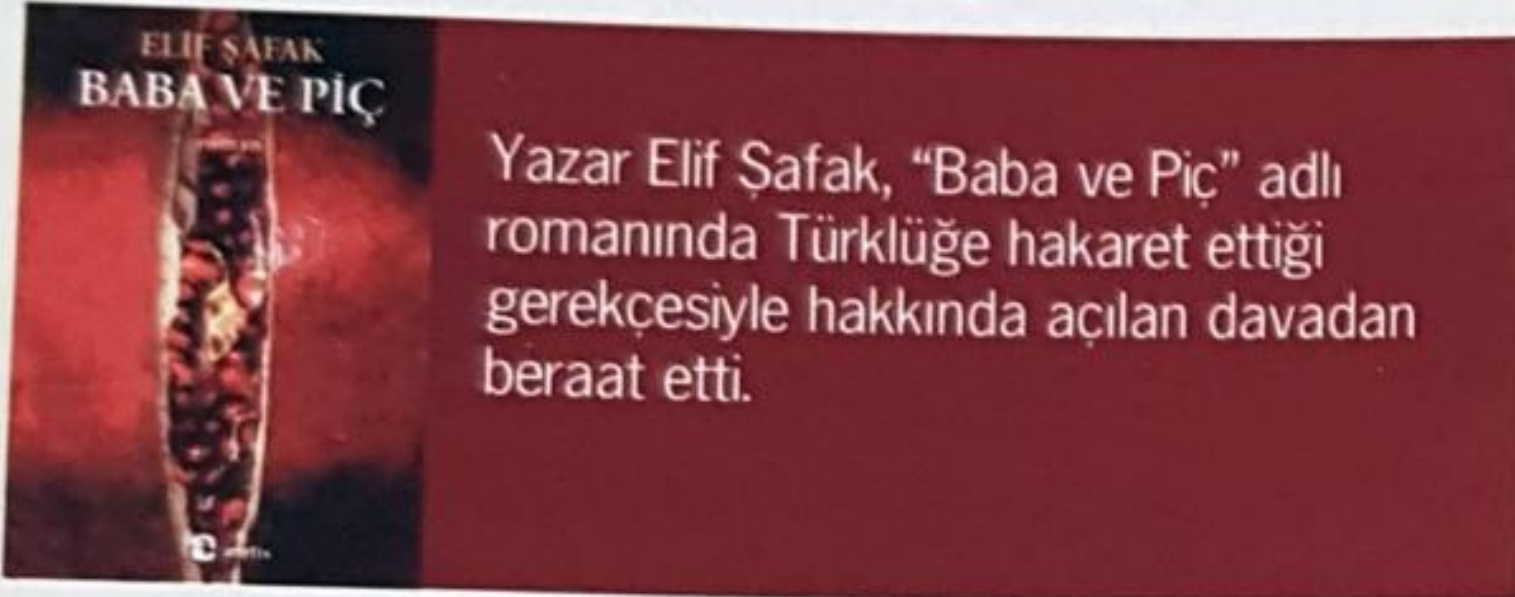
Gazeteci Ipek Çalışlar ile Hürriyet gazetesinin sorumlu yazı işleri müdürü Necdet Tatlıcan hakkında, Çalışlar'ın "Latife Hanım" adlı kitabının gazetede yapılan tanıtımında "Atatürk'ün manevi şahsiyetine basın yoluyla hakaret edildiği" iddiasıyla açılan davanın ilk duruşması 5 Eylül'de yapıldı. İddianamede, Çalışlar ve Tatlıcan'ın Atatürk Aleyhine İşlenen Suçlar Hakkındaki Kanun'un 1. ve 2. maddeleri uyarınca 1.5 ile 4.5'ar yıl arasında hapis cezasına çarptırılmaları istendi.

Filmmor Kadın Kooperatifi'nin düzenlediği "Atölyemor: Kadınların Sinema Atölyesi" Diyarbakır'da başladı. Kadınların deneyimlerini, sorunlarını ve üretimlerini görünür kılmak amacıyla gerçekleştirilen atölyeye 15 kadın katıldı.

Danimarka'nın en büyük medya grubu JP/Politiken'in bünyesinde yayın yapan seks içerikli bir sitede, genelevde çalışan üç kadından seks hizmeti satın alındığı yazılarak bu hizmet okuyucuya tavsiye edildi. Habere tepki gösteren femi-

nistler ve siyasi partilerin kadın kolları temsilcileri, JP/Politiken'in merkezine protesto mektupları gönderdi, imza kampanyası başlattı. Site yöneticileri, Danimarka'da 'medya etiği' tartışmalarını gündeme getiren haberi "Söz konusu olan, bir hizmet ve mal satışıdır" diye savundu!

 Gazeteci Musa Anter'in anısına bu yıl 13.sü düzenlenen "Musa Anter Gazetecilik Ödülü"ne haber, fotoğraf, karikatür ve kadın haberciliği dallarında eserler katıldı. Seçici kurulu Ayşe Düzkın, Berat Günçikan, Beyhan Demir, Semiha Alanuş ve Yüksel Genç'ten oluşan 'Kadın Haberciliği' kategorisinde ödül Hürriyet muhabiri Emel Armutçu'ya verildi.

Yazar Elif Şafak, "Baba ve Piç" adlı romanında Türklüğe hakaret ettiği gerekçesiyle hakkında açılan davadan beraat etti.

 Fransa'da, Kadın Gazeteciler Derneği'nin (AFJ) yayımladığı bir araştırma, yazılı basında yer alan haberlerde kadınların oranının yüzde 17 olduğunu gösterdi. Araştırmaya göre, kadınlara ilişkin her beş haberden birinde kadınlardan aile, çocuk, eş gibi bağlamlarda söz ediliyor. Yine beş kadından biri mesleği belirtilmeksizin haberde yer alıyor.

 ABD'de tek başına ana haber bülteni sunan ilk kadın 'anchor' olan Katie Couric, göreve başladı. CBS televizyonunun 49 yaşındaki ana haber sunucusu Couric, yılda 15 milyon dolar ücretle, akşam haberlerini sunan erkek rakiplerini geride bıraktı.

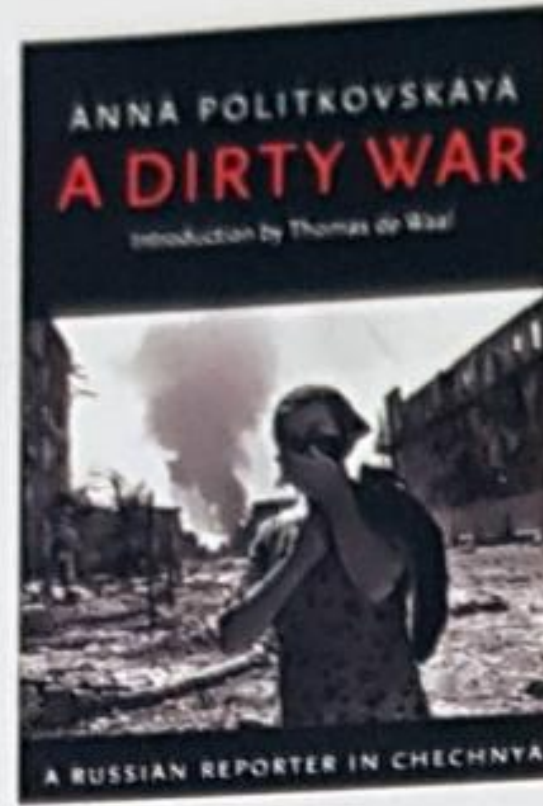

Hürriyet gazetesinin 2004 yılında başlattığı "Aile İçi Şiddete Son" kampanyasının İstanbul Valiliği ve Çağdaş Eğitim Vakfı işbirliğiyle Şanlıurfa, Van, Kars, Erzurum, Trabzon, Ankara, Nevşehir ve İzmir'de yürütüleceği açıklandı.

Bu illerde yapılacak kampanya etkinliklerinde 'Eşler Arası İlişkiler Destek Programı' çerçevesinde eğitimler verilecek.

ekim'06

 RTÜK'ün talebi üzerine Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Derneği (Türk PDR-DER) tarafından hazırlanan rapora göre, şiddet içerikli programlar gibi, kadın ve aile eksenli yapımlar da çocukların ve gençlerin ruh sağlığını olumsuz yönde etkileyebiliyor. Rapor, bu tür programlarda kadının küçük düşürüldüğünü, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin güçlendirildiğini de ortaya koyuyor.

Savaş karşıtı Rus gazeteci Anna Politkovskaya silahlı saldırı sonucu

yaşama veda etti. Çeçenistan'daki savaş üzerine yazdığı yazılar dünya medyasında da yer bulan Politkovskaya'nın cesedi oturduğu binanın asansöründe bulundu.

İnsan hakları alanında tanınmış bir gazeteci olan Olof Palme Ödüllü Politkovskaya son olarak, 2002 yılında Moskova'da düzenlenen bir terör eylemini araştırıyordu. Politkovskaya Çeçenistan'daki savaşı anlattığı "Kirli Savaş" adlı bir de kitabı bulunuyor.

 Gazeteci İpek Çalışlar'ın "Latife Hanım" kitabı hakkında "Atatürk'e hakaret" gerekçesiyle açılan davanın ilk duruşmasında, Çalışlar hakkında suç duyurusunda bulunan Hüseyin Tuğrul Pekin, Atatürkçü Düşünce Derneği Şişli Şube Başkanı Erdinç Türkcan ve İsa Ruhi Göbüt'ün müdahililik talebi reddedildi.

 Uluslararası Kadın Medya Vakfı; Irak'ta kaçırılan ve 82 gün rehin tutulan Amerikalı Jill Carroll, Lübnan'da aracının bombalanması sonucu elini ve bacağı kaybeden May Chidiac ve Çin'de sansürle mücadele eden Gao Yu'ya 'Gazetecilikte Cesaret Ödülü' verdi. Yaşam boyu başarı ödülünü ise 1968 Meksika Olimpiyatları öncesinde polis baskısını protesto eden öğrencilerin yaşamlarını ve öldürülmelerini anlatan 'La Noche de Tlatelco' romanıyla tanınan Meksikalı 74 yaşındaki gazeteci yazar Elena Poniatowska aldı. Ödül komitesi başkanı gazeteci Judy Woodruff, törene katılan herkesten gazeteci Anna Politkovskaya cinayetinin bütün yönlerinin araştırılması için Rusya Devlet Başkanı Putin'e birer kart gönderilmesini istedi. Irak'ta savaşın başladığı 2003'ten bu yana 100'den fazla gazeteci öldürüldü veya yaralandı. Woodruff'a göre Irak savaşı haberciler için bilinen en ölümcül savaş!

 Irak'ın başkenti Bağdat'ta resmi Irakiye televizyonunun spor servisinde çalışan kadın sunucu Nakşin Hamid 29 Ekim'de öldürüldü. Hamid ve şoförü Anas Kasım'ın sabah işe gelirken kayboldukları, cesetlerinin daha sonra polis tarafından kent merkezinde bulunduğu bildirildi.

kasım'06

 Kadın örgütleri ve gruplarının bir araya gelerek oluşturduğu Medya İzleme Grubu, medyada kadına yönelik her türlü şiddet ve ayrımcılığın önlenmesinde medya çalışanlarından sorumlu davranmalarını istedi ve ekledi: 'Takipçisi olacağız!'

MEDİZ, resmen kurulduğunu bildiren bir basın açıklaması yayınladı. Açıklamada; kadınların toplumsal cinsiyet eşitsizlikleri sonucu yaşadığı her tür şiddet ve ayrımcılığın sadece kadınların değil tüm toplumun sorunu olduğu, medya kuruluşları ve medya mensuplarının da kadınlara yönelik insan hakları ihlallerine toplumsal bir sorun olarak yaklaşıp kadınlara yönelik insan hakları ihlallerinin önlenmesi ve durdurulması için sorumlu davranması gerektiği belirtildi. Medyanın bu hakları sürekli ihlal ettiğine tanık oluyoruz diyen MEDİZ üyeleri, medyanın kadınların insan haklarını ihlal etme biçimlerini şöyle sıraladı:

- Kullandığı cinsiyetçi haber, sunum dili ve görsel malzeme ile,
- Özel hayatı teşhir ederek / özel hayatın dokunulmazlığını ihlal ederek ve kadınların özgürlük alanını kısıtlayarak,
- Tecavüz gibi cinsel suçlara ve şiddete maruz kalanları cinsiyetçi yargılar eşliğinde kendi kurduğu sanık sandalyesine çıkararak, tecavüz ya da şiddete maruz kalanın 'ahlakını', 'yaşam biçimini' sorgulamaya kalkışarak yani suçluyu ya da suçu değil, tam tersine suça maruz kalan kadını cinsiyetçi önkabullerle yargılayarak,
- Kadınları ve kadınlara yönelik işlenen suçları magazinleştirerek ve bu suçları erotik, pornografik röntgenciliği besleyecek şekilde reyting / izlenirlik malzemesine dönüştürerek,
- Haberlerde, yorumlarda kadınlara yer vermeyerek, hayatın tüm alanlarında yok sayarak,
- Kadınlara yönelik şiddet ve cinsiyetçilik söz konusu olduğunda kendi iç denetim ve eğitim mekanizmalarını hemen hiç işletmeyerek,
- Değişik alanlara ve kadınlara dair konuları işlerken, kendi alanında yıllardır mücadele veren, önemli bir bilgi ve deneyim birikimine sahip kadınları ve kadın örgütlerini muhatap almayarak, görüşlerine başvurmuyarak.

Medyanın artan teşhir, magazinleştirme, cinsiyetçi önyargıları yineleme, şiddetin magazinleştirilmesi, erotikleştirilmesi ve pornografi üretimi aracılığıyla tüm kadınların bedensel, zihinsel ve duygusal bütünlüğüne zarar verdiği belirtilen açıklamada şöyle dendi: "Böyle davranarak kadınların insan haklarını ih-

lal ettiği gibi, kadınlara yönelik işlenen suçların artmasında etken olmakta ve mevcut cinsiyetçi söylemi sürekli yeniden üretmektedir. Sonuç olarak, bu ihlallerden hem kadınlar, hem de tüm toplum zarar görmektedir. Bizler, medya eliyle yapılan hak ihlallerine ve kadınlara karşı işlenen şiddet suçlarının teşvik edilmesine dur demek, bu ayrımcılığı sonlandırmak üzere kadınlar, kadın grupları ve kurumları bir araya gelerek Medya İzleme Grubu'nu (MEDİZ) oluşturduk. Medya İzleme Grubu olarak, öncelikle, tüm medya kurum ve mensuplarını ve ilgili tüm birimleri bu ihlallerden vazgeçme konusunda duyarlı ve sorumlu olmaya davet ediyor, ihlallerin takipçisi olacağımızı duyuruyoruz."

uçan
süpürge

10

yaşında...

medyada kadın temsili

Hülya Uğur Tanrıöver
Galatasaray Üniversitesi Öğretim Üyesi

Yerel düzeyde habercilik yapmanın kolay olmadığını, yerelde kadın odaklı habercilik yapmaya çalışmanın işleri daha da zorlaştırdığını biliyorum.

Toplumda cinsiyet ayrımcılığı, biyolojik olduğu varsayılan cinsiyetteki farklılığa dayanıyor.

Cinsiyetçilik diğer ideolojilerin de yaptığı gibi, kendini günlük hayatın içinde “normal” olarak konumlandırıyor, bundan daha doğal bir şey olamaz düşüncesini dayatıyor. Cinsiyetçiliğin biyolojik farklılıklara dayandırarak yüzümüze devamlı çarptığı bir şey var: Kadın ve erkek aynı değil ve aynı olmadığınız takdirde eşit de değilsiniz!..

Erkekle kadının biyolojik anlamda aynı olmadığını farkındayız ama aynı olmamak eşit haklardan da yoksun olmayı beraberinde getirmemeli. Cinsiyetçilik kendini günlük hayatımızda dayatıyor demiştik. Peki, bunu nasıl yapıyor? En basitinden çocuğunuzun okulundan eve “Okul aile birliği toplantısı yapacağız, anneler kek yapıp getirsin” diye bir yazı geliyor. Siz bu durumda ya oturup kek yapıyorsunuz ya da benim zamanım yok deyip pastaneden kek alıyorsunuz. Burada önemli olan sizin kek yapıp yapmamanız değil, önemli olan sizden; kadınlardan kek yapmalarının beklenmesi ve bu beklentinin “doğal” kabul edilmesi.

Cinsiyetçilik gündelik hayatımızda her yerde karşımıza çıkıyor. Onunla karşılaştığımız bir diğer yer de medya.

Medyada kadın ve erkek temsil ediliyor. Basın bu temsil esnasında egemen kadın ve erkek ideolojilerini dayatıyor. Günümüzde kadın medyada temsil edilirken çeşitli kalıpların içine sokuluyor. Bunlardan ilki, geleneksel roller. Geleneksel rollerde kadın ‘eş’ ve ‘fedakar anne’ olarak karşımıza çıkıyor. Geleneksel rolleri vurgulayan haberlerde kadının başka ne olursa olsun ‘önce anne olduğu’, ya da olduğu şeyin yanında ‘bir de anne olduğu’ vurgulanıyor. Çocuk maması reklamındaki kadının güven vermek için vurguladığı “Ben çocuk doktoruyum, ama her şeyden önce anneyim” mesajı haberlerde de sık sık karşımıza çıkıyor.

Geleneksel rollerin yanı sıra medyada kadınlar bir de ‘kurban’ olarak yer alıyor. Örneğin son zamanlarda Gamze Özçelik basında kurban olarak gösteriliyor. Ya da bir miting haberinde “Ön saflarda kadınlar ve çocuklar var” diye haber yapılıyor. Bu haberin anlatmak istediği tabii ki çok başka ama kadınların çocuklarla bir tutularak kandırılıp ön saflara sürülen, orada ne olduğundan habersiz insanlar olarak temsil edilmesi rahatsız edici: ‘Kurban’ rolündeki kadının iradesinden söz edemeyiz! Bu

mantıkta kadınlar kendi istekleriyle mitinge katılamazlar ancak bir başkasının ‘kötü niyetleri’ne alet edilirler!

Son olarak da kadının ‘cinsel obje’ olarak medyada kendine yer bulduğunu görüyoruz. Gazetelerde güzel kadınlar yer alıyor; bunun yanı sıra medya kadınlara güzellik tavsiyeleri vererek egemen güzellik anlayışını da dayatıyor. Kadınlar bu güzellik tavsiyelerine uymadıkları zaman aşağılanıyor. Örneğin Seda Sayan’ın selülitleri gözler önüne seriliyor. Bazılarınız bunu sadece anaakım medya yapıyor, diyebilirsiniz. Ama ben 25 ulusal/yaygın gazeteye baktığımda kadınların haklarını ihlal etmeyenini göremiyorum!

Bir de dünya basın literatürüne Türk basınının kazandırdığı bir kavram var: Arka sayfa güzeli. Dünya basınında da kadının cinselliğini öne çıkaran gazeteler yok mu diye sorabilirsiniz. Elbette bunu yapan bulvar gazeteleri var ama ön sayfasında ‘ulusal siyasi gazete’ yazıp da arka sayfada çıplak kadına yer veren gazete yok. En ciddi gazetelerin bile arka sayfa güzellerini olması, “Günaydın beyefendi, buyurun görebanyonuz” demek gibi bir şey.

Basında kadına yönelik sömürü biçimi bununla da bitmiyor. Haberde, haberi destekleyen fotoğrafların kullanılması gerek

Dosya: Kadın ve Medya

Habere bakıyoruz, haber parmak iziyle çalışan yeni bir cep telefonu modelinin çıktığını duyuruyor ama fotoğrafta söz konusu cep telefonunu tutan çıplak bir kadın var. Arabaların tanıtımında da böyle bir eğilim söz konusu. Çünkü toplumda arabalar 'erkeklerle sunulmuş kadınlar' olarak görülüyor.

Fotoğrafın haberi desteklememesi zaten sık sık karşılaştığımız bir durum. Ben geçen gün bir de kösteklediğine tanık oldum! Haberde, tecavüzcülerin genellikle (Türk filmlerindeki gibi) yabancı birisi değil, kadının tanıdığı, çevresinden biri olduğu belirtiliyor. Yanındaki fotoğrafta kadın ve erkeğin yer aldığı erotik bir poz var. Bu şekilde tecavüz 'erotikleştiriliyor'. Haber bir yandan tecavüz konusunda kadınlara bir şeyler söylüyor, bir yandan da fotoğrafla erkeklere "Gelin bakın burada cazip bir şeyler oluyor" diyor.

Fotoğrafların yanı sıra kadına yönelik sömürü, haber dilinde de sürüyor. Örneğin Almanya'da seçim öncesinde iki kadın yazarın çok okunduğundan söz eden habere "Alman erkeklerine seçimi unutturan kadınlar" diye başlık atılmıştı.

1998'den günümüze, Türkiye'nin tek kadın başbakanı Çiller ve Erbakan döneminde yaygınlaşan bir şey var; o da 'bayan' sözcüğünün kullanımı. 'Bayan' sözcüğü hem günlük hayatta hem de basında karşımıza çıkıyor. Mağazalarda bir erkek reyonu var, bir de 'bayan' reyonu. Bayan kelimesinin kullanılması hem Türkçe açısından yanlış hem de kadınlıkla ilgili yanlış algıyı ortaya koyuyor. Türkçe açısından yanlış, çünkü 'bayan' aslında birisine hitap ederken kullanılmasıdır. Kadın olmak, kadın kelimesini kullanmak ayıp sayıldığı için bayan kelimesi kullanılıyor. Kadın kelimesi hem bakirelik ayrımı için kullanılıyor, hem de iyiler 'bayan', kötüler 'kadın' oluyor! Geçen gün şöyle bir habere rastladım bir yerel gazetede: "53 yaşındaki kadın sürücünün carptığı 23 yaşındaki bayan öldü." 53 yaşında kadın denmesinin burada iki nedeni var. Birincisi o yaştaki bir kadının evlenmiş olacağı, dolayısıyla bakire olmadığı varsa-

yılıyor. Bir diğer şey de birisinin ölümüne neden olan kötü birisi olduğu için ondan kadın diye bahsediliyor. Burada bayan denilen ise çarpılan, dolayısıyla mağdur hatta kurban olan kişiyi temsil ediyor. Bir de yaşından dolayı evli olmayabileceği ve dolayısıyla bakire olabileceği düşünülerek bayan deniyor.

Şu ana kadar basında kadının yanlış temsiliyetinden bahsettim ve çeşitli örnekler verdim. Basında bir başka şekilde daha kadın hakları ihlali söz konusu. Ama bu sorun şu ana dek anlattıklarım kadar görünür bir sorun değil.

Bazen kadınlar medyada hiç temsil edilmez ve böylece kadınlar sembolik olarak yok edilir. Bir gazeteyi elinize alırsınız, bakarsınız kadın haklarını ihlal eden bir dil yok, kadın cinselliğine vurgu yapan fotoğraflar yok. İlk bakışta problem yok gibi görünebilir. Ama aslında tüm bunlarla beraber kadın da yoktur! Özellikle belli alanlarda; ekonomi, siyaset, spor sayfalarında kadın yoktur. Ekonomiye, spora ilişkin televizyon programlarında da durum değişmiyor. Üç-dört erkek aralarında tartışıp duruyor. Geçenlerde daha kötüsünü gördüm: Üç erkek tartışıyor, yanlarında da genç bir kadın öyle oturuyor, hiç konuşmuyor, dekoratif eşya gibi.

Kadınlar ekonomiyle, siyasetle ilişkili olsalar da durum pek değişmiyor. İşte size bir haber başlığı: "Dora'nın güzellik sırları". Dora, Yunanistan'ın yeni Dışişleri Bakanı. Bir erkek siyasetçiyle ilgili böyle haber yapılması mümkün mü?

Bazı gazetelerin kadın sayfaları ya da ekleri var. Bunların çoğunluğu anaakım – yaygın medyanın, yine kadınları geleneksel cinsiyetçi işbölümü doğrultusunda koca-çocuk, süs-püs ve yıldızların renkli hayatları düşkünü olarak kabul edip onlara yemek tarifleri, güzellik sırları ya da magazin verdikleri yan ürünler. Sayıları çok daha az olmakla birlikte birkaç gazete de, kadınların gerçek sorunları ve mücadelelerini yansıttığı özel sayfalar yapıyor. Bu tabii ki bir açıdan iyi; sonuçta kadınlarla ilgili haberler gazetede bir şekilde kendine yer

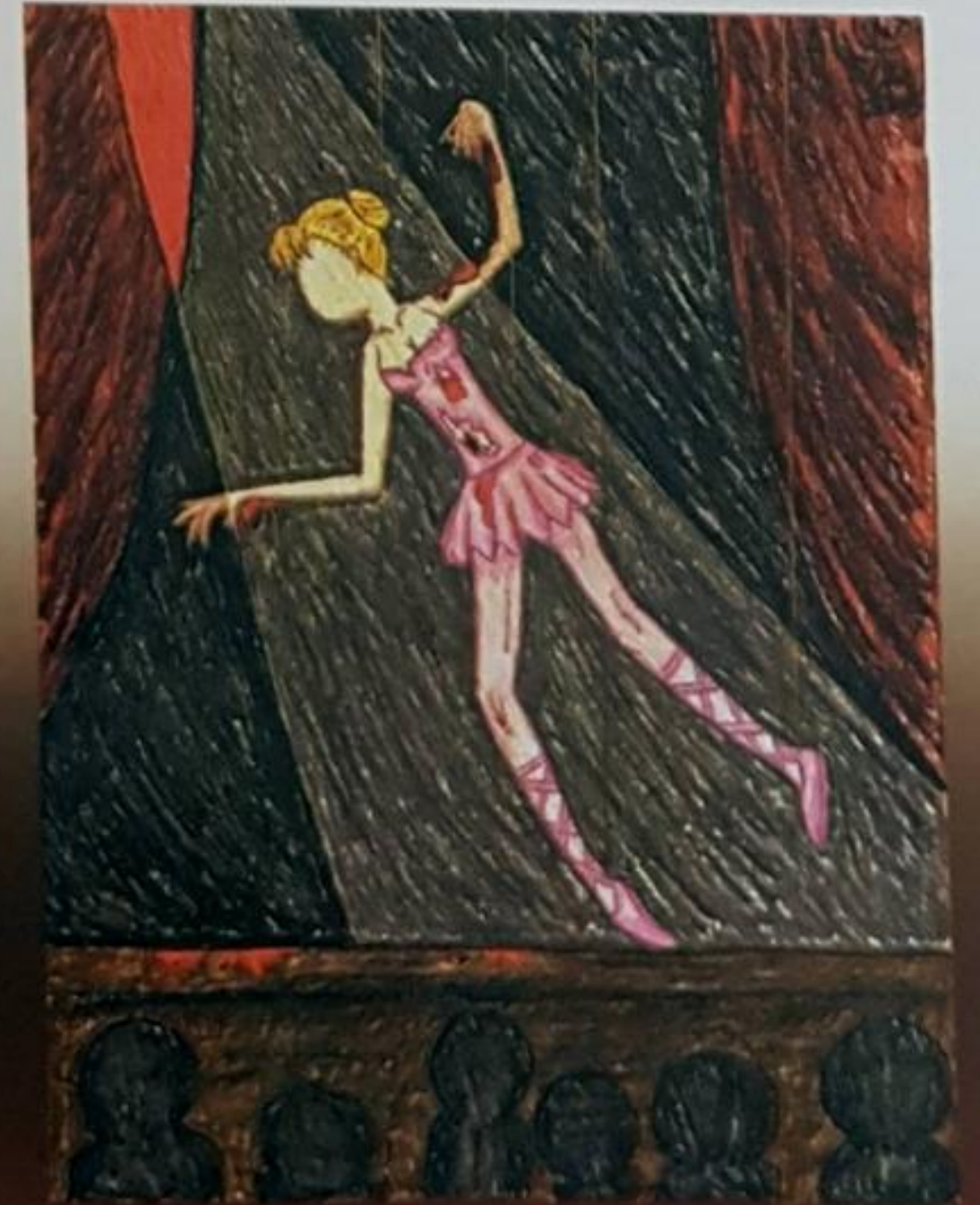
buluyor. Ama bu bir taraftan da erkeklerin siz şu küçük bahçede oynayın, geri kalan alanı da bize bırakın demesi değil mi?

Şu ana kadar hep kötü örneklerden bahsettim. Basın içinde kadının haklarına duyarlı, kadın odaklı habercilik yapan gazeteciler de var. Cinsiyetçi habercilikle mücadele etmek için de onların sayısının artması gerekiyor. Kadına duyarlı gazetecilerin ve dolayısıyla haberlerin sayısı artmalı.

İyi örnekler söz konusu olduğunda da iki tür haberden söz edebiliriz. Birincisi kadınların sorunlarından, başarılarından, yaşadıklarından, yaptıklarından bahseden haberler. Bu haberler kadınların yaptıklarının görünür olması açısından önemlidir. Geçen gün "Kapalıçarşı'da kadın olmak" diye bir haber vardı, Kapalıçarşı'da kuyumculuk yapan bir kadını anlatıyordu. Bu iyi bir haber.

İkinci tür haber ise çok sıradan bir haberin içinde de kadının yer alması. Örneğin gıdalarla ilgili bir haber yapılıyor. İki gıda mühendisinden görüş alınarak haber yapılmış. Gıda mühendislerinin biri kadın, diğeri erkek. İşte bu tür haberler, kadınlar toplumun her alanında var ve olmalı dedirtiyor. Ben bu tür haberleri daha çok seviyorum. Bizim yola çıkarken söylediğimiz sloganı doğruluyor: Kadınlar vardır.

* Uçan Süpürge'nin Mart 2006'da düzenlediği Yerel Kadın Muhabirler Ağı Eğitiminde yapılan sunumdan alınmıştır.

İrep Güner Çakır

Gazeteci, TOÇEV Kampanya Koordinatörü

kadın muhabir olmak

anlatacaklarımı üç başlık altında toplamak istiyorum: Kadın muhabir olmak, yerelde, kırsalda kadın muhabir olmak, Doğu'da kadın muhabir olmak.

Ben şanslı bir çocuktum, cinsiyetsiz bir ortamda büyüdüm. Meslek hayatına atılınca anladım ki 'kadın olmak' diye bir şey var. Özellikle bir haberi ilk yapan kadınsanız, bu özellikle belirtiliyor. Yurt dışında da böyle; kesinlikle sadece 'muhabir' demiyorlar, 'kadın muhabir' diyorlar, yaptığınız işin yanında mutlaka cinsiyetinizi belirtiyor.

Öncelikle kadın algımız ve kadın olmamız muhabirliğimizi şekillendiriyor. Haberi yaparken kadın algımız haberi elde ediş tarzımızı, haberi işleyiş tarzımızı ve son olarak da haberi sunuş tarzımızı etkiliyor. Habere çıktığımızda, dışarıdan fiziksel anlamda kadın olarak algılanıyoruz. Ben deneyimli bir muhabir olarak bazı stajyer muhabirlere baktığımda, topuklu ayakkabılarla haber avına çıktıklarını görüyorum ve onları mutlaka uyarıyorum. Bundan iki nedenden dolayı rahatsızlık duyuyorum. Birincisi; bunun içindeki kadını gereğinden fazla dışarıya yansıttığını düşünüyorum ve bunun karşı tarafın sizi muhabirden önce kadın olarak görmesine neden olacağını biliyorum. Örneğin Fazilet Partisi'ne bir arkadaşımın mini etek giyerek haber yapmaya giderdi. Onlar da isterlerdi, gelsin de seyredelim diye ama bir tane bile iyi bir haber vermediler ona. İkincisi de hafif topuklu, önü açık ayakkabıları muhabirliğin doğasına aykırı buluyorum.

Muhabir haber toplamak için her an, her yere girebilmelidir. Özellikle İstanbul'da öyle topuklu ayakkabılarla haber avına çıkılmaz. Bunu söylerken kapalı giyinin, tamamen spor giyinin demiyorum. Kadın bir muhabir olarak yaptığınız işle kendi tarzınızı birleştirin.

Haber yaparken haberi elde ediş tarzımızı etkileyen diğer şeyler de bence mesafe, içtenlik ve dürüstlük. Haberi yapan muhabirin her zaman yaptığı haberle arasına mesafe koyması gerektiğine inanıyorum. Örneğin muhabirin röportaj yaptığı kişilerle samimi pozlar vererek fotoğraf çektilmesini doğru bulmuyorum. Bu gazete yazarları için anlaşılabilir bir şey. Örneğin Ayşe Arman kendine özel bir şey yapıyor, çalışkan bir kadın ayrıca, iyi işler çıkarıyor. Ama her muhabirin onun yaptığını yapmaması gerek. Muhabir olarak sizin için önemli olan, imzanızın tanınırlığı olmalı, yüzünüzün değil. Habere mutlaka bir adım uzakta durun, onlardan biri olma, biriymiş gibi davranma hatasına düşmeyin. Muhabir onlardan biri değil, onlarla iletişime geçmeyi ve onlardan aldığını dışarıya yansıtmayı beceren kişidir. Onlardan olup da onları haber yapmaya kalkarsanız muhabir ya da anı yazarı olursunuz.

Bir kadın olarak habere yaklaşırken farklı şeyler hissedebilirsiniz. Bu durumda mesafeyi korumak daha da zor olabilir. Tabii yeri geldiğinde yeteri kadar anne olmak ve kadın olmak da önemli. Ama şiddete maruz kalan bir kadının haberini yapsanız bile bir adım uzakta

durun. Bir adım uzakta durup haberinizi sunarken kullandığınız kelimeler de sizin içtenliğinizi ve dürüstlüğünüzü belirler. Haberi verirken içten ve dürüst olursanız ne haberini yaptığınız kişiyi üzersiniz ne de haberi izleyenlerde dürüstlüğünüzle ilgili şüphe uyandırırınız.

Habere kişisel ilişkilerinizin, hislerinizin de çok yansımaması gerektiğine inanıyorum. Konca Kuriş'i hepiniz tanıyorsunuz. Biz haber yapmaya gittiğimizde tanışmıştık ve çok sevmiştik birbirimizi. Ben onun öldürüldüğü haberini CNN Türk'te vermek durumunda kaldım. Cesedi bulunmuştu ve tespit etmesi için abisini çağırmışlardı, abisi de orada hemen beni aradı "Konca değil bu" diye. Ben de o heyecanla "İçeriden alınan bilgiye göre bulunan cesedin Konca Kuriş'e ait olmadığı belirlendi" diye hemen haberi geçtim. Beş dakika sonra abisi tekrar aradı ağlayarak ve "Oymuş" dedi. İlk bakışta bir nedenden dolayı o olmadığını düşünmüş. Şimdi, Konca benim arkadaşım olmasa, benim haberci olarak durup bir nefes almam, içeriden gelen ekiplerin de onayını alarak haberi vermem lazım. Ama ben iyi haberi duyunca heyecanlandım, hemen aktardım. Sonra tabii bir daha çıkıp durumu açıklayan bir anons yaptım. Haberin arkasından da genel müdüre telefon ettim, isterseniz istifamı hemen verebilirim diye. Küçük bir hata gibi görünüyor ama o haberi izleyen insanların size güvenmesi açısından çok önemli. Bu olaydan sonra haberle aramda mesafe olması gerektiğini bir kez daha anladım.

Dosya: Kadın ve Medya

Habere yaklaşırken kadın algımız haberi işleyişimizi de etkiler. Ben bunun çok değerli olduğunu düşünüyorum. Çünkü kadın algısının habere kazandırdığı çok önemli bir şey var, o da detay. Biz detayları kullanarak bir şeyleri çok iyi tasvir edebiliriz. Yaptığımız yazılı haberde de kadın kurgusu hissedilmeli. Bir de haberlerin altında daha çok kadının imzası olmalı ki kadın bakış açısıyla ilgili haberler çoğalsın. Kadın muhabir olmanızdan çok muhabir olurken ne kadar kadın olduğunuz önemli.

Değinmek istediğim bir diğer konu da İstanbul'da ve küçük şehirlerde, kırsalda haber yapmak. Büyükşehirlerde haber yapan bir kadın olmak ilk başlarda lehinize gibi görünebilir, ama aslında büyük şehirler sizi kadın olarak daha çok zorlar. Ben yerelde haber yapmaktan çok büyük keyif alıyorum. Ama tabii benim orada haber yaparken yerel muhabirden farklı bir konumum oluyor. Örneğin dışarıdan geldiğim için daha çok ilgi görüyorum, orada yıllardır yerel muhabirin ulaşamadığı habere ben bir anda ulaşabiliyorum. Kapılar daha kolay açılıyor. Ama yerel muhabirlerin özellikle yerel kadın muhabirlerin yaşayabileceği sıkıntıların da farkındayım.

Yaşadığınız küçük yerde muhabirlik yaptığınız için birisinin çocuğu ya da kızı/gelini olmayı kırmanız zorlaşıyor. İkincisi, insanlarda elinin hamuruyla erkek işine karşıyor mantığı daha yaygın oluyor. Üçüncüsü, haber yapmak diğer insanlarda sizin uç noktada bir insan olduğunuz izlenimini doğuruyor ve mimleniyorsunuz; her şeye karıştığınız düşünülüyor. Son olarak da üzerinizde devamlı gözler oluyor. Devamlı sizi izlerler, izleyenler özellikle de erkeklerdir. Kamera ve fotoğraf makineli bir kadın olmanız onlara çekici gelir. Yerelde muhabirlik yapan kadınlar bu durumla da baş etmek zorunda kalabilirler. Ama ben yerelde karşıma çıkan sorunlarla az önce sözünü ettiğim mesafe, içtenlik ve dürüstlikle üstesinden gelebileceğimize inanıyorum. Benim size tavsiyem eğer bulunduğunuz yerde güveniliyorsanız, orada iyi haberler yapıyorsanız, orayı terk etmeyin.

Özellikle Doğu Anadolu'da haber yaparken çok ilginç şeylerle karşılaştım. Diyarbakır'dayım; yorulmuşum, bir cami avlusunda oturuyorum. Kameraman arkadaş camiden detay çekiyor. Kenarda oturan küçük kızlar da kendi aralarında gülüşüp duruyorlar. Ben de döndüm "Ne gülüyorsunuz bakayım" dedim. Onlar da

"Merak ettik, sen kız misen, karı misen?" dediler. İlk başlarda çok garipsedim, ama bununla çok karşılaştım. Bir de başlarda ne demek istediklerini anlayamadım. Evli olduğumu mu soruyorlar, yoksa bakire olup olmadığını mı merak ediyorlardı? Evli olup olmadığını soruyorlarmış meğer.

Kendi tecrübelerimden yola çıkarak anlatmak istediğim bir diğer konu da Doğu'da ve Batı'da kadın muhabir olmanın neye benzediği. Batı'da kadın muhabir olmak tabii ki çok zevkli bir şey. Kadın olarak kısıtlamalarınız yok, hatta avantajlarınız var. Yasal olarak girilmesi yasak olan yerlere de akılcı çözümler geliştirerek girebiliyorsunuz. Doğu'da, daha doğrusu İslamiyetin yaygın olduğu toplumlarda kadın muhabir olmak daha farklı bir şey. Anlatcağım ülkeler arasında İran, Pakistan, Afganistan ve Irak var. Bütün bu saydığım ülkeler arasında İran'ın farklı bir yeri olduğuna inanıyorum. İran, inişleri çıkışları olan bir yer. Zaman zaman kısıtlamaların olduğu, zor bir yer haline geliyor. İran'da gazetecilere yönelik kısıtlamalar da oluyor, ancak, kadın gazetecilere ayrıca bir kısıtlama yok. İran'a üç farklı dönemde gittim. Hatemi'nin seçim zamanında oradaydım. İran'da çok fazla kadın gazeteci yok ama olanlar da saygı görüyor. İran'da kadın gazeteci olmak keyifli bir şey.

Diğer İslam ülkelerinde karşılaştığım sorunları şöyle sıralayabilirim: Örtünme, taciz ve saldırılar.

İran'da yasal olarak örtünmeye mecbursunuz, ama bu çok sıkı olmak zorunda değil, fular gibi bir şey de takabiliyorsunuz. Pakistan'da ilk başlarda örtünmemiştim, tam da az önce mesafeyle ilgili olarak anlattığım nedenle onların haberini yapmak için onlardan biri olmak zorunda değilim, diye düşünerek. Ama açık olduğunuzda orada yaşamınız ve haber yapmanız çok zorlaşıyor. Açık olduğunuz için çok fazla tacizle uğraşıyorsunuz. Bu nedenle orada örtündüm ve hayatın ne kadar kolaylaştığını gördüm. Örtü kadınlar için tam anlamıyla zırh ve kafes demektir. Bir keresinde burka giydim ve burkanın içinden çekim yaparak burkanın içindeki kadına dünya nasıl görünüyor, onun haberini yaptım.

Pakistan'da Taliban'ın öğretisini orada yayan bir adamla röportaj yapmıştım. Röportajda hiçbir problemle karşılaşmadım, gayet iyiydi. İşimi bitirdim, çıktım. Örtülüymüm ama sonuçta

çevredeki tek kadın benim. Etrafım bir anda erkeklerle çevrildi, köpek balıkları gibi bir anda etrafımı sarmaya başladılar. O an bakışlarından beni parçalamaya hazır olduklarını görebiliyordum. Cahiller, sizi anlamıyorlar, en kötüsü de sizi anlamak için hiç bir istek duymuyorlar. İngilizce konuşsam da bir şey değişmeyecek. Siz onlar için yabancı bir kadınsınız ve sizi ne kadar kirlitebilirlerse o kadar iyi. Çaresiz kaldım ve Türkçe olarak "Müslümanım, kadını, bana dokunmayın!" diye bağırmağa başladım. Kalabalığın içinden birisi İngilizce olarak "Kutsal kelimeleri söyle" dedi. O an hayatımın en güzel kelime-i şahadetini getirdim ve yavaş yavaş öfkeli kalabalık dağıldı!..

Afganistan'la Pakistan'ı karşılaştırdınca kesinlikle Afganistan'da kadına bakışın çok daha iyi olduğunu söyleyebilirim. Mağara devrinde yaşadıklarını söyleyebiliriz, çok yoksullar ama kadını daha rahat kabul ediyorlar. Afganistan'da Taliban düştükten yaklaşık üç ay sonra, Kabil'deki Şii mahallesinde yapılan bir zikir töreninin haberini yaptım. Bu törenlerde kadının yeri hiçbir şekilde yok. 500-600 kişilik bir spor salonunda tamamen erkeklerden oluşan bir topluluktu. Onlar benim orada olmamı istediler, fotoğraflarını çekmeme izin verdiler. Çok farklı bir deneyimdi benim için.

Irak da zor bir ülke; Şii ve Sünni olmak üzere iki farklı inancın bir arada yaşatılmaya çalışıldığı bir yer. Savaş şoku atlatıldıktan sonra herkes sokaklara döküldü. Böyle durumlarda kalabalık insan toplulukları korkutuyor, çünkü her şeyi yapabilecek durumda oluyorlar. Taciz ve saldırılar açısından tehlikeli bir ortam oluşuyor. Pakistan deneyimim olduğundan bu tür şeylere hazırlıydim. Yanımda taşıdığım bir örtü vardı, kendimi rahatsız hissedersen hemen örtünüyordum. Örneğin Kerbela'da bu konuda zorluk yaşadım. Saddam'ın düşmesinin ardından sokaklar erkek ağırlıklı bir toplulukla doldu. Böyle bir ortamda kadınlara dokunuyorlar çünkü kadın merak ediliyor, istendiği zaman dokunulabilen bir obje haline geliyor.

Sizlere ipucu olması umuduyla 12 yıllık muhabir hayatımı paylaştım. Son olarak tavsiyem şudur: Özel ifade tarzınızı oluşturun, size özel bir muhabir çizginiz olsun.

* Uçan Süpürge'nin Mart 2006'da düzenlediği Yerel Kadın Muhabirler Ağı Eğitiminde yapılan sunumdan alınmıştır.

Öykü Didem Aydın
Hukukçu

hak haberciliği ve kadın haberleri

habercilik üzerine daha önce çok fazla çalışmam olmadı. Ama iletişim hukuku üzerine oldu. Özellikle Federal Almanya'da doktoramı yaparken birkaç makale yayınlamıştım. Alman ve Türk gazetelerinde Türkleri daha doğrusu yabancı ilgilendiren hukuksal haberlerin nasıl verildiğini, veri biçimindeki farklılıkları incelemiştim. Orada görmüştüm ki gerçek üzerine haber yok; haber gerçeği inşa ediyor. 1998-99 döneminde bu ilk gözlemime paralel olarak bir ikinci gözlemim de gerek Alman gerek Türk basını açısından belirli fikir yaklaşımlarının olayları aktarmada mutlaka etkili olduğu, Alman gazetelerinde yabancılar aleyhine önyargının daha fazla olduğu, Türk gazetelerinde ise yabancıların lehine fakat gerçeğin aleyhine bir yaklaşım olduğuydu. Muhabirlerle görüşüp haberlere yaklaşımlarını tartışmıştım. Sonuçta bir hukukçu olarak haberciliğin yargıya çok benzediğini fark ettim. Hukukçu belirli bir yargısal etkinliğin içinde ve kesin bir yargıya varılana kadar aktörler de kendi içlerinde ilişki halindeler. Haberciler de bir olayı aktarırken belirli toplumsal geçmişler eşliğinde belirli aktörlerin açıklamalarını

yaşadıklarını ve yaşadıklarının ne anlama geldiğini aktarmak zorunda. Haberci, olayla ilgili bir yargıya varmak zorunda. Yargıçla, haberci açısından belki de tek fark, yargıcın biraz zamanı olması ve olayla ilgili çok fazla kişiyi dinlemesi. Gazetecinin zamanı olmasa da yargıca göre avantajlı olduğu bir durum da araştırma serbestisinin olması.

Hukuksal konuları ilgilendiren, teması kadın haklarıyla ilgili olan habercilikten bahsedeceğim. Muhabirlerin hukuka yaklaşımı, muhabirlerin kadınlarla ilgili haberlere yaklaşımı ve muhabirlerin habere ulaşma yolları ile haber kalitesine de konuşmamda değineceğim.

Muhabirler hukuka nasıl yaklaşmalı?

Gazetecinin tabii ki her şeyi bilmesi beklenemez. Tıpla ilgili bir haber verecekse doktor olması beklenemez. Hukukla ilişkili bir haber verecekse hukukçu olmak zorunda değildir. Hukuk öyle bir konu ki, hukuki gerçekliği ortaya koyabilmek için, olayları hukuki açıdan yorumlayabilmek için belirli

bilgileri temel olarak edinmek gerekiyor. Temel bilgilere sahip olma gerekliliği de bu alandaki uzmanların görüşünü önemli kılıyor. Uzman görüşüne ulaşmak sandığımız aksine yerel düzlemdeki habercilikte daha kolay. Muhabirlerin kadınlarla ilgili olaylara yaklaşımında bir hukuksal bilgi gerekliliği ve onun üstüne kadın haklarını kadın olarak ortaya koyabilme becerisi gerektiriyor. Sonuç olarak, kadınlarla ilgili hukuksal habercilik yapabilmek belirli bir çap gerektiriyor.

Ben kadın muhabirin kendi gazetesi içinde cinsiyet bilinciyle haber yaparken karşılaştığı toplumsal önyargılarla, muhabirin hakkında haber verdiği olaylara bakışı arasında bir ayrım yapıyorum. Bu iki ayrı konunun da birbirleriyle ilişki içinde olduğunu düşünüyorum. Gazeteniz kadın haklarına adanmış bir gazete değilse, kadın haklarını gündeme getirmek için mücadele vermek gerekebilir. Bu bir bakış sorunudur. Meslek insanı olarak kadın gazeteci, yerel ortamda gazetenin içinde neler yapıyor?

Hukuksal konular işin içine girince daha büyük bir sorun oluşuyor. Türk Ceza Ya

Dosya: Kadın ve Medya

sası tasanları tartışılırken bunları yaşadık. Yargı kararlarına baktığımızda; haberlerde bazı nitelikler aranıyor. Bir haberin kişilik haklarına saldırmayan, medeni bir haber olması için belirli nitelikler gerekiyor. Bu nitelikler kadın hak haberciliğine de uygulanabilir nitelikler. Kadın hak haberciliği yapılırken belirli ilkeler gözetilmek durumunda. Bunlardan ilki her haberde olması gereken bir nitelik: gerçeklik. Örneğin bir kadına şiddet uygulanmış, ünlü bir kadın kocasından boşanıyor. Kadın haklarıyla ilgili yeni düzenlemeler söz konusu. Annenin velayet hakkıyla ilgili bir yargı kararı çıktı. Örneğin kötü yaşayışıyla ün salmış bir anneye çocuğun velayeti verilmedi. Yine aynı şekilde yabancı bir anneye de çocuğun velayeti verilmedi; çocuk yabancı kadından Türk kültürünü öğrenemez, dendi. Ardından Yargıtay kararı bozdu. Böyle bir olayı yansıtırken gazeteci nasıl davranacak? Haberin gerçekliği bu aşamada olayları olduğu gibi ya da araştırma süresinin elverdiği ölçüde olayların olduğu gibi verilmesiyle sağlanıyor. Tabii kısa bir süre içinde meseleleri yorumlamayı nasıl öğreneceğiz? Gazeteci birçok konuda okumak durumunda. Okumak, yorumlama imkanı veriyor.

Gerçekliğin algılanmasında kadın bakış açısı önemlidir. Bir haber yapıyorsunuz ve okuyanlarla iletişime giriyorsunuz. Haberci de yargıç gibi birçok olayın etkisi altındadır. Haberci belirli diyalektik güçlerin etkisi altındadır. Bu güçlerden en etkili şüphesiz toplumsal iklimdir. Hukuk bilgisi gerektiren konuda toplumsal iklimi yönlendirebilmek kolay bir iş değildir. Burada önemli olan, görünen gerçeğin peşinden gitmektir.

Kadın hakları haberciliğinde güncel haberdan ziyade süreç haberi önemlidir. Maalesef bu Türkiye'de ihmal edilen bir habercilik türüdür. Salgın haberciliğinin, sansasyon haberciliğinin karşısında bir haberciliktir süreç haberciliği.

Süreç haberciliği hak haberciliğini kolaylaştırır. Hak haberciliği belirli bir düşüncenin uygulanıp uygulanmadığının takibidir. Yeni Ceza Yasası çıktı ama nasıl uygulanıyor?

Süreç haberi biraz yorum haberciliği de ge-

rektiriyor. Çağdaş dünyada iyi haberciliğin önemli noktası budur.

Objektiflik, hak haberciliğinin diğer haber yaklaşımlarına göre en önemli özelliğidir. Burada objektiflik gerçeğin bir uzantısı olarak karşımıza çıkıyor. Objektiflik önyargılardan, sizi etkileme çabalarından, sahte görüntülerden arınmış bir habercilik demektir. Kadın ya da erkek olsun olaylara maskülenist açıdan bakan birinin kadınla ilgili kişisel önyargılarından arınıp objektif haber yapması çok zordur. Ama hak habercisi kişisel önyargılara sahip olmasa bile, toplumsal önyargıların baskısı altında olma tehlikesi vardır. Farkında olmadığı konular kendisine dikte edilmiş olabilir. Haberi araştırırken bu önyargıyla hesaplaşmak işimize yarayabilir. Söz konusu önyargılar konular ya da nüfuz sahibi kişilerle ilgili olabilir. Habere ulaşma aşamasında haber kaynaklarımızı çeşitlendirerek önyargılarımızdan sıyrılmaya çalışmalıyız.

Kadın hak habercisinin bir sıkıntısı da kamu yararadır. Kişisel çıkarı, belirli grupların çıkarını savunmaya yönelik bir habercilik olmayacak. Bu noktada çıkarla hak arasında bir ayrım yapmamız gerekiyor. Hak haberciliği belirli grupların haklarını savunmaya adanmış olabilir. Ama bu haklar daha üst platformda kamu yararına hizmet ediyordur, evrensel prensipler sayesinde. Salt toplumun yararını gözetiyorum demek belli bir büyüklük duygusunu da içeriyor. Ama gerçeklik, güncellik, objektiflik süzgeçlerinden geçerek kamu yararına varmak gerekiyor.

Toplumsal ilgi de bir diğer prensibimiz. Birtakım grupların tartışmaları kadın üzerinden yapılıyor. Toplumsal ilgi ölçütleri birbiriyle çatışıyor. Kimse ilgilenmiyor. Size göre düz görünen bir olay, günlerce gündemi teşkil ediyor.

Konu ile ifade arasındaki düşünsel bağ ise son ilkedir. Hak haberciliği, hukuku da bilerek konu ile ifade arasındaki bağı kavramak zorunda. "Tecavüze uğrayan kadın mini etek kurbanıymış." Bu kimden çıkabilir? Cinsel suçlarla ilgili önyargıya katılmasa da oradan yola çıkan bir haberci yapar böyle bir haberi.

İkinci bir ana konu başlığı; özellikle yerel haberciler, Türkiye'de yaşanan olayları yerel düzeyde de verebilir, hukukla ilgili. Medeni Yasa'da kadınlarla ilgili her konuya karşı uyanık olmak zorundayız. Kadına ilişkin haber yaparken boşanma, nafaka gibi konularda Medeni Yasa'nın temel ilkelerini bilmek önem kazanıyor. Kadına ilişkin işyerinde ayrımcılık, gece çalışması, doğum izni gibi konularda haber yaparken iş hukuku uygulamalarını, dolayısıyla İş Yasası'nı bilmek gerekiyor. Cinsel suçlar ve ayrımcılıkla ilgili haberler için de Ceza Yasası'nın temel ilkeleri bilinmeli.

Habere nasıl ulaşabiliriz? Bu noktada baroların kadın hakları komisyonlarıyla, TBMM İnsan Hakları Komisyonu'yla, Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü'yle, İnsan Hakları Koordinatörü Üst Kurulu'yla iletişime geçmek işimize yarayabilir. Yargı kararlarına ulaşmak için de internet önemli bir kaynaktır: Danıştayın, yargıtayın web sayfalarından birçok yargı kararına ulaşılabilir.

* Uçan Süpürge'nin Mart 2006'da düzenlediği Yerel Kadın Muhabirler Ağı Eğitiminde yapılan sunumdan alınmıştır.

Kadına ilişkin işyerinde ayrımcılık, gece çalışması, doğum izni gibi konularda haber yaparken iş hukuku uygulamalarını, dolayısıyla İş Yasası'nı bilmek gerekiyor. Cinsel suçlar ve ayrımcılıkla ilgili haberler için de Ceza Yasası'nın temel ilkeleri bilinmeli.

Oya Özden Saner

Uçan Süpürge

ne farkınız var?

O nlar, azmış beyazlarına kafayı takmış, Pakize Suda'nın buyurduğu üzere itibar etmememiz gereken bir avuç kaçık mı? Taşınmalarından sevgililerine, hamileliklerinden anneliklerine kadar her şeylerini yazabilen şanslı azınlık mı? Yoksa Memet Baydur'un köy doktoruna benzettiği, diş çekmekten basur sancısına, safra kesesinden karaciğere her şeyden biraz anlamakla yükümlü kimseler mi? Onlar, gazete köşelerinde kalem oynatan kadınlar, ne pahasına olursa olsun.

Kimilerine göre aşkın, börtü böceğin yazarları; kimilerine göre belli hayat tarzlarının temsilcileri, kimilerine göre ise şiddetin, tecavüzün, tacizin sessiz ortakları. Tıpkı erkek köşe yazarları gibi.

Yine de bir asır sonra bile Hıncal'ın, Haşmet'in torunları ortalıkta cirit atarken sadece onlar sanal aşkların köşelerdeki isimleri olacaklar. Bizlere "Ya sev ya terk et" diye seslenen, yorumundan sual olunmaz müzisyen damatlar, namus cinayetlerini Kürdün sorunu addeden "Pazar Romantigi" kayınbabalar varken sadece ve sadece onların boyunlarına yaftalar asılacak. Bazılarına göre 'tırnak yiyen nevroitik kızların' kurduğu her cümle penis özlemi ile ilişkilendirilecek. Ve yine sadece onların ne kadar edebiyatçı olduğu tartışılacak, 'fa-lokratik' plazalarda. Çünkü, onlar İkitelli'nin

inkar çocukları. İstenmeyen gebeliklerin sancılı doğumları.

Yadsınmalarının sebebi ise, öyleymiş gibi görünse de ne yazageldikleri ne de yazmadıkları. Aslında onlar tam da Juliet Mitchell'in "Kadınlık Durumu" kitabında ifade ettiği gibi dar ve geri bir dünyada yaşamının kefareti ödüyorlar. Etkiledikleri için. Mitchell, aile içindeki ezilmişliğin, kadınlarda küçük insanlar olma eğilimini, adi kıskançlıkları, us dışı bir duygusallığı ve rastgele bir öfkeyi doğurduğunu söyler. Ayrıca, kadınları bağımlılığa, rekabetçi bir bencillığe, tekelliliğe, edilgenliğe, bir tür görüş sınırlılığına ve tutuculuğa yönelttiğinden bahseder. Çekirdek ailenin savurduklarının şimdinin köşecileri olduğunu unutarak, adına medya dediğimiz insanı ezim ezim ezen o ikiyüzlü yapının fertleri olarak, bu kadınlardan ne bekliyoruz ki? File çorap ve topuklularla yüksek siyaset (ne demekse) yapabileceklerini ileri süren Mine G. Kırıkkanat'a özenmelerini mi? Renkli camda karşılına aldıkları Leyla Şahin'in suratına parmak sallamalarını mı? Laik olmayan bir ülkenin sözde laik kadınları sıfatıyla. Belki bir özür en hakikisinden. Özeline özel kalması inancına sonuna kadar sadık Perihan Mağden'i ağır ahlaki kaygılarıyla baş başa bıraktıkları için. Zira kendisi kırmızı kazak giymeden büyümüş devrimci kuşaktan. O yüzden "çıplak" olarak nite-

lendirdiği bu kadınları öfke ve hicapla okuyor. Ya da mahkeme salonlarından çok köşelerde yargılanan Elif Şafak ve tayfası için, Ruhat Mengi'nin yeni görevler biçtiği "tarafsız aydınlar"ından olmalarını mı?

Karanlık komplo teorileri, ipe sapa gelmez Ortadoğu politikaları da olsa, reklam mı değil miyi bir kenara bırakıp avazları çıktığı kadar dayağa hayır deseler de, birbirlerini birilerinin projesi olmakla suçlasalar da değişir mi yazgıları? Sizin değişti mi?

Ciddi adamların kol(kola) gezdiği açık otumlarda azıcık sert çıksalar -frijtlerdir de ondan(!)- gönderme yapılmaz mı kadınlıklarına? Dili katletmekten, popüler kültürü yeniden üretmeye varıncaya dek her şeyden onlar sorumluymuş gibi tenkit ile hakaret arasında gidip gelmezler mi? Kuyruğuna bastıklarının sayesinde işsiz kalmazlar mı acaba? Kimi kandırıyoruz?

Televizyon ve radyoda hava durumu sunanların yüzde 52'si, gazetelerde çalışanların yüzde 29'u kadınlar iken, haberlerdeki yüzde 50'lik payın ancak 160 yıl sonra kadınlara ait olabileceği bir düzenin kadın köşe yazarları olarak, bedenlere endekslilikte akıllarda yok birbirinizden farkınız. Gün gelir ölümüne sevinilenin ardından yüreğinizi acır, gün gelir savunmak zorunda kalırsınız saldırılan siz ve köşenizdeki varlığınız olmasa da. Öyleyse neden kendinizi aynı tutma çabanız.

Zeynep Aksoy

Gazeteci, Yazar

medyada lezbiyenliğin görünmezliği üzerine...

2003 baharında Kaos GL'nin düzenlediği "Lezbiyen ve Geylerin Sorunları" sempozyumuna "Yazılı Basında Lezbiyenliğin Sunumu" adlı bir bildiriyle katılmıştım. Bildiriye hazırlarken o zamanlar çalıştığım gazete olan Radikal'in ve Milliyet'in arşivinde bir araştırma yapmıştım. İlk şok, lezbiyenlerle ilgili haberleri içeren dosyayı istediğimde geldi. Dosyanın üzerinde kocaman "Cinsel Sorun: Lezbiyenlik" yazıyordu. Daha arşivlenen haberlere geçmeden Türk basınının bu biri prestijli ve insan haklarına saygılı olmakla, diğeri en eski ve büyüklerden olmakla övünen iki gazetesinin lezbiyenliğe nasıl baktığını ve dolayısıyla lezbiyenlerle ilgili haberleri nasıl bir dille kurgulayacağı çok açık olarak karşımda belirmişti: Lezbiyenlik Türk basınının anlayışına göre hâlâ bir cinsel sorun olarak görülüyordu.

Anlaşılan basınının insanlarımızın çoğu gibi, oldukça konservatif sayılan bir kurum olan Amerikan Psikiyatri Derneği'nin bile eşcinselliği 1973'te (ki

oldukça geç) psikolojik sorunlar listesinden çıkardığından haberi yoktu. Dosyayı açınca içinde türlü çeşit gazetelerden kesilmiş haberlerle karşılaştım: Hürriyet'ten Türkiye'ye ve Cumhuriyet'e her politik duruş ya da duruşsuzluktan yazılı basın organından örnekler vardı. Demek ki lezbiyenlik tüm basınımızda bir sorun olarak görülüyordu.

Gazetelerde lezbiyenlikle ilgili haberler genellikle üçüncü sayfa haberleri içinde yer alır. Erkek olmaya özenen, sevdikleri kızları kaçırmaya yeltenince yakalanan ama lezbiyen olduğunu haşa reddeden, erkeksi, butch, varoş lezbiyenlerinin acıklı hikayeleridir bunlar. Dünyaya da baktığımızda filmlerde, edebiyatta ve basında lezbiyenliğin çoğunlukla bir suç olgusuyla birlikte ele alındığını görürüz: Cinayet, insan kaçırma, uyuşturucu, kavga vs.

Lezbiyenlikle ilgili haberler dünyanın bütün lezbiyenlerinin acı çeken, cinayet işleyen sefil ve sapkın kadınlar olduğu fikrini oluşturmaya çalışırlar beyninizde. Bir lezbiyenin herhangi bir başarıyla

gazetelere ya da televizyona konuk olduğuna çok az rastlarsınız, hele Türkiye'de, hiç!

Bunun en önemli sebeplerinden biri, lezbiyenlerin büyük bir görünmezlik kaskacı içine sıkıştırılmış olmalarından kaynaklanıyor. Öncelikle kadınlar ve doğru düzgün bir feminist hareket tarihine bile sahip olmayan, yüzde 95'i kadınları ikinci cins olarak gören bir dine, Müslümanlığa inanan bu ülkede annelik dışında herhangi bir kadın kimliği hoş karşılanmaz, ancak tolere edilir (başarılı iş kadını gibi). İkincisi; erkeklerin cinselliği pohpohlanırken kadın cinselliği her zaman görmezden gelinir, erkekler için rakı sofrası malzemesi olmayı reddettiği sürece. Lezbiyenlik de ancak erkeklerin bir fantezisi olarak kaldığı ve erkekler için pornografikleştirildiği takdirde kabul ve "itibar" görür.

Tabii ki durumun bu vahametinde lezbiyenlerin kendilerinin de parmağı var. Türkiye'de geylerin aksine çok az lezbiyen dolabından dışarı çıkmış durumda. Ailelerine, çevrelerine açılmakta güçlük

"Türk basını seksisttir. Heteroseksüel erkek egemendir ve kadınları ancak köşe süsü olarak kullanır, onlara yöneticilik gibi üst pozisyonlar, politika yazarlığı gibi önemli imkanlar sunmaktan kaçınır. Olan bir avuç yetenekli, hırslı ve başarılı kadın gazeteciyi de kaçırmak için elinden geleni yapar"

çekiyorlar, kadınlıklarından çevrenin çok fazla beklentisi var; evlenmeleri, çocuk yapmaları gibi. Cinsel yönelimini özgürce kabullenip özgürce yaşayabilen lezbiyenler azınlığın da azınlığını oluşturuyor. Dolayısıyla aslında birçok evli ve çocuklu, kendini kendine bile açamamış, haliyle mutsuz ve sorunlu lezbiyen olduğu da bir gerçektir. Acıklı olansa, sadece bunların duygusal patlamalarının lezbiyenlerin haber olabilmesini sağlamasıdır.

Medyamızda çalışan, biz gazetecilerin bildiği birçok tanınmış lezbiyen kadın var. Onlar da pozisyonlarının güçlülüğüne rağmen, toplumla, okuyucu kitleleriyle vs. ters düşmek için cinsel yönelimlerini açıklamıyorlar, buna cesaret edemiyorlar.

Türk basını seksisttir. Heteroseksüel erkek egemendir ve kadınları ancak köşe süsü olarak kullanır, onlara yöneticilik gibi üst pozisyonlar, politika yazarlığı gibi önemli imkanlar sunmaktan kaçınır. Olan bir avuç yetenekli, hırslı ve başarılı kadın gazeteciyi de kaçırmak için elinden geleni yapar. Kadın gazetelerde bir arka sayfa güzeli, bir kauçuk çiçeği köşesi olduğu sürece kalıcı ve tehditten uzaktır. O yüzden lezbiyenler üçüncü sayfa katilleri olarak karşımıza çıkar ancak. Ya da televizyon haberlerinde utanılacak bir durumları varmış gibi yüzleri gizlenmiş olarak.

Pozitif bir değişimin başlayabilmesi için öncelikle lezbiyenlerin kendilerini kabul edip varlıklarını önemsemeleri ve toplumsal hayatın hiçbir kesiminde cinsel kimliklerini saklamadan yaşamaya cesaret edebilmeleri gerekiyor. İnsan hakları mücadelesinde siyahların başı çekmesinin bir sebebi

var: Aşağılanmalarının, itilip kakılmalarının sebebi derilerinin rengi son derece görünür bir kavram. Oysa cinsel kimlik özellikle kadınlık söz konusu olduğunda çok kolay gizlenebilen ya da görmezden gelinebilen bir durum. Çoğu kişi de bu görünmezliğin sağladığı rahatlığa konformistçe tutunmakta bir beis görmüyor ve bunu yaparken kendini reddetmekte olduğunu hiç düşünmüyor. Tabii sonra bu reddediş kendini şiddet, ruhsal sorun vb. olarak ortaya koyuyor ve lezbiyen ancak o zaman basın tarafından görülmeye değer bulunuyor.

Elbette lezbiyenlerin her ortamda cinsel yönelimlerini açıklamak zorunda olmadan yaşayabilecekleri bir dönem de gelecek Türkiye'de, batıda olduğu gibi. Hayalet olarak yaşamaktan ne kadar çabuk vazgeçilirse bu da o kadar çabuk gerçekleşecek.

Dosya: Kadın ve Medya

bah, Vatan ve Akşam gazetelerini seçme nedeniniz neydi?

Bu çalışmada, farklı medya gruplarından dört gazeteyi araştırmayla sınırlıydık. Yöntem olarak, benim tarafımdan belirlenen içerik analizi tekniği kodlama yönergesi kapsamında fakültedeki araştırma görevlisi arkadaşlar haberleri kodladı. Araştırmada ayrıntılı analiz edilmesi gereken haberleri de ayrıca not ederek bunlar üzerinde ayrıntılı metin analizi gerçekleştirildi. Tüm bu örnekler, düzenlenen basın toplantısında ayrıntılı bir biçimde ele alındı.

Araştırmanızın sonuçlarını açıklarken, kadınların haberlerde yer alma biçimlerine değinmiş ve bazı meslek sahibi kadınların cinsiyetlerinin özellikle vurgulandığına dikkat çekmiştiniz. "Siyasetçi eğer kadınsa, ön ismiyle anılıyor" demiştiniz. Açıkça görüyoruz ki medyanın haber dili, kadınları ciddiye almıyor. Bu dil nasıl ve neden kuruluyor sizce?

Başka araştırmalarda da, -hemen aklıma gelen Sevda Alankuş'un kadın politikacılarla ilgili bir sunuşu-, bu dikkat çeken bir bulgu olageldi. Bunun da elbette hafife alma, kadınların siyasetçi kimliğini geriye itme gibi bir etkisi var. Bu dilin kuruluşunun nedenleri aslında kadının bu şekilde medyada temsil edilmesinin de nedenleri aynı zamanda. Bunları ataerkil sistem, medyanın ticarileşmesi, medyada çalışanların, özellikle üst yönetimin kâr odaklı anlayışı benimseyen erkek yöneticiler olması, bazen kasıtlı, bazen de öyle farkına varmadan içselleştirdikleri ideolojinin dışa vurması gibi pek çok faktöre bağlı olarak sıralamak mümkün.

Araştırmanızı yürüttüğünüz gazetelerin hiçbirinin yayın yönetmeni ya da Ankara temsilcisi kadın değil. Zaten Türkiye'de kadın yayın yönetmeni yok. Araştırmaya konu olan haberlerdeki kadın sunumuna ilişkin bu sonuçlarda bu 'yok'lüğün önemli bir payı olduğunu düşünüyor musunuz?

Bu araştırma aslında British Council'la yürüttüğümüz Medya ve Toplumsal Katılım projesinin sadece küçük bir kısmı. Hem gazetecilerin hem de sivil toplum kuruluşlarının eğitimi gibi aşamaları daha gerçekleştirmedik. Biz Türkiye'den akademi camiasından ben, medya dünyasından Murat Çelikkan ve BBC danışmanlarıyla birlikte British Council proje sorumlularının da organizasyonu ve katılımıyla bir dizi medya kuruluşunu ziyaret ederek onlarla sadece kadın değil, diğer toplumsal grupların da medyada içerilmesi konusunu uzun uzun tartıştık. Bu kişilerden birisi de Akşam'ın eski genel yayın yönetmeni Nurcan Akad idi. Kendisi görevi boyunca bu konuda pek çok ilerleme kat ettiğini ifade etti ve doğrudur da. Kadın dernekleri, örgütleriyle özel olarak iletişimin arttırılmasına çalışmıştır. Ancak, kendisinin bu görevde olduğu dönemde dahi aradan kaçan cinsiyetçi içeriğe ben okur olarak rastladım ve hatta bir keresinde cinsiyetçi fıkralara köşesinde yer veren Şakir Süter'e de Akad'a da mektup yolladım. Yani, demek istediğim üst düzeyde kadının olması önemli, ama tüm sorunlar bir çırpıda çözülmüyor öte yandan.

Kadınların medya ürünlerinde 'arzu nesnesi', 'canavar anne' ya da 'iyi/namumlu kadın', 'fedakar eş', 'başarılı erkeğin arkasındaki

kadın' gibi gösterilmesinin suçunu kimde aramalıyız? Bu sahiden ve sadece bir 'arz-talep meselesi' mi?

Biraz önce de dediğim gibi çok boyutlu bir sorun bu. Ama en olmayacak açıklama "halk bunu istiyor". Zaten bunu ticari medyanın sözcüleri bir meşrulaştırma olarak kullanıyorlar sürekli. Burada talebin belirlenmesi, seçeneklerin daralması ve yönlendirilmemiz gibi bir sorun var yani. Biz 5 yıl önce Pop Star seyretmek istemiyor muyduk mesela? Yani, pazar dinamiklerinin belirleyiciliğini gözden kaçırmamamız lazım.

Medyanın kadına karşı ayrımcılığı, cinsiyetçiliği ve şiddeti yeniden üreten tavrı/tutumu, kamuoyunun kanaatini de yönlendiriyor, değil mi?

Elbette. İletişim araştırmalarında kurmaca programları, dizileri vs.yi mesela boş, zaman kaybı olarak gören bir yaklaşıma karşı diğerleri de şunu söyler. Derler ki; aslında bu programlar yoluyla da izleyici bu dünya nasıl bir dünya, ben nereye aitim sorularını yöneltir, belli kahramanlarla özdeşlik kurarlar. Dizilere baktığınızda eğer 'koca hep eve asık suratlı gelip yemekte ne olduğunu soran, en iyi halinde de çocuklarıyla oynayan ya da salata yapan adam ise ve kadın hep ev işi yapan fedakar anne ise bazı izleyiciler buna yakın bir okuma yaparak bunlarla özdeşleşirler. Yani aile budur; koca olmak, anne olmak budur gibi reçeteleri biz medyadan da almaktayız. Başka hayatların olabileceğini görmek aramızdaki ilişkilerin daha demokratik olabileceğine inanmak konusunda tek güç medya değilse de önemli bir güçtür, diye düşünüyorum.

haberi kim yapıyor?

Küresel Medya İzleme Projesi, 2005 yılının 16 Şubat'ında 76 ülkede bir gün boyunca gazetelerin okunması, radyo ve televizyonların dinlenmesi yöntemiyle bir araştırma yaptı. 25 bin 671 haber kaynağını içeren ve 14 bin 273 muhabir veya sunucu tarafından yazılan veya sunulan 12 bin 893 haberin incelendiği "Haberi Kim Yapıyor?" araştırmasının sonuçları, İngiliz Observer gazetesinin ombudsmanı Stephen Pritchard'ın deyişiyle "kadınlar açısından şoke edici"ydi.

Dünyanın yarısını oluşturan kadınlar, medyada haberlerin yarısında yer almak şöyle dursun, kadınların ön planda olduğu tek bir "ana haber" konusu bile yoktu. Pritchard'a göre, kadınların haberlerde yüzde 50'lik bir temsiliyet elde edebilmeleri için 160 yıl gerekiyor!

Araştırma sonucunda görüldü ki; medyada, habere konu olan her 4 erkeğe karşı, sadece 1 kadın haberi çıkıyor. Siyasi haberlerin yalnızca yüzde 14'ünde kadınlar yer alıyor. Peki kadınlar en çok hangi 'tür' haberlerde görülüyor? Yanıt şaşırtıcı olmasa da ilginç: Medya

organlarında kadınlar yüzde 42 ile "ünlüleri" konu alan haberlerde görünüyor. Ev kadınlarının haberlere konu olma oranı yüzde 75 iken öğrencilerde bu oran yüzde 51.

Uzman görüşlerini yansıtan haberlerde de erkekler ağırlıkta. Haber olan uzmanların yüzde 83'ü erkek, haber olan sözcülerin de yüzde 86'sı erkek. Kadınlar ise yüzde 30 oranında 'olayın tanığı' sıfatıyla görüş bildirerek, kişisel görüşünü ifade ederek (yüzde 31) veya genel olarak görüş beyan ederek (yüzde 34) habere konu oluyor.

Araştırma kapsamında değerlendirilmeye alınan haberlerde, hakkında haber yapılan erkeklerin yarısından fazlası 50 yaşın üzerinde. Yaşlı kadınlara ise haberlerde hiç rastlanmıyor. Kadın haberlerinin dörtte üçünde kadınların yaşı 50'nin altında.

Medya, kadınlara daha çok kaza, suç veya savaş öykülerinin 'kurbanı' olarak yaklaşıyor. Bu olaylar, iki cinsiyeti de eşit etkilediği halde yansıtılan 'kadın kurban' oranı yüzde 16 iken 'erkek kurban' oranı yüzde 8'de kalıyor.

Söylemeye bile gerek yok, incelenen haberlerde kadın fotoğrafları daha fazla. Üstüne üstlük, suç, şiddet, felaket haberlerinde daha dramatik etki yaratmak için kadın fotoğrafları tercih ediliyor.

Araştırma sonuçlarına göre, dünya basınının genelinde kadın gazeteci oranı yüzde 37. Yalnızca gazeteler ele alındığında bu oran yüzde 29'a geriliyor. Kadın gazeteciler iki konuda erkeklerden önde(!) gidiyor: TV ve radyoda hava durumu sunanların yüzde 52'si kadın; fakirlik, ev ve aile ile ilgili haberleri izleyenlerin ise yüzde 51'ini kadın gazeteciler oluşturuyor. Magazin dünyası ve ünlülerle ilgili haberlerin yarısını kadınlar sunarken, politik haberlerin yalnızca yüzde 32'sinde sunucular kadın. "Ciddi ve güçlü" haberlerde yine erkekler ağır basıyor.

Kadınların medyadaki temsiline yönelik ilk anket 1995 yılında yapılmıştı. Ankete göre, haberlere konu olan, haberleri radyo ve televizyonlarda sunan kadınların oranı sadece yüzde 17 idi.

Selen Doğan

Uçan Süpürge

Hürriyet gazetesi muhabiri Emel Armutçu, Zaman gazetesi yazarı Nevval Sevindi ve Bağımsız İletişim Ağı'nın danışmanı gazeteci Nadire Mater'le medyanın kadınlara ve kadın haberlerine bakışını, medya metinlerindeki kadın temsillerini ve kadın gazetecilerin medya sektöründe karşılaştıkları sorunları konuştuk.

kadın gazeteciler medyanın kadına bakışını tartışıyor

Medya sektörünün bugünkü durumunda kadınların yerini nasıl tanımlıyorsunuz? Gazetecilikte kadın olmanın avantajları var mı?

Emel Armutçu: Sektörün bugünkü durumunda kadının yeri, uzun yıllardır olduğu gibi. Çalışan sayısı erkeklerle eşit, hatta belki biraz daha fazla. Ancak, yukarılara doğru çıktıkça bu sayı azalıyor. Yönetici kadın sayısı, özellikle yazı işleri kısmında hâlâ çok az. Gazetecilik kadına yakıştırılan bir meslek; ancak, gazete yöneticiliği o kadar değil. Ama meseleyi gazete yönetmekten çok, gazetecilik yapmak olarak değerlendirdiğinizde, kadınlar bu işi gayet güzel yapıyor. Belki erkeklerden daha başarılılar. Avantaj-dezavantaj meselesine gelince, gazetecilikte kadın olmanın avantaj getirdiğini sanmıyorum. Dezavantajı da yok.

Emel Armutçu, İstanbul Üniversitesi Basın Yayın Yüksek Okulu mezunu. 24 yıllık gazeteci. "Gazeteciliği, ilk üç aylık stajımda öğrendim, okulda değil" diyor. Türk Haberler Ajansı, Nokta dergisi, Yeni Gündem dergisi, Güneş gazetesi ve Aktüel dergisinde edindiği gazetecilik deneyiminin ardından girdiği Hürriyet'te 12 yıldır editörlük ve muhabirlik yapıyor. Armutçu, Hürriyet gazetesinin iki yıldır sürdürdüğü Aile İç Şiddete Son Kampanyası ekibinde yer alıyor.

Nadire Mater: Medya, konusuyla, temsil oranıyla, kaynağıyla, fotoğrafıyla, görüntüsüyle, diliyle ve karar vericileriyle erkek olunca kadının adı gibi yeri de yok. Ya da kadın olmadığı için böyle. Aslında dünyada da Türkiye'de de medya ortamının yüzde 30-35 kadınlardan oluşuyor. Kadın gazeteci erkek meslektaşına göre daha eğitilmiş, daha az çocuklu, daha az evli, düşük maaşlı, daha az güvenceli, karar mekanizmalarında daha az olmak, ve yükselmek için de daha çok çalışmak zorunda. Dünyada durum böyle. Türkiye'de böyle bir araştırma varsa da ben ulaşamadım ama hepimiz kendi çevremizden ve gözlemlerimizden tablonun pek farklı olmadığını biliyoruz. İstisnalar bir yana, gazete sayfaları ya da televizyonlarda kadınların payına ekler başta olmak üzere yaşam, magazin, kültür gibi "hafif" addedilen bölümleri yönetmek düşüyor.

Emel Armutçu: Çalışma koşulları konusunda bir eşitsizlik olduğunu hiç gözlemlemedim. Gazetecilik kendine ait kuralları olan bir meslek; bunlara uyulduğu sürece kadın ya da erkek için bir şey değiştiğini, değişeceğini sanmıyorum. Erkek meslektaşların bakış açısının da toplumdan ve diğer meslek alanlarında yaşananlardan farklı olduğunu düşünmüyorum. Bizim meslek de toplumun tüm farklı bakış açılarını içinde taşıyor. Kişisel tavırlar farklılaşabiliyor ancak ben özel ayrımcılık mekanizmaları gözlemlemiyorum. Kaldı ki kişisel tavırlarda da bir abartı, nezaketsizlik, ayrımcılık fark edildiğinde hemen açığa çıkabiliyor ve engellenebiliyor; öyle bir gücümüz olduğunu düşünüyorum. Biz bize yapılabilecek ayrımcılığı geçtik, okuyucu kadına yapılanlardayız uzun süredir. Gazetenin dilinde kadınlarla ilgili olumsuzluk yaratabilecek tanımlamaları kaldırmaya çalışmakla uğraşıyoruz. Büyük ölçüde başarılı da olduk.

Nadire Mater: Medyada çalışma koşulları genelde sorunlu. Öncelikle sendika yok, sosyal güvenceyle çalışırsan ne şans. Maaşlar arasındaki uçurum çok fazla. En çok alanla en az (hiç almadan çalışanların da sayısı az değil tabii) alan arasındaki farkı sayılarla ifade etmek mümkün değil. Kadınlar bu sorunları daha katmerli yaşıyor, az önce de belirttiğim gibi. Gazeteciliğin saati, tatili belli değil. Duruma göre seyahati çok. Kadınlar sadece bu nedenle bile meslekte zorlanıyor. Sözelimi, annelikle gazetecilik o kadar kolay yürümüyor. 'İyi gazeteci' olursanız, 'kötü anne' olacaksınız gibi. Erkeklerin kadına bakış açısı deyince medyadaki kadınlara yönelik 'cinsel taciz'e de değinmekte yarar var. Geçtiğimiz günlerde bianet'te bu konuda kadın ve erkek gazetecilerle görüştük. Gazeteci buluşmalarında çok konuşulan bu konu ne yazık ki açıktan konuşulamıyor. Yunanistan'da yapılan bir araştırma kadın gazetecilerin yüzde 50'ye yakının tacize uğradığını söylüyor, üstelik de 'herkesin açık konuşamadığı' notuyla. Bianet'te staj yapan Almanya'dan iletişim öğrencisi Anna, internetten kendi ülkesindeki medyada kadına yönelik taciz haberleri araması yaptı ve Alman medyasında böyle bir mevzuu olmadığı gerçeğiyle karşılaştı. Oysa hep biliriz medyanın her yerde taciz hikayelerini nasıl sevdiğini. Yani, kendisine gelince medya her yerde susuyor, yok sayıyor. Eşitlikçi bir yaklaşımdan söz etmek pek mümkün değil özetle. Olabildiğince eşitlik ise kişinin kendi kişiliği/konumu ile bağlantılı.

Nevval Sevindi: Erkekler kendini kontrol etmekle yükümlü değildir. Siz etmezseniz bundan anlam çıkarmakta serbesttirler. Bir erkek gibi davrandığınızda yönetici erkek kızar. Çok tiraj alan bir iş yaptığınızda teamül, size bu yüksek tirajdan bir ikramiye vermektir. Bana bunun doğru olduğunu ama vermeyeceğini söyledi yönetici ve vermedi. Başarılı olduğunuzda kızgınlık topluyorsunuz, takdir değil. Farklı işler yapınca onu kötülemeye, yargılamaya çalışıyorlar, gazeteci gözüyle bakmıyorlar. Herkesin kendi çetesi var ve birine dahilseniz korunur-

Nevval Sevindi, Ankara Üniversitesi'nde Antropoloj öğrenimi gördü. Çeşitli resmi ve özel kurumda çalıştı. Çok sayıda makale, seyahat yazısı ve roman eleştirisi yazdı. Uzun metrajlı film senaryosuyla Yunus Nadi Ödülü'nü aldı. İlk kitabı 'Aşkın Ölümcül Etkileri' 1991'de yayınlandı. Yeni Yüzyıl gazetesinde yazdı. Türkiye'nin çeşitli yerlerinde kadın hakları, kent, kültür ve Orta Doğu konulu konferanslar dizisi gerçekleştirdi. Kadın Adayları Destekleme ve Eğitim Derneği'nin kurucuları arasında yer aldı. Çeşitli televizyon kanalları için programlar hazırladı, sundu. Çok sayıda kitaba imza attı. Halen Zaman gazetesinde yazıyor.

sunuz, değilseniz yandınız! Giyiminiz, konuşmanız ve tavırlarınız onların yargılarını aşmamalı!

"Dünyanın, hayatın yarısı bizsek haberlerin de haberleri üretmelerin de öncelikle buna uygun temsilinin sağlanması için çabalamayız."

Medyanın toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı hale gelmesi için neler yapılması gerektiğini düşünürsünüz?

Emel Armutçu: Bugüne kadar yaptıklarımıza devam etmemiz gerektiğini... İçeride ve sayfalarda bu konuyu sürekli gündemde tutmak, aksaklıkları konuşmak, tartışmak, itiraz

etmek... Hüriyet'te son yıllarda ciddi bir 'kadın gücü' oluştu; haber dilinde kadınların dul ya da bekar olarak tanımlanması ama bunun erkeklere yapılmamasından 'bayan' sözcüğünün yanlışlığına, aile içi şiddetin tüm toplumun gündemine sokulmasından arka sayfa güzeline kadar, erkek-kadın tüm yöneticilerle her şeyi tartıştık. Önemli ölçüde ilerleme kaydettik. Tabii her şey bir iki günde değişmiyor, zamana yayılacak bir mücadele bu. Ama şunu fark etmeliyiz ki, medyanın kadına yönelik dili ve tavrı, asla on yıl önceki gibi değil. Kadın haberlerine de artık daha fazla yer bulabiliyoruz. Bunda kadınların Türkiye'deki örgütlü mücadelesinin olduğu kadar, medyada çalışan biz kadınların etkisi de büyük.

Nadire Mater: Ne zor bir soru! Biliyoruz ki; medyada kadın mağdur olunca, kurban olunca, sıra dışı bir erkek işi yaparsa, mesela taksi şoförü ya da Anayasa Mahkemesi başkanı olursa, iyi anne, iyi eş ya da tersi olursa haber oluyor. Ya da işte, Anneler Günü'nde, Dünya Kadınlar Günü'nde falan... Bunun tersine çevrilmesi gerekiyor elbette.

Haber ve haberciliği kadın-odaklı/referanslı/dilli/konulu/kaynaklı 'Kadın hak'lı' hale getirmek önemli, ama kolay değil. Dünyanın, hayatın yarısı bizsek haberlerin de haberleri üretmelerin de öncelikle buna uygun temsiline sağlanması için çabalamayız.

Nevval Sevindi: Türkiye'de yatay ve dikey cinsiyet ayrımcılığına karşı mücadele edilmesi, projeler üretilmesi gerektiğini düşünüyorum. Bunun için ayrımcılığa düşmeden haber nasıl yapılır ve başlık atılır öncelikli olmalı. Başlıklar hep cinsiyet ayrımcılığına destek halinde. Haber içeriğinde yine öyle. Muhabirler eğitilmeli ve magazin kafasıyla haberciliğe son verilmeli, bilgi değerlendirilmeli. İletişim fakültelerine acilen ders konmalı ve bu konuda eğitimler, seminer çalışmaları yapılmalı.

Nadire Mater: Biz yürütmekte olduğumuz "Medya Özgürlüğü ve Bağımsız Gazetecilik İzleme ve Haber Ağı" projesi kapsamında yerel medya için Kadın Odaklı Habercilik seminerleri düzenledik altı merkezde. Uçan Süpürge de katıldı. Bu işin zorluğunu bu eğitim programlarında açıkça gördük; erkek gazetecilerde güçlü bir direnç var, üstelik kimi kadın gazetecilerde de. Duyunca beni güldüren "Eğitim şart" lafını yine de burada kullanmak zorunda kalıyorum. Çünkü bu programlar sırasında ve sonrası izlediğimiz kadınlara haberciliklerinde küçük de olsa bir farklılık gördük doğrusu. "Bayan/erkek" değil, "kadın/erkek" ya da "bayan/bay" tartışması bile başlı başına bir olaydı. Umarım yaygın medya çalışanları için böyle programların düzenleneceği günler gelecek. Toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı habercilik için yine de editörlere küçük hatırlatmalar yapmak mümkün:

- Birinci sayfada kadının da sözü olsun.

- Kadının adı var; eş, sevgili, kardeş deyip isimsiz bırakmayalım.
- Tam tersi ismin yazılmaması gereken durumlarda da yazmayalım.
- Kadın fotoğrafı kullanma alışkanlığımızı da tersine çevirelim. Kullanılan şekliyle kullanmaktan vazgeçip, kullanılmayan şekli tercih edelim.
- Tecavüze uğrayan ya da intihar eden kadının ismini yazmayalım, fotoğrafını basmayalım..

"Kadınların medyada karar mekanizmalarında tek tük artması insana sevindirmekle birlikte feministlerin her alan için tekrarladığı gibi eğer temsilde yüzde 33 altın eşik aşılmazsa, kadınlar kadın bakış açısına sahip değilse "erkek ürünü" değiştirmek o kadar da kolay değil."

Türkiye'de kadın genel yayın yönetmeni olmaması nasıl açıklanabilir?

Nadire Mater: Neden olsun? Yöneticiler/erkekler kendilerinden memnunlar. Bakın Nurcan Akad Akşam gazetesinde genel yayın yönetmeniydi. Ayrıldı, ayrılmak zorunda kaldı. Şimdi Milliyet gazetesinde. Akad, Milliyet'te çalışırken genel yayın yönetmeni değişti, ve daha önce genel yayın yönetmenliği yapmamış olan Sedat Ergin getirildi gazetenin başına. Neden Akad getirilmedi? Ayrıca, olay sadece kadın genel yayın yönetmeni sorunu da değil. Tabii kadınların medyada karar mekanizmalarında tek tük artması insana sevindirmekle birlikte feministlerin her alan için tekrarladığı gibi eğer temsilde yüzde 33 altın eşik aşılmazsa, kadınlar kadın bakış açısına sahip değilse "erkek ürünü" değiştirmek o kadar da kolay değil.

Nevval Sevindi: Türkiye'de iktidar erkektir dünyada olduğu gibi.

Emel Armutçu: Peki, Meclis'te niye bu kadar az kadın milletvekili var?!

Nadire Mater'den haberi yapanlara ve okuyanlara "küçük bir test" önerisi

Gazete, dergi ya da haber bülteni bitince o gün kendimize soralım:

- Kadınlar haberlerde ne kadar yer aldı? Yüzde kaç acaba?
- Özel olarak bir kadın haberi var mı?
- Görüşüne başvurulmuş kadın var mı?
- Mağdur olmadan fotoğrafı kullanılan kadın var mı?
- Haberi verirken ihlal yaptık mı?

“Özgürsünüz gücünüzü bilin”

“Kadınlara ve erkeklere vermek istediğim tek mesaj şu: Gerçekten toplum içinde eşit olduğumuza inansın kadınlar. Kendilerine dayatılan herşeyi kabul etmesinler.”

“Şiddeti insanlar arasında en aşağılayıcı davranış biçimi olarak görüyorum.

Fakat en acısı da şiddeti uygulayan erkekler kadar, şiddete maruz kalıpta o beraberliği sürdüren kadınlarda çok acı veriyor bana.”

“Hareket edin, canlanın, üretin, düşünün... Ve kimseyi kendinizden daha fazla sevip beğenmeyin. Kimseyi kendinizden üstün görmeyin, sahi sanırlar. Hele erkekler (bazıları elbette) bu duruma çok uygundur; tencere tava üretip, başbakanı bile daha önemliyim sanırlar kendilerini.”

DUYGU ASENA

Kadının Adı Yok

Özlem Kınal

Uçan Süpürge

duygu asena'nın ardından...

'güzel bir bahçemiz var, evin üç yanını kuşatıyor. İçinde meyve ağaçları, kediler, köpekler var. Evin içinden yukarıya doğru çıkan bir merdivenimiz, bir de kardeşim var. Ama o daha merdivenden aşağı kayamıyor.

Arkadaşlarımız hep bizim bahçeye geliyor. Kızları da erkekleri de çok seviyorum, aralarında hiç ayırım yapmıyorum.

Ama babam yapıyor.'

Bu satırları ilk okuduğumda henüz 14 yaşındaydım. Kadın hareketi ile belki de hiç farkında olmadan tanıştığım yıllardı. 'Kadının Adı Yok'u büyük bir heyecan ve o zamanlar çok da anlamını bilmediğim bir ilgiyle okuduğumu hatırlıyorum. O günlerde biri bana söylese inanmazdım sanırım...Yıllar sonra, kadın hareketi içerisinde yer alarak, çalıştığım kadın kuruluşunun yayınlarından biri için Duygu Asena yazısı yazacaktım. Yazmak gurur veriyor vermesine de keşke ölümünün ardından yazmak olmasaydı...

Duygu Asena, benim jenerasyonumdan olan yada olmayan sayısız kadın için ışık oldu bu mücadelede. Cinsellikten, kadın haklarından, hatta birey oluşumuzdan bile konuşamadığımız, kim bilir belki de henüz 'farkındalık' geliştiremediğimiz yıllardı ve 'Kadının Adı Yok' bambaşka bir ufuk açtı, yolumuza ışık tuttu. Şimdi düşünüyorum da hayatımın bu yönde gelişmesinin ilk tohumları atılmış aslında bu kitabı okuyarak.

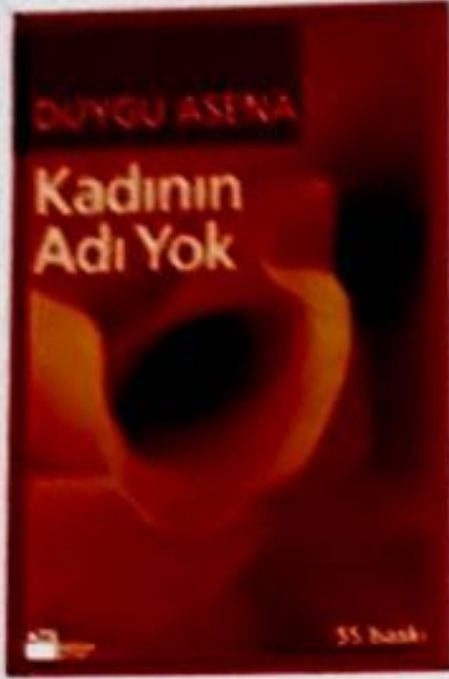
Ardından, kadın hakları alanında birlikte yol aldığı kadınların dediği gibi tam da: 'İçimize kurt düşüren ilk kadındı.' Benim hayatımda da böyle oldu. O nedenle bir başka önemli, bir başka özel Duygu Asena, herkeste olduğu gibi bende de.

'Kadının Adı Yok' belki biraz da başkaldırı kitabıydı. Toplumsal cinsiyet ayrımcılığına, kadının yok sayılmasına, cinselliğini özgürce yaşayamamasına, konuşamamasına, varlığını dile getirememesine karşı. O günden bugüne çok yol kat edildi. Edildi edilmesine de en az

bu kadar daha yol gitmemiz gerekiyor hala. Bu nedenle 'Kadının Adı Yok' tekrar tekrar basılmalı, genç kadınlar mutlaka okumalı, okuyan bizler bir kez daha okumalıyız. Okumalıyız ki her satırda yeniden yaşayalım. Hem Duygu Asena'yı hem de onun hayatı boyunca uğraş verdiği bu özel mücadeleyi. Böylece, daha çok güçleneceğiz, gücümüzü başka kadınlarla paylaşacağız, bilgi ve deneyimlerimizi genç kuşak kadınlara aktaracağız. Ta ki bir gün gelip de kadın hakları alanında tüm kazanımları elde edene kadar.

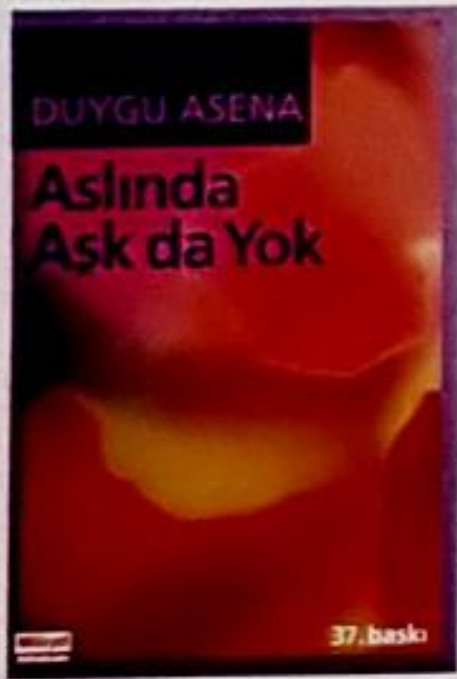
Duygu Asena artık aramızda değil. O, kadın hakları konusunda; bu hareketin öncülüğünü yapan, cesur, yaratıcı ve özel bir kadındı. Şimdi bize düşen görev ise onun ışığına doğru yürümek. Bıkmadan, usanmadan mücadeleye devam etmek.

'Duygu Asena'nın adı olmayan kadını kendi mecrasını kendi yaratan bir nehir. Denize ulaşıp ulaşmaması önemli değil.'

Kadının Adı Yok

1987'de yayımlandı, bir yıl içinde 40 baskı yaptı. Aynı yıl Nokta dergisinin düzenlediği 'Doruktakiler' ödülünü aldı, Boğaziçi Üniversitesi'nden 7 bin öğrencinin oylarıyla yılın kitabı seçildi. Başbakanlık Küçükleri Muzır Neşriyattan Koruma Kurulu, 1988'in Nisan ayında kitabı 'küçüklere zararlı yayın' ilan ederek poşete soktu. Ancak, yazar tarafından açılan dava sonucu, kitap 1991 yılında 'aklandı'. Kadının Adı Yok aynı yıl Hollanda ve Almanya'da bu ülkelerin dillerine çevrilerek yayımlandı ve üst üste birkaç baskı yaptı. 1994'te de Yunanistan'da en çok satan kitaplar listesine girdi...

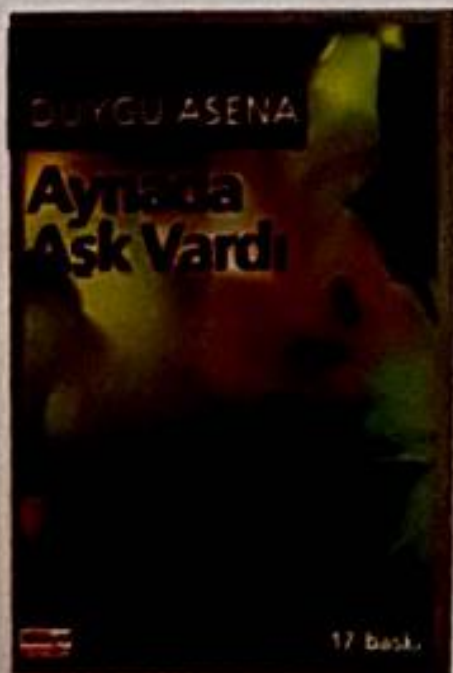
Aslında Aşk da Yok

Duygu Asena'nın ikinci kitabıydı. Bu kitapta Asena, Kadının Adı Yok'ta yarattığı kişileri ve onların etrafında örülen olayları anlatmayı sürdürdü. Kitap Türkiye'de olduğu kadar yurtdışında da büyük ilgi gördü; 1993'te Hollanda'da, 1994'te de Yunanistan'da yayımlandı...

Kahramanlar Hep Erkek

Duygu Asena, ilk iki romanın ardından bu defa öykülerle çıktı okurunun karşısına. 13 öykü ve bir masaldan oluşan Kahramanlar Hep Erkek'te, farklı yaşam deneyimlerine sahip kadınların öykülerini anlattı. Bu kitap, "Erkekler kahraman olmayı mı isterler yoksa kahramanlar erkek mi olur? Veya asıl kahramanlar kadınlar mıdır? Dahası kahraman olmaya gerek var mı?" sorularına yanıt arıyordu...

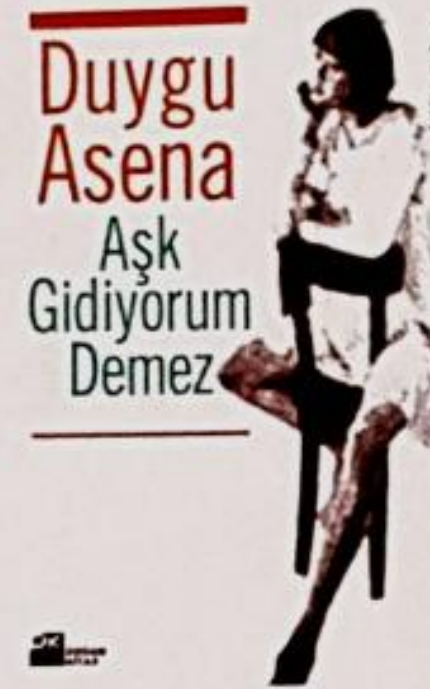
Aynada Aşk Vardı

Duygu Asena bu kitabında da kadınları, erkekleri ve aşkları yazdı. Üç kuşak kadının bazen güldüren bazen ağlatan, bazen de kızdıran aşk öykülerini anlattı. Hangi yaşta olurlarsa olsunlar kadınların aşka ihtiyacı vardı ama bu aşklar her zaman mutlu sonla bitmiyordu...

Aslında Özgürsün

Duygu Asena, bu kitabında da kadının iç yolculuğunu, duygularını, kadın psikolojisini ve sorunlarını kaleme aldı, okurunu kadın-erkek ilişkilerini yeniden düşünmeye çağırdı. Kadın karakterlerinin toplumun ve erkeklerin dayattığı ahlak anlayışına, özgürlüklerini, kimliklerini arayışlarına tanıklık etmemizi sağladı.

Aşk Gidiyorum Demez

Aşk geldiğinde, her şeyi bırakıp doludizgin gitmek mi gerek? Yoksa kendinle hesaplaşıp, kalmak mı durduğun yerde? Peki o zaman o yaşanan, aşk mı? Bizim kahramanlarımız masum... Onlar masumsa kim suçlu? Aşk mı?..

Paramparça

Duygu Asena bu kitabında farklı bir erkek dünyasına çevirdi bakışını: "Bu dünyanın içinde kadınlar da acı çekiyor. Kimilerinin hiç bilmediği ya da bilmek istemediği, kimilerinin yok saydığı, ayıpladığı ve yargıladığı gerçek bir dünya bu. Onlarca erkek gizlilik içinde, suçluluk duygusuyla boğulmuş bu parçalanmışlığı yaşıyor."

Değişen Bir Şey Yok

Duygu Asena'nın dördüncü kitabı 'Değişen Bir Şey Yok'ta daha önce Kadınca dergisinde yayımlanan yazıları yer aldı. Asena yazılarının toplandığı bu kitaba 'Değişen Bir Şey Yok' adını vermesinin gerekçesini sonunda umutlu bir yorum eklemeyi de unutmadan şöyle açıklıyordu: "Bu kitapta göreceğiniz gibi yıllar önce yazılmış, her yazımı bugün de köşemde yayımlayabilirim ve okuyanların 'Evet, haklı' diyeceklerinden de eminim... Peki o zaman akıntıya kürek mi çekiyoruz? Elbette değil. Değişimin kıpırtılarını görmek bile keyif... Ben eminim bir gün gelecek, her şey değişecek, güzel olacak."

"Günümüz televizyon kanalları aşık ve aşka tutsak kadın ve erkek temsilleri ile doludur. Bu temsiller içinde özellikle kadınların ataerki içinden temsil edilen geleneksel konumları, yer yer kırılmalar yaşasa da pek fazla değişmez."

Dr. Aydan Özsoy

Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi Öğretim Görevlisi

ayın mı seyir mi?

aynı aşk masalına tiryaki olma(ma)k

2000 'ler yeni bir dünyanın göstergelerini inanılmaz bir hızla sun-

maya ve gösterdiklerinden yararlanmaya çağırıyor insanları. Küreselleşme dünyanın dört bir tarafında olduğu gibi Türkiye'yi de kucaklıyor. Hızlı enformasyon akışı, gelişen ve değişen yeni iletişim teknolojileri, bilişim dünyasındaki yenilikler, tüketimin kitleselleşerek toplumun farklı sınıflarına sunduğu farklı seçenekler ve özellikle hizmet sektöründeki büyüme, bu süreci anlatan temel dinamikler oldu. Medya, tüm bu gelişmelerden en çok yararlanan alanların başında geliyor. Gelişen teknoloji hem medya sektöründe çalışan yani içerik üretenlere hem de izleyicisine yeni olanaklar sunuyor. Bu olanaklar tür ve formatları da değişime zorluyor. Gazete, radyo ve televizyon özellikle 2000'lerden bu yana farklı tür ve formatları deniyor. İnternet bu değişimde başat rol oynasa da kitle iletişim araçları aracılığıyla gerçekleştirilen, kitleleri ilgilendiren değişimler daha hayati boyutlarda. Medya alanı içinde televizyon, hiç kuşku yok ki izleyicisinin en yoğun kullandığı araçlardan/aracılardan biri. Son yıllarda bu aracın(in) en yoğun ilgi gören türlerinden

biri de televizyon dramaları, halk arasında kullanılan adıyla 'yerli diziler'.

Yerli diziler, akşam kuşağının tümünde ve gün boyu değişik saatlerde yayınlanan bol tekrarlarıyla öylesine hayatlarımıza girdiler ki tarafsız düşünmemizi ortadan kaldırarak bir tür müptelalık yarattılar. Bu müptelalık halinde içinde bulunduğumuz sosyo-ekonomik koşulların da etkisi yadsınamayacak kadar önemli. Ekonomik krizler yüzünden evinden çıkamayan Türk izleyicisi için televizyon, ucuz ve rahat yapısı, basit, insanı yormayan içeriğiyle işlevsel ve yaşamsal bir araca dönüşüyor.

Toplumsal değişimlerin etkisiyle televizyon program türlerinde ve izleme pratiklerinde de dönüşümler yaşanmıştır. 90'lardan başlayarak son birkaç yıldır üzerine olan ilginin arttığı program türlerinden biri de televizyon dramaları, bilinen adıyla yerli dizilerdir. Yerli diziler gerek moda, sinema, müzik sektöründe isim yapmış yıldız oyuncular gerekse aynı yapımcı-yönetmen-yazar üçlüsünden oluşan kadroları sayesinde konularından, oyuncularına ve türsel tercihlerine kadar bir çeşit ortak yapımlar

olarak karşımıza çıkmaktalar. İzleyici çok önemsemese de bu tip ortaklıklar çok sayıda birbirine benzeyen dizinin fazla emek, zaman ve para gerektirmeden bir tür şablona dayanarak kolayca hazırlanmasına neden olmaktadır. Bu tip birbirine benzeyen diziler, yarattıkları benzer atmosferlerle de izleyicinin yoğun olarak inanma duygusunu etkilerler. Drama üzerine yazılanlardan tanıdığımız Martin Esslin'in dediği gibi televizyon dramaları, sahnede gördüğümüz karakterleri kabul ettirerek onların sevinçlerini ve elemelerini, bütün duygularını yaşamamız için onlarla aynileşmemizi sağlarlar ve inanmama duygumuz bu yüzden daimi olarak askıya alınabilir.

Yerli dizilerde inanma duygumuzu güçlendiren kurgusal gerçekler yoluyla izleyici için ayrı bir dünya yaratılmaktadır. Bu dünya, seyreden kendi toplumsal gerçeklerinden uzaklaştırır ve temelinde cinsiyet, sınıf ve etnik farklılıkların yeniden üretildiği, para ve paraya bağlı gücün yüceltildiği yarışmacı bir alana dönüşür. Profesyonel kodlarla örülü kurgusal olan bu dünyada her şey olabilir; imkansız diye bir şey yoktur. Özünde kapitalist ideolojinin kendi değerlerini

Dosya: Kadın ve Medya

meşrulaştırdığı bu inandırma sürecini hızlandıran ve seyircisinin alışık olduğu temalardan biri de 'aşk'tır. Aşk eylemi ve taraflar olarak aşıklar üzerine yüzyıllardan beri yazılanlar ve süren tartışmalar onun çok anlamlı yapısına işaret eder. Tüm sanat dallarında ve özellikle dramada sıkça kullanılan aşk teması, yaratıcısına sonsuz olanaklar sağlamıştır. Bu olanaklar, televizyonun aşk temasını yoğun biçimde kullanmasına neden olur. Özellikle televizyon dramaları, anlatı yapısı gereği de aşk temasını sık sık kullanmaktadır.

Son yıllarda televizyonlarımızda sayıları bir haylice artan yerli dizilerin genelinde de 'aşk' temasının merkezi rolüne tanık oluyoruz. Yerli dizilerde yer alan 'aşk' kavramı ve eylemi romantik aşk temelinde kurgulanmaktadır. Biraz dikkatli seyirle, dizi kahramanlarının hiç de karşılık beklemeyen romantik aşıklar olmadıkları görülebilir. Yapımcı-yönetmen-yazar üçlüsünün ustaca yaptığı şey, aşkın üzerinden üretilen anlamlar yoluyla bunu pazarda satabileceği mala dönüştürmektir. Mekan zengini Türkiye'de çokkültürlü toplumsal yapının ve gelişen televizyon tekniklerinin de yardımıyla diziler görsel bir şova dönüştürülerek, tüketimin yaygınlaştırılması amaçlanmaktadır. Bir dizi tüketim nesneleri açısından ne kadar zenginse, medya başta olmak üzere ilişki içinde olduğu diğer tüm piyasalarda geniş yer bulmakta ve izlenme rekorları kırmak-

tadır. Aşkın pazarda alıcıya çıktığı yerli dizilerde, aşkın taraflarının temsilleri tüketimin en yoğun özendirildiği alanlardan biri olur. Günümüz televizyon kanalları, aşık ve aşka tutsak kadın ve erkek temsilleri ile doludur. Bu temsiller içinde özellikle kadınların ataerki içinden temsil edilen geleneksel konumları, yer yer kırılmalar yaşasa da pek fazla değişmez. Yayını devam eden ve biten son örneklerden (Asmalı Konak, Berivan, Zerda, Ekmek Teknesi, Kınalı Kar, Bir İstanbul Masalı, Aşk Oyunu, İhlamlar Altında, Hırsız Polis vb.) hareketle, sözüm ona büyük romantik aşkların yaşandığı bu dizilerde kadınların çoğu, onu güçlendiren, söz sahibi yapan özelliklerine (meslek, eğitim, sınıfsal konum, deneyim) rağmen aşiktir ve aşka tutsaktır. Bu aşık konumu yüzünden de özelliklerinin pek çoğu işe yaramaz. Bu dizilerde, aşk üzerinden mekanlar ve gelenekler satılmakta, kültürel yaşam pazarlık alanına dönüşmektedir. Konakların ve komedi mekanı apartman bloklarının popüler aşkları ve aşıkları aslında pazarın milyonlarca figüranından bazılarıdır. Sözünü ettiğimiz yerli dizilerin konu, karakter, olay örgüsü ve mekanları farklı olsa da anlatı yapısı içinde kurduğu aşklar ve aşıkların konumu hiç değişmez. Hepsi aşkın sözde gücü ile başka bir dünyada bulurlar kendilerini, kaçar ya da kovalarlar, fiziksel ve psikolojik değişimler yaşarlar, yaşamlarındaki pek çok şey beklemeye alınır.

Para ve onun sağladığı güce dayalı, yarışmacı bir toplumsal yapıda hayalinin bile değiştiği aşk, sadece pazarlanan ve satılan bir mala dönüşmüştür. Diziler bu dönüşümün örnekleriyle doludur. Neredeyse imkansız hale gelen romantik aşklar, diziler ve daha pek çok programın içerikleri sayesinde gerçeğin benzeri bir temsille yaşamlarımızı etkilerler. Bu temsiller de çoğunlukla ya türe (generic verisilimutude) ya da kültüre (cultural verisilimutude) dayandırılarak kurulur. Dizi kahramanları yaşayamadığımız aşkların tarafları olarak yıldızlaşırken, kapitalist sistem bu yıldızlar ve onların aşkları üzerinden işleyerek güçlenir. Sistemin sürekliliği için yeni diziler, 'aşk'lar, aşıklar, yani yıldızlar şarttır. Bu sürüp giden akışta ve yarışta ne kadar çok özendirirseniz o kadar çok kazanırsınız. Televizyonlarımızın başında bizim için bir çeşit kutsal ayine dönüşen seyir anı, kanallar için yarış ve satış anıdır. Bu yüzden de televizyona özgü türlü profesyonel hileyle doludur. Seyirci olanları anlamasa da uzun dönemlere yayılan bir tür kültürel etkilenme yakasını bırakmayacaktır.

Dizilerde yer alan 'aşk'lar çoğunlukla para ve güç üzerinden kurulur. İlişkide egemen olan, iktidar olma ve kalma sorunudur. Aşıkların ekonomik düzeyi farklı, buna bağlı olarak yaşam pratikleri farklı da olsa önlerinde sınıf atlamalarını ve bir anlamda iktidar olmalarını sağlayacak türlü yollar vardır. Dizilerde aşk ve iktidar ilişkisi kadını ve erkeği değişen rollerde efendi-kul ilişkisi içinde gösterir. Enis Batur'un 'Aşk Üzerine Marazi Bir Deneme Daha' adlı yazısında iktidar ve aşk arasındaki çetrefilli ilişki şu sözlerle özetlenmektedir: "İktidar ilişkisinin en fazla sivrildiği, yıpratıcı yanlarının en belirgin formları aldığı alanların başında gelir aşk. Görünüşte bir efendi/kul kutuplaşmasında yol alınmaktadır, oysa efendinin her an kula, kulun her an efendiye dönüşebileceği bir eksen üzerinde iniş-çıkış eğrisini çizer 'kahramanlar'. Partönerlerin rollerine aldanmamak gerekir: Hükümrân nerede boyun eğder, mazlum nerede dikilir kimse kestiremez". Dizilerde de kadın ve erkek kahramanlar inişli çıkışlı ilişkileri süresince değişen rollerde bazen ezen, bazen ezilen

Dosya: Kadın ve Medya

olarak karşımıza çıkarlar. En çok seyre-dilen ve üzerinde en çok tartışılan dizilere baktığımızda da yukarıda saydığımız argü-manları bulmak mümkündür. Ana öyküsünü 'romantik aşk' üzerine kuran bu diziler, yan öyküler ve karakterlerle (ki bunlar da çoğunlukla aşıkırlar ya da aşık olurlar) aşk vurgusunu güçlendirirler. Reklamlar sayesinde bir film uzunluğunda seyrettiğimiz dizilerde aslında basit birkaç öykü anlatılır. Bu basit öyküler gösterişli dekorlar, lüks kostümler ve aksesuarlar ve popüler müziklerle süslenir.

Dizilerde merkezde yer alan aşkın veya aşkların tarafları çoğunlukla farklı sınıfları ve onların yaşam pratiklerini temsil eder. Bu farklı sınıftan ve toplumsal yapıdan gelen aşıklar başta birbirlerini delice severler. Fakat ilerleyen bölümlerde ilişkileri bir süre sonra bozulur ve iktidar olma sorunu baş gösterir. Karışık, inişli çıkışlı ve değişen rollerde gelişen iktidar olma süreci ile yarış başlar ve yarışla beraber para ve güç önem kazanır. İktidar olma çabası ve beraberinde başlayan bu yarış, aslında ana öyküden uzaklaşmaya başladığının da işaretidir. Ağırlığın merkezde yer alan aşk öyküsünden ve aşıklardan çevreye yan öyküye ve karakterlere doğru kaymaya başlamasıyla, izleyici için yeni inandırma süreçleri ve tatminler başlar. Bu süreçte, satışa çıkan mallar ve anlamlar yani meşrulaştırma araçları çoğalır. Üzerinde sıkça

konuşulan dizilerden biri olarak Asmalı Konak dizisi argümanlarımızı doğrular niteliktedir. Dizin Seymen Ağa'sı ve Bahar'ı hastalıklı bir aşkın taraflarıdır. Amerika'daki resim eğitiminin ardından kariyerinden vazgeçerek yakışıklı bir gence, aslında Karadağ aşiretinin ağasına duyduğu delice aşk yüzünden Kapadokya'da bir konağa kapatılan Bahar kentli sınıfı temsil ederken, Seymen ağa geleneksel olan taşrayı temsil eder. Taşralı üst sınıf Seymen ağa ile kentli orta sınıf Bahar'ın aşkı tüm imkansızlıkları siler ve seyircisini bu aşka inandırır. Başta birbirlerine olan aşkları yüzünden gözleri hiçbir şey görmeyen aşıklar dizinin ilerleyen bölümlerinde kendileriyle ve ilişkileriyle bol bol hesaplaşırlar. Bu hesaplaşmalar, Seymen ve Bahar arasındaki aşkın merkezine iktidar olma çabasını oturtur. İktidar merkezli aşkın bu yeni hali temelinde karşısındakinin yaşamını kontrol altına almayı amaçlayan bir efendi-kul ilişkisinden başka bir şey değildir. Bahar'ın, eş ve annelik kimliğine ek olarak mesleki kimliği de konağa kurulan resim atölyesiyle ev içi mekanda kontrol altına alınır. Seymen ağa ve ağalık sistemi, tüketime özendiren lüks yaşamları içinde (lüks arabalar, giyim kuşam, özellikle geniş ve bol çeşitli sofra ve içki kültürü, lüks mekanlar ve eğlence biçimleri) kendi iktidarlarını para ve paranın sağladığı güç ile kurarlar. Bu egemenlik altına alma eylemi hem eşi yani 'aşkı Bahar' hem de yakın-

ları ve emrinde çalışanlar için de geçerlidir. Bahar yeteneklerini, eş ve annelik rollerini, dişiliğini ve güzelliğini iktidarı paylaşmak adına kullanarak kendini ve seyirciyi para ve gücün önemine ikna edecektir. Dizideki yan karakterlerin 'aşk'ları da benzer seyirde gelişir. Romantik aşk, ardından iktidar olma savaşları ve aile olmanın önemi. Aile olarak kadın dişil, erkek de eril özellikleriyle yarışacaklardır. Dizilerde aile olmak önemlidir. Çünkü tüketimin en fazla körüklendiği kurumların başında aile gelir.

Asmalı Konak dışındaki günümüz popüler dizilerinde yer alan 'aşk' tanımı ve bu tanım içinde kadın ve erkeğin konumu da fazla değişmez. Ağalı-konaklı ya da orta sınıf insanların basit yaşamlarını konu ediniyor da olsa diziler, ataeril yapı içinde erkeğin egemenliğini, parası ve buna bağlı gücünü yüceltirken, kadını dişil özellikleriyle var ederek, bir anlamda hapsederek zaman zaman dirense de son noktada pasifleşen karakterler olarak çizerler. Kenti konu alan durum komedilerinin 'aşk' tanımı da daha modern ve eşitlikçi değerler üzerinden kuruluyor gözükse de özünde onlarda yarışmacı, para ve güce dayalı, cinsiyet ayrımcılığını besleyen kapitalist değerleri haklılaştırır. Durum komedilerinde mekanlar kente ve onun atmosferine taşınmış, daralmıştır ve dizi karakterleri kente özgü

"Asmalı Konak'ta Bahar'ın eş ve annelik kimliğine ek olarak mesleki kimliği de konağa kurulan resim atölyesiyle ev içi mekanda kontrol altına alınır... Bahar yeteneklerini, eş ve annelik rollerini, dişiliğini ve güzelliğini iktidarı paylaşmak adına kullanarak kendini ve seyirciyi para ve gücün önemine ikna edecektir"

Dosya: Kadın ve Medya

bencilliklerini ve bireyselliklerini aşklarına da yansıtırlar. Aşk çoğu zaman seyircinin duygulanarak inanmasını pekiştiren televizüel bir araçtır. Yapımcı-yönetmen ve yazarın sıkıştıkça başvuracağı ve sistemin üzerinden para kazanacağı bir tür yatıştırıcıdır. Seyircinin inanma duygusunu pekiştiren bir tür sakinleştirici...

Ülkemizde ve yabancı ülkelerde yapılan pek çok alan araştırmasının da bulguladığı gibi seyircisi için özellikle de kadın izleyicisi için yerli diziler gündelik yaşamda çok önemlidir. Tıyakilik derecesinde izlenen, tekrar yayınları bile izlenme rekorları kıran dizilerin, türlü profesyonel yöntem ile aynı temaları başta aşk olmak üzere tekrar tekrar seyircisinin önüne koyabiliyor olması kanıksanmıştır. Bu kanıksanma halinin değişebilmesi yolunda son günlerde üzerinde sıkça tartışılan 'medya okur-yazarlığı' kavramının gelişmesi ve herkes için mümkün olabilmesi gerekli görünüyor. Bugünlerde ilköğretim ders programına alınması konusunda Milli Eğitim Bakanlığı konunun üzerinde çalışırken, 23-25 Mayıs 2005 günlerinde Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi'nde gerçekleştirilen '1. Uluslararası Medya Okur-Yazarlığı' konferansı ve etkinlikleri kapsamında kavram enine boyuna tartışıldı. Konferansı gerçekleştiren üniversitenin öğretim üyelerinden olan Prof. Dr. Nurçay Türkoğlu, 'okur-yazarlık' vurgusunun medyaya erişimin, değerlendirme ve

eleştiri yapabilecek donanımına sahip olma, iletileri yalnızca alma becerisiyle yetinmeyecek, yeni iletileri oluşturabilme ve dile getirebilme gibi etkin katılımı da içerdiğini dile getirmekte. Aynı konferansa konuşmacı olarak katılan Doç. Dr. Beybin Kejanlıoğlu da medya okur-yazarlığının, çeşitli bağlamlarda ve çeşitli biçimlerde yazılı, görsel, işitsel ortamlardaki tüm iletilere erişme, bu iletileri alılmamada analitik yeterliğe ve gerekli değerlendirmeleri yapabilmek için bilgi birikimine sahip olma ve bizzat iletiler üretip iletebilme kapasitesi olarak tanımlandığını belirtiyor. Türkoğlu, medya okur-yazarlığı programlarının; medyadaki her şeyin kurmaca olduğu, gerçekliği medyanın oluşturduğu, medyanın ticari, toplumsal ve siyasal bağlantılarının varlığı, medya iletilerinin ideolojisi, medyada biçim ve içeriğin birbiri ile yakından ilişkisi, her aracın kendine has estetik bir formu olduğu yolunda uyarılarda bulunduğuna dikkat çekiyor. Kısacası medya okur-yazarlığı ve eleştirel medya okur-yazarlığı kavramları, hem televizyon endüstrisinin kendini geliştirebilmesi hem de gerçek dünyası ile duygu dünyası arasında bocalayan izleyicinin, ekran başındaki tıyaki konumunun değişebilmesi adına önemli açılımlar sunmakta. Özellikle küçük yaşlardan başlayarak, eleştirel bakabilen bir izleyici kitlesi oluşturma çabalarına yönelebilecek olması, ekran başına mahkum, tıyaki olmayan yeni bir kuşağın da var olabileceğine dair umutlarımızı besliyor. Bu

değişimin/dönüşümün kısa dönemde gerçekleşmesinin mümkün olmadığı açık olsa da eğitimin özellikle küçük yaşlarda başlayan medya okuryazarlığı eğitiminin, uzun vadede işe yarayacağı, aynı aşk masalını yüzlerce kere seyretse de bıkmayan, tıyaki konumu değişmeyen izleyiciler yaratmayacağı açık. Kendi gerçekliğinin farkında, her üretileni sorgulamadan kabullenmeyen yeni bir izleyici kuşağının, üretim süreci içinde herkese faydalı olacağı da bir gerçek.

Gerçek dünya ile duygusal dünyamız arasındaki karışık ilişki en çok medyada içerik üretenlerin işine yarmakta. Aşk teması da duygusal dünyamız üzerinden para kazanmaya çalışan medya profesyonelleri için sağlam kaynaklardan biri. Gündelik yaşam pratiklerimiz içinde aşk söz konusu oldu mu akan sular durur. Ekonomik koşullar yüzünden bunalmış, hayatı oradan oraya koşturmaktan ibaret 'kentli' için aşkın çehresi, Leyla ve Mecnun'dan Aslı ile Kerem'den bu yana zaman içinde değişse de doğası pek değişmez. Vücudun kimyası farklılaşır, elektriği artar. Birbiriyle yarışan duyguları yüzünden insan oradan oraya savurur kendini ve bedenini. Klasik dönemden başlayarak aşk üzerine yapılan tartışmalar farklı kutuplarda ve karışık bir görünüm sergilese de günümüzde herkesin üzerinde birleştiği nokta aşkın dönüştüğüdür. Bu değişimi yeniden üretenler arasında televizyon dramaları başta gelmektedir. Televizyon dramalarının özünde ideolojik ve profesyonel kodlarla bezeli benzer içerikleri, temsili bir aşk yuvasında dolaştırır seyircisini. Akla sahip herkes için bu temsili dünyanın farkında olma(ma)k, kontrolü ele almak ya da kap-tırmak ayrı ayrı mümkündür.

Kaynaklar

1. Batur, Enis (1995), "Aşk Üzerine Marazi Bir Deneme Daha", Cogito Sayı:4, İstanbul, Yapı Kredi Yayınları.
2. Kejanlıoğlu, Beybin'in yazısı için bakınız: <http://www.bianet.org/2005/05/25/61474.htm>
3. Martin, Esslin (2001), "Televizyon Çağı. TV Beyzacının Arkası", Pınar Yayınları
4. Türkoğlu, Nurçay (27.08.2006), 'Medya Okur-Yazarlığı Herkes için', <http://www.radikal.com.tr/ek-haber-haberno:6184>.

"Bir gelin adayının özel yaşamının medya metni haline dönüştürülmesi, damat adayı ve annesinin de egemen cinsiyetçi değerleri onaylamaya zorlanmasıdır bu yapımları toplumsal olarak sorunlu kılan"

Mutlu Binark

Başkent Üniversitesi İletişim Fakültesi Öğretim Üyesi

*eğer pazardaki meta değerim üzerine anlaşırsak
"size anne diyebilir miyim?" ve benzeri programlar:*

kapitalizmin acınası hale getirdiği eyleyenler üzerine...

2000'li yılların ortalarından itibaren Türkiye'de farklı izlerkitleler 'gerçek televizyonu' olarak adlandırılan yeni bir televizyon formatı ile tanıştılar. İlk örneği 120 Milyon adlı yarışma programı idi. Bu ilk örneği, ithal yapımların yerli uyarlamaları olan Biri Bizi Gözetliyor, Benimle Evlenir misin? ve en nihayetinde Size Anne Diyebilir miyim? adlı klon kopya yapımlar takip etti (Binark ve Kılıçbay, 2004). Neredeyse 2005 yılının sonuna dek sabah kuşağı kadın programları ile birlikte bu yapımlar Türkiye'de kadın izlerkitlenin en çok rağbet ettiği televizyon metinleri arasında yer aldı. 'Gerçek televizyonu' formatı, kameralar tarafından gözetlenen bir ev içerisinde 'gerçek yaşamlarını' paketleyip satan şöhretimsi olmaya namzet sıradan kadınlar ve erkeklerin çeşitli söz edimleri icralarına temellenir. Sabah kuşağı kadın programlarında ise evlerinden veya evlerine en yakın du-

raktan yapım firması tarafından toplanan/derlenen, çoğu ev kadını olan orta ve daha üst yaş grubundan stüdyo izleyicisi önünde şöhretimsiler, şöhret ile birlikte konuk edilir. Şarkıların, türkülerin söylendiği, stüdyo izleyicisinin de sürekli tempo tuttuğu bu yapımlarda kimi zaman 'ağlatıcı', kimi zaman 'güldürücü', kimi zaman da 'tartışmalara' yol açan, havadan sudan, çoğunlukla özel alana ilişkin konular ele alınır ve mahrem alan pop-mahreme dönüştürülür. Her iki yapımda da rol alanların -yarışmacılar, stüdyo izleyicileri, büyük bir çoğunluğu Türkiye'de kapitalist pazar ekonomisinde kendilerine (gerek simgesel gerekse son kertede ekonomik) artı kazandıracak yeni bir etik anlayışı gönüllü olarak yaşama geçirmeye çalışmaktadırlar. Bu yeni etik değerler; dürüstlük, samimi olmak, içtenlik, çekincesizlik, ifşa etmek, kameraya oynamamak ve politik doğruluk olarak sıralanabilir. Burada politik

doğruluktan kastedilen ise büyük harfle siyaset yapmak değil, tam tersine yaşam tarzı siyasetidir. Diğer bir deyişle, bu yapımlarda rol alanlar, adeta bir metin yazarı olarak, toplumda egemen olan yeni sağ anlatı örüntülerinin başarılı bir şekilde 'performansını' gerçekleştirmektedir. Gelin-damat ve kaynana adaylarının toplandığı Size Anne Diyebilir miyim? evinden örnek vermek gerekirse, ideal gelin adayının kaynana adayına çay-kahve vb. hizmetlerde bulunması, ideal gelin adayının damat adayının her türlü delikanlılık taslamasına dilsiz kalması, bu arada 'sevdiği' damat adayı uğruna 'içten olduğu varsayılan' gözyaşları dökmesi, ideal damat adayının da gelin adayının sevgisini kazanmak adına -sevdiğine değer vermek, sevdiği kadından şaşmamak(!) ve tabii ki büyük/burada -anne- sözü dinlemek vb. birtakım ilkelerini sıralaması vb. bu metinlerde rol alanların performanslarındandır.

Dosya: Kadın ve Medya

"Bu yapımlar eğer RTÜK tarafından tartışılacaksa, yarışmacıların 'kişilik haklarının' yapım şirketi tarafından bilerek ve isteyerek nasıl ihlal edildiği ve görmezden gelindiği sorunu üzerinde durulmalıdır.

Pazarlanan imgelerinin meta değeri üzerine anlaşılan gelin, damat ve kaynana adaylarının, en nihayetinde yapım şirketince anlatının çözümünü oluşturan mutlu sonu gerçekleştirmeleri beklenir: evlenip dayalı döşeli ve paralı/ altınlu yuva kurmaları..."

Yarışmadaki ev sakinleri, kadın programlarında da stüdyo izleyicileri ve şöhretimsiler arasında kişilerarası iletişim düzleminde yaşanan sorunlar ve karakter çatışmaları da metnin temel dramatik çatısını oluşturmaktadır. Tüm bu anlatı mekanizmalarının kullanımı, rol sahiplerine-metni "canlı canlı" icra edenlere Chris Rojek'in deyişi ile "atfedilmiş şöhretlik" (2003) kazandırırken, bu sözde eyleyenlerinde kültür endüstrisinde meta değerleri ortaya çıkar. Metinlerarasılığın artık sınır tanımaz gücü/akışkanlığı sayesinde örneğin yarışma evinin parlayan şöhretimsileri Semra(ha)nım, oğlu Ata ya da yeni telegörsel kimlikler Sabri, Günay Hanım, ikizler ve anneleri Müjgan Hanım ile ideal gelin adaylarının yaşamlarında mahrem ya da kişiye özel olarak tanımlanacak her anlatı parçası/deneyim metalaşmış ve bu 'sahici yaşam öyküleri' medyanın kültürel emprezaryo işlemiyle başarılı -ve gerekli- bir şekilde bağlamlarından kopartılarak dolaşıma sokulmuştur. Gerçek televizyonunun Türkiye'deki yakın zamanlı en popüler örneği olan gelin-kaynana evi formatı, genç kızlara tıpkı sevda romanı anlatılarında olduğu gibi 'şipşak/ilk görüşte' 'romantik aşk' vadedilmiş, Janice Radway'in deyişi ile izlerkitleler de "bir kadın ve erkeğin tanışması öyküsü"

üzerine gerçekleştirdikleri izleme ediminde kendi gündelik yaşamların gerilim ve gerçekleri ile yüzleşmeyi erteleyerek, onlar için bu hesaplasmayı kameralar ile 24 saat gözlenen eve kapanmış sahici ve sıradan insanlar gerçekleştirmişlerdir. Anlatıda vurgulanan güven ve sevgi, gerçek yaşamda aranan duygusal taleplerin ikame edilmesini sağlamıştır. Radway'i izleyerek söyleyecek olursak, anlatıda erkek kahramanın kadın kahramana davranış biçimi özellikle kadın izler kitlenin önemle gözlemlediği bir noktadır (Radway, 1995: 142). İdeal sevda romanı erkek dünyasının zenginlik, rekabet ve toplumsal statü elde etme vb. itkilerin erkek kahraman üzerindeki egemenliğinin romantik aşk tarafından dönüştürülmesi ve şefkat, duyarlılık ve sevecenlik gibi bir takım duyguları kazanarak kadın kahramanın kalbini kazanması üzerine temellenir (143).

Bu tür anlatılar kadın izlerkitleye evi içi dünyanın "anlamli bir yaşam bütünü" oluşturduğunu, dolayısı ile "değerli" olduklarını gösterir. Size Anne Diyebilir miyim? evine bakıldığında ise, romantik aşkın şöhretimsi namzetleri tarafından izleyici ölçümlerinde ne kadar reyting getireceğine göre hesaplanmış, planlanmış performansı söz konusu olmuştur.

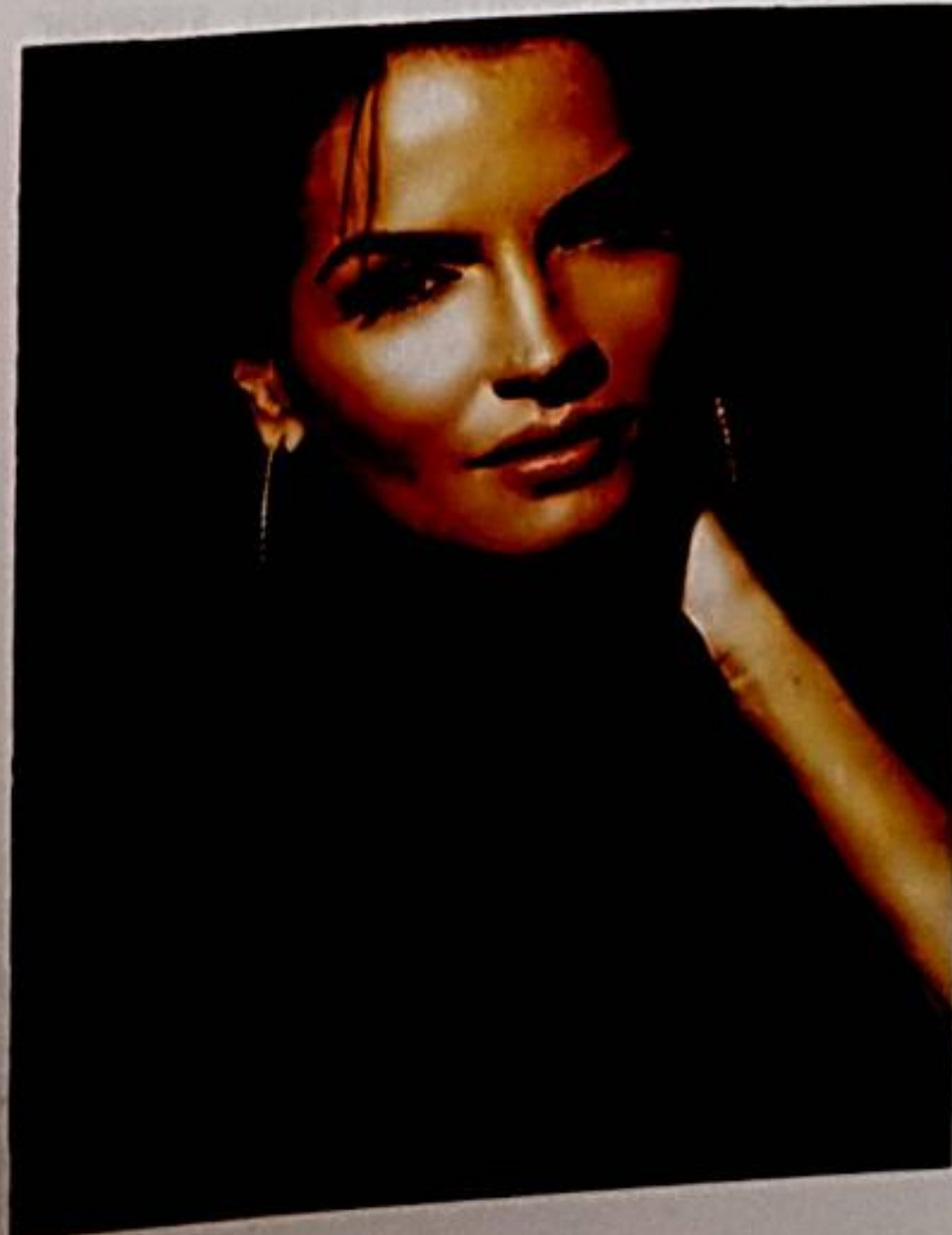
Bu performans gerek yapım şirketinin anlatı stratejisinde başvurduğu görüntüye alt yazı döşeme, dramatik anlatı çatısını pekiştirecek müzik döşeme vb. çeşitli yan öğeler ile desteklenirken, romantik aşk vaadinin ötesinde oyunun sonunda sunulacak para ödülüne kavuşma amacı tarafından yönlendirilen/güdülenen yarışmacılar tarafından da bilinçli bir şekilde gerçekleştirilmiştir. Yapımcı şirket ile her türlü medya metninde imajlaşmış meta olarak dolaşımlarını en az bir üç yıllığına satan şöhretimsi namzetleri "karakter ve kişiliklerinin" ve varsa "birtakım özel beceri ve yeteneklerinin" imgeleşmesine sözleşme uyarınca rıza göstermek zorundadır. Aksi halde medya metinlerinde "imgelerinin" dolaşımı mümkün değildir. Yeni etik değerlerin pekiştirildiği bu metinler kapitalist pazar ekonomisi içinde ve onun mantığı ile üretilmektedir. Liberal toplum kuramına göre, "alan da satan da" memnun denilebilir. Hatta daha vahim bir tepki ile, medya metinlerini izleme ve değerlendirme kurumu olan RTÜK tarafından "Türk toplumunun aile değerlerini ve toplumsal ahlakı bozuyor" suçlaması ile bu yapımlar değerlendirilebilir. Örneğin, 3 Mart 2005 günü saat 21:50'de Size Anne Diyebilir miyim?-Özel izlendiğinde bu yapımlar üzerine gerek liberal bakış açısından gerekse muhafazakar toplum adına korumacı/kollayıcı bakış açısından yapılan değerlendirmelerde gözden kaçan iki önemli sorun ortaya çıkmıştır: İlki, 3 Mart 2005'de yayınlanan Özel programda geçmişte evli bir erkek ile ilişki yaşayarak hamile kalan gelin adayının, evde onun dönmesini bekleyen geleneksel ataerkil birtakım değerlere sahip damat adayı tarafından reddedilme anlatısı üzerinden yapım şirketinin sunucu dolayımı ile ürettiği 'namus' kavramı ve bunun 'bakire' olmaya eşleştirilmesidir. İkinci sorun ise, geçmişte yaşadığı bir ilişkiyi anlatmak zorunda

Dosya: Kadın ve Medya

birakılan gelin adayının yapım şirketi ve tabii ki sunucusu tarafından geçmişte yaşadığı 'hata ve yanlış' dolayı pişman ve mağdur olduğunu vurgulamaya zorlanmasıdır. Tüm bu iki sorunsal da ortak bir noktada birleşmektedir: evlilik oyununa temellenen gerçek televizyonu programları sevda romanlarını da aşan bir şekilde toplumda var olan-ekili ve köklü erkek egemen cinsiyet rejimini desteklemekte, toplumun ahlaki değerlerini değiştirmek bir yana, tam da tersine sadece kadın bedeninin denetlenmesi üzerinden 'namus'un kavramsallaştırımını, görücü usulü evlilik gibi aile büyüklerinin kararına temellenen evlilik modellerini desteklemektedir. Bu yapımlar eğer RTÜK tarafından tartışılacaksa, yarışmacıların 'kişilik haklarının' yapım şirketi tarafından bilerek ve isteyerek nasıl ihlal edildiği ve görmezden gelindiği sorunu üzerinde durulmalıdır. Yapım şirketi ile bir sözleşme yaparak gerçek televizyonu anlatılarına katılan, atfedilmiş şöhret olmak isteyen sıradan kadınlar ve erkekler arasında kapalı bir mekanda ortak yaşamaktan kaynaklanan kavgalar-gerilimler ve dostluklar yapım şirketi tarafından meta olarak pazarlanmaktadır. Ancak, bu yarışmacıların 'özel alanlarına' ilişkin hiçbir kişilik hakkının olmadığı anlamına gelmemektedir. Kadınların kendi bedenlerini kontrol hakkı, söylemsel ve fiziksel şiddete karşı mücadele hakkı ve her türlü insanlık onurunu zedeleyecek, küçük düşürecek edimlere karşı da hukuki tasarruf hakkı vardır. Bir gelin adayının özel yaşamının medya metni haline dönüştürülmesi, damat adayı ve annesinin de egemen cinsiyetçi değerleri onaylamaya zorlanmasıdır bu yapımları toplumsal olarak sorunlu kılanlar. Benzer durum, sabah kadın kuşağı programlarına katılan ve özel alanlarına ait sorunları izlerkitle ile paylaşan kadın konukların, program sonrası 'namus'un temizlenmesi adı

altında katledilmesinde de ortaya çıkmaktadır. Yapım firmalarının nezdinde ataerkil baskıya ve şiddetin her türlü-üne maruz kalan bu kadınlar ve öyküleri birer meta değeri taşımaktadır. Özel yaşamın ifşa edilmesi kamusal alanda birtakım siyasal açılımlar sağlıyorsa, toplumsal rol ve örüntülerin dönüşmesine katkıda bulunabilir. Ancak, mahremin popülerleştirilip içinin geleneksel değerler ve rol modelleri ile doldurulması, özellikle gerçek televizyonunda icra edilen kadınlık ve erkeklik rollerinin egemen cinsiyet rejimini yeniden üretmesine, üstüne üstlük bu rollerin değişim değerinin artmasına da hizmet etmektedir. Pazarlanan imgelerinin meta değeri üzerine anlaşılan gelin, damat ve kaynana adaylarının, en nihayetinde yapım şirketince anlatının çözümünü oluşturan mutlu sonu gerçekleştirmeleri beklenir: evlenip dayalı döşeli ve paralı/altınlı yuva kurmaları...

Alt ve üst sınıflar arasındaki yoksunluk ve yoksulluk gediğinin görünmez bir şekilde açıldığı Türkiye'de bu yapımlar gediği sürekli olarak 'yamalamakta' ve alt sınıftan izlerkitlelerin sınıf atlama ve yaşamda 'yirtma' yanımlarını canlı tutma işlevini gerçekleştirmektedir. Gündelik yaşamda bireyci söylemler ve yeni etek değerler egemen olurken, bireylerin

kendileri adlarına bir şey yapmalarının yolları da meşrulaştırılmaktadır. Böylece kapitalizm 'sözde eyleyen' bireyi acınası hallere sokmaktadır. Örneğin, 2005 yılında Türkiye televizyonları farklı izlerkitleler emek gücü alanında 'en ideal/uygun' 'beyaz yakalı çekirdek işgücü' olmak için kıran kırana mücadele edecekleri kapsayan "Çırac" ve bir adada yaşam mücadelesi verecek, hayatta kalmak için her yol meşrudur diyecek yeni prens namzetleri ile buluştu. Bu programlar var olan ve meşru görülen toplumsal ahlak kavrayışının içinden beslenmekte oldukları için, varlık nedenleri bağlamsız/zeminsiz değildir ve tam da bu nedenle tüketilmektedirler: Sözde bireylik hallerimizin ne hal olduğunu görmeye/gözlemeye duyulan kaçınılmaz merak...

Yine de Frankfurt Okulu düşünürlerinden Max Horkheimer'in Akıl Tutulması'nda dikkat çektiği gibi, "Sinai disiplini, teknolojik ilerleme ve bilimsel aydınlanma; bireyin silinmesine yol açan bütün bu süreçler, bireyselliğin daha az ideolojik ve daha insanca bir varoluş tarzı içinde bir öge olarak yeniden ortaya çıkabileceği bir çağın doğuşunu da hazırlayabilirler, bugün böyle bir umut pek zayıf olsa da, büsbütün kaybolmuş değildir" (1994: 167)...

Kaynakça

Binark, M. ve B. Kılıçbay (2004) "Türkiye'de Gerçek Televizyonu ve Telegörsel Kimlikler" Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi İletişim Araştırmaları Dergisi, 2(1):73-92.

Horkheimer, M. (1994) Akıl Tutulması. İstanbul: Metis.

Radway, J. (1995) "Yorumlayıcı Topluluklar ve Değişken Okuryazarlıklar: Sevda Romanı Okumanın İşlevleri" Kadın ve Popüler Kültür, der. ve çev. S. İrvan ve M. Binark. Ankara: Ark Yayınları. 119-146.

Rojek, C. (2003) Şöhret. İstanbul: Ayrıntı.

"Kadın programlarında, şiddetin nedenlerinden birinin de yoksulluk olduğunun bilinmesine karşın hiçbir zaman şiddete maruz kalan kadınlara kocalarının mesleğinin ne olduğu veya ailenin ayda ne kadar bir parayla geçindiği asla sorulmaz."

İncilay Cangöz

*Anadolu Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi
Öğretim Görevlisi*

özel olanı tartışmak mı ? tüketmek mi ◆

türkiye'de 1980'li yıllarda yeni sağ politikaların uygulamaya konmasıyla, radyo ve televizyon yayıncılığında devlet tekeli kırılarak özel/ticari medya kuruluşları yayın hayatına girme hakkına kavuştu. Magic Box ilk özel televizyon kanalı olarak yasadışı yollarla yayına başlamasına rağmen dönemin başbakanı, yeni sağ politikaların mimarı Turgut Özal tarafından büyük destek gördü; böylelikle, ülkede 'de facto' olarak ticari/özel yayıncılık başlarken, kamu yayıncılığı da ikinci plana itildi. Türkiye için yeni olan program formatları ve türleri de gösterime girdi. Kamu yayıncılığı yapan Türkiye Radyo Televizyonu'nda (TRT) yer verilmeyen konular ve konuklara özel televizyonların özellikle talk show türlerinin forumlarında yer açılmaya; gey, lezbiyen, seks işçisi gibi "sapkın" olarak görülen dolayısıyla kamusal alandan dışlanan ötekiler de seslerini duyurmaya başladılar. Dışlanan kesimlerin de seslerini duyurma olanağına kavuşması kuşkusuz olumlu bir açılandı; ne var ki ticari dolayısıyla popüler

olandan temellenen çoğu program içerikleri "sokaktaki" insana rahatlıkla ulaşabilecek cinsellik, şiddet, sansasyon, ihtiras gibi ilkel güdülere yöneldi. Çünkü, medya endüstrisinde çok izlenirlik daha çok reklam ve daha çok kâr anlamına gelmektedir.

Bu yazıda da bu yayıncılık anlayışının ürünü olan ve "kadın programları" olarak anılan gündüz talk show'ları konu edilmektedir. Bu programlar kayıp insanlar veya kaçırılan kadınların duyurulması ve bulunması, aile içinde yaşanan geçimsizlik, kadına yönelen şiddet, aldatma/ihanet, boşanma, evi terk etme ve diğer eşin bundan kaynaklanan mağduriyeti, evlenme gibi meseleleri ele almakta ve ilgili sorunlara "çözüm üretmeye" çalışmaktadır. İlgili programların amacı sunucuları tarafından "kadınları bilinçlendirme/eğitme" olarak ifade edilmekte ve "daha önceki kadın programlarının içeriği olan moda, giyim-kuşam, makyaj" gibi konuların kendi yapmakta oldukları talk show'ların konuları

içinde olmadığı da sıklıkla dile getirilmektedir.

Bizde bu yazıda sunucular tarafından dile getirilen amaçlarla programda inşa edilen söylemin gerçekte bu amaçlara hizmet edip-edemeyeceğini irdelenmeye çalışalım. Öncelikle belirtmesi gereken, bu yazıda 'Kadının Sesi', 'Serap Ezgü Sizin Sesiniz' veya diğer kanallardaki bunlara benzer programlarda öznel yaşam sorunlarının özellikle de kadını ilgilendiren kısmının konuşulması karşısında bir duruşun benimsenmediğidir. Aksine, 'özel' yaşam alanlarında kadına yönelik şiddetin, cinsel istismarın, erkeğin aldatmasının/ihanetinin kamusal forumlarda özellikle de kadınların kendi sesinden dile getirilmesi olumlanmaktadır. Çünkü 'özel' alanın sınırlarına hapsederek pek çok meselenin özellikle de kadını ikincil konuma iten, şiddet mağduru yapan, ev içi emeğini yok sayan tutum ve davranışların üstünün örtülmesinin bu konudaki çözüm yollarının da önünü kapadığı kanaatindeyiz. Dolay-

Dosya: Kadın ve Medya

siyla, "özel" alanda kadının maruz kaldığı her tür şiddeti yine kadının kendi sesiyle kamusal alana taşınması ve bu bağlamda tartışma forumlarının oluşturulması sorunların öncelikle görünür kılınması ve ataerkil söylemin kırılmasında hayli işlevsel olabileceğini düşünmekteyiz. Ne var ki, televizyon forumlarında ne tartışıldığı kadar 'nasıl' tartışıldığı; çözüm adına 'önerilenler/yönlendirmeler' de kadınların daha eşitlikçe ve özgürlükçe ortamlara kavuşmasında hayli önemlidir. Program söylemlerini değerlendirmeye geçmeden önce bu yazıda sıklıkla başvuracağımız kamusal alan ve özel alan kavramlarını tanımlamak gerekirse:

1. Kamusal Alan ve Kamusal/Özel Alan İkiliği

Sıklıkla başvuracağımız *kamusal alan* kavramı, Jürgen Habermas'ın çalışmalarına; daha çok da düşünürün "Kamusal Alanın Yapısal Dönüşümü" (KAYD) adlı kitabına yaslanır. Kitap ilk kez 1962 yılında Almanca basılmasına karşın asıl ilgiyi 1989 yılında İngilizce çevirisiyle toplar. Çünkü bu yıllar, Sosyalist ülkelerin düzen değişikliğine giderek dışa açılma politikalarını açıkladıkları ve demokrasi tartışmalarının yeniden ivme kazandığı zaman dilimidir. KAYD'ı ana hatlarıyla iki bölümde ele almak mümkündür. Birinci bölümde 17. yüzyıl sonları ve 18. yüzyıl başlarındaki Avrupa toplumlarında feodalitenin tümüyle çözülerek yerine gelmekte olan liberal siyasal düzenin ve bu gelişmelere paralel olarak burjuva sınıfının yükselişi ve kamusal alanın gelişimini anlatır. Ona göre, liberal siyasal düzenin gelişimi devletten ve ekonomik çıkar çevrelerinden uzak, yurttaşların kendileriyle ilgili/ortak meseleleri müzakere edebildikleri, eleştirel tartışmalara dayanan kültürel bir alanın oluşmasına yol açmıştır.

Habermas'ın "burjuva kamusal alanı" olarak adlandırdığı bu alan, önceleri sanatsal ve edebi tartışmalarla şekillenirken daha sonraları politik konuların da bu düşünsel pratiğe eklenmesiyle edebi kamunun işlevsel değişimi gerçekleşmiş, siyasal bir kamu ortaya çıkmıştır (Habermas, 2002: 127). İlkesel düzeyde kamusal alana giriş tüm vatandaşlara açık ve statülerin ikincil plana atılmasıyla herkesçe erişebilir söylemsel ortamlar/alanlardır; böylelikle kamuda bireylerin bir araya gelerek yaptıkları her tartışmada kamusal alanın bir parçası oluşmakta ve bu tartışmalardan da kamuoyu şekillenmektedir (Habermas, 1991:398). Habermas'ı takip ederek söylenirse, 18. yüzyılın siyasallaşan insanları kendilerine ait toplumsal/siyasal meseleleri tartışabilmekte, devlet uygulamalarını eleştirebilmekte ve bu görüşlerini de yansıtabilmektedir.

Habermas KAYD'ın ikinci bölümünde, 18. yüzyıl sonları ve 19. yüzyılda Avrupa'nın hayli dinamik toplumlarının burjuva kamusal alanında olumsuz anlamda bir dönüşüm yaşandığını; güçlü merkezi devletlerin gelişimi ve sosyal refah devleti anlayışıyla devletin nüfuz alanının geliştiğini; özel şirketlerin pazarda tekel ortamını artırmasıyla zaten kırılgan olan kamusal alanın önemli ölçüde gerilediğini öne sürer. Yeniden-feodalleşme (re-feudalization) olarak adlandırdığı bu dönemde kamusal alan artık sadece bir vaat/söz ya da "sözde-kamusal alan" olarak vardır. (2002: 256-257) Ona göre bu dönüşümün anlamı burjuva toplumunun eleştirel potansiyelinin yavaş yavaş yıkılması ve kamusal alanın muhalif potansiyelinin ortadan kalkmasıdır.¹

Özetle anlatmaya çalıştığımız Habermas'ın

kamusal alanın erken dönem yükselişi ve dönüşümünü irdeleyen çalışması burjuva toplumunun kökenlerini açıklayamadığı, kamusal alanın sonraki gelişimini anlatmada hayli sınırlı kaldığı ve 18. yüzyıl salonlarından 1950'lerin kitle kültürüne hızlı bir sıçrama yaparak basit bir eleştirel teori modeli sunmakla eleştirilir. (Hallin, 1994:2) Feminist perspektiften yaklaşanlar ise çalışmanın pek çok dışlamayı içerdiğini, bunun bir sonucu olarak da burjuva kamusal alanını idealleştirdiği; "kamusallık ve serbest erişim retorikine" rağmen resmi kamusal alan dışlamaların karşıt kamuları özellikle de kadınları yok saydığını öne sürerler. (Fraser, 2004) Fraser, 19. yüzyılda Kuzey Amerika'da çeşitli sınıflardan kadınların pek çok etkinliklerle kamusal alanda yer aldığını; dolayısıyla Habermas'ın resmettiği gibi tek bir burjuva kamusal alanın olmadığını; rakip kamuları ve kadınları da içeren çoklu bir kamusal alan kavramsallaştırması gerekliliğine işaret eder. Ona göre, kadınları kamusal alandan dışlayan anlayış sınıf ve toplumsal cinsiyet önyargılarını taşımaktadır. Bu nedenle de 'özel' ve 'kamusal' kavramlarına hayli eleştirel yaklaşır; bu ikilik "sadece sosyallik alanlarının doğrudan göstergeleri değil; aynı zamanda kültürel sınıflamalar ve retoriksel etiketlerdir. Politik söylemde bu kavramlar bazı çıkarlar, görüşler ve konuların gayri-meşru kılınmasını diğerlerinin ise önem kazanmasını sağlamak için kullanılan özel araçlardır." (Fraser, 2004: 126) Özbek'e göre de kamusal ve özel alan kavramları çerçeveleri/sınırları çizilen, birbirleriyle kurdukları karşıtlık ilişkileri içinden anlam kazanan ikilidir. Kamusal-özel ayrımı daha çok insan eylemi türlerini ve bunun ötesine toplumsal yaşamın farklı etkinlik alanlarını ayırt etmek üzere betimsel ve/veya normatif biçimlerde kul-

¹ Kültürel akıl üreten toplumun bireyleri, salt "zevk" ve "keyif" almaya yönelik pasif kültür tüketicilerine dönüşmüştür. Aynı şekilde, kamusal mekânlarda da dönüşüm yaşanmış; salonlar, okuma odaları, kahvehaneler, tartışma kulüpleri gibi mekânlar da müşterilerini yani özgürleştirici potansiyel taşıyan fikri tartışma ortamlarını yitirmiştir. Kültürel üretim faaliyetlerinin yerini sinemaya gitme, radyo dinleme gibi boş zamanı değerlendirmeye dönük grup etkinlikleri almıştır, ancak bu faaliyetlerin de kamusal bir yanı yoktur. (Habermas, 2002:281-290) Dahası "medyanın artan hakimiyetiyle özellikle de kamu iletişimi anlayışı, reklâm ve halkla ilişkiler mantığına dönüşmüş; reklâm ve eğlence kamunun eleştirel fonksiyonlarını yıkmıştır" (Dahlgren, 1995:8) ve tüketimi toplumun orta ve alt sınıfları içinde teşvik etmeye yönelmiştir. (Dağtaş ve Dağtaş, 2003:53-56)

Dosya: Kadın ve Medya

lanılır. Kökleri Antik Yunan'a kadar uzanan bu ikili, tarihin farklı kesitlerinde değişen anlamlarıyla toplumsal yapıyı örgütleyici bir işleve sahip olmuşlardır. Farklı perspektifler ve farklı kalkış noktaları/esaslar kamusal/özel alan kurulumunu farklı kılarsa da analitik olarak bu ayrıma yol açan iki temel kriter vardır: Görünürlük ve kolektiflik. 'Görünürlük', gizlenmiş ya da kendi içine çekilmiş olan ile açık olan; ortaya çıkarılmış veya erişilebilir olanı birbirinden ayırt eder. 'Kolektiflik' ise bireye ilişkin olan veya topluluğa ait; kolektif ya da topluluk yararını etkileyecek olandır. (Özbek, 2004: 43-44)

Kamusal ile özel alan ayrışması aynı zamanda toplumsal cinsler arasındaki kültürel/toplumsal ayrımları daha da belirginleştiren ve kadın aleyhine işleyiş kazandıran ve meşrulaştıran ideolojik anlamlardır.² Örneğin ev-içine mahremiyet atfedilerek bazı meseleler ve çıkarlar kamusal tartışmadan dışlanır, böylelikle bu tarz sorunlar özel yani ev-içi veya öznel-ailevi meseleler olarak tanımlanırken kamusal-politik sorun ve çıkardan ayrı tutulmuş olur. Aile içindeki eşitsizlikler, şiddet ve tahakküm, istismar ve baskı, "özel" alanın sorunları olarak görmezden gelinirken, evdeki iktidar ilişkilerinin "dış" dünyadakilerle sürekliliğinin de üzeri örtülmektedir. (Bora, 2005: 60) Ka-

dının aile hayatında maruz kaldığı şiddet, tahakküm vb. sorunların "Kol kırılır yen içinde kalır" atasözünde ifadesini bulduğu gibi mahrem sınırları içine hapsedilmesi bu anlayışın gündelik yaşam pratiğinde hayata geçirilmesi olarak algılanamaz mı?

Tüm bu tartışmaların bu yazı açısından önemi ise kadının aile hayatında konumlandırılmasına bir perspektif kazandırması ve analiz için kullanışlı kavramlar sunmasıdır. Bu çalışmada, özel alan olarak kabul gören aile ortamları kutsanan dolayısıyla mahrem ve konuşulmaz değil tıpkı toplumsal yaşamın diğer alanlarının bir uzantısı olarak kadını ezilen veya ikincil plana iten ortamlara dönüştüğünde tartışılması ve ilgili kurumlarca müdahale edilmesi gereken kurum olarak kabul edilecektir. Kamusal alan ise "özel" alanın karşıtı olarak değil ama görünür ve duyulur/işitilir olabileceği dolayısıyla çözüm arayışının basamağı ortamlar olarak algılanacaktır. Yüz yüze iletişimle toplumsal meseleleri tartışma ve çözüm önerileri geliştirme olanaklarının hayli sınırlı olduğu günümüz toplumlarında medya konuşmak ve tartışmak için forumlar sağlar. Ancak, bu forumlar anlam taşımayan salt mekanlar değil kendileri de anlam kuran ve kurduran 'düzenlemeler' veya 'inşa edilen' kamusal alanlardır.

2. Stüdyo Düzeni ve Kadın Sunucularla Temsil Edilen

Tüm gündüz talk show'lar kadın sunucular tarafından yönetilir ve stüdyo dekoru arasında pek bir fark yoktur. Hepsisi de küçük ayrıntılarla evin oturma odası havasındadır. Oysa Siyaset Meydanı, Söz Sizde, İskele Sancak vb. söz yani konuşma ağırlıklı diğer programlar masa başı, yuvarlak masa veya karşılıklı oturma gibi daha çok kamusal platformları çağrıştıran stüdyo düzenlemelerine sahiptir. Bu tarz tartışma/konuşma platformları Antik Yunan ve Roma İmparatorluğu'na değin uzanan agora, forum veya meydanlarda kamu meselelerinin tartışılmasının tarihsel arka planına da gönderme yaparak, ilgili programlara daha fazla 'ciddiyet' yani önem atfeder. Çünkü masa başında toplanarak erkekler yine erkek uğraşları olarak gör(dür)ülen siyaset, ekonomi, uluslararası ilişkiler gibi alanlardaki meseleleri konuşmakta; medyanın sağladığı modern forumlarda sorunlar dillendirilmekte ve çözüm önerileri tartışılmaktadır. Bu tarz tartışma programları erkekler tarafından sunulmakta; dolayısıyla sunucudan stüdyo düzenlemesi ve dekoruna; ele alınan konulardan davet edilen konuklara kadar erkeklerin "fikir ve çözüm ürettiği" ortamlara.

'Kadın programları' olarak nitelendirilen talk show'larda ise ev içini çağrıştıran stüdyo düzenlemeleri kullanılır. Çünkü programın izler kitlesi olarak hedeflenen kadınlar için mekansal olarak özdeşim kurmaları, kendilerini programa yakın hissetmeleri ve programı tüketmeleri arzulanır. Kadını konuk eden ve kadın sorunlarına yer veren talk show'larda hep ev içi dekorunun kullanılması, evi kadına özgü bir alan olarak

2 Kamusal, özel alan ayrımı kapitalist üretim ilişkilerinin gelişme ve yaygınlaşma sürecinde KAYD'da da belirtildiği gibi ev ile iş yerinin ayrılması yani evin ekonomiden kopması; dahası ekonomi ile ilişkilendirildiğinde ancak tüketici olarak nitelendirilmektedir. Daha önceki dönemlerde de esas olarak çocuk bakımı ve ev yönetimini kadına ait olsa da ev ile çalışma mekanı arasında belirgin bir ayrışma olmadığı için yerleşik bir "ev kadını" tanımlaması da yoktur. Erkekler "dış" dünyaya çalışmaya giderken kadın ve çocukları "masum" ve "temiz" bir yer olarak tasarlarken dolayısıyla da kutsallık atfedilen evin içinde bırakılmaktadırlar. (Bora, 2005:59)

Dosya: Kadın ve Medya

yapılandırılan liberal ve de erkek söylemi dolaşımında tutar. Aynı şekilde, hep kadın sunucuların programı yönetmesi ise ele alınan konuların toplumsal sorunlar olarak algılanmasını engelleyebileceği gibi yine evin yani 'özel' alanın sınırlarına hapsetme tehdidini barındırır.

İlgili talk showlarda kadınlar ikili bir karşıtlıkla yer alırlar: Bir tarafta programın üretim süreçlerinde kamera önünde yer alan ve programı sunan; daha önceki profesyonel yaşamlarına göndermelerle ve programların adlarında da isimlerini taşıyarak birey kimlikleriyle³ ön plana çıkan kadınlar; Serap Ezgü ve Yasemin Bozkurt gibi. Aynı zamanda eğitilmiş, bilinçli, özgür yani modern kadının temsilcileridir onlar. Diğer tarafta ise programlara konuk olarak katılan; erkekten şiddet gören, ataerkil kültürün normları içinde yaşayan, eğitimsiz, ekonomik açıdan yetersiz dolayısıyla savunmasız eğitilmesi/bilinçlendirilmesi gereken kadınlar. Eşdeyişle, geleneksel/muhafazakar kadınların temsilcileri. Bu nedenle de kimi zaman akıl verilmesi hatta acınılması gereken insanlar kimi zaman da rahatlıkla azarlanan, ahlaki değerler ve toplumsal normlar adına sunucular veya stüdyodaki seyirciler tarafından yargılanarak "suçlu" bulunan, "ahlaksızlık" atfedilerek rahatlıkla sözel olarak hırpalanabilen kadınlardır. Yani eğitilmiş/özgür/modern kadın olarak sunucular tam da eleştirdikleri erkek söylemi ile aynı tutumu benimseyerek alt-gelir gruplarının kadınları üzerinde iktidar kurmaya yönelirler.

Sunucular da gerçekte bir başka iktidara boyun eğmektedirler; şöyle ki, programların tanıtımlarında sunucuların hayli mutlu yüz ifadelerine sahip oldukları görüntüler kullanılır. Yasemin Bozkurt bol çiçekli, yeşil çimenler üzerinde bir bahçede mutluluktan kendi etrafında dönerken; Serap Ezgü ise

kırmızı bir tomurcukla "Gerçek hayat her gün bu stüdyoda yeniden yaşanacak" derken yayınlanır. Her iki program da kadın sunucuların stüdyoya açılan bir kapıdan canlı, neşeli ve hayli hareketli girişleriyle başlar. Stüdyo konukları Serap Ezgü'ye dokunabilmek veya onu öpebilmek için adeta yarışa girerler. Stüdyo seyircileriyle diyaloglarında onun güzelliği dile getirilir hatta nazarlardan korunması için dualar edilir. Sunucunun fiziksel güzelliğine sözel olarak yapılan vurgu kameranın sıklıkla yüzüne yakın çekim yapması; arka panoda ışık, renk gibi teknik olarak hayli uğraşarak romantikleştirilmiş yakın çekim fotoğraflarının kullanılması ile daha da pekiştirilir. Böylelikle, kadının toplumda fiziksel özellikleriyle önalana çıkarmaya çalışan konumunu değiştirme iddiasına sahip bu iki programda, sunucular aracılığıyla kadın bedeninin 'metalaştırılması' yeniden üretilir.

Sunucuların saç taraması ve makyajları hayli özenlidir; çünkü onlar bakımlı kadının, hep genç, güzel ve dinamik kalan kadınların temsilcileridir. Sunucuların programdaki kıyafetleri ise hitap ettikleri muhafazakar kesimin tercih edeceği tarzın dışındadır; derin dekolteyle onları daha seksi gösterir ve dişiliğe/cinsel çekiciliğe vurgu yapar. Kıyafetleri ve kullandıkları aksesuarlar güncel moda uyundur; canlı ve dikkat çekici renkler kullanmaktan çekinmezler. Programın bitişinde kıyafet, ayakkabı ve takıların destekleyicileri belirgin yazılarla verilir. Böylelikle, sunucular "kadını özgürleştirme" amacı taşıdığını öne sürdükleri talk show'larda tam da kapitalizmin "güzel ve bakımlı kadın" olma söylemini pekiştirmeye dönük davranmış olur.

Yasemin Bozkurt'un sunduğu "Kadının Sesi"ndeki kilo verme, her cuma yer verilen plastik cerrahi ve yeni bir imaj yarat-

ma köşeleri ise programın kadını eğitime söylemiyle tam bir tutarsızlık taşımakta; tüketim lehine kurgulanan erkek egemen perspektifin "güzel olma" söylemini yeniden üretmektedir. Örneğin göğüslerinin büyüklüğü ve karın yağlarından şikayetçi bir kadına estetik operasyonlar yapılır ve doktoruyla birlikte programa tekrar konuk olarak alınır; banttan konuğun operasyona alınması ve ameliyathaneden görüntüler programın inanırılığını ve ikna ediciliğini artırmak için yayınlanır. Sunucunun ameliyat görüntülerinin ardından ve konuğu stüdyoya aldıktan sonra söylediği şudur: "... Bu estetik harikalar yaratıyor." Sunucuyla konuk arasında da şu diyalog geçer:

Sunucu: "Hülya hanım çok mutlu görünüyorsunuz?"

Konuk: "Çok mutluyum. Aynalara küstüm, barıştım."

Sunucu, köşenin kapanışında "Estetik ne güzel bir şey; kadınların dışını da içini de güzelleştirmeye çalışıyoruz" derken "kadının görünümünü mükemmelleştirme" söylemini kullanmakta; bakışın "özneleri olmayı" değil, erkek bakışın "nesneleri olmayı" (Coward, 1993:55) sürdürür.

Aile hayatındaki kimi açmazların, sıkıntıların nedeni bireysel ahlaka ve iletişim becerilerinin yetersizliğine indirgenir. Örneğin, bir kadın konuk birbirlerine aşık olarak evlendiklerini, uzun süre mutlu yaşadıklarını ama kocasının "işini kaybetmesi" sonucunda "alkole başladığını" ve devamında da çatışmaların/şiddetin başladığını ifade etmesine karşın ekonomik sıkıntılar veya yoksulluk sorunların kaynağı olarak sorgulanmaz. Aynı şekilde şiddetin nedenlerinden birinin de yoksulluk olduğunun bilinmesine karşın hiçbir zaman şiddete maruz kalan kadınlara, kocalarının mesleğinin ne olduğu veya ailenin ayda ne kadar bir parayla geçindiği asla sorulmaz. Gerçekte tam da

³ Ancak, Yasemin Bozkurt ve Serap Ezgü'nün programlarda salt kendi kimliklerini temsil ettiklerini öne sürmek de bir yanılgıdır; her iki sunucunun da aynı zamanda bir televizyon kanalı yani kurumsal bir yapıyı temsil ettiklerini programın ideolojik işlevlerini kaçırmamak için göz ardı etmemek önemlidir.

Dosya: Kadın ve Medya

**"Kadın programları
olarak nitelendirilen
talk show'larda ev
içini çağrıştıran stüdyo
düzenlemeleri kullanılır.
Çünkü programın izler
kitleleri olarak hedeflenen
kadınlar için mekansal
olarak özdeşim kurmaları,
kendilerini programa yakın
hissetmeleri ve programı
tüketmeleri arzulanır"**

radikal ve daha eşitlikçi bir yapıya yönlendirecek tartışma potansiyeli bu sorularla ilintili olsa da sunucuların ısrarla sakındığı boyutlardır. Girişte de belirttiğimiz gibi bizim de bu forumlara olumlu bakmamızı sağlayan özgürleştirici olabilecek potansiyeller kaçınılmakta; özel alanı politikleştirerek tartışmaların önü kapatılmaktadır.

Konuklara söz verme sırası stüdyoya alma düzeniyle aynı değildir; Sorunu/ konusu daha sansasyonel veya çatışmaya daha uygun olanlara konuşma sırasında öncelik verilirken, onlar için ayrılan süre de daha uzun tutulmaktadır. Bunun da ötesinde "... Hakkınızda önemli iddialarda bulunuyor, siz ne diyorsunuz?", "Siz önce size yöneltilen suçlamalara bir yanıt verin.", "Eşiniz sizi fuhuş yapmakla suçluyor?" gibi açıklamalarla sunucu tarafından çatışmayı tetikleyen sorular ve yönlendirmeler de yapılır. Sırası gelen konuğa mikrofon verilir ancak konuşması sunucunun sorularıyla ilerler; sunucunun belirlediği kısımlar detaylandırılır veya hızlıca geçilmesi sağlanır ya da hiç tartışma kapsamına alınmaz. Böylelikle metinler olabildiğince

sunucunun kontrolünde ilerlemekte ve kapatılmaktadır.

Programlarda kadınların yönlendirilmesinde uzman görüşünün alınmadığı bölümlerde eril söylemin kadına yüklediği 'fedakar anne' rolü eleştirilir gibi görülür: Oysa karısı evi ve kendisini terk eden erkekler programa "karısını eve çağırma" talebiyle konuk olduğunda kadının yaşadığı şiddet, aldatılma gibi her çeşit olumsuzluğa rağmen kadın eve dönmeye ikna edilmeye çalışılır. Aile kurumu, kadına buradan yönelen tüm şiddete rağmen, yüceltilir; sunucuların kadını ikna söylemi de bunun üzerinden kurulur. Şiddet nedeniyle 4 çocuğunu da bırakarak evi terk eden kadın, Kadının Ses'i'nde stüdyoya çocukların da getirilmesiyle barışmaya ikna edilir. Çocuklar için yani 'fedakar anne' özne konumuna boyun eğdirilen kadın "Kadın olmak zor, kadın dediğin Hülya hanım gibi olmalı" sözleriyle yüceltilir. Aynı şekilde Serap Ezgü bir başka kadını kocasıyla barışmak için ikna etmeye çalışırken "30 senenin hatırı için bir şans daha olamaz mı?" veya "Bir kez daha düşünün" derken tam da kadını edilginleştiren söylemi dolaşımda tutar. Talk show'ların bu tutumuna paralel olarak evli erkeğe aşık olan veya birlikte olan kadınlar ataerkinin ikiye bölünmüş söylemini yeniden üretecek şekilde "...pislik kokan kalıpta aşk" veya "mide bulandırıcı" gibi sıfatlarla sunucuların en ağır eleştirilerine maruz kalır; stüdyodaki izleyicilerin de aynı doğrultudaki görüşleriyle derdest edilir. Oysa erkeklerin aldatma veya şiddet öyküleri çok daha serinkanlı ve kabul edilebilir sınırlarda dinlenir.

Son Söz Niyetine

Kadının aile ortamında veya özel alanında yaşadıkları gerçekte içinde bulunduğu toplumdan ve onun kültürel, siyasal ve ekonomik sorunlarından bağımsız ele alınamaz; ne var ki kadını çoğunlukla da özel alanındaki sorunlarını ele alan talk show'lar aileleri içinde bulunduğu toplum-

dan izole ederek kamusal alanda tartışmaya açmaktadır. Konuklar da alt-gelir gruplarından olduğu için, yeterli eğitim ve sözcük dağarcığına sahip olmadıklarından, kendilerini ve sorunlarının nedenlerini yeterince tanımlayamamakta ve sunucular da program metinlerini yerleşik toplumsal ve siyasal düzene ciddi muhalefet oluşturmayacak şekilde yapılandırmaktadır. Her ne kadar programların amaçları kadın sorunlarına çözüm üretmek olarak ifade edilse de sorunların toplumsala uzanan boyutları maskelenmekte ve tekrar eril söylem hakim kılınmaktadır. Farklı kanalların tartışma tarzı ve önerileri arasında da anlamlı bir farklılık yoktur. Ticari televizyonlarca insanların özel alanlarındaki sorunlarından 'çözüm üretme' yaftasıyla seyirlik malzemeler üretilmekte; alt-gelir gruplarının acıklı öykülerinden birer sansasyon yaratılarak tüketilip tüketilip atılmaktadır.

(Bu yazıda dile getirilen tespitler, 24-28 Şubat 2005 tarihleri arasında yapılmış analizlere dayanmaktadır.)

Yararlanılan Kaynaklar

- Coward R. (1993). Kadınlik Arzuları Günümüzde Kadın Cinselliği, 3. Basım, Çev. Alev Türker, İstanbul: Ayrıntı
- Fraser N. (2004). "Kamusal Alanı Yeniden Düşünmek: Gerçekte Varolan Demokrasinin Eleştirisine Bir Katkı", Çev. Meral Özbek-Cemal Balci, Kamusal Alan, İstanbul: Hil.
- Habermas J. (1989). Kamusal Alanın Yapısal Dönüşümü, 4. Baskı, Çev. Tanıl Bora ve Mithat Sancar, İstanbul: İletişim
- Habermas J. (1991). "The Public Sphere", Ed. C. Makery, Rethinking Popular Culture, Cambridge: Cambridge Press
- Hallin D. (1992). We Keep America on Top of the World, New York: Routledge.
- Özbek M. (2004). "Giriş: Kamusal Alanın Sınırları", Editör: Meral Özbek, Kamusal Alan, İstanbul: Hil.

*"Eğlence ne kadar cazip olursa
olsun arenadan çıkabiliriz;
televizyonu kapatıp, kanepeden
kalkıp, etraftaki gerçek kadınlara
katılabiliriz"*

Sündüz Haşar

Dramaturg

gerçek olmayan çağın arenaları ve gladyatörleri: televizyonda kadınlar

gerçek olmayan bir çağ yaşıyor gibiyiz. Gerçeğe dair bilgilerimizle günümüzün kodları örtüşmüyor. Bizim gerçeklerimiz neler hatırlayalım: Herkesin önünde ağlanmaz, dertlerini uluorta anlatmazsın, aile meselelerine herkes karışmaz, evde olan evde kalır, gebelik, kürtaj gibi kelimeler uluorta kullanılmaz, hele umuma açık yerlerde hiç kullanılmaz, tanımadığımız insanlardan yardım istenmez, kan tükür kızılık şerbeti içtim de...

Daha da arttırabiliriz elbette ama söylemek istediğim anlaşılmıştır herhalde. Bu gerçeklere bakınca sanki değişimleri olumluymuş gibi geliyor değil mi? Başlangıçta biz de öyle sanmıştık. Çünkü bu gerçekliğin değişmesi Türkiye'de feministlerin yola çıkış noktasıydı. Dayığa karşı kampanyanın sloganı -ki ilk kampanyalardan biridir- "bağır herkes duysun"du. Hani "kol kınır yen içinde..."ye karşılık...

Sorunların söylenebilmesi, herkesin içinde, alenen söylenebilmesi çözümün ilk adımıydı. Çünkü böylece sorunun varlığı dile getirilmiş, saptanmış, ortaya konmuş oluyordu. Karşıtlarının önce bunu reddetmeleri ya da çürütmeleri gerekiyordu, ki sorun ortaya konduktan sonra kişi de zorlaşmıştı.

Birinci adımdan sonra oluşan -ki bu yıllar alan bir süreçti- atmosferi saptanmış olan sorunun çözümü için kullanma zamanı gelmişti. İlerleme de bu olmuştu işte. Bu deneyim nede niyledir ki, televizyonlarda 'kadın sorunları'nın popüler saatlerde, popüler tv yıldızları tarafından ortaya dökülmesi başlangıçta bize de iyiymiş gibi gelmişti. Bu bizim istediğimizden de alasıydı. Yürüttüğümüz kampanyayı destekleyen, bir-iki duyarlı köşe yazarını herkes okuyuncaya kadar... Kocaman bir tv programında, hem de kadınların en çok izlediği saatlerde, bazen de günün en çok izlenen saatinde, televizyoncu ağzıyla söyleyelim 'prime time'da yayınlanıyordu sorunlar. Savaş Ay da, Yasemin Bozkurt da, Ayşe Özgün de, Seda Sayan ya da Esra Ceyhan da sorunlara sahip çıkmış oluyorlar, dillendiriyor, reddedilmez bir biçimde 'kamu'nun önüne seriyorlardı. Ne kadar çok kadın sorunu konuşuluyordu, ne kadar iyi oluyordu!

Sadece bu programlar değil, çeşitli 'reality show'larda çeşitli kadınlar, dul olduklarını, çocuklarını zorlukla büyüttüklerini, onun istikbali için televizyonlara kadar geldiklerini anlatıyorlar, şiddet gördüklerini söylüyorlar, bundan utanmıyorlardı. Star olma yarışmasında gençler başlarına gelmiş anlatmakta

ve kabul etmekte zorlandıkları pek çok şeyi ortaya dökme cesareti buluyorlar, ne kadar samimi olduklarını gösteriyor ve kendi hayatları için, kendi içlerinde ciddi adımlar atıyorlardı. İşte sorun da burada başladı. Bu hikayeler ilginçti, dolayısıyla ilgi topluyordu. İlginç bir hikayesi olan, kötü bir deneyimi anlatabilen öne geçiyordu. Oyu artıyor, onun programı daha çok izleniyordu. Bu hikayeler satıyordu! Postmodern tanrılar harekete geçti. Televizyon yönetimleri daha çok hikaye istediler. İçinden tesadüfen hikaye çıkan programlar yetmiyordu artık. Madem kadın hikayelerinin böyle bir pazarı vardı, o zaman sadece bu hikayelerden kurulu programlar yapılabilirdi, çok izlenirdi, çok reklam alınırdı, çok kazanılırdı. Ve önümüze pek çok kadın, pek çok hikaye attılar. Şiddet gören kadınlar, tecavüze uğrayan kadınlar, çocuğunu kaybeden kadınlar...

Başlangıçta bu programlara kadın kuruluşlarından, üniversitelerin kadın araştırmaları bölümünden kadınlar çağırılıyordu. Pek çoğuna koşa koşa gidildi. Lakin hem katılanlar, hem de izleyenler hep birlikte kısa sürede anladık ki o stüdyoda, o format içinde, en önemlisi amacı "en enteresan hikayeyi en fazla sönmürmek" olan programlardan birilerine, hele

Dosya: Kadın ve Medya

mesinde açıkça kendini göstermektedir. Kadınlar sadece göğüslerden ibaret varlıklar olarak görülmektedir. Bunun nedeni, göğüslerin sürekli fotoğraflanması ya da ünlülerin çıplaklığından tutun da göğüs büyütme operasyonları hakkında yapılan ateşli tartışmalara kadar sürekli malzeme olmasıdır. Bu yüzden medya, kadınları, göğüslerin 'kadınlığın' vazgeçilmez bir parçası olduğu düşüncesi konusunda etkilemekte, bir yandan da dolgun göğüslere sahip olmayan kadınların kadın olarak bir varlık teşkil etmediği ve görmezden gelinmeleri gerektiği görüşünü yaymaktadır. Göğüsler kadınlığın somut anlam kazandırıcısıdır. (Young, 161).

Bunun yanında son yıllarda giderek artan göğüs ameliyatları, kadının kendisini tanımlamak için ihtiyaç duyduğu unsurların göğüslerinden ve dolayısıyla görünüşünden ibaret olduğunu göstermektedir. "Medyanın baskın olduğu kapitalist, ataerkil Amerikan kültürü giderek daha tepeden bakan, aynı zamanda sabitleyen ve efendilik taslayan bir bakış açısıyla göğüsleri objeleştirmektedir. Bir kadının değeri göğüslerinin ölçüleriyle belirlenmektedir." (Young, 162).

Göğüs ameliyatlarının göğüslerdeki hissi azaltmasına ve dokunulduğunda doğal bir his vermemesine rağmen bazı kadınlar bu ameliyatı yaptırma gereği duyuyor. Bu durumda, medyayla bir kadının kendini anlamlandırması arasındaki bağı görmemiz mümkün oluyor. Çok güçlü bir söyleme sahip olan medya, kadınları göğüslerin onları güç sahibi yapacağına inanmaya zorluyor ve gerçekliğin deneyim ya da hissetme yolundan ziyade bize söylenenlerle öğrenildiği bir kültürde yaşadığımız için kadınlar bu güç hikayesine inanıyor.

Medyanın kadınlığa bakış açısı üzerindeki etkisinin çok büyük olduğunu söylerken, bu etkinin büyük ölçüde olumsuz olduğunu da eklemek gerekiyor. Medya, çok güçlü bir söylem olarak, bir kadının ne olması gerektiği konusunda öncelikli olarak, en azından kısmen, standardı belirliyor. İkinci olarak, bu standart ulaşılması ya da

başarılması imkansız olduğu için kadınlar beklentilerinin altında sonuçlar elde ediyor ve dolayısıyla kendilerine olan saygıları azalırken kendi vücutlarına da yabancılaşıyorlar. Üçüncü olarak medya kadın vücudunu fetiş haline getirdiği için, kadınların kendilerini anlamlandırmaları, bir kişiliği oluşturan ve içten gelen farklılıklar üzerine kurulmak yerine görünüş üzerine inşa ediliyor. Böylece medya, kadının toplumdaki yerinin belirlenmesinde negatif ve erkek egemen toplum yapısını destekler bir yerde konumlanıyor. Erkekler özne, kadınlar ise nesne olarak algılanıyor.

Her ne kadar eğitilmiş olduğumuza inansak, geçmişin bilinç altıyla algılanabilen mesajlarını görebildiğimizi düşünsek ve medyanın sahip olduğu ağırlığın hayatımızda başa çıkmamız gereken başka bir konu olduğu bilincinde olsak da, benliklerimizin nasıl da görünüşlerimizden ilham alarak şekillendiğini keşfetmek ilginç oluyor. Sylvia Plath'ın "The Mirror" isimli şiirinden esinlenerek bir deney uygulamaya karar vermiştim, bir hafta boyunca hiç aynaya bakmayacaktım. Bu deney ailemdekilere nasıl gözüktüğümle ilgili sorular sorma ve cam ya da başka yerdeki yansımalarımdan yararlanma dürtüme karşı koymayı da içeriyordu. 'Kendimi' görmeden, vücudumun ve yüzümün nasıl görüldüğüyle ilgili hiçbir ipucu sahibi olmadan geçirdiğim yaklaşık dört gün sonunda, tamamen özgürleşmiş hissetmek ve benliğimi görüntümden başka bir şeyle ifade etme noktasına gelmekten ziyade perişan olmuş ve hatta hayal kırıklığına uğramış hissettim. Bu anekdotta gördüğümüz gibi, bir kişi medyanın tehlikeleri konusunda ne kadar bilinçli ya da bazı okullarda öğretilen analitik becerileri ne kadar gelişmiş olursa olsun, medya söylemi o kadar güçlü ve yayılmacıdır ki bireylerin kendi söylemlerine sızar ve oraya sıkıca tutunur; ya da medyanın söyleminin doğruluğuna o kadar inanmışızdır ki onu, sorgulayacak bir şey olarak görmeyiz.

Bu suretle, eleştirel ve bilinçli bir toplum yaratmada önemli bir adım olmasına rağmen, daha fazla eğitimi şart koştuk

yerine, medya yoluyla farkında olmadan toplumdaki öğrendiklerimizi unutmaya ya da tersini öğrenmeye ve duygusal ve günlük yaşamımızdan elde ettiklerimize odaklanmaya çalışmalıyız. Kadına bakıldığında, erkek bakış açısına göre sabitlenmiş olduğu gibi, görülenlerin göğüslerden yani görüntüden ibaret olduğunu kabul etmek yerine, kadını tanımlayan olguların görüntüden değil öncelikle birey olmaktan, insan olmaktan, daha sonra kadın olmaktan geldiğini anlamamız gerekiyor. Bu olguların akışkan, değişken ve bulanık olduğunun farkına varmamız gerekiyor. Açıkça tanımlanmış bir kadın kimliği aramak, kadın kimliğini sabitlemekle aynı şeydir, ve yine bu arayış kadınların birer obje olduğu ve var olmaları için tanımlanmak zorunda oldukları fikriyle aynı çizgidedir. Bu yüzden kadınlar, kendini tek bir bakış açısına göre tanımlamak yerine, kimlik tanımlamalarının onlara dikte edilen bir şey olmaması gerektiğini ve durağan kalabildiği gibi değişime ve gelişime izin verecek bir yapıda olduğunu kabul etmelidirler. Daha da önemlisi kadınlar, ataerkil toplumda var olabilmek için oynamaları gereken kadınlık rolü konusunda medyayı yegane kaynak olarak görmemeli, bunun yerine başka yönlerde kendilerini tanımlamalıdır.

Gerçekliklerini, söylev ve seksi çevreleyen her şeyden açığa çıkanlarla (scientia sexualis kültürüyle) elde eden bir toplumda yaşarken, dış görünüme dayanan kadın kimliğinin oluşturulmasında medyanın, özellikle reklamcılığın, önemli bir araç olduğunu kavramamız önemlidir. Göğüslerin fetiş haline getirilmesi, medyanın kadını vücuduyla tanımlama çalışmalarının bir göstergesidir. Kadınların vücutlarının nesneleştirilmesi ve idealize edilmiş güzellik standartlarıyla pasifize edilmesi durumlarının değişmesi için vücutlarıyla anlamlandırılmak yok sayılarak eğitilmeli, telkin edilmeli ve kabul edilmelidirler. Kadınlar içsel doğru olarak kabul ettikleri doğruların neler olduğunu ve bu doğruları sorgulamayı öğrendikleri zaman bizler ataerkil medya tarafından bize empoze edilmiş kimlikleri aşabiliriz.

* Metnin orijinali İngilizcedir.
Çeviren: Çiğdem Tuncel

Ezgi Kızmaz

Uçan Süpürge

haberlin mutfağındaki kadınlar anlatıyor

Anadolu Ajansı Parlemonto Haber Müdürü Yardımcısı Funda Okçu, İç Haberler Müdür Yardımcısı Halide Tayyar ve Dış Haberler Müdür Yardımcısı Çiğdem Odabaşı ile ayrımcılıktan tacize, iş yaşamının ve ortamının acımasızlığından iş-aile ikilemine kadın gazetecilerin sorunlarını konuştuk.

“Kadınlarımızı kullanmadık”

“Kadınlara karşı ayrımcılığın özel sektörde de burada da olduğunu düşünüyorum” diye anlatmaya başlıyor Funda Okçu. Bu ayrımcılığın özellikle yöneticilik konusunda yaşandığına dikkat çekiyor: “Erkeklerle eşit yetenekteysen öncelik ona veriliyor. Örneğin senin üstüne gelen erkek yönetici senden daha kıdemli değil, hem ajansta hem serviste yeni ama o yönetici oluyor.”

Kadın gazeteciler gerek özel medya kuruluşlarında gerekse bu alanda var olan resmi kurumlarda çeşitli zorluklarla, engellerle karşı karşıya kalıyor. Ayrımcılık bu zorlukların ilk sırasında yer alıyor. Çalışma koşulları da kadın gazeteciler için bir risk alanı.

Funda Okçu, Gazi Üniversitesi İletişim Fakültesi mezunu. Gazeteciliğe 1983 yılında başlamış. Üniversiteden mezun olduktan sonra Günaydın gazetesine staja girmiş, orada da kalmış. 5 yıl çeşitli gazetelerde çalıştıktan sonra sınava girerek Anadolu Ajansı'nda çalışmaya başlamış. 8.5 aylık hamileyken, dönemin başbakanı Yıldırım Akbulut'u izlemek üzere habere gittiğinde kurumların gazetecileri uzaklaştırmaya yönelik müdahalesi sırasında karnına bir darbe aldığını anlatıyor: “Ben orada ciddi bir tehlike atlattım. Böyle bir göreve normalde hamile bir kadının gönderilmemesi lazım. Ama biz hamileliğimizi, kadınlığımızı kullanmadık, ön plana çıkarmadık. Son aylara kadar ayakta çalıştık.”

1985 yılında gazeteciliğe Milliyet'te başla-

yan, ardından Hürriyet'te ve Haftaya Bakış dergisinde gazetecilik yaparak 1988'de Anadolu Ajansı'na giren Halide Tayyar, bir başka kadın muhabirin de benzer bir tehlikeye atlattığını söylüyor: “O da Maltepe'ye ANAP'ın mitingine gitmişti. O sırada kalabalık galeyana gelmiş, o da doğurmak üzereydi, çok zorluk yaşamış. Ama tabii şöyle bir şey de var, onu oraya yollayan da kadın bir yöneticiydi.” Tayyar, sözlerini şöyle sürdürüyor: “Biz, hamileyiz bu işi yapamayız, demedik. Bu meslekte kadınlar olarak eşit şartlarda çalışıyoruz. Kendimizi erkeklerle eşit görüyorduk, iş yaparken de eşit olmalıyız, diye düşünüyorduk.”

Çiğdem Odabaşı ise haberin olduğu yerde ayrımcılığa yer yok diye düşünüyor. Gazeteciliğe 1989 yılında TRT'de başlayan

"Pozitif ayrımcılık yapılmıyor"

Cihan Haber Ajansı muhabiri Pinar Acar, ajanstaki kadın haberlerine de 'diğerleri' kadar yer verildiğini, kendisinin de haberi hazırlarken kadın-erkek ayrımı yapmadığını söylüyor. Pinar Acar, Uçan Haber'in sorularını yanıtladı.

Ne zamandır Cihan Haber Ajansı'ndasınız?

Üç seneden fazla bir süredir bu ajanstaki çalışıyorum. Her iletişim fakültesi öğrencisinin, okul döneminde yaptığı kısa süreli stajları saymazsak mesleğe burada başladım.

Bir haber ajansında habercilik yapmanın avantajları ve dezavantajları neler?

CHA özel bir haber ajansı. Tabii ki, özel sektörde çalışmanın avantajları çok fazla. Her şeyden önce haber yazarken daha özgür olabiliyorsunuz. Olumsuzlukları ise sadece medya için sınırlamayalım; tüm özel sektör çalışanlarının yaşadığı sıkıntıları ben de yaşıyorum.

Kadınları ilgilendiren haberlere gündemdeki diğer haberler içinde öncelik verildiği oluyor mu?

Haber ajansları daha çok gündeme yönelik çalışıyor. Herhangi bir olayda ilk haberi vermek, ilk görüntüyü çekmek, ilk açıklamayı almak en basit birkaç örnek. Kadın haberlerinden kastınız, şiddet ve töre cinayetleri gibi konularda yapılan araştırmalar, yaşanan dramlar ya da tam tersine bir grup kadının örnek olabilecek başarıları ise bu haberlere yönelik herhangi bir pozitif ayrımcılık yapıldığını düşünmüyorum. Bunlara da diğerleri kadar yer veriliyor. Fazla ya da az değil.

Mesleğinizi yaparken, kadın olmaktan kaynaklı sorunlar yaşadınız mı?

Herhangi bir sıkıntı yaşamadım. Ücret eşitsizliği gibi ayrımcılıklar da söz konusu olmadı. Meslekte yükselmeye konusunda da, özel sektörde önemli olan cinsiyet değil başarı diye düşünüyorum. Zaten sizin de bildiğiniz gibi şu anda da pek çok gazete ve televizyonda kadınlar ağırlıkta.

Haberleri izlerken ve yazarken "kadın" gözüyle bakabiliyor musunuz?

Aslında bir haberli takip ederken kadın-erkek bakışı diye bir ayrım yapmak doğru mu bilmiyorum. Sonuçta ortada bir olay var, bir gerçek var ve gazetecinin kadın ya da erkek olsun görevi onu bulup çıkarmak. Bunun yanında kadınların sezgilerinin erkekler göre daha güçlü olduğu genelde kabul görmüş bir düşünce. Belki bu yönü kullanarak farklı detaylar yakalamak mümkün olabilir.

Odabaşı, uzun süre TRT'nin çeşitli birimlerde çalıştıktan sonra 1994'te de Anadolu Ajansı'na gelmiş.

Funda Okçu da kurum ve kuruluşların tutumundan çok, diğer çalışanların zihniyetinden yakınıyor: "Dört ay doğum iznimiz var, sendikal hak olarak. Erkekler bu dört aylık izni çok görüyor. 'Dört ay doğum izni alırsın, bir de 45 gün yıllık iznini aldın mı, 5-6 ay yatarsın. Kadın olmak varmış!' diyorlar."

Halide Tayyar: Hürriyet'te çalışan bir arkadaşımız vardı, hamile diye işten atılmıştı. Bizim işimize yaramazsın dediler. Böyle insanlar var tabii ama basına yansımıyor. Basın kendi içindeki böyle şeyleri asla dışarıya yansıtmıyor.

"Gidin evinizde oturun!"

Halide Tayyar:

Semra Özal'ın hastane ziyareti vardı. Ben de muhabir olarak oradaydım. Bir hastanın başında açıklamada bulunuyordu Semra Özal. Ben de teybi uzatmaya çalışıyorum. Tam o sırada foto muhabiri arkadaş bir

anda önüme atladı, fotoğraf çekmek için ama ayağıma bastı, resmen üstüme çıktı. Ben ne yapıyorsun dediğimde de, "Yapamıyorsanız gidin evinizde oturun, kadın başınıza burada ne işiniz var zaten!" dedi. Hem senin hakkına tecavüz ediyor hem de üste çıkıyor!

Funda Okçu: İşe alırken de erkekleri tercih ediyorlar. Doğurursun, çoluk çocuğa karışsın, benim işime yaramazsın yaklaşımı var.

Halide Tayyar: Basına şöyle bir bakarsak kadın yönetici ve kadına inisiyatif verme açısından ajans tabii ki daha iyi. Basında haber müdürü kadın çok az. Burada biz geldiğimizde kadın yönetici vardı ama daha sonra erkekleri tercih ettiler.

"Pantolon giymemiz yasaktı"

Funda Okçu: Bir de bizim pantolon olayımız vardır. Geçmişte bir dönem, 90'lı yılların başında burada pantolon yasağı konuldu. Üstelik bu yasağı getiren de bir kadın yöneticiydi. Öncesinde tabii hepimiz gazeteciyiz, pantolon giyiyoruz rahat oluyor diye. Ama dediler ki; dışarıda ajansı temsil ediyorsunuz, kılığınıza kıyafetine dikkat etmeniz gerekiyor, sadece etek-cekete giyin...

Halide Tayyar: Mesela bir yürüyüşün, toplumsal bir olayın haberini yapıyorsunuz. Oraya etekle gidip rahat hareket etmek çok zor. Olacak şey değil!

Funda Okçu: Biz bu yasak karşısında kampanya başlattık. Diğer servisler de bize katıldı, güzel bir direniş örneği gösterdik ve

neyse ki sonunda galip geldik. Ama bu bize bir şeyler de kaybettirdi, meslekte ilerleme açısından. Yönetimi bu şekilde karşımıza alınca, yönetimin bize bakış açısı değişti, bir daha da o insanlarla yıldızımız barışmadı.

Halide Tayyar: İşte, tek başına bu olay değil ama bize ters gelen şeylere karşı çıktıkça bize "Tazmanyaya Canavarı" denmeye başladı, arkadaşlar arasında.

Funda Okçu: Haber müdürü yardımcısı olurken bir engellemeyle karşılaşmadım. Eşit şartlarda olduğum erkeklerin benim önüme geçtiği oldu. Ben bunu yaşadım. Ama tabii o zaman yöneticiler başkaydı.

"Kreş olsa iyi olurdu"

Funda Okçu:

Beraber çalıştığınız kadın bekarsa, çocuğu yoksa daha da zor. Çünkü seni anlamıyorlar. Ben servise girdiğimde 1 yaşındaki oğlumu da getirmiştım bir gün mecburen. Herkes oğlumu seviyor falan, o zamanki kadın yöneticimiz geldi,

"Neler oluyor, burası çocuk bahçesi mi?" dedi. O zaman çok ağırırma gitmişti. Bir kreş uygulaması da yok, olsa iyi olurdu.

Halide Tayyar: Aslında kurumda kadının durumu o anki yöneticilerle ilgili. Mesela önceki yönetim öyle değildi ama bu yönetim daha sıcak bakıyor kadın yöneticilere. Kadın yöneticiler belki daha düzenli, daha çalışkan bulunduğu için tercih ediliyor. Biz hepimiz bu dönemde yönetim kademelerine geçtik. Özel sektörde bir kadının yükselmesi daha zor. Burada işinizi gerçekten iyi yapıyorsanız fark ediliyorsunuz. Bir de tabii yöneticinin kişisel tavır olabiliyor. Örneğin bir önceki yöneticimiz kadın çalıştırmaktan devamlı şikayet ederdi.

Funda Okçu: Şikayet ettiğimiz şey yönetim değil; bazen beraber çalıştığınız arkadaşlarınızdan da kaynaklanıyor bu şikayetler, az önce anlattığım gibi. Pantolon tartışmasında erkek arkadaşlarımızdan destek alamadık. Bu bana çok dokunda mesela. O kadar erkeğin içinden sadece bir erkek toplantıda bize destek çıktı. Bizim sorunumuz değil, diye düşündüler herhalde. Hatta biz kravat takıyoruz, onlar da etek giysin dediler. Bizi tek başımıza bıraktılar. Tabii her kadından da destek alamadık, bu da var. Cins kışkırtıcılığı diye bir şey var herhalde.

Halide Tayyar: Kadınlarla çalışmak daha zor, eğer çok iyi arkadaş değilseniz. Erkeklerle daha rahat iletişim kuruluyor.

Kadınlar hangi alanda daha çok?

Dosya: Kadın ve Medya

"Kadınları aşağılayan haberlere yer vermiyoruz!"

Meltem Esirgemez, Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü mezunu. Okul döneminde iki yıl boyunca TRT'de Genç Haber adlı programda gazetecilik deneyimi edindi. Yaklaşık beş buçuk yıldır da ANKA Haber Ajansı'nda muhabir olarak çalışıyor. Görev alanları; Sağlık, Kültür ve Turizm Bakanlıkları, Diyanet İşleri Başkanlığı ve RTÜK.

ANKA Haber Ajansı'nın Ankara'daki merkezinde toplam 22 kişi çalışıyor. 6 yöneticiden yalnızca 2'si kadın. Ajansın İstanbul bürosunda ise 1'i yönetici olmak üzere 4 kadın görev yapıyor. İzmir bürosunda da 1 kadın temsilci bulunuyor. Ajansın yönetim kademelerinde de Ankara, İstanbul ve İzmir bürolarında 9 kişi yer alıyor. Bunların 3'ü kadın.

Meltem Esirgemez, Uçan Haber'in sorularını yanıtladı:

Ajansta kadın çalışanlara yönelik herhangi bir ayrımcılıkla karşılaştınız mı?

Ajans çalışanları sendikali olduklarından herhangi bir ücret farkı bulunmamaktadır. Terfi konusunda da yıl, yani deneyim farkı önem kazanıyor.

Ajansınızın kadın konusuna ve kadın haberlerine bakışını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Ajansa gelen, kadınlara yönelik hemen her haber değerlendirmeye alınıyor. Şu ana kadar da kadını rencide edecek herhangi bir haber ya da söze rastlamadım. Kişisel olarak da herhangi bir ayrımcılıkla karşılaştığımı söyleyemem.

Haber toplama ve yazma sürecinde, muhabirlerinize yönelik hizmet içi eğitimler yapılıyor mu? Kadınları ilgilendiren haberlerde cinsiyetçi, ayrımcı, aşağılayıcı ifadeler konusunda duyarlı bir yaklaşım olduğunu söyleyebilir miyiz?

Haber toplama ve yazma süreci muhabirin stajyerliği döneminde önem kazanıyor. (Bu okul zamanı ajansa giren muhabirler için geçerli). Bunun dışında muhabirde zaten tecrübe arandığı için herhangi bir hizmet içi eğitim yok. Kadına yönelik haberlerde özel olarak cinsiyetçi, ayrımcı ya da aşağılayıcı ifadeleri ayıklayacak bir editörümüz de bulunmuyor. Ancak, bu zaten otokontrol gerektiren bir durum olduğundan ajansta ayrıma yönelik ya da kadını aşağılayıcı haberlere yer verilmiyor. Ama tabii ki bu, benim uzun süredir çalıştığım ve geçmişte sahibi kadın olan (Müşerref Hekimoğlu) ANKA için geçerli. Diğer bazı kurumlarda hamile kaldığı için görevini bırakmaya zorlanan ya da yöneticisiyle anlaşamadığı için gazeteciliği bırakan kadınlar tanıyorum.

Peki, yaygın medyada kadının sunumu?..

Rahatsızlık duyduğum bazı konular var elbette. Örneğin kadını rencide edecek haberlerin yanı sıra, artık gazetelerin olmazsa olmazı haline gelen renkli sayfalarda yer alan model görüntüleri ve onlar için atılan başlıklar da bence kadına bakışı önemli ölçüde değiştirdi Türkiye'de. Televizyonların reyting için sadece bikipli kadın gösterdiği şu günlerde, bir

Dosya: Kadın ve Medya

magazın programında sunucunun biraz daha usturuplu görünmesine şaşıyorsak bunun üzerinde düşünmemiz gerekiyor sanırım.

Medyanın haber dilinin kadına bakışı etkilediğini düşünüyor musunuz?

Öte yandan yine geçmişten bugüne öyle haberler okumuşuz ki "Rus kadın doktor yakalandı" başlığı bana artık tek bir konuyu hatırlatıyor. Oysa Rus kadın doktor, hastalarına yönelik usulsüzlükleri nedeniyle yakalanmıştı. Tüm bu olayların günlük esprilere dökülüyor olması da beni rahatsız eden bir diğer konu. Belli konularda espriler yapılırken göz göze geldiğim pek çok kadının da benim gibi düşündüğünü bildiğimden, bu konuların değişebilmesi için ne gerektiği üzerinde kafa yormanın önemine inanıyorum.

Funda Okçu: Polis-adliye alanında genelde erkekler çalışır. Polislerle, adliyeyle çalışma Türkiye şartlarında erkeklerin daha rahat yaptığı bir şey. Ama bu, engellenmeden çok tercih meselesi. Kadınlara pek cazip gelmiyor.

Çiğdem Odabaşı: Dış haberler servisi de kadınlara daha uygun olarak görülür. Dış haberler servisinde diplomasıyla beraber çalışılır ama çok fazla dış görevlere gidilmez. Masa başı işidir. Ama tabii bütün ekip olarak sabahladığınız oluyor; vardiyalıdır. Arap ülkelerine gidildiğinde zorluk çekiliyor, örtünmek zorunda kalıyorsunuz.

Funda Okçu: Yurt haberleri de masa başı işi. Bir de eğitim, sağlık, bakanlıklar gibi alanlarda daha çok kadın muhabir bulunur.

Halide Tayyar: Bence alanlar arasında net bir ayrım yok. O andaki akışla, kimin ne istediğiyle belirlenen bir şey. Ama dikkat edildiğinde kültür-sanat alanında genelde kadınlar vardır. Bence kadınların bu alana yatkınlıkları var.

"Gözlem gücümüz erkeklere göre yüksek"

Halide Tayyar: Habere bakarken hiç kadınmış gibi hissetmedim. Haberdeki önemli unsurlar neler, ne öne çıkarılabilir, diye düşünürüm ama bir erkek, bir kadın bunu nasıl yazar diye düşünmem. Bir de ajansın zaten resmi bir dili var, içine kendinizden bir şeyler katabileceğiniz bir dil değil. Haberlere haberci kaygısıyla yaklaşıyorum.

Funda Okçu: Habere bakarken belki kadın olarak farkımız haberi daha ayrıntılı ele almak olabilir. Çünkü gözlem gücümüzün erkeklere göre daha yüksek olduğunu düşünüyorum.

Halide Tayyar: Bizim için önemli olan en iyisini, en hızlısını yapmak. Milliyet'te çalışırken bir foto muhabiriyle habere çıkıyorduk. O bana "Senin bu meslekte kadın olarak hiç şansın yok. Bence hiç başlama, git bir bankaya filan gir" demişti. Bunu hiç unutmam. O zamanlar ben daha yeni yeni habere gönderiliyordum,

sonuç olarak da şef beni her habere yolluyordu. Şefim ayrılmıyordum ama beraber habere gittiğim foto muhabiri böyle diyordu. Buna çok sinirlendim, bu beni kamçılardı.

Funda Okçu: Genelde foto muhabirleri erkek olur, böyle bir şey var. Gazetelerde çalışırken hem fotoğraf çekersin hem de haber yazarsın. Erkeklerle beraber sen de başbakanın fotoğrafını çekmeye çalışıyorsun. İşte o an sıkıntı yaşıyorsun. Foto muhabirleri o anı yakalayabilmek için kendi aralarında çok vahşi bir mücadeleye girişiyorlar.

Çiğdem Odabaşı: Sen tabii kadın olarak onlara göre daha ufak tefek kalıyorsun.

"Her işi yapıyoruz"

Çiğdem Odabaşı: İş konusunda ayrımcılıkla karşılaşmadım. Her iş yapıyoruz sonuçta. Kadınız deyip yapmadığımız iş yok. Kadın olarak daha iyi bilgi alırsınız. Daha güvenilir geliyorsunuz karşı tarafa herhalde.

Bir kadının yaptığı röportajlar daha dolu dolu, detaylı olur. Tabii, ben alanım gereği yabancılarla röportaj yapıyorum. Belki yabancılar için böyle bir şey söz konusudur.

Funda Okçu: Makinenin ağırlığı bir yandan, itiş-kakış bir yandan bu durumda biraz daha iriyanı olmazsan sıkıntı yaşıyorsun. Eskiden tabii gazetecilerin eğitim seviyesi de bu kadar yüksek değildi. Alaylı daha çok insan vardı. Onlar mesela bizi küçümserlerdi, kadın gazeteci diye. Şu an biraz daha iyi.

Halide Tayyar: Bence şu sıralar kadının durumu daha iyi. Eskiden kadın gazeteci yadırganırdı.

Çiğdem Odabaşı: Şimdi insanlar alıştı. Kadın gazeteci sayısı da arttı.

Funda Okçu: Ben bunu en çok Rüzgarlı Sokak'ta hissettim. Eskiden bütün gazeteler oradaydı. Ben mesleğe başladığım sıralarda, 1983 yılında, biz çok sıkıntı çekiyorduk orada. Tam bir erkek egemenliği vardı. Çıkışlarda hep erkek arkadaşlarımızla beraber çıkmaya çalışırdık. Laf atmalar, tacizler çoktu çünkü sokakta.

Çiğdem Odabaşı: Ben de bunu bizzat TRT'de yaşadım. Mesela biz mesaiye kalırız, gece geç çıkarsın işten. TRT'nin şoförleri tam evine kadar bırakmaz mesela, "Buraya kadar abla" der. Ben o zamanlar hep bunun bizi yıldırmak için yapıldığını düşünürdüm. Çünkü adam o saatte eve dönen kadına, gece bir buçukta so-

kakta kalan kadına alışık değil. Kabullenemiyor. Ben ilk arabamı bu yüzden aldım. Haberin olduğu yerde ayırım yok, diye düşünüyorum.

Ev kadını, anne, gazeteci

Funda Okçu: Kadınlar daha detaycı oldukları için soruları da ona göre oluyor. Milletvekilleriyle daha rahat iletişim kurabiliyor kadın gazeteciler. Kadınlar daha sosyal, daha girişken. Kadınlar çift mesai yapıyor. Hem evde hem işte. Meclis'te çok mesaiye kalınıyor. Ben geçen sabah dokuzda buraya geldim. Eve gitmem gece bir buçuğu buldu. Meclis'te tezkere oylamasını bekledim. Akşam onda tezkere geldi. Haberin yap, geç derken saat biri buldu. Bir buçukta eve gittiğimde çocuk beni bekliyordu. Böyle olunca insan vicdan azabı çekiyor.

Halide Tayyar: Çok istisnalar dışında, benim çevremdeki tüm kadın gazeteciler eve gittiklerinde tamamen geleneksel bir ev kadını. Yemeğiyle, temizliğiyle, eşinin takımının ütüsüyle...

Çiğdem Odabaşı: İşte kadınlar bir de bunların üstüne işe geliyorlar. Böyle olunca erkeklerden dezavantajlı durumda oluyor-sun aslında. Benimle aynı saatte işten çıkan erkek arkadaş evine gidiyor, önüne sıcak yemeği konuluyor. Televizyonunu izliyor, sonra vurup kafayı yatıyor. Ben eve gidiyorum, yemek yapıyorum, çocuğu şuydu buydu derken bütün gece ayakta kalıyorum. Sonra ertesi sabah onunla aynı saatte burada oluyorum. Onunla aynı işi yapıyorum. İş anlamında hiçbir fire yok.

Halide Tayyar: Fire vermemek için kendinden veriyorsun işte! Sürekli fedakarlık yapıyorsun. Bu da bir süre sonra insanı yoruyor. Tamam, bir noktaya kadar çok iyi götürüyorsun, ama sonra...

Çiğdem Odabaşı: Bunu belki fiziksel olarak kaldırıyor-sun. Ama psikolojik olarak da kaldırmak zor.

Halide Tayyar: Biz hem ev yaşantısını hem de işi bir arada götürebilmek için gerçekten çok çaba harcıyoruz. Bunun acısı bir yerden çıkacak. Bunun sonunda da bir gün işimizi yaparken, 55 yaşında gidiverceğiz! Hayatı devamlı erteliyoruz. Çocuklarımızı istediğimiz gibi büyütemiyoruz, sağlık sorunları yaşıyoruz. Ama bütün bunlara rağmen işimizi asla aksatmıyoruz. Her zaman ailemizin önünde geliyor işimiz. Bugün benim hem toplantım varsa hem çocuğum hastaysa, çocuğumu hastaneye götürmesi için bir başkasını bulmak zorundayım. Bunlar da işte bir süre sonra birikiyor, vicdan azabı çekiyorsun, çocuğunla ilgilenemediğin için. Böyle olunca her an lanet edip eve gidip çocuklarıma bakayım diyebilecek noktada oluyorsun. Bu durum bilmiyorum biz kadınların içinde mi var yoksa biz büyütülürken bu mesaj bizim içimize mi yerleştiriliyor... Sizin yaptığınız haber en fazla bir hafta konuşuluyor ama çocuklarınız hep size kalıyor.

biliyor musunuz?

Radyo ve Televizyon Üst Kurulu'na TBMM tarafından seçilen 9 RTÜK üyesi arasında yalnızca 1 kadın üye var: Tülay Çetin Güleç. RTÜK'ün 13 yöneticisinin 5'i kadın: Uluslararası İlişkiler Daire Başkanı Şebnem Bilgeç, Kamuoyu ve Yayın Araştırma ve Ölçme Daire Başkanı Perran Beşirli, İzleme ve Değerlendirme Dairesi Başkan Yardımcısı Tülin Gürsoy, Basın Müşaviri Neriman Saraçoğlu ve RTÜK Başkanlık Büro Müdürü Aysel Çıtır. RTÜK'ün İzleme ve Değerlendirme Dairesi'nde çalışan 60 görevlinin ise 39'u kadın.

biliyor musunuz?

Bu yıl, Basın Kartı Komisyonu'ndan sürekli basın kartı alan 84 gazeteci içinde kadın gazeteci sayısı 13. Komisyon kararıyla 52 kadın gazeteci de ilk kez sarı basın kartı sahibi oldu. Sarı basın kartı için toplam 174 gazeteci başvurmuştu.

“hayat, haberdir!”

yerel kadın muhabirler ağı
muhabir eğitimi - 2006

Uçan Süpürge'nin 2003 yılında kurduğu Yerel Kadın Muhabirler Ağı'nın beşinci eğitim ve değerlendirme toplantısı 25-26 Şubat 2006 tarihlerinde Ankara'da yapıldı.

Uçan Süpürge'nin 2003 yılında kurduğu Yerel Kadın Muhabirler Ağı'nın beşinci eğitim ve değerlendirme toplantısı 25-26 Şubat 2006 tarihlerinde Ankara'da yapıldı.

Adana, Adıyaman, Çanakkale, Eskişehir, Gaziantep, Şanlıurfa, Diyarbakır, Bursa, Ordu, Malatya, Van ve Ankara'dan Uçan Süpürge muhabirleri ve yerel medyada çalışan kadın gazetecilerin katıldığı toplantıda toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı haberlerin nasıl yapılacağından kadına yönelik şiddetin haberleştirilmesinde dikkat edilecek noktalara, haber kaynaklarından yaygın medyadaki cinsiyetçi temsillere kadar pek çok konu üzerine konuşuldu, tartışıldı.

Yerel Kadın Muhabirler Ağı'nın önceki eğitimlerinden farklı olarak bu kez aramızda yerel medyadan gazeteci kadınlar da vardı. Yereldeki kadın gündemini nasıl takip

ettiklerini, kadın haberlerine ne sıklıkla yer verdiklerini ve kadın konularında çalışan kurum/kuruluşlarla iletişim halinde olup olmadıklarını kendilerinden dinleyelim istedik. Daha da önemlisi, Uçan Süpürge'nin yerel kadın muhabirleriyle haber toplama ve yazma süreçlerinde birlikte hareket edebilir, böylece kadın haberlerinin medyaya 'doğru' bir biçimde taşınmasını sağlayabilirlerdi. 'Doğru'luktan kasıt şu: Anaakım medya ürünlerinde sıkça karşımıza çıkan 'erkek dili', 'cinsiyetçi söylem' ve 'kadın haberlerinin görünmezliği' yerel medyada da mevcut. Oysa ülke genelinde yaygınlaştırmaya çalıştığımız bu kadın haber ağı örgütlenmesinin birincil hedefi; bu dili dönüştürmek, kadınları ikincilleştiren ifadeleri haber metinlerinden ayıklamak ve başta kadın örgütleri olmak üzere kadınlarla ilgili çalışmalar yapan kurum ve kuruluşların faaliyetlerini görünür kılmak...

İki gün süren bu eğitim toplantısı Uçan Süpürge muhabirleri ve yerel medya temsilcileri arasında bir köprü kurdu; deneyimler paylaşıldı, görüşler aktarıldı, birlikte neler yapılabileceğine ilişkin öneriler dile getirildi.

Toplantının ilk gününde, Galatasaray Üniversitesi öğretim üyelerinden Hülya Uğur Tanrıöver, anaakım medyada haber dilinin cinsiyetçiliğini örneklerle gösterdi katılımcılara. Uçan Süpürge muhabirlerinin deyim yerindeyse- militanca savunduğu ve neredeyse sloganlaştırdığı “Bayan değil, Kadın!”ı Tanrıöver'den de sıkça duyan yerel medya temsilcileri, eğitim boyunca “bayan” sözcüğünü kullanmamak için çok çaba sarf etti! Alışkanlıkları bırakmak zor ama imkansız değil!!!

Hülya Uğur Tanrıöver, sunumunun ikinci bölümünde, televizyon ekranlarını istila eden dizilere değindi. “Televizyon Dizilerinde Kadın

Dosya: Kadın ve Medya

Temsili" başlıklı bu bölüm, katılımcılar için hem eğlendirici oldu hem de dizileri farklı bir gözle değerlendirmelerini sağladı.

Toplantıya eğitimci olarak katılanlardan biri de İrep Güner Çakır'dı. Yıllarca gazetecilik yapan, şimdilerde TOÇEV'de çalışan Çakır, "Batı Toplumunda ve İslam Toplumlarında Kadın Muhabir Olmak" başlıklı sunumunda, İran, Irak, Afganistan ve Pakistan'da bir kadın gazeteci olarak yaşadıklarını anlattı.

Toplantının birinci günü, Akın Atauz'un "Toplumsal Cinsiyet Eğitimi/Atölye Çalışması"nın ilk bölümüyle sona erdi. 26 Şubat Pazar günü de devam eden bu atölyede tüm katılımcılar gruplara ayrılarak haber örnekleri üzerinde çalıştılar, bu örnekleri toplumsal cinsiyete duyarlı bir hale getirmek üzere yeniden yazdılar ve birer sunuş yaptılar.

Akın Atauz'un ardından, Bilkent Üniversitesi öğretim üyesi hukukçu Öykü Didem Aydın, muhabirlere, kadınları doğrudan ilgilendiren yasal düzenlemelerin kamuoyuna aktarılmasında kadın muhabirlerin rolünü ve yasa

Uçan Süpürge'nin "Yerel Kadın Muhabirler Ağı" projesi, esas olarak, anaakım medyada kadının yanlış ve eksik temsiline bir itiraz olarak doğdu. Kadının ikincil konumunu pekiştiren, taciz-tecavüz ve her türlü şiddet olaylarında kadına bakışını ve yaklaşımını eleştirdiğimiz "üçüncü sayfa" haberlerinin ya da "arka sayfa güzellerinin"

uygulamalarının kadın bakış açısıyla haberleştirilmesinin önemini anlattı.

Yerel Kadın Muhabirler Ağı Muhabir Eğitimi ve Değerlendirme Toplantısı'nın bir de konuğu vardı: Almanya Federal Meclis milletvekillerinden Dr. Lale Akgün. Kadın çalışmaları konusunda bazı görüşmeler yapmak üzere geldiği Ankara'da Uçan Süpürge'yi de ziyaret eden Akgün, Muhabir Eğitimi'ne de katılarak Almanya'daki kadın gündemine ilişkin soruları yanıtladı.

12 ilden 24 kadın muhabirin katıldığı bu eğitimde yapılan konuşmalardan üçünü -Hülya Uğur Tanrıöver, İrep Güner Çakır ve Öykü Didem Aydın- Uçan Haber'in sayfalarında bulabilirsiniz.

bizi anlatmadığına inandığımız için "kendi haberimizi kendimiz yapalım" diyerek yola çıktık. Bu proje "Hayat, haberdir" sloganıyla doğdu. Bir başka çıkış noktası ise; ulusal medyanın haber havuzunun ağırlıklı olarak İstanbul ve diğer bazı büyük kentlerden beslendiğini, buna karşılık yereldeki kadınların ve kadın örgütlerinin çalışmalarını, örnek faaliyetlerini ve benzeri umut veren, yüz güldüren gelişmeleri çoğu kez "haber" olarak kabul etmediğini görmemiz ve bundan bir kadın kuruluşu olarak rahatsızlık duymamızdı.

"Yerel Kadın Muhabirler Ağı" projesini, kadınlar ve kadın kuruluşları arasında iletişimi ve buna bağlı olarak da etkileşimi sağlamayı amaçlayan bir kadın kuruluşunun çalışanları olarak hep birlikte oluşturduk ve geliştirdik. Zaman içinde gerek illerle bağlantılarımızın ve ortak çalışmalarımızın artmasıyla ulaştığımız, gerekse çalışmalarımızı duyup bize ulaşan kadınlardan çok sayıda "Muhabiriniz olmak istiyorum" mesajı aldık. Böylece yurt içi ve yurt dışından kadınların katılımıyla haber ağıımızı genişlettik. Halen yurt içi ve yurt dışından kadın haberleri gönderen gönüllü muhabirlerimiz var. Bu haber ağı yeni katılımlarla giderek genişliyor.

Uçan Süpürge'nin yerel kadın muhabirleri anlatıyor

Uçan Süpürge'nin 'alternatif medya' oluşturmak, yereldeki kadın gündeminin yaygın gündemin içinde de yer almasını ve kadınların medyada daha çok 'görünür' olmasını sağlamak amacıyla 2003 yılında başlattığı Yerel Kadın Muhabirler Ağı her yıl daha da genişliyor, daha çok kadını haberle buluşturuyor. Uçan Süpürge'nin yerel kadın muhabirleri, yaşadıkları kentin, mahallenin hatta tek tek evlerin içinden kadın öykülerini, deneyimleri ve tanıklıkları, sorunları ve beklentileri gündeme taşıyor. İşte onlardan birkaçı; kendi kalemlerinden muhabirlik deneyimleriyle Naşide Buluttekın, Sevim Kılıç, Gül San, Eylem Akdölek ve Azize Atar...

“Haber yaparken empati kurmaya gayret ettim”

Sevim Kılıç / Adıyaman Muhabiri

Yaklaşık on yıldır Adıyaman'da sınıf öğretmenliği yapıyorum. Şartlarım elverdiğince kadınların ve kadın kuruluşlarının faaliyetlerini takip etmeye çalışıyorum.

Burada hemen her kesimdeki kadınlarla ilişkilerim mevcut. Uçan Süpürge'de aldığımız eğitimlerin sonucunda kadın duyarlılığım arttı. Olaylara kadın gözüyle, cins bilinciyle yaklaşım ve analiz yeteneğimi geliştirmeye başladım. Adıyaman'da haber yazabilmek için bire bir olayların içinde olmak lazım. “Hayat haberdır” sloganını seviyorum. Kadınlarla ilgili sıcak haber yazabilmek için

önce güven vermek şart. Samimi bir ortam yakalanamayınca ruhsuz, soğuk haberler ortaya çıkıyor. Ama istenilen hava oluşunca çok güzel ve özel şeyler paylaşılıyor. Kadınların itirafları ardı ardına geliyor. Ancak, bunun için konuşulan kadına kimliğinin saklı tutulacağı güvencesi verilmeli.

Bire bir sohbetlerde içlerinde ukde kalan konular gündeme geliyor. “Bak bunu hiç kimseye anlatmadım; ilk kez sana anlatıyorum” demeye başlıyorlar. Özellikle de aile içinde yapılan cinsiyet ayrımının kadınları çok yaraladığını görüyorum. Maalesef, bu tür konuların aile içinde gündeme getirilmediği gerçeği de ortaya çıkıyor. Bazen de anlatılan her şeyin yazılmadığı da oluyor tabii ki. Aile içi şiddet, yazılması istenmeyen konuların başında geliyor.

Bu tür konuları anlatmanın dahi kadınlar için ne kadar güç olduğunu gördüm. Şiddet-

tin kadınlarda yarattığı derin yaralara tanık oldum. O kadar derin yaralar ki kendilerine dahi anlatamıyorlar. Kadınlarla ilgili haber yaparken empati kurmaya ve yorumsuz bir dinleyici olmaya gayret ettim hep. Yazılmasını istemediklerini kesinlikle yazmadım.

“Yoksulluk, işsizlik...”

Eylem Akdölek / Antalya Muhabiri

Bir süredir Antalya'dan haberler aktarıyorum Uçan Süpürge Haber Merkezi'ne. Yaz döneminde turizm ve tatile endekslenmiş haberler dışında özellikle kadınlara yönelik haberleri paylaşmaya çalıştım. Ama ne yazık ki fuhuş, uyuşturucu, bombalama gibi konular dışında pek fazla bir hareketlilik yoktu. Sıcaklığın 45-50 dereceyi bulduğu bölgemde insanlar evlerini ya da serin sahilleri bırakıp sosyal faaliyetler ve toplumsal aktivitelerle ilgilenmedi.

Ekonomisi neredeyse tamamen turizme dayalı bölgemde yaşadığımız olumsuzluklar da bu sezon daha bir etken oldu. Oysa Antalya ve civarında kadınların 'sıcak gündem' dışında da önemli sorunları var, yoksulluk, işsizlik gibi.

Yerel Kadın Muhabirler Ağı'nın Antalya temsilcisi ve birkaç sivil toplum örgütünün üyesi olarak, haber yaparken yazılı ve görsel medyadan da destek alabiliyorum. Sivil toplum deneyimi, özellikle de kadınlara yönelik çalışmaların içinde yer almak kadın haberlerine bakışı da önemli ölçüde etkiliyor. Antalya ve çevresindeki kadın gündemini bundan sonra da yakından izleyip gelişmeleri iletme ve kadınlarla paylaşmaya devam edeceğim.

“Kadın haberlerine daha yakınım artık”

Azize Atar / Adana Muhabiri

Uçan Süpürge Haber Merkezi'yle yeni tanıştım. Geçen mart ayında Ankara'da yapılan Yerel Kadın Muhabirler Ağı eğitimine katılmak benim için bir milattı. O eğitimin hemen ardından, nisan ayında, Adana'daki sivil toplum kuruluşlarının bir araya getiren bir platformda çalışmaya başladım. Dolayısıyla, Adana'daki sivil toplum etkinliklerinden ilk elden haberdar olma, gelişmeleri yakından izleme şansım oldu. Kadınlarla ilgili haberlere de daha yakınım böylece. Adana sivil toplum kuruluşlarının çok ve etkin olduğu bir il. Kadınlar, çocuklar, yaşlılar için de pek çok çalışma yapılıyor. Sonbahar dönemiyle birlikte iyice hareketlenmeye başlayan bu çalışmalar Uçan Süpürge'nin web sitesinden ilgilenen herkese ulaşacak.

“Topluma ters düşen fikirleri savunuyorum”

Gül San / Şanlıurfa Muhabiri

Uzun yıllardır çeşitli konularda yazıyorum. Yazmanın en iyi iletişim aracı olduğunu düşünüyorum. Okurken tek taraflı bir iletişim gerçekleşiyor. Bir kişi konuşurken diğeri dinlemesi gibi... Bu tek taraflı iletişim internet sayesinde bir etkileşime dönüştü. Yazılarıma aldığım olumlu olumsuz eleştiriler benim toplumu tetikleyen dinamikler ve toplumun çeşitli değer yargıları hakkında sentez yapmamı sağlıyor. Yazarken kendimi tanıdım, yazarken yaşadığım çevreyi tanıdım, yazarken öğrendim, yazarken edindiğim bilgi ve gözlemlerimi yazarak paylaştım. Bunları yaparken toplum beni gazeteci olarak tanımlıyordu. Ne zaman toplumsal cinsiyet eşitliği, kadın sorunları ve toplumun kadına bakış açısını ifade eden yazılar yazmaya başladım, işte o zaman yaşadığım Şanlıurfa'da feminist

kadın yazar olarak tanımlanmaya başladım. Savunusunu yaptığım misyonun benden sonra da devamını sağlayabilmek için kişisel hayatımın her anında eylem ve söyleminin birbirini tamamlamaya çalışıyorum... Erkek gazeteci arkadaşlarım ne zaman kadınlar hakkında haber yazarken 'bayan' yerine 'kadın' sözcüğünü kullanmaya başlarsa o zaman toplumda bir şeylerin değişmeye başladığına inanırım, Şanlıurfa'da bir kadın gazeteci olarak.

“Öyle çok kadınlık dramı yaşıyor ki!”

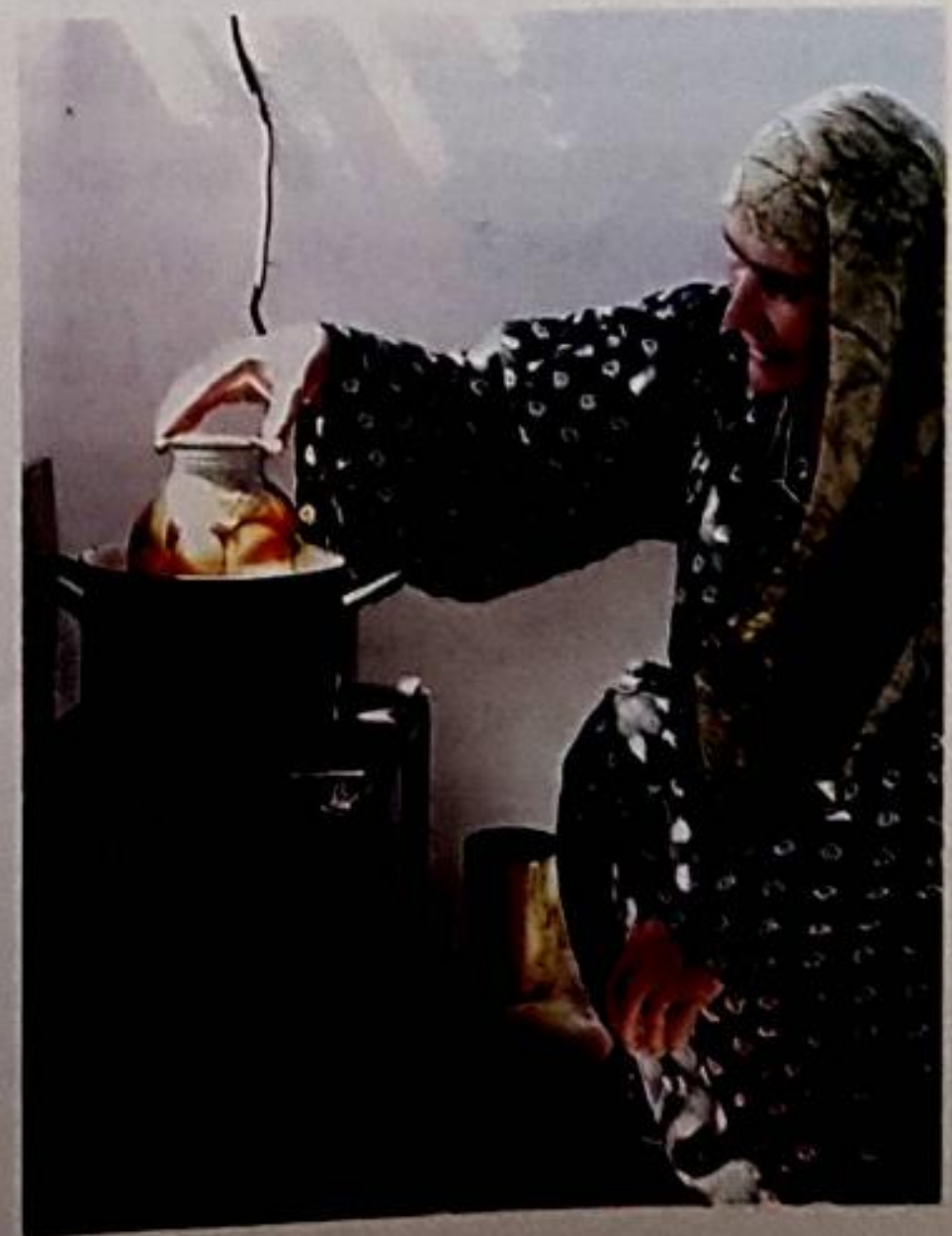
Naşide Buluttekın / Diyarbakır Muhabiri

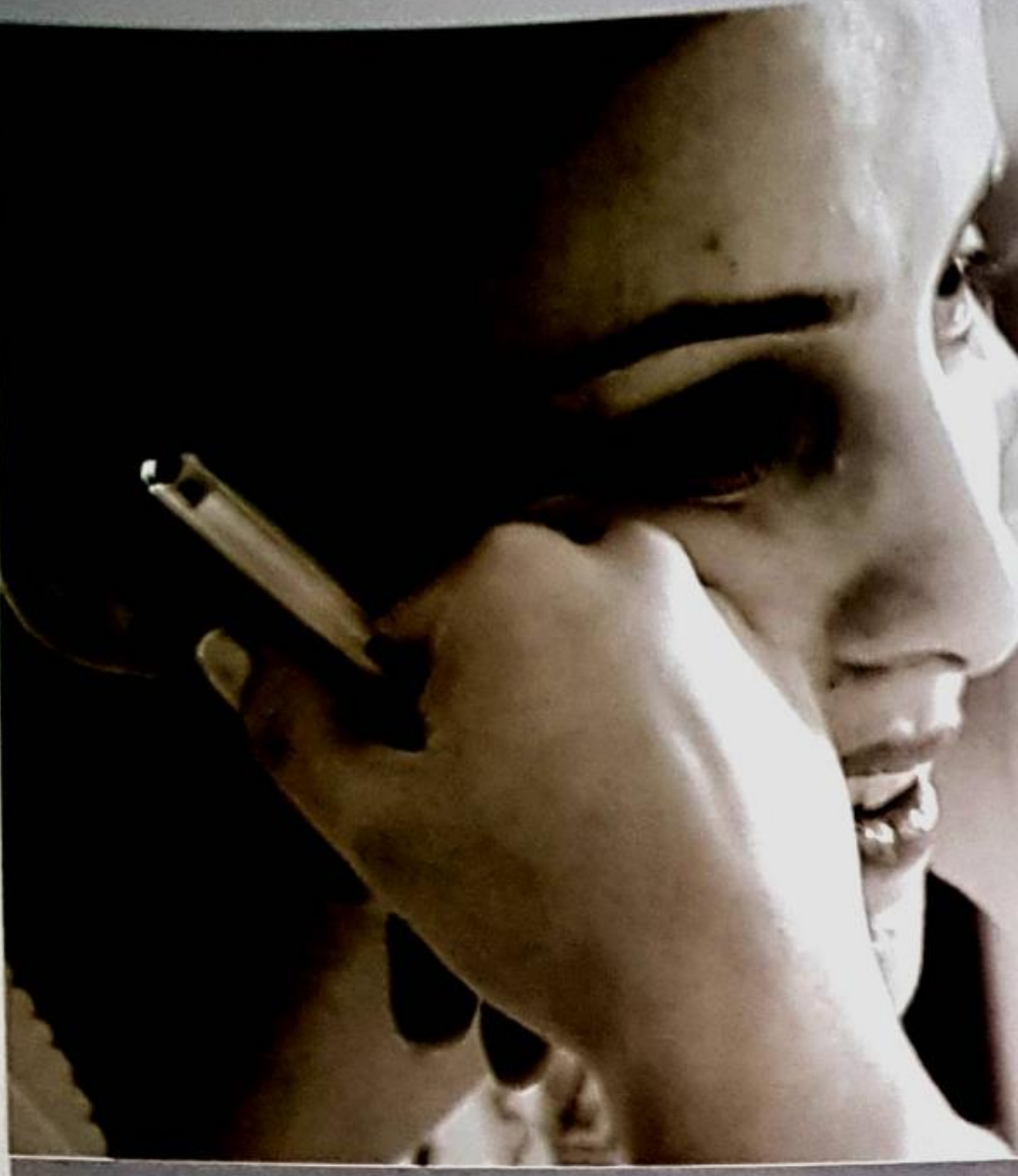
2003 yılının 21 Mart günü Uçan Süpürge'nin yerel kadın muhabirleri için düzenlediği eğitime katılmak üzere Ankara'ya giderken bir sürü kaygıyı da beraberimde götürüyordum.

Kadın çalışmalarının içinde yer alıyordum ve muhabirliğe başlarken de amacım, Diyarbakır kadının medyaya yansımaları yüzünü gösterebilmektir. Ama bunu nasıl yapacağımı bilmiyordum. Eğitimin ardından Diyarbakır'a döndüğümde ilk haberimi hazırladım: Atölyelerde dekoratif mumlar yapıp satan kadınları anlatıyordu bu haber. Her kadın, her kadın örgütü birer haberdirdi

ve ben bu haberlerin tam içindeydim. Ben aslında yaptığım haberin mükemmel olmasını istemiyordum; haber kadınların sesini duyurabiliyorsa, dikkatleri çekiyorsa yeterdi benim için. Buranın kadınına ilişkin yazdıklarım kısa zamanda Diyarbakır'da en çok okunan yazılar haline geldi. Uçan Süpürge muhabirliğinin bana en değerli katkısı, yeterince zaman bulursam ve kendimi rahat bırakırsam çok güzel yazabileceğimi keşfetmem oldu. Diğer taraftan, öyle çok kadınlık dramı yaşıyordu ki duyarsız kalmak imkansızdı. Ve ben çoğunun içindeydim veya tanığıydım...

Uçan Süpürge sadece haberle ilgilenmiyor, muhabirinin her sorunuyla ilgileniyor ve onların her türlü haline saygı gösteriyor.

Özlem Özmen, Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo TV Sinema bölümü mezunu. Senaryo çalışmaları yaptı, atölyelere katıldı, Marmara'nın ilk kadın fanzini Dipsiz Kuyu'yu ve ardından da 'kızkardeşler' ile Akıllarazarar adlı kadın dergisini çıkardı. Kısa filmler çekti, Filmmor'un Atölyemor'unda bulundu. Haber editörlüğü görevini Denizli Radyo Televizyonu'nda sürdürüyor. Aynı zamanda 7+1 haber programını, özel söyleşileri hazırlayıp sunuyor. Denizli kadın platformunun da üyesi olan Özlem Özmen, yerelde kadın gazeteci olmanın güçlüklerini ve Denizli medyasının kadın haberlerine bakışını anlattı.

Özlem Özmen

Denizli Radyo Televizyonu Haber Editörü

yerelde kadın gazeteci olmak

Anadolu: İstanbul ve Ankara'nın gölgesinde kalan, yerelliğin artan önemiyle, ya da nostaljik bir yolculuğa çıkılmak istendiğinde hatırlanan uzak ülke! Ve gözlerden uzakta sakin bir yaşamı seçeyim diyen benim gibilerin kendini kaynayan bir kazanın içinde bulduğu kent: Denizli.

Bir buçuk yıldır Denizli'de televizyon gazeteciliği yapıyorum. NTV Denizli muhabirliği de yaptım ancak iki işi aynı anda yürütmenin zorlukları yüzünden NTV muhabirliğini bıraktım. Yerel medyada kadın olarak çalışmanın zorlukları ulusalda çalışmaktan daha zor ve farklı. Haber kaynaklarına ulaşmak konusunda, görece küçük bir coğrafi alanda çalışmak belki daha az zahmetli ve kolay. Ancak, yaşadığınız yeri dönüştürmek gibi bir çabanız, birlikte büyüyelim, birlikte yaşayalım gibi bir anlayışınız ve kadın konusunda dertleriniz varsa, duvarlar sizi bekliyor.

Çalıştığınız yayın kuruluşunun yayın politikası işinizde belirleyici. Yerelde iktidarın tüm izlerini görebiliyorsunuz. Haber yaparken aynı isim ve yüzlerle karşılaşmak sıkıntısıyla yüzleşiyorsunuz. Ülkenin ekonomik, sosyal ve kültürel gidişatı kentlerin dinamiklerine göre farklılık gösteriyor. Makro politikalar, yerel yönetimleri ve uygulamalarını çok yakından, derinden biliyor. Yasaların pozitif ayrımcılığı gözetmeyen, kadın lehine bir türlü işleyemeyen yapısı, kadınların kısıtlanmışlığını, yerelde kapatılmışlık ve suskunlukla pekiştiriyor.

Muhabir olarak işe başladığım televizyon kanalında bir süre sonra haber editörü olarak çalışmam önerisi geldiğinde, bunun yönetimde kadınlara yer vermek konusunda özel bir çaba ya da politika olmadığını elbette biliyordum. Kaldı ki, iletişim fakültesi mezunu olmak, aynı anda pek çok boşluğu doldurabilmek yetisinin bu göreve getirilmemde etkisi bü-

yük, diye düşünüyorum. Muhabir olarak haberi koklamak ve hayatın içinde olmak dururken, kapalı mekanda, bilgisayar başında editörlük yapmanın sıkıntılarını şu günlerde daha çok hissediyorum. Yönetmenlik yerine montaja, masa başına yönlendirilen kadınları düşünmeden ve benzerlik kurmadan da geçemiyorum. Ancak, her sabah yapılan haber toplantılarında, yayın kurulu kararlarında kendi imzama atıyorum. Tekrarlamaktan bıkmayacağım: yayın politikasının dışına çıkmak, bağımsız hareket edebilmek çoğu zaman zor.

"İşadamlarına boğulmuş bir tekstil kentinde, aldatan işadamlarını magazin programında buzlayıp merak uyandırmak için günlerce gösterirken, aynı gün haber bülteninde Güldünya dava sürecini ve namus cinayetlerinin sona ermesi gerektiğini işliyorsunuz..."

İçinde bulunduğum kurumda, kadınlar konusunda her zaman program, haber konusunda bir yayın saati, yeri var. Sorun olan ise, tüm yayınlarda, kadın bakış açısı gözetilerek hazırlanmış, programlanmış bir politikanın, bütüncül politikanın belirlenmiş olmaması. Departmanlar, kilit isimler, müdürler arasındaki anlayış farkı, aynı kurumda farklı bakış açılarının çelişkili bir biçimde izleyiciye yansıdığı yayınları ortaya koyuyor. Haberde kadınlar isyan bayrağını açtı diyerek kadınların haberini manşete taşıırken, sabah kuşağı programında, kadınların makyaj yapmasının vazgeçilmezliği izleyicilere aktarılabilir. İşadamlarına boğulmuş bir tekstil kentinde, aldatan işadamlarını magazin programında buzlayıp merak uyandırmak için günlerce gösterirken, aynı gün haber bülteninde Güldünya dava sürecini ve namus cinayetlerinin sona ermesi gerektiğini işliyorsunuz. Aldatılan kadının asla konuşmadığı, konuşamadığı, çoğu zaman var olanı kabullendiği bir noktada işkadınlarını görünür kılmak, ekrana çıkarmak için davet ediyorsunuz. Kadınların programa kocalarıyla gelmesinde bile bir bastırılmışlık var. 'Bilim adamı' diyen 5 protokol üyesinin haberini 'bilim insanı' diye düzelterek farkındalık yaratmaya çalışıyorsunuz, spiker bilim insanını burun kıvrarak okuyor ya da muhabir bilim adamı diye yazmaya devam ediyor. Dil, davranış kodları ve bilinç konusunda sorunlu bölgenin sadece yerel olmadığını biliyorum; meslektaşlarımı izlerken, okurken bazen katlanamıyorum.

İşyerinde tacize gelince... O da ne! Tacizin ne olduğunu bilmeyen, görmeyen daha doğrusu kabul etmek istemeyen kadın ve erkeklerin dünyasındayız. Yönetim kadrolarında kadınların olmasının önemi, gündelik pratiklerde daha çok kendini hissettiriyor. Regl günlerinde kıvranan kadınların müdüründen izin almak için kıvranmasını istemiyorum. Bulunduğu konumu, gücü, erkekliğini, konuklarımızı ağırladığımız yaklaşık 20 kişinin çalıştığı, bilgisayar başında geçirdiği ortak alanımızda, şeffaf açık ofisimizde, kişisel eşyalarının bulunduğunu ortaya koymakta direk olarak gösteren adamlarla çalışıyoruz. Ortalıkta yarı giyinip soyunmak neyin göstergesi? Üstelik bu tacizdir diyerek en üst düzeydeki yetkiliye bunu her seferinde sinir küpü olarak aktarmam karşısında "yapacak bir şey yok, neden abartıyorsunuz" bakışlarıyla karşılaşıyorum. Dolapla karşılıklı bakışıyoruz. Bu, eniliğin en somut örneklerinden yalnızca biri. Erkeklerle yan yana yürüelim diyen kadınların da anlayamayacağı türden bir sancı.

İntihar eden, şiddete maruz bırakılan, şiddete uğrayan, zor durumdaki kadınları konuşturmak imkansız. Çoğu zaman istemeseniz de onun adına konuşmak zorundasınız. Bu ise yanlış

Kadın Örgütleri Medyadan Nasıl yararlanıyor?

Medya ve Kadın dosyası için kadın örgütlerine medyayla ilişkilerini sorduk. Kadın Girişimciler Derneği, Başkent Kadın Platformu, Niğde Kapadokya Kadın Gençlik Eğitim ve Kültür Derneği, Kadın Dayanışma Vakfı, Çağdaş Kadın ve Gençlik Vakfı, Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, Türk Üniversiteli Kadınlar Derneği ve Van Kadın Derneği, çalışmalarını duyurmak ve yaygınlaştırmak için medyayı nasıl kullandıklarını anlattı.

Kadınlara ulaşmak için medyayı nasıl ve ne sıklıkla kullanıyorsunuz?

Çalışmalarınızı kamuoyunu duyurmak için yerel ve yaygın medyadan nasıl yararlanıyorsunuz?

Medya kuruluşlarına ulaşmakta zorluk yaşıyor musunuz?

Medya kuruluşlarının örgütünüzle ilgisi nasıl?

Medyanın kadın örgütlerine ve onların faaliyetlerine yer verirken nasıl bir politika izlediğini düşünüyorsunuz?

Kadın örgütleri medyayı en etkin biçimde nasıl kullanabilir sizce? Bu konuda medya kuruluşlarından beklentileriniz neler?

Mor Çatı:

"Kadın örgütlerinin kendilerini ifade edebilecekleri olanakların yaratılması lazım"

Kadınlara ulaşmak için medyayı hemen hemen hiç kullanmıyoruz. Ancak, geçen Mart ayında Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı'nın kısa bir tanıtım filmi çeşitli televizyon kanallarında gösterildi.

Çalışmalarımızı kamuoyunu duyurmak için güncel konular/olaylar nedeniyle basın açıklamaları ve toplantılar yapıyoruz.

Medya kuruluşlarına ulaşmakta zorluk çekmiyoruz. Mor Çatı'ya ilgi gösteriyorlar.

Yerli ve yabancı medya kuruluşları neredeyse her hafta kapımızı çalıyor.

Düşün: Kadın ve Medya

Medyanın kadın örgütlerine ve onların faaliyetlerine yer verirken izlediği politikanın

tarafı olduğunu düşünüyoruz; yani kadından yana olmayan, geleneksel eril yapıyı koruyan, bu değerleri sorgulama gereği duymayan bir tutum hakim. Ayrıca sansasyonel ve popülist bir yaklaşım söz konusu.

Kadın örgütlerinin medyayı en etkin biçimde kullanabilmesi için, var olan patriarkal yapıyı zorlayacak ve sarsacak yayın anlayışı gerekiyor. Farkındalık yaratacak programların hazırlanması ve kadınların izleyebileceği saatlerde yayınlanması, kadın örgütlerinin kendilerini ifade edebilecekleri olanakların yaratılması lazım. Bu konuda belki de kadın örgütlerinden programın yapım aşamasında danışmanlık almaları faydalı olabilir. "Kadın programları" olarak lanse edilip, kadının geleneksel rolünü pekiştiren ve ayrıca kadın hareketinin kazanımlarının gerisine götüren yayınların artması ve bu yayınların toplumun yaşam biçimini belirlemesi kaygı verici.

**Van Kadın Derneği
Başkan Zozan ÖZGÖKÇE:
"Kadına yönelik şiddetin
sansasyonel bir yönü yoktur.
Bu toplumsal bir sorun ve
medyaya da bu konuda büyük
görev düşüyor"**

Van'ın yerel bir televizyon kanalında 'Kadın ve Hayat' adlı bir programı yapıyoruz. İçerik tamamen bize bağlı. Yayın dönemi içinde her perşembe 14.00-16.00 saatleri arasında bu programla kadınlara ulaşıyoruz. Ulusal, uluslararası ve yerel basın biziyle çok ilgili. Hemen hemen her hafta bir dergi, gazete ve televizyonda yer alıyoruz. Birkaç belgeselde de yer aldık.

Etkinliklerimize basını davet ediyoruz veya yaptığımız etkinliklerle ilgili bir metin ve fotoğrafları basına yolluyoruz. Ayda en az 1-2 etkinlik yapmaya çalışıyoruz. Basın yolu ile duyurmaya çalışıyoruz. Yerel bir kanaldaki programımız aracılığı ile, bazı yerel gazetelerde üyelerimiz köşe yazıyor, basına bilgi aktararak, basın toplantısı yaparak, basını etkinliklerimize davet ederek yerel ve yaygın medyadan yararlanıyoruz.

ve etik değil. Çalışan kadın gazetecilerin dahi erkek bakışıyla hareket etmesi, haber kurması neredeyse olağan.

"Başarı örneklerini ön plana çıkarmak ve kadınları yüreklendirmek, Anadolu kentlerindeki değişime katkı sağlayacaktır. Aile şirketlerinin kurumsallaşma çabalarına sahne olan kentte kocamın, babamın desteği olmasa yapamazdım diyen kadınları ikna etmek ve özgüvenlerini açığa çıkarmalarını istemek, inatla bu desteği sürdürmektir elimden gelen."

Feminizm hâlâ korkulu rüya... Erkeklerin ciddiye almadığı, kadınların araştırma gereği duymadan dışında kaldığı ve çoğu zaman reddettiği... Bazı kadın örgütleri, partilerin il teşkilatı bünyesinde hareket etmekten öteye geçemiyor. Partilere yönelik eleştirileri kabul etmemekte ve koruyucu yönünü öne çıkarmakta ısrarcı. Ve birbirlerine düşman. Ortak kadınlık bilinci etrafında, toplumsal cinsiyet bakış açısı gözetilerek birlikte hareket etmek imkansız. Kanalı telefon ya da faksları, ya bir mahalleye yapılan ziyaret, ya bağış ya da destek kampanyaları ya da düzenlenen çay partileri olduğunda hatırlanıyor. Üstelik bu rutinleri takip etmediğinizde sizi düşman görüyor, küsüyorlar. Evet evet, küsüyor ve onları önemsemediğinizi düşünüyorlar. Ama kendi aralarında konuşurken dile getirdikleri şiddeti, dayığı ya da sıkıntıları "sakın ola yazmayın" diye diretiyorlar. Kadınların hareketini engelleyen, aman kimse duymasın sonra ne derler hali... Ve kendi öykülerimizi, hayatımızı, gerçekliğimizi anlatamama hali...

Başarı örneklerini ön plana çıkarmak ve kadınları yüreklendirmek, Anadolu kentlerindeki değişime katkı sağlayacaktır. Aile şirketlerinin kurumsallaşma çabalarına sahne olan kentte kocamın, babamın desteği olmasa yapamazdım diyen kadınları ikna etmek ve özgüvenlerini açığa çıkarmalarını istemek, inatla bu desteği sürdürmektir elimden gelen.

Birbirimize inandıkça, ortak müştereklerde buluşmayı arzuladıkça daha güzel bir dünya kuracağımızı biliyorum. Kadınların sadece kadın konusunda yazıp çizmediğini göstermek açısından yaptığım iş güzel bir örnek. Bu bile tanıdığım bazı kadınları mutlu ediyor, yüreklendiriyor.

Değişimin ve güzel günlerin özlemi, dikenli yollardan geçerek düştüğünde elini uzatan bir dost olduğunu bilerek, sonu görünmeyen yollara çıkmakla kendini bulacak.

Sırça fanuslardan çıkıp sesimi bir başka kadına, bir başka meslektaşına duyurabildiysem ne mutlu! Bir gün bir yerlerde buluşacağız nasılsa. Ve hangi işi yaparsak yapalım onurlu olmanın dikbaşılığıyla tutunacağız hayata.

Medya kuruluşlarına ulaşmakta zorluk yaşamıyoruz. Ama bizimle ilgili haberin doğru ve anlaşılır bir şekilde yayınlanmasında zorluklarla karşılaşyoruz. Özellikle kadın bakış açısı ile yapılmayan haberlerin başkalarına o haliyle ulaşmasından rahatsızız. Medya kuruluşlarının derneğimize ilgisi çok fazla. Kadın, kadına yönelik şiddet özellikle namus adına işlenen cinayetler ve intihar konuları son dönemde popüler olduğu için birçok medya kuruluşu ile sık sık görüştük. Özellikle yabancı basının ilgisi çok yoğun.

Öncelikle yabancı basın ile Türkiye'deki medya arasında fark olduğunu gördük; tabii tümü için değil bu, ama genel olarak değerlendirdiğimizde yabancı basın kuruluşu gelmeden önce çok planlı programlı ve önyargısız geliyor ama Türkiye'deki yaygın medya kafasında bir önyargı ile kapımızı çalıyor çoğu kez. Ayrıca hazır haber istiyorlar. Örneğin bir mağdur ile görüşmeye geliyorlar. Ajite etmek ve daha çok okunmak için veya sansasyonel bilgi için geliyorlar. Ama yabancı basın işin özüne bakıyor. Biz ulusal basının kadınlar için yapılan çalışmalara sadece haberci gözü ile bakmasını istemiyoruz. Kadına yönelik şiddetin sansasyonel bir yönü yoktur. Bu toplumsal bir sorun ve medyaya da büyük bir görev düşüyor. Gazetelerin ve televizyonların erkek dili değil, duyarlı, cinsiyetsiz bir dil kullanması gerektiğini düşünüyoruz.

Van'da kadın intiharları bu yıl çok arttı ve ulusal basın bizimle görüşmek üzere Van'a sık sık geldi. Ciddi bir medya kuruluşu bize kadınların en çok hangi yöntemleri kullanarak intihar ettiğini sormuştu. Bu soruya şöyle yanıt vermiştik: "İlk sırada kendini asmak, ikinci sırada silahla yaşamına son vermek ve üçüncü sırada da fare zehiri ve benzeri kimyasal ilaçlarla intihar etmek yer alıyor." Ama bu kuruluş "En çok fare zehiri..." diye manşet attı. Bence bu problemli bir bakış açısı. Çünkü asma veya silah daha az sansasyon yaratacak! Bu bakış açısı ve kolaycılık, kadın mücadelesine zarar veriyor.

Dosya: Kadın ve Medya

65

Medya kuruluşlarından özellikle dil konusunda beklentimiz var. Basın çoğu zaman erkek dilini kullanabiliyor. Hatta başlık atarken sanki o dili biz kullanmışız gibi oluyor, bu da kurumumuza zarar veriyor. Bazen haber o kadar farklı yansıtılıyor ki, kamuoyunda yaratmak istediğimiz duyarlılık alanı başka yerlere gidiyor, hatta karşı durduğumuz fikirleri destekleyebiliyor. Bu da bizi rahatsız ediyor. Ayrıca kadına yönelik şiddet kamuoyuna asparagas haber gibi verilebiliyor, şiddeti olağanlaştıran bir tavrı taşıyabiliyor haber. Kadın haberleri daha duyarlı bir şekilde yapılmalı; bu, medyanın toplumsal sorumluluk alanı. Ve kadına yönelik şiddet doğru, tarafsız ve yargılamadan yansıtılmalı.

Çağdaş Kadın ve Gençlik Vakfı: "Yazılı basında 'kadın sayfası' ya da 'kadın eki' isteyebiliriz"

Genellikle medyayı çalışmalarımızın değişik etaplarında bilgilendirme yapmak için kullanıyoruz. Medya kuruluşlarıyla kendimiz ilişki kuruyoruz; faks çekerek, telefonla randevu alarak röportaj yapmalarını sağlıyoruz. Yerel bir radyoda program yapıyoruz.

Çeşitli televizyon kanallarının daveti üzerine çalışmalarımıza ilişkin bilgileri aktardığımız programlara katılıyoruz. İnternette yayın yapan bazı haber kuruluşlarıyla da temasımız oluyor; vakfımızın çalışmalarına sayfalarında yer veriyorlar.

Çalışmalarımızın yoğunluğu nedeniyle vakit bulamadığımızdan ve bu konuyla ilgilenen ayrı bir çalışanımız bulunmadığından medyadan yararlanma konusunda eksikliklerimiz var. Medya kuruluşlarıyla ilişkilerimiz oldukça iyi. Genellikle çalışmalarımız belli aşamaya geldikten sonra medyayla bağlantı kurmayı tercih ediyoruz.

Medyanın kadın konusundaki politikasına gelince... Diğer tüm haberlerde de olduğu gibi reyting kaygısı ile haberleri çarpıtma işini sıklıkla yapmaktalar. Kadın örgütlerinin çalışmalarına yer verirken de projenin özüne değil, dikkat çekici kısmına ağırlık verip bütünü gözden kaçırıyorlar.

Medyayla ilişki önemli, ancak, her kadın örgütünün bu olanağı yok. Tüm kadın örgütleri birlikte yazılı basında 'kadın sayfası' ya da 'kadın eki', televizyonlarda kadın haberlerine yer veren programlar isteyebilir ve buralarda çalışmalarımızdan söz edebiliriz.

Özlem Göksan ile Söyleşi: “Buyurun, mikrofon sizde...”

Türkiye'nin ilk kadın radyosu olarak, geçen yıl 8 Mart Dünya Kadınlar Günü'nde yayına başlayan RadyoPink, kadınların sözünü mikrofona taşıırken, şiddetten aileye, eğitimden sağlığa birçok konuda bilgilendirme işlevini de ihmal etmiyor. Aralarında erkek çalışanların da bulunduğu 35 kişilik kadrosuyla her geçen gün daha çok kadına seslenen RadyoPink 2007 yılında kadın örgütlerinin çalışmalarına daha çok yer vermek istiyor.

RadyoPink Yayın Koordinatörü Özlem Göksan sorularımızı yanıtladı.

RadyoPink, geçen 8 Mart'ta yayına başladı. Daha bir yıl bile olmadı ama şimdiden kendinize 'sadık' bir dinleyici kitlesi edindiğinizi söyleyebilir miyiz?

Kesinlikle söyleyebiliriz. İlk günlerinden itibaren yoğun bir ilgi söz konusu RadyoPink'e yönelik. Dinleyiciler hemen benimseyip sahiplendiler ve böylece yayıncılık için çok kısa

Dosya: Kadın ve Medya

bir süre olmasına rağmen RadyoPink hem bilinen hem dinlenen bir radyo olmayı başardı.

Kadınlarla ilgili programlar kadar herkesi ilgilendiren, kadınların yaptığı programlar da radyomuzun çeşitlilikleri arasında. Dolayısıyla çok geniş bir dinleyici profili tarafından dikkatle takip ediliyoruz. Sadece ev kadınlarının değil çalışan kadınların yanı sıra üniversite mezunu, üst düzey çalışan yönetici kadınların da çok sık dinlemeye başladığı bir radyo RadyoPink.

Radyo Pink'i kurma fikri nasıl doğdu? O süreci biraz anlatır mısınız? Ayrıca, adınız neden "pembe"?

Kadın radyosu kurma fikri öncelikle bu alandaki boşluktan, bir kadın radyosunun bugüne kadar kurulmamış olmasından doğdu. Saran Grup olarak sosyal sorumluluk projesi kapsamında kadınlara yönelik, eğlendirmeyi ihmal etmeden bilgilendirmek ve hizmet gerçekleştirmek için kuruldu. Kadınlara ait, kadınların kendilerine yakın bulup hayatlarını paylaşabilecekleri, gerektiğinde sıkıntılarına çareler gösterebilecek, onların yanında, onlar için, onlarla konuşan bir radyonun gerekliliği, kadın radyosu kurma fikrini bu şekilde hayata geçirmeye motive etti. Türkiye'nin ilk ve tek kadın radyosu da böylece yayın hayatına başlamış oldu. Neden pembe? Çünkü Türkiye'de kadının simgelerinden biri pembe renktir. Pembe, kadını temsil eder. Nüfus kağıdımız pembedir. Pembeyi hayatı hafifletiren bir unsur olarak görmek ve göstermek istemiyoruz çünkü bizim gözümüzde pembe gözlükler yok, başkalarının gözüne bu gözlükleri takmaya niyetimiz de yok.

Kadının dünyasının pembe olmasını istememiz ise, kadının, kadınlık hallerini istediği gibi yaşaması ve hayattan kadın olmaktan keyif alabilmesinin teşvik edilmesi. RadyoPink'te pembenin çeşitli

tonlarını bulabilecekleri gibi diğer renklerle dansının yansımalarını da yakalayabiliyor dinleyenler.

Türkiye'de kadınların medyayı kullanma/medyadan yararlanma alışkanlıklarını düşündüğümüzde, radyoyu nereye koymalıyız? Kadınların birçoğu sabah işe giderken arabada, ya da evde yemek yaparken mutfakta radyo dinler. Ancak, televizyon kanallarında birbiri ardına yayına sokulan "kadın programları", radyoların dinlenirliğini etkiliyor mu sizce?

Radyo, televizyondan sonra etkinliği ve erişimi en yüksek araç. Türkiye'de 1100 radyo istasyonu var; 36'sı ulusal, 102'si bölgesel, 962'si de yerel. Bakın, radyonun çok önemli bir ayrıcalığı vardır. İnsanlar hareket halindeyken, herhangi başka bir iş ile uğraşıyorken radyoyu rahatlıkla takip edebilirler. Bu avantajımız sayesinde kadınlar bizi yemek yaparken de, ev işleriyle uğraşırken de takip edebiliyor, arabasında da ofisinde de...

Televizyon kanallarındaki yavan, çabuk tüketilmeye hazır hale getirilmiş yüzeysel duyguların kalitesiz yansımaları, bence RadyoPink'in dinlenirliğini daha çok arttıracaktır. Nitekim bu durumdan çok şikayetçi olan pek çok kadın var. Tüketecek duygu ve sabır bırakmayan bu tarz programlara tepkisi olan kadınlar, biz artık sizi dinlemeye başladık diyorlar. Büyük hayat dramlarının sömürüldüğü o kadın programlarında, hüznün denizlerinde yüzen simaların birden vur patlasın çal oynasın ruh haline geçiş durumları en büyük toplumsal bilmecelerimizden biri! Bizim radyomuzda böyle bir değişkenlik, böyle bir yüzeysellik hiçbir zaman yaşanmayacak. Kadınlar umarım artık kendilerine sunulanlar içindeki kaliteye daha çok rağbet edeceklerdir; o zaman

RadyoPink'in önemi daha da artacak ve etki ettiği alan genişleyecektir.

Yayınladığınız programların içeriğinde ve konukların seçiminde hangi kriterleri gözetiyorsunuz? İlkeleriniz neler?

Kadının ilgisini çekecek her konu ve konuk radyomuzda yer buluyor. Bu radyonun sorumlusu bir kadın; radyoda yayın yapanların çoğu gibi, reklamcımız da pazarlamamız da kadın. Programlar, kadın bakış açısını gözeterek, yaşayan kadınların süzgecinden geçiyor. Temel ilkelerimiz içinde konular ve konukların bilimsellikten uzaklaşmamasını sağlamak, doğru adresleri ve doğru insanlarla dinleyiciyi buluşturabilmek var. Bunları yaparken de eğlendirmeyi asla ihmal etmiyoruz. Dinleyenlerin sorunlarına anında çare bulma iddiamız yok ama onlara hem sıkıntılarını paylaşma imkanı sunuyoruz hem de onları dertlerine deva olacak yerlere yönlendirmeye çalışıyoruz. Eğlendirmek için de en çok konuşulan, en ilgi çekici konukları ağırlamaya çalışıyoruz.

Dinleyicilerden, bugüne dek hiç işlemediğiniz konulara yayınlarınızda yer vermeniz konusunda öneriler geliyor mu? Neleri dinlemek istiyorlar?

Kadın sağlığı, çocuk sağlığı, aile ilişkilerinin sağlıklı olması için ebeveyn olarak yapılması gerekenler en çok işlenen konular arasında. Başarılı birçok kadını da ağırlıyoruz; kendi alanında mücadele verip bir yerlere gelen kadınların rol modeli olmasını istiyoruz, içindeki potansiyeli henüz keşfedememiş kadınlar için. Sadece kadın olmaktan kaynaklanan sorunlarımız var. Bu sıkıntıları yaşamış ve atlatmak için savaşmış kadınlar bizim mikrofonlarımıza konuşunca hangi yollardan hangi zorluklarla geçtiklerini

Dosya: Kadın ve Medya

Ahu Türkpençe de Radyo Pink'te program yapıyor

öğreniyoruz. Diğer kadınlar için önemli bir model haline geliyorlar, onları hayata katmaya yönelik motive edici sözler ve hayat hikayeleriyle.

Kadına yönelik şiddeti biraz daha fazla işler olduk son günlerde. Siyasete katılımın kadın için ne kadar gerekli olduğunun altını çizmeye devam ediyoruz. Kadınların karar mekanizmalarında daha fazla yer alması gerektiğini kadının toplumsal hayata mutlaka daha fazla dahil olması gerektiğini vurguluyoruz. Bakın hâlâ kadına yönelik şiddetin ne olduğunu, nasıl önlem alınması gerektiğini bilmeyen çok kadın var. Yine şiddeti kendi hayatlarının vazgeçilmez ve kabul edilmesi gereken bir parçası olarak düşünen kadınlar var. Şiddete, tacize uğrayan kadınlar için gidebilecekleri bir yer olduğunu bilmiyor kadınlar. RadyoPink'in 7 aylık yayın hayatı içinde radyoda şiddeti ve içeriğini dinleyip gidip haklarını aramak için yine radyoda duyurduğumuz doğru adreslere başvuran birçok kadın olduğunu biliyoruz. Ayrıca yine geçen gün, zamanında eğitim alamamış kadınları hayata kazandırmaya çalışan bir programa dahil olan tüm kadınlardan

bir mektup aldık. Radyodan başarmaya dair çok feyz aldıklarını ve çok şey öğrendiklerini söyleyip teşekkür ediyorlardı. Ayrıca günün getirdiği stresi bizimle attığını söyleyenler de hepimizi çok mutlu ediyor. 7 ayın en güzel karşılıkları bunlar bizim için.

Dinleyicilerimizden çeşitli öneriler ve yorumlar geliyor. Dinleyenleri dinlemek çok önemlidir, istikameti doğru saptamak için gereklidir bu. Biz de bu prensipten yola çıkarak bize gelen her türlü öneriyi değerlendiriyoruz. Çeşitliliğimizin en önemli sebebi zaten kadının muhtelif ilgi alanlarına hitap etmeye çalışmak. Radyo dinleyicisi sizi severken benimser ve çok yakın hisseder kendini size. Yeni programlarımızın başladığı günlerde dinleyiciler canlı yayını arayıp yeni programcılarımıza 'radyomuza hoşgeldiniz' diyorlar. Bu kurulması zor olan çok özel bir bağdır, bizim için gerçekten çok kıymetli bir bağ.

Türkiye'nin dört bir yerinde binlerce radyo yayın yapıyor. Ancak, içlerinde kadınlara ve kadın konularına yayınlarında yer verenlerin sayısı çok az. Ya da kadınları yalnızca Anneler Günü, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü gibi özel günlerde hatırlıyorlar. Kadın medyasının güçlenmesi ve gerek yerelde gerekse anaakım medyada kadınların sesinin/sözünün daha çok duyulması için neler yapılmalı sizce?

Evet maalesef kadın ancak belirli günlerin -çoğu zaman da belirli konuların- malzemesi yapılıyor gündemde. Bu durum özetiniz beni biraz önce sorduğunuz sorunun cevabına götürüyor. Sizin sorunuzun ilk cümleleri bizim varoluş nedenimizi çok güzel özetleyen bir girizgah niteliğinde. Kadının duruşunu ve hallerini anlatan/anlayan seslerin daha gür çıkması lazım. Yerelde veya ulusalda topluma hakim olan erkek egemen anlayış devam ettiği müddetçe maalesef ya izin verilen ölçüde bu ses duyuluyor ya da bu ses hep çok kısık oluyor. Bu kısıklığı gidermede umarım bizim radyomuz işitilme adına bu koronun sesinin daha fazla gürleşmesine hizmet edebilir. Çünkü daha çok konuşmalıyız, daha çok konuşturmalıyız. Radyodan da hep söylediğimiz bu; kadınların daha fazla karar mekanizmalarında yer almaları gerekiyor. Kadınların siyasete nüfuz etmeleri gerekiyor, bir erkeğin yaşadıklarının binbir türlü ve katbekat dayatılmış zorluklarını göze alacak cesur kadınlara ihtiyacımız var. Ancak o zaman kadın daha fazla sesini duyurmaya başlayacak, medyada da, toplumsal hayatta da, kendi evinde de. Kadınların başarmış kadınların motivasyonuna ihtiyacı var. Kadınların hangi haklara sahip olduklarını bilmelerine ve adaletle ulaşma yolunun olduğunu duymalarına ihtiyacı var. Ailesinin sorumluluğunu sırtlanan kadının topluma akıl ve fizik sağlığı yerinde insanlar kazandırması için doğru bilgiye ulaşmasına ihtiyacı var. Koskoca ülkemizde yaşanan hayatların sadece kendi çevreleriyle sınırlı olmadığını bilmelerine ihtiyaçları var. Başarıların paylaşılmasına ihtiyaç var. Bu ihtiyaçların hepsinin duyurulması için diyoruz ki; buyrun mikrofon sizin!

Dünyanın neresinde olursa olsun erkek egemen sisteme rağmen büyük başarılar imza atan kadınlar... Emekleri çoğu zaman ataerkil düşünce sistemleri içinde, toplumsal rollerin dayattığı kalıplara sıkıştırılmak istense de, inatla buna karşı duran, korkusuz kadınlar... Öyle ki fotoğraf makinesini eline alıp sınırları aşacak, sıcak çatışmaların, savaşların yaşandığı coğrafi bölgelere tek yön bilet alabilecek kadar cesaretli, gözüpek kadınlar onlar. Bikem Ekberzade de onlardan biri. İstanbul'da yaşam mücadelesi veren iki kadın mültecinin öyküsünü anlattığı "Yasadışı" adlı kitabı ve kadına yönelik şiddetin önlenmesi amacıyla yürütülen "Kadınlar için Kadınlar Tarafından Fotoğraf Sergisi" projesi ile adını sıkça duyduğumuz, Türkiye'nin ilk kadın savaş fotoğrafçısı Bikem Ekberzade, çalışmalarını, deneyimlerini ve tanıklıklarını Uçan Haber'e anlattı.

Özlem Kunal

Uçan Süpürge

savaşları, yıkımları ve kadınları karelemek

az festivalini için gittiği New Orleans'ta Associated Press bölge bürosu ile çalışmaya başlayan genç foto muhabiri, Angola Hapishanesi'ne (Eyaletteki erkekler hapishanesi) idam edilmek üzere getirilen bir mahkumun fotoğrafını çekmek üzere gittiğinde de sıcak haberler anımsı. Cezaevi aracından çıkartılan maktulün yakınlarının birkaç kare fotoğrafını çeken Ekberzade'nin bu fotoğrafları, mahkumun cezasının müebbetine çevrilmesiyle daha da değerli hale gelmiş. Çünkü maktulün ailesi, bir daha fotoğraflarının çekilmesine izin vermemiş. Daha sonra Ekberzade sıcak çatışma bölgesine, Arnavutluk'a (Kosova sınırına) gitmiş, yardım konvoylarının peşine düşerek. 1998'te kendisini çatışmaların yaşandığı bölgede görev yapan uluslararası gazetecilerin arasında bulmuş. Sıcak bölgedeki günleri; "Mülteciler sınırı geçmek için gidip gelen biz de onlarla röportaj yapıyorduk. Sınırı geçerken Sırp keskin nişancıları topuklarımızı uyarı ateşi açıyordu. Bun-

ları önemsemiyorduk, bizi vurmazlar kanısıyla. Ta ki İtalyan gazeteci arkadaşım öldürülene kadar. Ondan sonra bizi de öldürebileceklerini anladık ve keskin nişancılar korkusu artık beni de sardı" diye anlatıyor. Bölgedeki en sıcak çatışma günlerini bombalamalar arasında mültecilerle birlikte geçiren Ekberzade, 1999 yılında binlerce kişinin hayatını kaybettiği Marmara Depremi sonrası geri dönmüş Türkiye'ye. Bu kez büyük bir drama ortak olmak, yıkımı görüntülemek için. İran'da öğrenci hareketleri, Kuzey İrlanda ve Latin Amerika'da uyuşturucu trafiği haberlerini yaparken, Amerika'nın can damarı ikiz kulelerin terörist saldırılarla yerle bir olması Ekberzade'nin hayatında yeni bir sayfa açmış. Objektifini bu kez de Pakistan ve Afganistan'a çevirmiş. Mayıs 2002'de EPN (European Photographers Network) yayını EPN World Reporter tarafından "Ayın Fotoğrafçısı" seçilen Ekberzade, son 8 yıldır mülteci projesi üzerinde çalışıyor. İstanbul'da yaşam mücadelesi

veren iki mülteci kadının hayatından kesitler sunduğu kitabı "Yasadışı", bu projenin sonucunda ortaya çıktı.

Bikem Ekberzade ile medyada kadın olmak üzerinden gerçekleştirdiği çalışmaları ve yeni projelerini konuştuk.

"Otur oturduğun yerde!"

Türkiye'nin ilk kadın savaş foto muhabirisiniz. Bu mücadelede karşılaştığınız güçlükleri nasıl aştınız? Kadın olmanız, meslekte avantaj ya da dezavantaj oluşturdu mu?

Aslında ben hiçbir zaman için cinsiyetimi düşünerek başlamadım bu işe. Foto muhabiri olarak yurtdışında çalışmaya başladığım ve İstanbul'a yerleştikten sonra da yabancı basına çalışmaya de-

Kadın ve Sanat

vam ettiğim için benim açımdan ciddi bir sorun teşkil etmedi. Benim çalıştığım basın organları, sonuca, gelen malzeme bakıyorlardı; onu bir erkek mi, bir kadın mı ya da bir maymun mu çekmiş onları çok ilgilendirmiyordu. Türkiye'nin feodal bir toplum olduğu yadsınamaz. Ve eğer ben bu işe Türkiye'de başlamış olsaydım bu kadar yol alabileceğimi, bu kadar kısa zamanda bu kadar çok iş yapabileceğimi zannetmiyorum. Sadece kadın olduğum için de değil, o mutlaka büyük bir dezavantaj olurdu orası kesin ama meslekte yeni olduğum için de aynı zamanda. 1994 senesinde kısa süreli bir dönüş yapmıştım örneğin. Eğer her şey yolunda gitseydi kalmayı planlıyordum. Yeni Yüzyıl gazetesi çıkmak üzereydi,

ilk sayılar için malzeme arıyorlardı. Onlara Karadeniz'deki Nataşa patlamasını, köy-kent gezip halkla, ülkeye giren Rus kadınlarla röportajlar yaparak işlemeyi önerdim. Aldığım cevap "otur kadın başına oturduğun yerde" idi. Sanırım yurtdışına geri dönmemde en büyük etkeni bu cevap oluşturdu. Bizde bir güvensizlik, bir çekince var. Editörlerin çok azı gerçek anlamda muhabirlerini destekleyip yönlendiriyorlar. Ve bu da direkt olarak haberin kalitesini etkiliyor.

Ağırlıklı olarak yurtdışında özellikle de sıcak çatışmaların olduğu bölgelerde yaşanan dramları fotoğraflıyorsunuz. Bu çalışmalarınızdan yola çıkarak Türkiye med-

yasında kadının konumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Reyting unsuru. Kadın şiddet de görse, magazin haberlerine malzeme de olsa bir eşya gibi ele alınıyor. Ama erkeklerin de durumu çok iç açıcı değil. Bu aslında Türk medyasında trajik yüksek birçok medya kuruluşunun insana olan saygısı ile alakalı ve direkt olarak da basında etik konusunun ana başlıklarından birisi. Ha, yabancı basın bundan farklı mı? Yabancı basın etik olmak zorunda. Bu onların yasalarında var. Bizde henüz suçluluğu kanıtlanmamış bir sanık ulusal basında suçlu muamelesi görüyor, halk okuduğu ya da seyrettiği haberlerden sonra kitle histerisi geçirip ortaçağdan kalma sahnelerle sanığı linç ediyor. Medeni toplumlar da olabilir mi böyle bir şey? Eğer bizde oluyorsa medeniyet çubuğunun hangi ucundayız o vakit?

Kadın olmanız, meslektaşlarınızın ve görev sırasında bulunduğunuz bölgede karşılaştığınız kişilerin size bakışını ne yönde etkiliyor?

Önce yadırgansa da çıkardığınız iş doğrultusunda saygı görüyorsunuz. Dediğim gibi, "kadın olmaktan dolayı" şöyle oldu böyle oldu diye değerlendirmiyorum ben olayları. Ya bir hata yapmışımdır ya da birçok kişinin düşünemediği bir açıdan yaklaşmışımdır hikayeye ve başarılı olmuşumdur. Ama neticede ben, şahıs Bikem Ekberzade yapmıştır bunu.

Kadın duyarlılığıyla, kendi vizörünüzden başka kadınları fotoğrafladınız Yasadışı adlı kitabınızda. Suad ve Zimbabwe ile çalışırken savaşın bir başka yönünü yansıttınız mültecilerle ilgili olarak. Özellikle kadın mültecilerle çalışırken diğer çalışmalarınızdan farklı bir bakış açısı geliştirdiniz mi ve kadın

bikem ekberzade

mültecilerle ilgili çalışmalarınız devam edecek mi?

Özellikle kadınları seçmiyorum mültecilerle çalışırken. Öte yandan Yasadışı'ndaki hikayenin iki kadın üzerinden anlatılması ise bir tesadüf değildi. Mültecilerin büyük bir çoğunluğunu kadınlar ve çocuklar oluşturuyor çünkü. Erkekler ya geride kalıp savaşıyorlar, ya hapsediliyorlar ya da öldürülüyorlar.

Ülkemizde, özellikle Avrupa Birliği sürecinde, kadının konumunun güçlendirilmesi için yapılan çalışmalar hız kazandı. Yasalarda iyileştirmeler yapıldı, kadın hakları alanında çalışan sivil toplum kuruluşları yürüttükleri projelerle yeni kazanımlar sağlamaya başladılar. Ama buna rağmen henüz kadınların haklarının tamamını elde ettiklerini söyleyemeyiz. Bu konuda neler söylemek istersiniz?

Ben eğitime inanan bir insanım. Doğru eğitim ve özveri ile yapılmayacak hiçbir şey yok. Samimi olmamız ve paylaşmaya başlamamız lazım. Şahıs olarak hakkımızı bilmediğimiz sürece onu savunamayız. Her alanda eğitimin geliştirilmesi ve uygulanması çok önemli. Yoksa siz yasa geliştirirsiniz ama kırsalda okuma

yazma bilmeyen bir kadın o yasadan haberdar olmaz. Ne anlamı var o vakit?

'Kadınlar İçin Kadınlar Tarafından' projesinde de yer aldınız. Bu proje amacına ulaştı mı sizce? Bundan sonra neler yapılması planlanıyor?

Projenin potansiyelini sonuna kadar kullandığını ve amacına ulaştığını düşünüyorum. Biz, az önce bahsettiğim zayıf noktaları kullandık. Basın renkli bir şeyler istiyor, reyting istiyorsa, onlara ünlü fotoğrafcılar ve rengarenk bir koleksiyon

verdik. Sivil toplum kuruluşlarının paraya ihtiyaçları vardı, paralı olan insanların da tüketim ihtiyaçları. Biz de elimizden geldiğince iki tarafı buluşturmaya çalıştık. Hem bu öyle bir tüketim ki sonunda suçluluk duymuyorsunuz. Proje sayesinde birçok kadın fotoğrafçı sesini duyurdu, yurt dışında karma sergilere katılmış oldu. Bu ise projenin katılımcılara sunduğu bir ödül başlı başına.

Son olarak Darfur'la ilgili bir çalışmanız var. Orada kadınlar ve kız çocukların yaşamak zorunda bırakıldığı tecavüz, zulüm ve ihlaller hala durdurulamadı. Bu bölgede olmak size neler hissettirdi? Darfur projesi hakkında neler söyleyeceksiniz?

Darfur ve Sudan'da ciddi bir kıyım yaşanmakta. Kadınlar, erkekler, çocuklar şok edici işkencelerden geçiriliyorlar. Şanslı olanlar kurtuluyor, kurtulanlar da açlık ve susuzlukla başa çıkmak zorunda. Yardım kuruluşları bölgede çok zor şartlarda çalışıyor. 21. yüzyılda dünyanın herhangi bir bölgesinde bunların yaşanması gerçekten akıl almaz bir durum. Darfur'daki çekimler Mülteci Projesinin bir parçası. Proje mültecilik olgusuna mümkün olduğu kadar farklı açılardan, farklı coğrafyalardan bakmayı amaçlıyor. Darfur ve Doğu Çad ise bu projede Afganistan'dan sonra yer alan en zorlu coğrafya ve orada yaşananlar ise Mülteci Projesi içerisinde yer alan en vahşi savaşın sonuçları.

Yasadışı, Kadınlar İçin Kadınlar Tarafından ve Darfur'dan sonra şimdi sırada ne var?

Mülteci Projesinin bir sonraki ayağı uzun metrajlı bir belgesel. Şu sıralar filmin çekimini gerçekleştirmek için cüzi de olsa bir fon arayışındayız. Üç kişilik çekirdek bir ekibiz. İşin teknik kısmını halleder etmez de başlamayı düşünüyoruz.

alışveriş sepeti kitap...

Özgürleşin, Bu Bir Emirdir!

Sylvette Giet
Dharma Yayınları, 2006

Fransalı iletişim uzmanı Sylvette Giet'nin 'kadın ve erkek dergilerinde beden'i incelediği bu kitabı şimdi de Türkçede. Dharma Yayınları tarafından basılan "Özgürleşin, Bu Bir Emirdir", 'cinsiyete yönelik yayınların' vücudun erotik sunumunu yücelttiğini ve onu ticari tüketime tamamen açık hale getirdiğini örneklerle gösteriyor: "Günümüzde erkeklerin de kuşe kağıda basılmış kendi kutsal kitapları var ve dokunaklı bir beceriksizlikle kendi hırpalanmış kimliklerini iyileştirmeye çalışıyorlar."

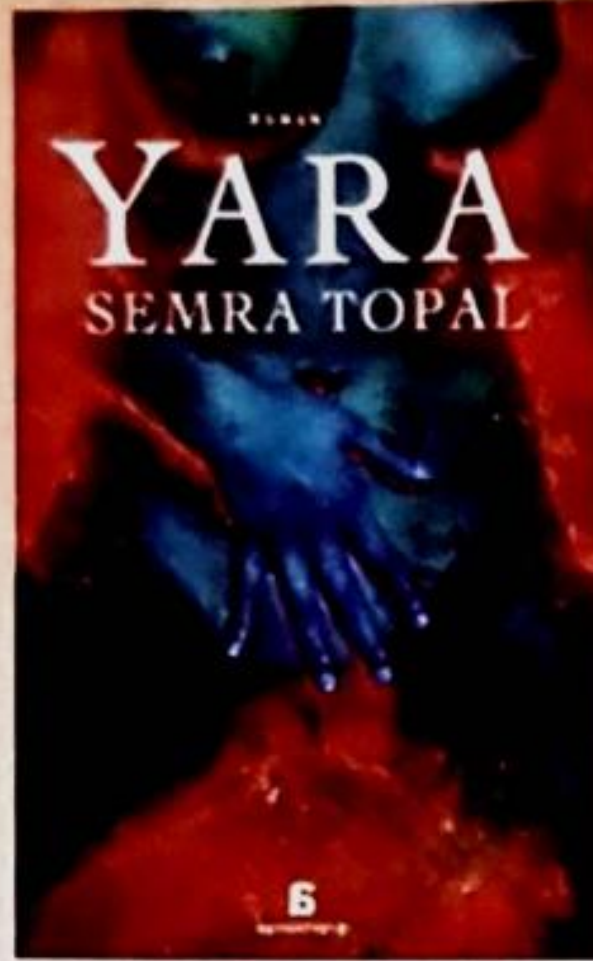
Kitapla Hayal Etmek

Elaine Scarry
Metis Yayınları, 2006

Kitap; edebiyat eleştirisi, felsefe ve bilişsel psikolojinin parlak bir sentezini yaparak daha önce üzerinde pek çalışılmamış bir alan açıyor: Edebiyat eserlerinde tasvir edilen kişileri, sahneleri, ayrıntıları biz okurların zihinlerimizde nasıl olup da canlandırabildiğimizi, kitaplarla nasıl hayal kurabildiğimizi ve örtük talimatlarla oluşturduğumuz bu hayallerin neden çoğu kez gerçek hayatta kendi başımıza kurduğumuz hayallerden çok daha canlı ve kalıcı olabildiğini inceliyor.

Yara

Semra Topal
Agora Kitaplığı, 2006

Yara'da ölüm ve cinsellik her şeyi ele geçirmiştir. Dünya şüphesiz bir kapandır, Baykuş Anne'nin Yuvası'ndaki fahişeler ve 'küçük aptal yazar' Elem Pomak bu kapanın en cehennemsi yerindedirler. Kadın oldukları, evlenmedikleri ve zevke adandıkları, yani hem Venüs hem de Athena oldukları için cehennemi iki kez bilirler. Kadın hayat veren cinsel organıyla, yani yarasıyla erkekten ayrılır... Ölüm ve cinselliğin kokusu her yeredir. Dünya sadece bundan ibaret bomba gibidir...

Elveda Kızlar Ülkesi

Cristine Mathieu,
Yang Erche Namu
Çitlembik Yayınları, 2006

Çin sınırları içerisinde yer alan Moso bölgesi, 'Kızlar Ülkesi' olarak biliniyor. Bu kültürde kız çocuklar erkeklerden daha değerli kabul ediliyor, evlilik gerikafalılık olarak nitelendiriliyor ve dillerinde 'baba' diye bir kelime yok. Zaten mal mülk de anneden kızı geçiyor. Elveda Kızlar Ülkesi, Himalaya Dağları'nın gölgesinde bu bölgede yetişen bir kızın gerçek öyküsünü anlatıyor. Anneler ve kızlarını birbirinden ayıran kavgaların ve yeniden bir araya getiren benzersiz sevginin öyküsünü.

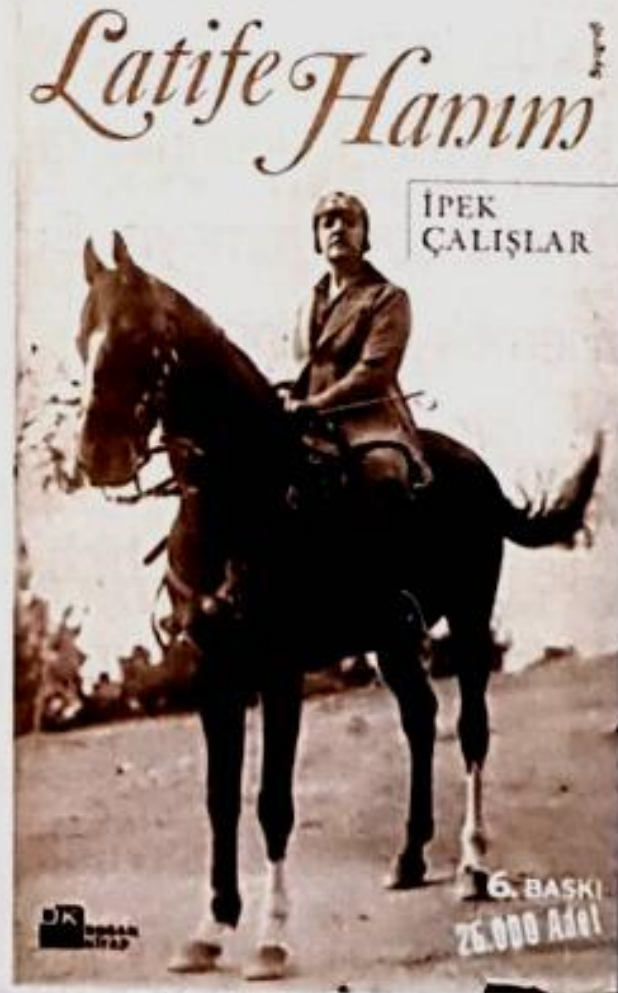
Cadı Kız

Cella Rees
Çitlembik Yayınları, 2006

Kadınların, yaşları kaç olursa olsun tehdit olarak algılandığı 17. yüzyılda, 14 yaşında bir kızın yaşamını anlatan heyecan ve gerilim dolu bir roman: "Adım Mary. Ben bir cadıyım. En azından bazılarının göre. Sokakta tıslayarak bana 'Şeytanın Tohumu' ya da 'Cadı Kız' diyorlar..."

Latife Hanım

İpek Çalışlar
Doğan Kitap

Latife Hanım'ı Mustafa Kemal'in eşi olarak değil, Cumhuriyet tarihini etkileyen, kadın hareketine yön veren, sağlam bir politik duruşu olan entelektüel bir kadın olarak ele alan ilk kitap olarak anılan 'Latife Hanım', gazeteci yazar İpek Çalışlar'ın kaleminden çıkan etkileyici bir biyografik roman. Kitapta Latife Hanım'ın hayatının yanı sıra kitabın arka planında dönemin kadın hareketine ilişkin bilgiler bulmak da mümkün.

On İki Yaşındaydım...

Sabine Dardenne
Kanat Kitap, 2006

Belçika'nın bir köyünde, bisikletiyle okula giderken kaçırılan on iki yaşındaki Sabine'nin gerçek öyküsü bu. Sabine'yi kaçırıp seksen gün boyunca alıkoyan ve ona türlü işkenceler

alışveriş sepeti kitap...

yapan, Marc Dutroux adlı sabıkalı bir 'canavar'dı. Sabine, 20 yaşında kalemle aldığı bu kitabında, seksen gün boyunca nasıl hayatta kalma mücadelesi verdiğini ve tüm dünyanın izlediği mahkeme sürecini anlatıyor.

Kartal Yuvası

Anna Kavan

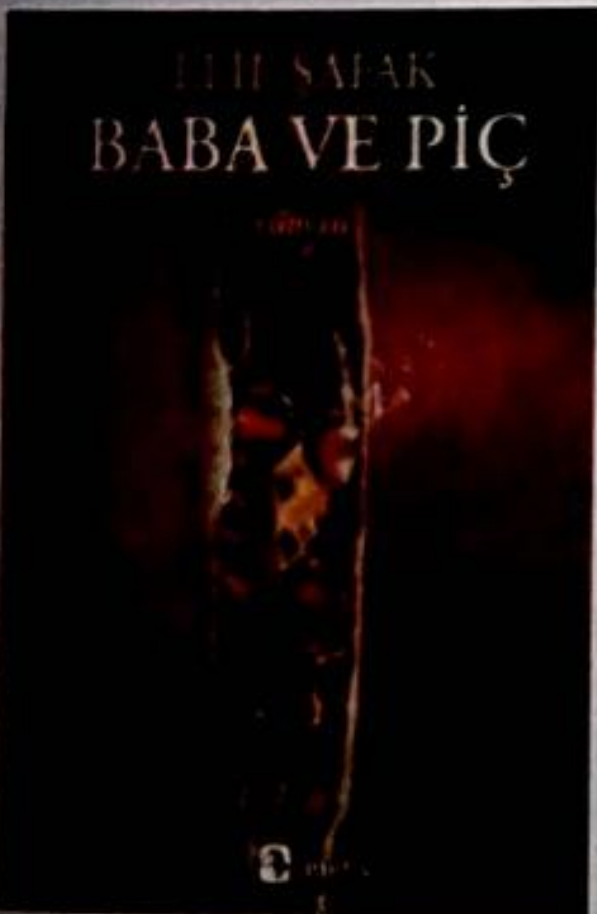
Merkez Kitaplar

Anna Kavan'ın 1957 yılında yazdığı 'Kartal Yuvası', Roza Hakmen çevirisiyle Türkçede. Gerçek adı Helen Woods olan ve adını 1930'da yazdığı 'Beni Rahat Bırak' adlı kitabının kahramanından alan Anna Kavan, bu çarpıcı romanında modern toplumun sahte yüzüne ve acımasız kurallarına ayak uyduramayan bireyi anlatıyor, katı gerçekler ve rüya âleminde gidip gelerek kimlik ve varoluş temalarını sorguluyor. Kavan'ın Türkçedeki bir diğer kitabı da Yapı Kredi Yayınları'ndan çıkmış olan ve başyapıtı kabul edilen 'Buz'.

Baba ve Piç

Elif Şafak

Metis Yayınları

Elif Şafak'ın son romanı 'Baba ve Piç', Türkler ve Ermenilere ilişkin anlattıklarıyla, hakkında açılan davayla çok tartışıldı. Bütün bu tartışmaların gürültüsünde kaybolmaması gereken bir özelliği daha var kitabın: Bir kadınlar romanı 'Baba ve Piç'. Erkeklerin apansız ve açıklamasız ölüverdiği, geriye hep kadınların kaldığı bir sülaleden dört kuşak kadının hikayesi.

Cinayet Fakültesi

Pınar Kür

Everest Yayınları

Edebiyatta 30. yılını kutlayan Pınar Kür, 'Cinayet Fakültesi' adlı polisiye romanıyla okurlarına bir kez daha merhaba dedi. Kür'ün 2004 yılında yayımlanan 'Bir Cinayet Romanı'ndan tanıdığımız, 'Sonuncu Sonbahar' kitabında da macerası devam eden matematik profesörü Emin Köklü, 'Cinayet Fakültesi'nde de özel bir üniversitede yaşanmış cinayetleri çözmeye çalışıyor.

Erkekliğin Kitabında Yazmaz Bu

Ayşe Düzkan

Versus Kitap

Gazeteci Ayşe Düzkan'ın Versus Kitap'tan çıkan 'Erkekliğin Kitabına Sığmaz Bu' başlıklı kitabında, daha önce çeşitli yerlerde yayımlanan Ahmet Kaya'dan Oğuz Aral'a kadar güncel isimlerle ve konularla ilgili yazıları yer alıyor.

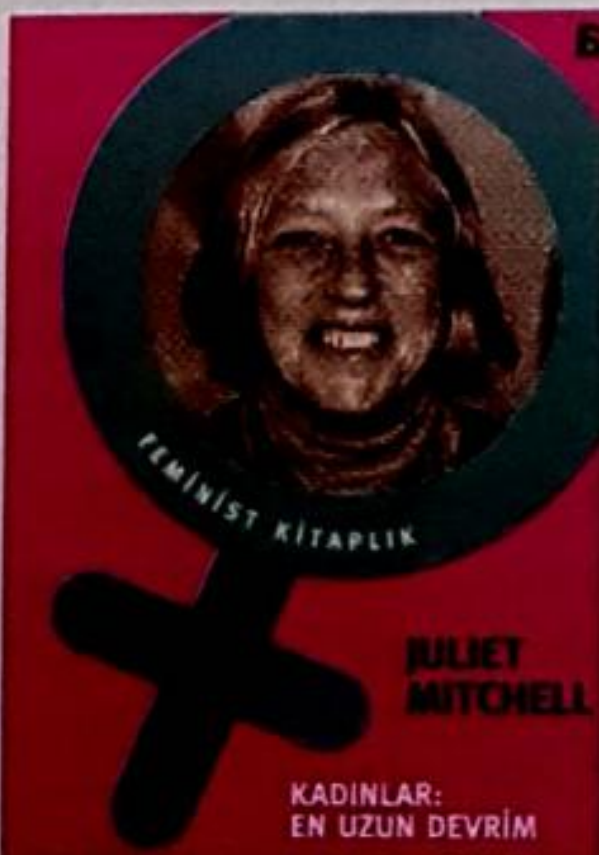
Agora Feminist Kitaplık...

Kadınlar:

En Uzun Devrim

Juliet Mitchell

Agora Yayınları

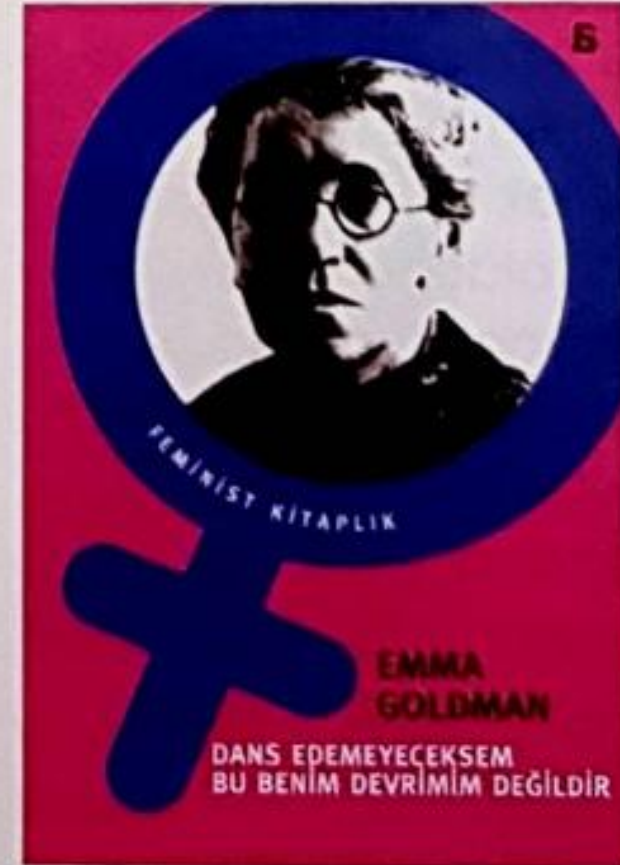
Kendini sosyalist feminist olarak tanımlayan Yeni Zelandalı yazar Juliet Mitchell, New Left Review'da yayımlanmış olan feminizme dair yazılarını

'Kadınlar: En Uzun Devrim' adıyla bir kitapta topladı. Mitchell, 1960'larda Marksist entelektüel çevrenin yayın organı olan New Left Review'da yazıları yayımlanan birkaç kadından biriydi. Kitaba ismini veren 'Kadınlar: En Uzun Devrim' başlıklı yazısı da ilk olarak 1966 yılında yayımlandı. "İlk işbölümü, ilk defa ezenlerin ve ezilenlerin ortaya çıkmasıydı; öte yandan, ilk işbölümü de kadınla erkek arasındaki işbölümüydü, haliyle, ilk ortadan kaldırılması gereken tahakküm şekli de bu eşitsizlik olmalıdır. Bu, şifresel bir adalet anlayışı olacaktır..."

Dans Edemeyeceksem Bu Benim Devrimim Değildir

Emma Goldman

Agora Kitaplığı

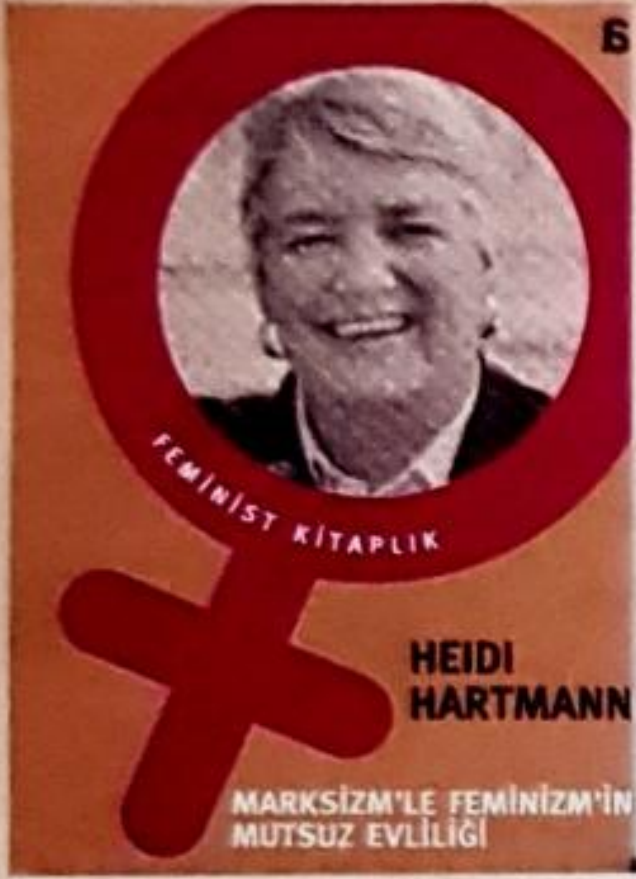

Daha önce Metis Yayınları'dan çıkan 'Hayatımı Yaşarken' adlı iki ciltlik otobiyografisiyle yeniden karşımıza çıkan 20. yüzyılın önde gelen anarşist feministlerinden Emma Goldman, bu kez de feminizme dair yazılarının yer aldığı "Dans Edemeyeceksem Bu Benim Devrimim Değildir" ile karşımızda. Hazırcevaplığı ve huysuzluğuyla ünlü "kıvılcık" Emma kıskırtmaya devam ediyor: "Evlilik insan doğasına aykırıdır, esas olarak kadınları baskı altında tutmaya yarar ve bir kurum olarak kadınların cinselliklerini özgürce yaşamalarını engeller..."

alışveriş sepeti kitap...

Markizm'le Feminizmin Mutsuz Evliliği

Heidi Hartmann
Agora Kitaplığı

Washington Kadın Politikaları Araştırma Enstitüsü'nün başkanı, akademisyen Heidi Hartmann bu kitabında Marksizmle feminizmin birlikteliğinin feminizm için doyurucu sonuçlar yaratmadığından söz ediyor ve bunun nedeninin de "Feminizmle marksizm tek bir şeydir, o tek şey de marksizmdir" anlayışının olduğunu söylüyor. Hartmann, "İhtiyacımız olan daha sağlıklı bir evlilik ya da boşanmadır" diyor ve feminist sosyalistlere çağrıda bulunuyor: "Feminist sosyalistler olarak, hem patriyarkaya hem de kapitalizme karşı mücadeleyi hedefleyen bir pratik örgütlemeliyiz."

Salome'nin Kız Kardeşleri

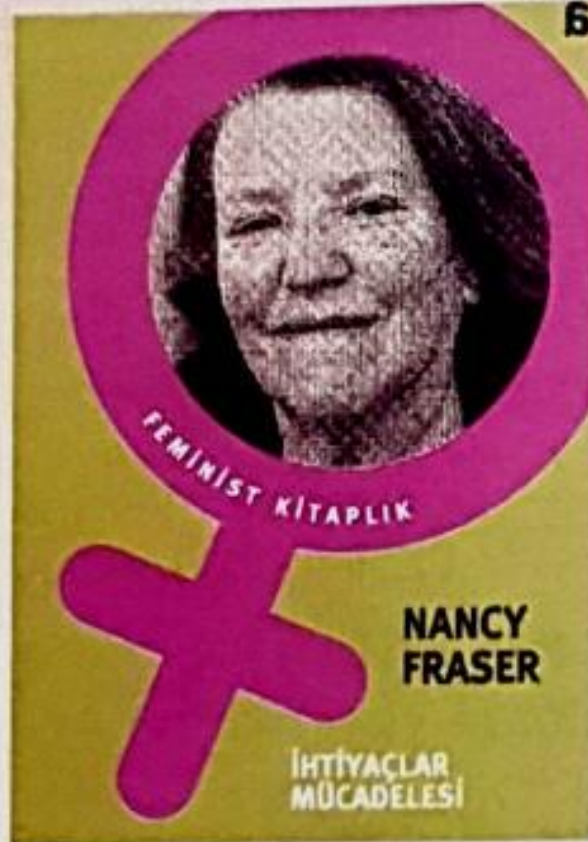
Toni Bentley
Agora Kitaplığı

New York Balesi'nin eski dansçılarından Toni Bentley'nin yazdığı 'Salome'nin Kız Kardeşleri' kitabı, adını 19. yüzyılda toplumsal düzeni, uygar davranışları ve tekeşliliği tehdit eden efsanevi kadın Lou Salome'den alıyor. Salome'nin 19. ve 20. yüzyıldaki kız kardeşleri ise kitabın diğer kahramanlarını oluşturuyor: Kanadalı

modern dansçı Maud Allan, Hollandalı 'casus' Mata Hari, Rus gösteri sanatçısı Ida Rubinstein ve Fransız yazar Colette. Bentley, erkeklerin zulmüne uğrayan bu dört kadının hikayeleri üzerinden, erkek cinselliği ve entelektüel kadın düşmanlığının toplumsal hayattaki tezahürlerini sorguluyor.

İhtiyaçlar Mücadelesi

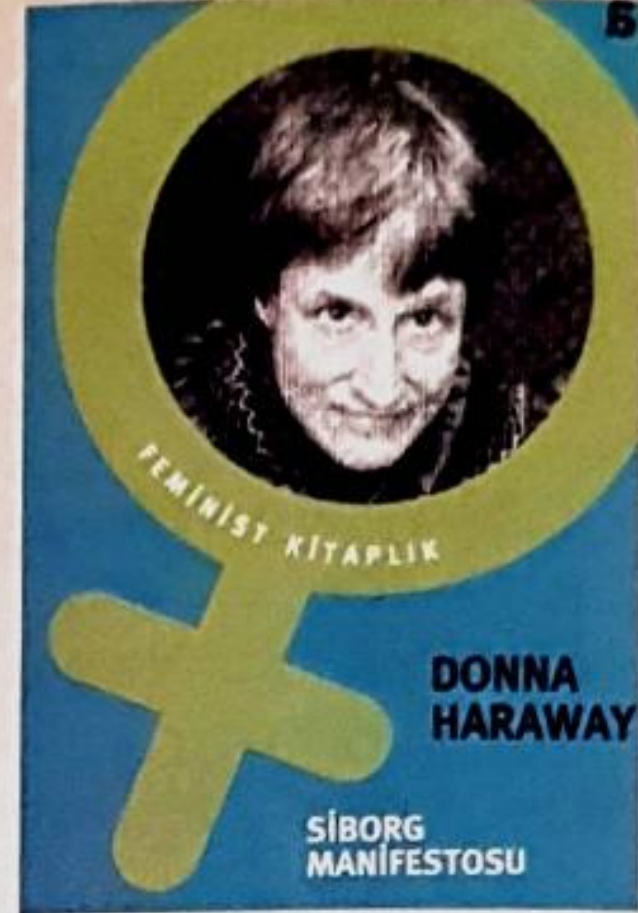
Nancy Fraser
Agora Kitaplığı

Günümüzün önemli sosyalist feminist düşünürlerinden sayılan siyaset bilimi profesörü Nancy Fraser bu kitabında "İhtiyaçlar" terimi feminizm gibi etkili ve kalıcı toplumsal dönüşümleri hedefleyen hareketler açısından ne gibi imkanlar veya engeller barındırmaktadır, diye soruyor. Feminist düşünce ve hareket üzerine yazılarının yanında kamusal alan hakkında da makaleler yazan Fraser şunları söylüyor: "Biz sosyalist-feministlerin geniş kapsamlı amacı, ihtiyaçları bir mesele olarak ele almanın özgürleştirici imkanlarını baskıcı olanlardan ayırt ederek, demokratik ve eşitlikçi bir toplumsal değişim ihtimallerinin aydınlatılmasına yardımcı olmaktır."

Siborg Manifestosu

Donna Haraway
Agora Kitaplığı

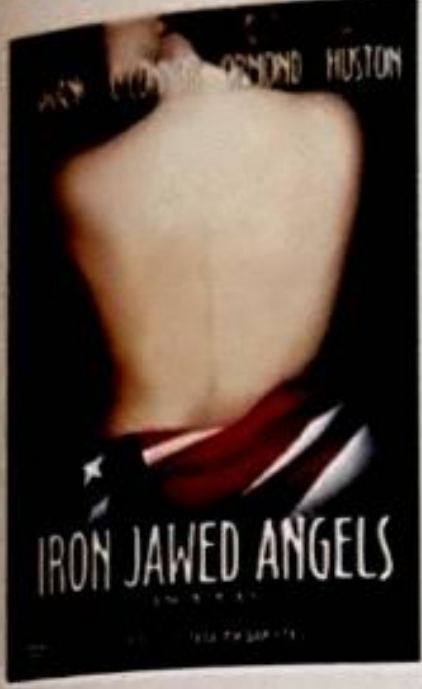

"Tanrıça olmaktansa siborg olmayı tercih ederim" diyerek primatoloji, felsefe ve biyoloji alanında tartışmalar yaratan Amerikalı feminist akademisyen Donna Haraway, 'Siborg Manifestosu'nda "Yirminci yüzyılın sonlarına, bizim çağıma, bu mitik çağa geldiğimizde, hepimizin makine ile organizmanın teorik bir zeminde ifade edilen ve fabrikasyon misali uydurulmuş birer melez olduğumuzu vurgulamak gerekir; kısacası, hepimiz siborguz" diyor. Siborg metaforunu bilim, teknoloji ve sosyalist-feminizm arasındaki ilişkiyi tartışmakta kullanan Haraway, 'Siborg Manifestosu'yla okuyucuyla buluşuyor.

alışveriş sepeti

DVD

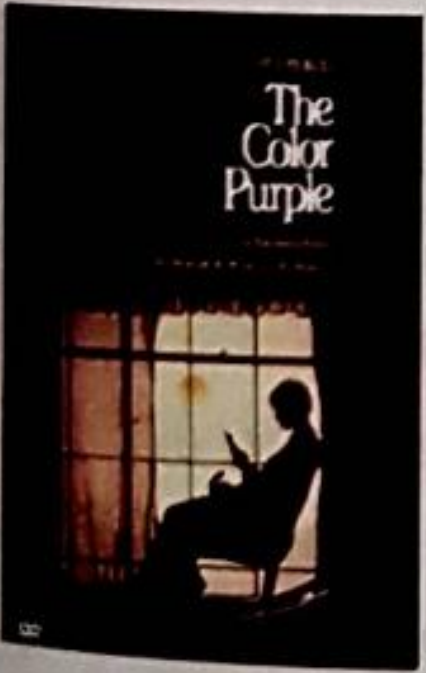
Demir Çeneli Melekler

Yönetmen : Katja von Garnier
Senaryo : Sally Robinson
ABD, 2004

TV filmi olarak çekilen 'Demir Çeneli Melekler', 20. yüzyılın başında Amerika'da kadınların oy hakkı mücadelesini anlatıyor. Film kadınların oy hakkı kazanması için ölümü göze almaktan çekinmeyen iki cesur kadının; Amerikalı feminist Lucy Burns ve Alice Paul'un gerçek hayat hikayeleri üzerine kurulu olan bu filmde Lucy Burns'ü Frances O'Connor, Alice Paul'ü ise Hilary Swank canlandırıyor. Yönetmenliğini Katja von Garnier yaptığı film Jennifer Friedes ve Sally Robinson tarafından yazıldı. 'Demir Çeneli Melekler' hem kadrosu hem anlattıklarıyla tam bir kadın filmi.

Mor Yıllar

Yönetmen : Steven Spielberg
Senaryo : Alice Walker,
Menno Meyjes
ABD, 1985, 154 dk.

1900'lerin başında, güneyli bir siyah kız olan Cella önce babası tarafından hamile bırakılır. Satıldığı ve zorla evlendirildiği adamın şiddetine maruz kalır. Tek tesellisi, kız kardeşi Nettie'ye yazdığı mektuplardır. Ancak, babası Nettie'nin mektuplara verdiği yanıtların Cella'ya ulaşmasına engel olmaktadır. Cella sonunda güçlü bir kadın olan Sofia ile tanışacak ve ondan çok şey öğrenecektir... Alice Walker'ın Pulitzer ödüllü romanı 'The Color Purple'dan uyarlanan film aile içi şiddete, kadın dayanışmasına ve dostluğa dair güçlü bir anlatı niteliğinde. 'Mor Yıllar', Cella rolüyle Whoopi Goldberg'e en iyi kadın oyuncu dalında Altın Küre ve Oscar adaylığı getirmiştir.

11 dalda Oscar'a aday olan Mor Yıllar, 1985 yılında Ulusal Eleştirmenler Kurulu'nun en iyi film ve en iyi kadın oyuncu ödüllerini aldı. Ertesi yıl da Yönetmenler Birliği'nin en iyi yönetmen ödülü ve en iyi kadın oyuncu dalında Altın Küre'ye değer bulundu.

Evet

Yönetmen : Sally Potter
Senaryo : Sally Potter
Oyuncular : Joan Allen,
Simon Abkarian
ABD, 2004

11 Eylül'den sonra fırtınalı hoşgörüsüzlük ortamına sinema aracılığıyla itiraz eden Sally Potter'ın 'Evet' adlı filmi bir aşk öyküsü anlatıyor. Kendini ve gerçekliği bilimde arayan 40'lı yaşlardaki İrlanda kökenli bir bilim kadınının (Joan Allen) arayışı, kaybolmuşluğu ve kocasıyla mutsuz evliliği sorgulanırken, Beyrutlu bir yabancıyla (Simon Abkarian) tanışmasından sonra yaşanan gelişmeler duygusal ve şiirsel bir tonda izleyiciye sunuluyor.

Frida

Yönetmen : Julie Taymor
Senaryo : Clancy Sigal, Diane Lake,
Anna Thomas,
Gregory Nava
ABD, 2002, 127 dk.

1907-1954 yılları arasında yaşayan Meksikalı aykırı ressam Frida Kahlo'nun çalkantılı yaşamını ve sanat dünyasını döneminin politik arka planı eşliğinde anlatan film, bir kadın ve bir ressam olarak Frida'nın portresini çizmekle kalmıyor, aynı zamanda onun aşka ve cinselliğe bakışını da ortaya koyuyor. 18 yaşındayken bir trafik kazası sonucu sakat kalan Frida Kahlo, yıllarca sürecek acılara sanata ve aşka sarılarak dayanıyor, kendini ve yaşadıklarını resimleriyle anlatıyor. Renkler ve desenler onun kendini ifade etme yolları oluyor. 20. yüzyılın büyük konuları olan Meksika ve Rus devrimleri fonunda politik kimliğinin yanına sanatçı kişiliğini de koyan Frida'nın öyküsü aşklar, ihanetler, toplumsal hareketler ve onu dünya çapında üne kavuşturan sanatıyla iç içe anlatılıyor bu filmde. Hayden Herrera'nın aynı adlı kitabından il-

nemaya uyarlanan filmde Frida Kahlo'yu Salma Hayek, büyük aşk yaşayıp evlendiği ressam Diego Rivera'yı da Alfred Molina canlandırıyor.

Rosa Luxemburg

Yönetmen : Margarethe von Trotta
Almanya, 1986, 118 dk.

Trotta'nın ilk gösterildiğinde büyük tartışma yaratan bu filmi, devrimci yazar Rosa Luxemburg'un yaşamının 1898-1919 yılları arasındaki döneminden kesitler sunuyor. 1919'da Alman ordusunun özel birlikleri tarafından öldürülen Luxemburg, barışçı ve eşitlikçi bir dünya için mücadele etmişti. Komşusunu barış içinde sevebileceği bir dünyada yaşamak isteyen Luxemburg, bunun için de kendi değişimiyle "nefretli öğrenmesi gerektiğine" inansa da bunu bir türlü başaramadı... Hannes Jaenicke, Daniel Olbrychski, Otto Sander ve Doris Schade'nin de rol aldığı film, başrol oyuncusu Barbara Sukowa'ya Cannes Film Festivali'nde en iyi kadın oyuncu ödülünü kazandırmıştı. 2002 yılında 5. Uçan Süpürge Uluslararası Kadın Filmleri Festivali'nde de gösterilen 'Rosa Luxemburg' şimdi de DVD'de, arşivlerdeki yerini almak üzere.

Veronica, 2003

Yönetmen : Joel Schumacher
Senaryo : Carol Doyle,
Mary Agnes Donoghue
ABD-İrlanda-İngiltere,
2003, 98 dk.

'Veronica', 1996 yılında, yazdığı yazılarla uyuşturucu tacirlerinin ipliğini pazara çıkardığı için öldürülen Dublin Sunday Independent gazetesinin muhabiri Veronica Guerin'in yaşam öyküsünü anlatıyor. Uyuşturucu madde satışının önlenemez yükselişi karşısında gençlerin 'zehirlenmesine' sessiz kalmayan bir kadın gazetecinin uyuşturucu baronlarıyla girdiği savaşa, hukuk mücadelesine ve dönemin İrlandasındaki sosyal gerçeklere dikkat çeken filmde cesur gazeteci Veronica Guerin'i Cate Blanchett canlandırıyor. Okurlarına ve ülkesine karşı sorumluluk duygusuyla hareket eden ve tehditlere boyun eğmeyen Guerin, uyuşturucu şebekelerini araştırıp teşhir etmesiyle İrlanda'nın ulusal halk kahramanı haline gelmişti.

türk sinemasında kadın imgesi

Nur Sürer

Oyuncu

Türk sinemasında kadın imgesi ve kadının sinemadaki yerini doğru tanımlayabilmek için öncelikle sosyal yapımızı ve bütün sosyal ilişkilerimizi doğru bir yere oturtmak gerekir.

Toplumdaki kadın-erkek ilişkilerini tüm detaylarına kadar zehirleyen, soysuzlaştıran süreç; tarih öncesinin sonsuz insiyatifli ana-kadını, özel mülkiyet esasına dayalı sistemlerin tarih ve toplum dışı bırakması ve doğu gericiğinin pençesine terk etmesiyle başladı.

Kadının bu uygarlık dışı kalışı zaman zaman yükselen aydınlanma hamleleriyle

birtakım kazanımlara erişmiş olsa bile, bu dilsiz trajedi günümüze kadar tüm sorunları ile birlikte sürüp geldi. İşte kadının bu dilsiz trajedisini dillendirmeye girişen Türk sineması da bu süreçlerden etkilendi.

Türk sineması kadını görmezden gelen bir toplum olmamıza rağmen dünya sinemasında bir ilk diyebileceğimiz kadın star sistemini kendiliğinden geliştirdi (Türkan Şoray, Fatma Girik, Filiz Akın, Hülya Koçyiğit). Bugün bir yığın tanınmış erkek oyuncu, bu kadın starların yanına yerleştirilen figürler olmasına rağmen, sinemada kadın imgesi 1970'lerin sonuna kadar, toplumun kadını görmek istediği şekilde biçimlendirildi. Edilgen, düşüncesini savunamayan, itaatkar, zavallı veya bir süs eşyası konumunda zengin kadın imgesi beyazperdedeydi. Bu tarz filmler sinemanın tek eğlence aracı olarak görüldüğü yıllarda herkes tarafından alkışlanan filmler oldu ve kadın imgesinin bu tarzda sunulmasından kimse rahatsız olmadı. Tam tersine sinemadaki kadın fotoğrafının böyle görünmesi için destek bile sunulduğunu söylemek mümkün.

80'li yıllardan itibaren özellikle Atıf Yılmaz'ın başını çektiği ve feminist akımların toplumda yer bulmaya başladığı yıllarda sinemada kadın imgesi de değişime uğramaya başladı. Artık kadın söz söyleyebilen, hakkını arayan, özgürlüğüne

kavuşabilen, bedenine sahip bir biçimde karşımıza çıkmaya başladı. Atıf Yılmaz'ın Türk sinemasına kadınlar adına başka büyük bir hizmeti daha oldu: Onunla birlikte kamera arkasında çalışan ekiplerde kadınlar da yer almaya başladı. Kamera arkasında kadınların çalışıyor olması yapılan işe hem bir esneklik hem de bir güzellik taşıdı. Bugün her sette onlarca kadın çalışıyor.

Sinemada kadın imgesinden ve emeğinden söz ederken iki kadın yönetmenden de bahsetmek istiyorum. Bunlardan birisi, yanarak ölen Bilge Olgaç, diğeri ise 30 yıldır hayatını sanattan uzak, ev kadını olarak sürdüren Birsan Kaya. Sinemada kadın emeğinden söz ederken bu iki kadın yönetmenin adı mutlaka anılmalı. Erkek egemen bir sinemada film yönetmenin zorluklarını aşmış bu iki kadın benim için mucize kadınlardır.

Kadın imgesinin sinemada yanlış kuruluşu ve emeğinin gerçek değerini bulamaması geri kalmışlığın bir bedeli olarak karşımıza çıkmıştır. Hâlâ bu ülkede töre cinayetlerinde kadınlar öldürülüyorsa ve kadınlar hak etmedikleri bir tarzda kapanmaya zorlanıyorlarsa demek ki hem sinemada hem de hayatta kadın adına sorunlar kısa sürede sona ermeyecektir.

"Benzer koşullarda
çalışarak, onlar beş
haftanın sonunda
'hayatlarının
oyununu' ortaya
çıkarttılar, ben de
iki yıl sonra 'Oyun'
filmini."

Pelin Esmer

Nil Perçinler

Uçan Süpürge

kadının feryadı

"Kadının Feryadı" Nesime, Fatma, Zeynep, Saniye, Ümmü, Fatma, Cennet, Behiye ve Ümmüye'den oluşan tiyatro ekibinin sahneledikleri ikinci oyunlarıydı. Bu oyunda kendi hayat-

larını, kadınlıklarını, kırgınlıklarını ve yaşadıkları zorlukları harmanlamışlardı. Onlar anlatmıştı hikayelerini, okul müdürü Hüseyin bey oynamıştı, Pelin Esmer de üç kişilik eki-

biyle kameraya çekmişti onların 'maceralarını'. Mersin'in Arslanköy'ünde geçen bu oyunda perde arkasından çok, oyuncuların iç dünyalarına tanık oluyoruz.

Tüm ekibin hayatından birer alıntıyla kurgulanmış bu oyun. "Hayat tiyatro bana göre" diyor tiyatrocü kadınlardan biri. Evde, tarlada, sokakta üstlendikleri rollerden bahsediyorlar. Çekindikleri için lisenin kapısından girmeye cesaret edemeyenler var aralarında; oyun lisenin de kapılarını açmış onlara. Hikayelerini anlatırken oyun da şekillenmeye başlamış. Biri, "Ticaret lisesinde okurken abim bir kız kaçırdı, karşılığında da beni verdiler"

Kadın ve Sanat

diyor. Edebiyat öğretmeni olmayı çok istemiş ancak babası engel olduğu için okuyamamış bir kadın var aralarında. Nesime, ismini babasının askerdeyken aşık olduğu kadından almış ve annesinin sürekli "adı bata-sıca" sözleriyle büyümüş. "Benim ne kabahatim var ki?" diyor. Başkasına verdikleri için 14 yaşında bir başka erkekle kaçıyor bir başkası. "Şu an çok şükür mutluyum" diyor. Çocuğu olmadığı için sürekli horlanan kadın sofradan "Çocuğun yok senin, yesen de olur yemesen de" diyerek uzak-

laştırılıyor. Aslında okumak istediğini söyleyen ancak evin erkek çocuğu olmadığı için her işe koşturulan genç kadın 14 yıl boyunca oğlakları eğittiğini; bir diğeri kendini erkek gibi hissettiğini çünkü öyle yetiştirildiğini anlatıyor.

Hikayeler ilk önce çekinerek daha sonra hararetle bir şekilde paylaşıyor diğerleriyle. Senaryo belirginleşirken Pelin kamerasını erkeklere çeviriyor. "Kadın tiyatro yapar mı diye soruyor-lar, niye yapmasın, kadın hakları var diyorum" diyor birinin kocası. Birinin kulağına "Artist olursa seni beğenmez artık karın, başka birini bulur" sözleri çalınıyor. "Bulursa bulur, ben de bulurum" diyor o adam, biraz kır-gın bir ifadeyle. El ele tarladan eve doğru yürüdüklerini görüyoruz diğer sahnede... Bir prova esnasında silah-tan çıkan ses oyuncularından birinin ödünü patlatıyor, "Oyunu bastılar sandım" diyor. Fonda diğerlerinin kahkaha sesleri...

"Oyun" filmi, Arslanköylü kadınların "Kadının Feryadı" adlı oyunlarını sah-neye koyma telaşına, bu süre içinde yaşadıklarına, ilişkilerine, sohbetlerine ortak ediyor bizi. Oyunun perde diye-ceği gün giderek yaklaşıyor, hazırlıklar pürtelaş devam ediyor. Dekor, kostümler, saç tıraşları, takma bıyık, oyuncak tabanca, kalp atışları, he-yecanlı bekleyişler, seyirciler her şey hazır. Bir tek şey kalıyor geriye: Ve açılıyor perde!

Pelin Esmer kimdir?

1972'de İstanbul'da doğdu. Boğaziçi Üniversitesi Sosyoloji bölümünü bitirdi.

Yavuz Özkan'ın Z-1 Sinema Atölyesi'nde bir yıl sinema eğitimi aldı.

1995 yılından sonra çeşitli belgesel, uzun metraj ve reklam filmlerinde yardımcı yönetmen olarak çalıştı.

İlk filmi 'Koleksiyoncu'dan sonra 'Kar' adlı deneysel filmi yaptı.

'Oyun' ise yönetmene uluslararası alanda büyük bir başarı ve bol ödül kazandırdı.

Pelin Esmer, Arslanköylü kadınların tiyatro serüvenini anlattığı bu belgeselle Fransa'da Creteil Kadın Filmleri Festivali'nde en iyi belgesel film ödülünü aldı.

Oyun'un Trieste, Navarra, Nürnberg gibi uluslararası film festivallerinden de ödülleri var.

Avrupa Birliği Toplumsal Cinsiyet Politikaları ve Türkiye

Emine Bozkurt

Avrupa Parlamentosu Milletvekili

Toplumsal cinsiyet eşitliği, temel bir hak, çoğulcu bir toplumun temeli, demokrasinin koşulu ve Avrupa Birliği'nin ortak değerlerinden biridir. Avrupa Birliği cinsiyet eşitliği sağlama konusunda, eşit muamele ilgili yasama, cinsiyet eşitliğinin tüm politika alanlarında teşvik edilmesi, kadınların geliştirilmesine özel bazı tedbirler konulması, sosyal diyalog ve sivil toplumla diyalog sayesinde ciddi ilerleme göstermiştir. Kurucu değerlerine önemli bir bağlılığı bulunan Avrupa Birliği değişen iç dinamikleri sonucunda ve uluslararası gelişmelerden dolayı kendini tekrar tanımlama sürecinden geçmektedir. Avrupa Birliği uluslararası arenada deneyimlerini ve ortak değerlerini paylaşma ve yayma rolünü üstlenmiştir. Bu sebeple, Avrupa Komisyonu'nun 2006-2010 Kadın-Erkek Eşitliği Yol Haritası'nda belirtildiği gibi, kadın-erkek eşitliği Avrupa kimliğinin bir uzantısı olarak Topluluk politikalarının, gerek işlerinde gerekse uluslararası ilişkilerinde önemli bir parçasını oluşturmaktadır.

1990'lı yılların sonlarında, özellikle feminist grupların çalışmaları sonucunda Avrupa Birliği kadın-erkek eşitliği politikalarına ek bir boyut olarak katılımcı kadın-erkek eşitliğini ana plan ve programlara yerleştirme (gender mainstreaming) hedefini benimsedi. Ancak, Avrupa Birliği'nin kadın-erkek eşitliğine ilişkin düzenlemeleri genel olarak çalışma yaşamı ağırlıklı kaldı. Buna rağmen, Avrupa Birliği'nin kadın-erkek eşitliği konusunda da sürekli ilerleyen mevzuatı ve standartları tüm üye ülkelerde önemli değişikliklere ve ilerlemelere zemin hazırladı. Kadın-erkek politikaları Avrupa Birliği'nin üçüncü ülkelerle ilişkilerine yansıdı, dış ilişkilerinin ve genişleme sürecinin bütünsel bir parçası oldu ve bir müzakere aracı olarak kullanılmaya başlandı. Avrupa Birliği'ne üye olmak isteyen ülkeler için AB'nin kadın-erkek eşitliği normlarına uymaları öncelikli koşul olarak belirlendi.

Avrupa Birliği, Türkiye'yle olan ilişkisinde, genişleme stratejisini Türkiye'yi reform yapmaya yöneltme amacıyla kullanmakta. Bu çerçevede Türkiye'nin Avrupa Birliği üyeliğine verdiği önem reform sürecini hızlandırmakta ve kadın-erkek eşitliği de dahil olmak üzere Türkiye'de birçok konuda önemli bir dönüşüme yol açmakta. Kadının Cumhuriyet'in kuruluşundan beri Türkiye'nin batılı modern yüzü olarak kullanılması ve özellikle kadın

"Kadın haklarını tesis edememiş ve bunu uygulayamayan bir Türkiye'nin Avrupa Birliği'nde yeri olmadığı artık mutlaka anlaşılmalı."

sivil toplum kuruluşlarının Türkiye'de gittikçe daha etkin bir rol üstlenmesiyle birlikte kadın-erkek eşitliği konusu Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerinde kilit noktalardan biri haline geldi. 2005 yılında, Avrupa Parlamentosu'nda raporluluğunu yaptığım, Türkiye'de sosyal, ekonomik ve politik hayatta kadının rolü üzerine Türkiye'den çeşitli tarafların katkılarıyla hazırlanan rapor bu konunun çok daha fazla göz önünde tutulmasına katkı sağladı. Kadın hakları Türkiye'nin imajı haline geldi ve Türkiye'nin kadın hakları alanında ilerlemesi Avrupa Birliği'nde elini güçlendirebileceği çok önemli bir etken oldu.

Avrupa Birliği, Türkiye'de kadının durumunu, insan hakları ve sosyal haklar çerçevesinde, Türkiye'nin Avrupa Birliği yolunda uyması gereken en önemli kriterlerden biri olarak kabul ediyor ve müzakere sürecinde kadın hakları çok daha fazla telaffuz ediliyor. Ancak, Türkiye'de kadının durumu konusunda hâlâ veri ve istatistik eksikliği olması Avrupa Birliği açısından, sorunların boyutlarını anlama ve değerlendirme yapma konusunda zorluk oluşturuyor. Türkiye'de kadınların eğitim olanaklarından yeterince faydalanamaması, töre cinayetleri ve kadına yönelik şiddet, kadınların iş piyasası ve siyasi ve sosyal yaşama düşük katılımı, Avrupa Birliği tarafından en çok eleştirilen konular arasında geliyor. Bu sorunların kağıt üzerinde değil, uygulamada çok hızlı bir şekilde hayata geçirilmesi gerekiyor. Kadın haklarını tesis edememiş ve bunu uygulayamayan bir Türkiye'nin Avrupa Birliği'nde yeri olmadığı artık mutlaka anlaşılmalı.

Türkiye'deki durum incelendiğinde, kadınların ekonomik özgürlüklerini kazanmaları ve karar verme mekanizmalarında yer almaları en önemli konular arasında yer almakta. Kadınlar ve erkeklerin eşit derecede ekonomik özgürlüğe sahip olmaları, Avrupa Komisyonu'nun 2006-2010 Kadın-Erkek Eşitliği Yol Haritası'nda belirttiği öncelikli alanlardan biri. Bu sebeple kadınların üretimdeki yerinin güçlendirilmesi ve toplumda erkeklerle eşit haklara sahip oluncaya kadar kadınlara geçici pozitif ayrımcılık yöntemleri uygulanması kısa dönemde en etkin sonucu verecek yöntemlerdir. Kadınların seçilmiş ve atanmış kademelerde temsilini artırmak için kota kullanımı gibi geçici önlemler alınması, nüfusunun yarısını kadınların oluşturduğu 70 milyonluk bir ülkede kaçınılmazdır ve demokrasinin bir gereğidir. Bu konuda atılacak bir diğer önemli adım da Türkiye Büyük Millet Meclisi'nde, bütün hukuksal güçleriyle birlikte bir Kadın Hakları ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Komisyonu'nun kurulmasıdır. Ciddi bir sorun, kalıcı bir çözüm üretmek için ciddi bir

Uçan Haber Ekstra

komisyonun kurulmasını gerektirmektedir. Bu durum, Hükümetin kadın hakları konusundaki taahhüdünün somut bir göstergesi olarak kabul edilecektir. Aynı zamanda, kadın hakları konusundaki girişimleri ve projeleri desteklemek için yerel ve ulusal düzeyde yeterli bütçe ayrılması, konu üzerindeki çalışmaların daha etkin bir sonuç vermesini sağlayacaktır. Ancak, şu bir gerçektir ki, kadının Türkiye'deki siyasi, sosyal ve ekonomik rolünde bir değişiklik yapmak için asıl gerekli olan, toplumsal bir dönüşümdür. Toplumun birçok konuda hâlâ ataerkil işleyen yapısı kadının siyasette varlık göstermesinin, istihdama katılmasının ve eğitime erişiminin önündeki en önemli engeldir.

Türkiye önemli bir değişim ve ilerleme sürecinden geçmektedir. Bu değişim sürecinde genel

olarak Avrupa Birliği'nin çeşitli direktifler, yasal düzenlemeler ve raporlarla sağladığı olumlu zeminin ve itici gücün çok önemli bir etkisi vardır. Türkiye'de Avrupa Birliği'ne üye olma sürecini en iyi kullanan kesimlerden birisi kadın sivil toplum kuruluşlarıdır. Ancak, konuyla ilgili kalıcı çözümlerin sağlanması Türkiye'de hükümetin farklı kademeleri, sorumlu kuruluşlar, sivil toplum kuruluşları ve Avrupa Birliği arasında etkin bir koordinasyon ve sağlam bir diyalogun kurulmasına bağlıdır. Bu çerçevede Avrupa Parlamentosu bünyesinde Türkiye'deki kadın haklarıyla ilgili hazırladığım ve ekim ayı sonunda komisyona sunacağım ikinci rapor, Türkiye'deki değişimleri tespit etmek, objektif olarak olumsuz yönleri eleştirmek ve olumlu yönleri de teşvik etmek

amacını taşımaktadır. Önemli olan, bu raporun Türkiye'nin reform sürecini hızlandıracak ve olumlu etkileyecek bir araç olarak görülmesidir. Aynı şekilde, Avrupa Birliği tarafından 2007 yılının 'Avrupa Herkes için Eşit Fırsatlar Yılı' olarak belirlenmesi Türkiye'ye de mutlaka yansımalıdır. Türkiye'nin değişiminde kalıcılık ve istikrar sağlanması Türkiye'deki yetkililerin Avrupa Birliği'nin sağladığı zemini kullanarak açılım yapmalarıyla, yasal düzenlemeleri gerçekleştirip hayata geçirmeleriyle mümkün olabilir. Kadın sivil toplum kuruluşlarının mutlaka dahil edilmesi gereken müzakere sürecinde Türkiye ve Avrupa Birliği arasında karşılıklı yürütülen yapıcı bir işbirliği, Türkiye'deki kadınların siyasi, ekonomik ve sosyal alanda daha aktif hale gelmeleri için önemli bir fırsat sağlayacaktır.

Kadın, Zoraki Evlilikler ve Medya

Lale Akgün

Federal Meclis Milletvekili, Almanya

Erken yaşta evlendirme ve zoraki evlilikler senelerdir Türk kadınının kanayan yarasıdır. Köyden kente göçün başlaması ile artık sadece Güneydoğu ve Doğu Anadolu'nun sorunu olmaktan çıkan erken yaşta ve zoraki evlilikler, artık tüm Türkiye'nin, hatta göç yoluyla Almanya'nın da sorunu olmuştur.

Alman toplumu ve medyası için yukarıdaki iki konu, insan haklarının ihlali olduğu için büyük önem taşımaktadır. Almanya kadın hakları ile insan haklarını bağdaştırmıştır. Bu, Türkiye'nin de gelmesi gereken noktadır. Ama Alman medyasının tiraj kaygısı ile bu tür haberleri abartarak anlatmadığı da söylenemez. Almanya'da yaşayan tüm Türk kökenli kadınların zorla evlendirilmiş olabileceği şeklinde haberlerin medya tarafından topluma aktarılması çok yanlış. Bu gibi haberler burada yaşayan modern kadınların topluma uyumunu etkiler. Ama sadece Almanya değil, tüm Avrupa'da bu haberlerin manşet olmasının ardında yatan diğer etkenlere de bakmakta fayda olduğunu düşünüyorum. Zorla evlendirme, töre cinayetleri konularının bu derece üzerine gidilmesinin diğer bir nedeni, AB yolundaki Türkiye'nin artık 'kadın hakla-

rı' sorununa hızlı bir şekilde çözüm bulması istemidir.

İşte burada çok önemli bir noktaya geliyoruz. Hem Türk hem Alman medyasının asıl yapması gereken, medyada kadınların dengeli ve klişeleşmiş olmayan görüntülerini yaygınlaştırmak. Bu şu anlama geliyor: Kadının yaşadığı toplumun bir nesnesi olarak algılanılmasından vazgeçilip, bir özne, kendine ait özerk bir kişiliği olan birey olarak kabullenilmesi gerekiyor. Bu hem Türk hem Alman medyasında çok önemli bir sorun. Alman medyası maalesef burada yaşayan tüm Türk kökenli kadınları bazen aynı stereotiplerle sergileme hatasına düşerken, Türk medyası da kadın vücudunu hâlâ bir nesneymiş gibi görmekten vazgeçemiyor. Kadın vücudunun metalaştırılması, cinsel duyguları çağrıştıran bir nesne haline getirilmesi gibi örneklemelerin; başörtüsü olsun, cinsiyet eşitliği tartışmalarında olsun, Türk basınındaki bazı medya grupları tarafından nasıl ele alındığını biliyoruz. Tabii bu konuda daha yüzlerce örnek vermek mümkün. Mesela namus kavramı. Maalesef Türkiye'de bu kavrama yüklenen anlamlar hâlâ değiştirilemediği için, kadının

kendi vücudu hakkında özgürce karar vermesi engelleniyor.

Medyaya bu konuda düşen en önemli görev, kadınların yaşadığı bu sorunlara politik, hukuksal, eğitimsel yollarla ne gibi çözümler getirilebileceği konusunda çalışmalar yapmak ve bu konuda kadınları, toplumu bilgilendirmektir. Mesela Türkiye'de erken yaşta evlilikleri gerçekleştirebilmek amacıyla, mahkeme kararı ile yaştan yükseltilmesi gibi durumların engellenmesi gerekir. Medya bunların peşine düşmeli. Gerekli kanunlar çıkarılır ve işlenen suçlara gerçekten ağır cezalar verilirse işte o zaman kadınlara yapılan haksızlıkların önüne geçilir. Türkiye'de senelerdir kadın ve aile politikalarının gerektiği gibi yapılmamasından ötürü bugün hâlâ bu sorunlar devam etmektedir. Özellikle Türkiye'de kadın sığınma evlerinin yetersizliği, kadının çaresiz bırakıldığının en çarpıcı göstergesidir.

Türkiye AB yolunda ilerlerken kadınları ilgilendiren kanunlarını da tekrar gözden geçirmelidir. Feodal yapı çözüldükçe, kadın-erkek eşitliği toplumun tüm katmanlarında yerleştikçe Türkiye daha da demokratik olacaktır. Bunun tek yolu kadın ve erkeğin uygarca birlikte eğitilmeleridir.

Adım Adım Avrupa Birliği ve Toplumsal Cinsiyet Eşitliği

- 1957 tarihli Roma Anlaşması'nın 119. maddesinde 'eşit işe eşit ücret' prensibi ile toplumsal cinsiyet eşitliği için ilk adım atıldı. Bu madde, 'eşit değerdeki işe eşit ücret' ilkesi şeklinde değiştirilmiş olarak Amsterdam Anlaşması'nda yer almakta.
- 1992 yılında, "Hamile, Yeni Doğum Yapmış ve Emzikli Kadınların Korunması (92/85/EEC)" Direktifi, kadınlara en az 3 aylık doğum izninin yanı sıra çalışma yaşamında spesifik birtakım risklerden korunma hakkını da tanıdı.
- 1996 yılında, "Ebeveyn İzni (96/34/EC)" Direktifi ile, doğum ya da evlat edinme durumunda erkeklerin de en az 3 ay "doğum izni" alma hakkı güvence altına alındı.
- 1997 tarihli Amsterdam Anlaşması'nda kadın-erkek eşitliği Avrupa Birliği'nin en temel görevlerinden biri olarak kabul edildi. Bu anlaşmanın 137. maddesine göre; kadın ve erkekler iş yaşamında eşit şans tanınmalı ve eşit muamele yapılmalıydı. 13. madde ise bireyler arasındaki, dil, din, köken, inanç ve cinsiyet farklılıklarının ayrımcılığa neden olmaması gerektiğini belirterek AB'nin eşitlik ilkesine olan bağlılığının altını çizdi.
- 2000'de imzalanan AB Temel Haklar Şartı ile kadın-erkek eşitliğinin her alanda sağlanması bir kez daha onaylandı. Temel Haklar Şartı, erkekler ve kadınlar arasında eşitlik, istihdam, çalışma ve ücret dahil olmak üzere bütün alanlarda sağlanmasını, eşitlik ilkesi, yeterli şekilde temsil edilmeyen cinsin lehine belirli avantajlar sağlanmasını öngören

önlemlerin sürdürülmesini veya benimsemesini kabul etti.

- 2002 yılında, 1976 tarihli "Eşit Muamele" direktifine yapılan bir ekle, cinsel taciz de şiddet temelli bir ayrımcılık olarak tanımlandı ve eşit muamele ilkesine aykırılık teşkil ettiği vurgulandı. "İş yerinde cinsel taciz gördüğü hissine kapılan kişiye (kadın veya erkek) destek verilmelidir" direktifi ile iş yerinde tacize karşılık ilkesi uygulamaya konuldu.
- 2004 Avrupa Birliği Anayasası'nda, Roma Anlaşması'na benzer biçimde, eşitsizlikleri ortadan kaldırma ve kadın-erkek eşitliğini teşvik etme ile ilgili hükümlere yer verildi.
- 2004 yılında Avrupa Bakanlar Konseyi, 2004/113/EC sayılı "Mal ve Hizmetlerin Kullanım ve Arzında Kadın ve Erkeğe Eşit Muamele Prensibi" Direktifini hayata geçirdi. Bu direktifte 'doğrudan ayrımcılık', 'dolaylı ayrımcılık', 'taciz' ve 'cinsel taciz' konularında önemli tanımlar yapıldı.
- AB Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Strateji Çerçevesi (2001-2005), AB'nin demokrasi ve eşit temsiliyet için politikalara odaklandığını gösterdi.
- 2007, Avrupa Komisyonu tarafından ayrımcılıkla mücadele çerçeve stratejisi kapsamında "Herkes için Eşit Fırsatlar" yılı ilan edildi.
- Avrupa Birliği, 2006-2010 tarihleri arasındaki süreçte kadın ve erkek arasındaki eşitliğin sağlanması amacıyla 1 Mart 2006 tarihinde 2001-2005 arasındaki deneyimlerinden faydalanan bir yol haritası benimsedi. Lizbon

Stratejisi'ne uyumlu olarak, bu yol haritasına göre altı temel başlık belirlendi: kadın ve erkek için eşit ekonomik bağımsızlık, özel ve profesyonel yaşamın uyumu, karar aşamasında eşit temsil, cinsiyet kaynaklı tüm şiddet olaylarının yok edilmesi, cinsiyet stereotiplerinin ortadan kaldırılması, dış ve kalkınma politikalarında cinsiyet eşitliğinin desteklenmesi.

- Lizbon hedeflerinin gerçekleşmesi için cinsiyet eşitliği temel yapı taşı konumundadır. Buna rağmen kadınlar arasındaki yüzde 9.6 olan işsizlik oranı yüzde 7.6 olan erkekler arasındaki işsizlik oranının üzerinde seyretmektedir. Bugün yüzde 55.7 seviyesinde olan kadınların çalışma hayatına katılım oranının Lizbon Stratejisi'ne göre AB ülkelerinde 2010 yılında yüzde 60 seviyesine ulaşması hedeflenmektedir.
- Avrupa Komisyonu yeni yol haritası ve 50 milyon avro bütçeli cinsiyet enstitüsü ile, cinsiyet eşitsizliğine karşı mücadele edecek. Avrupa Komisyonu önümüzdeki beş yılda AB'deki cinsiyet eşitsizliği ile mücadele için 21 spesifik faaliyet önerdi. Komisyonun "Erkek ve kadınlar arasındaki eşitlik için Yol Haritası 2006-2010" içerisinde ana hatları çizilen faaliyetler arasında şunlar yer alıyor: Cinsiyet eşitliği için yeni bir 50 milyon avro bütçeli Avrupa Enstitüsü'nün kurulmasına yardım edilmesi; mevcut tüm AB cinsiyet yasalarının gözden geçirilmesi; cinsiyet eşitsizliğine karşı bilincin artırılması; cinsiyet eşitliğinin tüm politikalarda dikkate alınmasının sağlanması ve daha iyi istatistik tutulması konusunda baskı yapılması. Yol Harita-

si, diğer amaçlarının yanı sıra, erkekler ve kadınlar arasındaki ücret farkı ile mücadeleyi, daha iyi iş/hayat dengesinin desteklenmesini, kadına yönelik şiddet ve kadın ticaretinin yok edilmesi, cinsiyet bütçelemesinin desteklenmesi ve AB içinde ve dışında cinsiyet eşitliğinin teşvik edilmesini hedefliyor.

- Avrupa Sosyal Politikası, kadınlar ve erkekler arasındaki eşitlikle ilgili olarak yasama, eşitleme ve olumlu eylemler içeren kapsamlı bir yaklaşım içindedir. Ana amaç, AB Anlaşmasının 2. ve 3. maddeleri (cinsiyet eşitliği) ile 141. madde (istihdam ve meslek konularında kadın ve erkek arasında eşitlik) ve 13. maddeye (işyeri içinde ve dışında cinsiyet ayrımcılığı) göre Avrupa Topluluğu içerisinde eşitsizliği gidermek ve cinsiyet eşitliğini teşvik etmektir.
- 2007 yılında Avrupa Komisyonu, ekonomi ve siyaset alanında lider kadınlara yönelik bir network kurmayı planlıyor. Komisyon, araştırma ve deneyim aktarımını desteklemeyi amaçladığı bu network ile lider kadınların teşvik edilmesini ve karar mekanizmalarındaki kadın ve erkeklere ilişkin Avrupa veri tabanı oluşturmayı hedefliyor.
- AB Dönem Başkanlığı'nı 1 Temmuz 2006 tarihinde Avusturya'dan devralan Finlandiya, dönem başkanlığı süresince, Konsey tarafından Mart 2006'da kabul edilen Cinsiyet Eşitliği Paketi'nin uygulanmasına hız vermeyi ve cinsiyet eşitliği politikası ve aile yaşamıyla mesleki yaşamın uzlaştırılmasını gündeme taşımayı, öncelikleri arasında sıralıyor. Ayrıca, Avrupa Cinsiyet Eşitliği Enstitüsü'nün 2007 yılından itibaren faaliyete geçmesini hedefliyor.

AB ülkelerinde mevcut durum ve örnekler

- Avrupa Birliği üyesi ülkelerde kadınlar erkeklerden daha uzun çalışıyor. İtalya, Slovenya, İspanya, Macaristan, Litvanya ve Estonya'da kadınlar işyeri ve evde erkeklerden en az 1 saat daha

fazla çalışıyor. Sadece İngiltere ve İsveç'te kadınlar ve erkeklerin çalışma saatleri hemen hemen eşit: günde 8 saat. Almanya ve Belçika'da ise durum farklı: İş ve ev için toplam çalışma saati günde yaklaşık 6,5 saat.

- 25 Avrupa Birliği üyesi ülkede, yöneticilerin yaklaşık üçte biri kadın; en yüksek oran Letonya'da yüzde 44, Estonya'da yüzde 38, en düşük oran ise Malta'da yüzde 15 ve Danimarka'da yüzde 23.
- Ocak 2006 verilerine göre AB ülkelerinde erkeklerin işsizlik oranı yüzde 7.6 iken bu oran kadınlarda yüzde 9.6'ya çıkıyor. Kadın işsizlik oranı AB ülkelerinde farklılık gösteriyor: İrlanda'da bu oran yüzde 3.8 iken Polonya'da yüzde 19.1. İşsizlik oranlarının kadın ve erkeklere göre birbirine en yakın olduğu ülkeler ise Estonya, İrlanda, Letonya, İsveç ve İngiltere.
- 2005 yılı ikinci yarısı verilerine göre, kadınların iş yaşamına katılım oranı AB ortalaması kadınlar için yüzde 56, erkekler için ise yüzde 71. Malta'da bu oran kadınlar için yüzde 34, Danimarka ve İsveç için ise yüzde 71. Çalışan kadınların üçte biri yarı zamanlı işlerde istihdam edilirken erkeklerde bu oran yüzde 7. Hollanda'da iş yaşamındaki kadınların yüzde 75'ten fazlası yarı zamanlı işlerde çalışıyor.
- AB ülkelerinde, kadın ve erkekler arasındaki ücret farkı kabul edilemeyecek düzeyde. Bu fark yakın zamanda da kapanacak gibi görünmüyor. Ortalama olarak kadınlar eşit değerdeki iş karşılığında erkeklerden yüzde 15 daha az ücret alıyor. Bu hem yasal düzenlemelere riayet etmemekten hem de işgücü piyasasındaki yapısal eşitsizliklerden kaynaklanıyor.
- İspanya Parlamentosu halen, işyerinde kadınlara ve erkeklere eşit muamele edilmesini öngören yasa taslağını geliştiriyor. Taslak yasaya göre, büyük şirketlerin kurullarında yüzde 40-60

oranında toplumsal cinsiyet kotası olması öngörülüyor. Yeni yasaya geçiş süreci 8 yıl.

- Fransa hükümeti geçen yıl, parlamento kamu iştirakli şirketler için yüzde 20 kotasını sundu. Ancak, kota uygulaması anayasaya aykırı olduğu gerekçesi ile uygulanmadı.
- İsveç Adalet Bakanlığı Komisyonu, geçtiğimiz bahar, iştirakli şirketlerin kurulları için yüzde 40 cinsiyet kotası teklif etti. Teklife göre, kota ihlaline para cezası var.
- Fransa'daki mevcut hükümetin 2002 yılında iktidara gelişinden bu yana 33 temsilciden 9'u (yüzde 27) kadın. Bu kadınlar; İstihdam ve Dayanışma, Adalet, Kültür ve İletişim, Gençlik ve Spor Bakanı, Aile, Çocuk ve Engelliler için Bakan Yardımcısı, Yaşlılar, Bütçe, Kadın Hakları ve Mesleki Eğitim Devlet Bakanları. Ancak, Fransa'da da yerel yönetimlerde kadınların temsili 2001 seçimlerine göre yalnızca yüzde 6.6.
- Ocak 2007'de üye ülke olmaya hazırlanan Bulgaristan'da, 1992 yılında değiştirilen 1985 tarihli Aile Yasası, evlilik ilişkisini, evlat edinmeyi, vasilik ilişkilerini düzenliyor. Aile Yasası'nın 3. maddesinde belirtildiği üzere kadın ve erkeğin eşitliğine dayanır. Ceza Yasası'nın 152. maddesine göre tecavüzün cezası 3 ile 15 yıl arası hapis olarak düzenleniyor. Bulgaristan'da Ekim 2005 seçimlerinden ulusal meclise 51 kadın seçildi. Meclisteki kadınların oranı yüzde 21.
- Avrupa ülkelerinde yönetim organlarındaki kadın sayısı ülkeler bazında çok farklı. En önde gelenler Baltık ülkeleri, sonra Fransa ve İngiltere. İsveç 17., Finlandiya 18. sırada. Lider konumdaki kadınların ortalaması eski sosyalist ülkelerde en yüksek durumda. Kamu iştirakli şirketlerdeki kadın oranı en yüksek olan ülkeler ise Norveç, onu takiben İsveç, Bulgaristan, Slovenya, Litvanya ve Finlandiya.

**TBMM
Töre ve Namus
Cinayetlerini
Araştırma
Komisyonu
Raporu**

“Medyada Şiddet”

Arşivde bulunsun

Ankara Mv. Oya Araslı ve 23 Milletvekilinin; Adana Mv. N.Gaye Erbatur ve 68 Milletvekilinin; Gaziantep Mv. Fatma Şahin ve 46 Milletvekilinin; İzmir Mv. Canan Arıtman ve 28 Milletvekilinin, İstanbul Mv. Güldal Okuducu ve 27 Milletvekilinin

Töre ve Namus Cinayetleri ile Kadınlara Yönelik Şiddetin Sebeplerinin Araştırılarak Alınması Gereken Önlemlerin Belirlenmesi Amacıyla Anayasa'nın 98 inci, İçtüzüğü'nün 104 ve 105 inci Maddeleri Uyarınca Bir Meclis Araştırması Açılmasına İlişkin Önergeleri ve (10/148,182,187, 284,285) Esas Numaralı Meclis Araştırması Komisyonu Raporu'nun Medyada Şiddet başlıklı bölümü.

F. MEDYADA ŞİDDET

F1. 1. Aile – Çocuk / Televizyon

Bilim, iletişim ve teknolojiye takip edilemez hızla sanayi ötesi bir çağı yaşıyoruz. Teknoloji, bürokrasiyi aşmış inanılmaz bir boyutta ilerliyor. Bu boyutta, televizyonların görünümü değişiyor, sistemler gelişiyor, bilim ve iletişim çağının yayıncılığı yerleşiyor. Bu arada, teknolojiye olduğu kadar yayıncılıkta da uluslar arası rekabet giderek artıyor.

Avrupa geleceğin yayıncılığı için üye ülkelerle olduğu (Sınır Tanımayan Televizyon Direktifi) kadar, diğer ülkelerle de "Sınır Ötesi Televizyon Sözleşmesi" ile ortak ilkeler belirliyor. Avrupa Konseyi Yürütme Komitesi (CDMM) alt komisyonlarda küresel alanda medyanın önem ve öncelikli konularını tartışıyor. Amaç, medyadan, bilgi çağına uygun şekilde yararlanmak.

Günümüzde yaşanan bu değişim ve iletişim teknolojisinin yeni hizmetleri, görsel-işitsel alanda özellikle televizyon yayınlarında etkili olmaktadır. Dolayısıyla televizyonun teknik gelişimi, alıcı ve verici sayısındaki artışlar, programların niteliği; çeşitliliği, sunuş biçimleri ve yapımına ilişkin gelişmeleri de beraberinde getirmektedir. Ayrıca bugün dünyada yaşanan dijital savaşlar, iç çatışmalar, terör, açlık, doğal felaketler gibi; sonuçta dehşet, şiddet, gözya-

şı ve ölüm getiren olumsuzlukların anında bütün insanlar tarafından bilinmesi. Yaşanması sorunların dünya insanını ilgilendirmesi, açıkçası yaşamın küreselleşmesi, olayları haber programları içinde bile günde birkaç kez tekrarlanması, "yayıncılığın" yerini rekabet ve ticari kaygıya bırakması sonucu, insanlık yeni bir sorunla "medya da şiddet"le yüz yüze gelmiştir.

En genel anlamda şiddet tanımı, ortalama izleyicinin kaldırabileceği sınırların ötesine geçebilir. Hukuk diliyle bunlar, yapım olarak "ahlak kuralları", "yasalara karşı suç" ya da "kamusal suç" gibi sınıflandırılabilir..

Medyada doğrudan görmediğimiz, ancak izleyicide bir şiddet etkisi uyandıran sunum biçimleri ile ortaya çıkan şiddet türü olan "**sembolik şiddet**" vardır.

Örneğin; gelirin büyük bölümünü giyime ve eğlenceye harcayan, toplumda sosyete olarak gruplandırılan insanların ve "magazin dünyasının yaşamına ilişkin görüntüler ile hedef kitlesi çocuklara yönelik reklamlardaki almaya ve yemeye zorlayan çarpıcı görüntüler büyük çoğunluğu yoksulluk içinde boğuşan, alım gücü olmayan ailelerde ve çocukların psiko-sosyal davranışları üzerinde çaresizliğin de ivme kazandırdığı "**sembolik şiddet**" duygusu üretmektedir.

Raporun bir önceki bölümünde istatistiksel verilerle anlatılan çocuk ve kadına yönelik fiziksel, duygusal ve cinsel şiddetin arkasında genellikle toplumsal değerler, eğitim ve kültürel anlayış farklılıkları yatmaktadır. Örneğin, bireylerin çocuklukları sırasında şiddetle bir “terbiye” biçimi olarak karşılaşmış olmaları, ileriki yaşamlarında kendi çocuklarını da aynı yöntemle eğitebilecekleri anlamına gelmektedir; ya da çocukluklarında şiddete maruz kalmış bireyler ileriki yaşamlarında şiddetle karşılaştıklarında bunu kendi suçları ya da eksikliklerinin kaynağı olarak algılamaktadırlar. Kısacası şiddet rastlanma sıklığıyla ters orantılı olarak topluma yansımaktadır. Birey şiddete ne kadar maruz kalırsa, o oranda da susmayı tercih etmektedir. Burada vurgulanması gereken şiddetin sürekli olması ve yeniden üretilmesidir. Bu yeniden üretim sürecinde medya önemli araçlardan birisidir. Şiddete fazla oranda ve uzun süreli maruz kalan durumlarda ki medyadaki şiddetin etkisi de böyledir, insanlarda şiddete karşı bir duyarsızlaşma ve umursamama hali gelişir, yani şiddet kanıksanmaya ve benimsenmeye başlanır ki bu da şiddetin uygulanmasının günlük yaşamda artması olarak algılanmaktadır. Kısaca, çok farklı açılardan beslenen şiddet karmaşık toplumsal bir sorundur, toplumda farklı araçlarla yeniden üretilmektedir. Özellikle bu yeniden üretim sürecini kırmak için medyanın bu konudaki sorumluluğunun farkına varılması - hem toplum ve hem de medya kuruluşları olarak- gerekmektedir. Ayrıca toplumda şiddetin engellenmesi açısından görsel, yazılı basın ile internet yayıncılığına da önemli görevler düşmektedir.

Bu kapsamda ülkemizde, görsel ve yazılı basın açısından öncelikle aşağıdaki yapısal sorunların göz ardı edilmemesi gerekir;

- “Kitle İletişim Araçlarının”, yüzyılımızda çok önemli bir sektör haline gelmesi,
- Köyden kente göç ve kent Nüfusunun artması,
- Örf, Adet, gelenek ve göreneklerin çözülmesi,
- Kentlerdeki suç oranındaki artış,

- Alkol ve Madde Bağımlılığının Artması,
- Evliliklerin büyük çoğunluğunun geçmiş yıllara göre, boşanmayla sonuçlanması,
- Çocukların büyük bir kısmının, parçalanmış ailelerin üyeleri olduğu bir dönemle çakışmıştır,

Ayrıca 2000 Nüfus Sayımında; nüfusumuzun % 29.2 0-14 yaş grubunu oluşturduğu düşünülürse;

04 Yaş grubu	% 9.5
5-9 Yaş grubu	% 9.8
10-14 Yaş grubu	% 9.9
TOPLAM	% 29.2

Söz konusu olguların ne kadar önemli olduğu ve iyi değerlendirilmesi gerektiği açık bir biçimde ortaya çıkmaktadır.

Özellikle çocukları ve gençleri rahatsız edebilecek programlar, yaş grupları açısından da çok özel bir dikkat gerektirir. İster, fiziksel şiddet ile birleştirilmiş ya da birleştirilmemiş olsun, aile içindeki tartışmaların -**olumsuzlukların**- gösterimi, çocuklarda ve gençlerde özel bir korku ve güven kaybına da neden olmaktadır.

Ekrandan yansıtılan şiddetin görerek öğrenilmesi ve şiddet içerikli programların yoğun olarak izlenmesi, şiddetin yeni tarzlarını bilgi ve davranışlarına ilave edilmesi, öğrenilen davranışın pekiştirilerek kalıcı hale gelmesi, çocuklar açısından en büyük tehlikeyi oluşturmaktadır. Özellikle çocukların, televizyonlardan izledikleri şiddet yüklü programlar ile reklam programlarındaki olay kahramanlarla özdeşleşip, bu olumsuzlukları kendi yaşamlarında kalıcı bir özellik haline dönüştürmeleri kısacası “**öğrenme ve taklit etme**”, “**duyarsızlaşma**” bugün çözümlenmesi gereken en önemli toplumsal sorun olarak karşımızda durmaktadır.

2004 yılının ocak ile kasım ayları arasında, üç aylık dilimde ALO RTÜK 178 şikayet hattına 35 bin başvuruda bulunulmuştur. Bu sayı, her konuda şikayeti kapsamaktadır.

- Şiddet ve korku kategorisinde 1731
- Cinsellik kategorisinde 462
- Olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar kategorisinde 3410 adet şikayet vardır.

Görüldüğü gibi, şiddet ve korku, cinsellik, öğrenme ve taklit etme, duyarsızlaştırma olarak çocuklara yansıyan yayın içeriğindeki, “**şiddet**” ve “**olumsuz örnek oluşturabilecek davranışlar**” olarak öne çıkmakta ve çocukları büyük oranda etkilemektedir.

Kaldı ki;

Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü’nün, “**Türkiye’de Televizyon ve Aile Araştırması**”nın aşağıdaki sonuçları da bu gerçeğin altını çizmektedir.

- Yetişkinlerin % 35’i, televizyon programları arasında, en çok şiddet içerikli programlardan rahatsız olmaktadır.
- Kadınlar en çok, televizyonda şiddet unsuru içeren programlardan ve genel olarak, yayınların çocuk üzerindeki olumsuz etkisinden şikayetçi olmaktadır,

Araştırma bulgularından:

- Türkiye’de televizyondaki şiddetin çocuklara, denetimsiz bir biçimde izletildiği ve çocukların, şiddet unsuru içeren programlara direkt olarak ulaştığı;
- Yine bu araştırma sonuçlarına göre yetişkinlerin, çocuklarının nasıl televizyon izlediklerine ilişkin fazla bir bilgiye sahip olmadığı;
- Çocukların hangi kanalı, hangi programı, ne zaman seyredeceklerine ebeveynlerin karışmadığı;
- Çocukların %82’sinin, televizyon izlemekle ilgili kararları kendilerinin verdiği;

- %31’inin gece saat 22’ye kadar ekran başında kalabildiği açıkça görülmektedir. Özellikle geç saatlere kadar ekran başında kalabilmesi ve bu karan kendilerinin vermiş olması üzerinde düşünülmesi gereken önemli bir sorundur.

Soruna Hukuk açısından bakıldığında; Ülkemizde çocukların televizyon yayınlarındaki zararlı içerikten korunmasına ilişkin sistemin yasal dayanakları, hem ulusal hem de uluslararası hukuk mevzuatında yer almaktadır.

3984 sayılı “Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında kanunun” “**Yayın İlkeleri**”ni düzenleyen **4.üncü maddesinin “z”** bendinde açık bir şekilde zararlı içerikle ilgili ilke yer almaktadır. Bu konuda uygulamaya yönelik ilgili Yönetmelikte “**korunmalı saatler**” yada “**eşik saatler**” e ilişkin detaylı bilgiler yer almıştır.

Uluslararası boyutta ise; Ülkemizin de taraf olduğu “**Sınır Ötesi Televizyon Sözleşmesi**”nin 7 nci maddesinde konu kapsamlı olarak düzenlenmiştir. Bu kapsam 3984 Sayılı Yasanın 4üncü maddesinin “z” bendi ile tamamen örtüşmektedir.

Bu alandaki ikinci metin, henüz taraf olmadığımız, “**Avrupa Birliği Sınır Tanımayan Televizyon Direktifi**”nin 22nci maddesinde, küçüklerin korunmasıyla ilgili konu, geniş bir şekilde açıklanmış; buna ilave olarak, yayıncıya ve yayın otoritesine “**takip açısından**” programlarda görsel, sesli veya yazılı uyarılar bulundurma yükümlülüğü getirilmiştir. Ülkemizde öncelikle ulusal kanallarda daha sonra da kademeli olarak, bölgesel ve yerel televizyonlarda uygulamaya geçilecek olan “**sembol sistemi**” bütünüyle bu 22 nci maddenin çözüm alt başlıklarından biri olarak doğmuştur.

Sembol Sisteminin amacı çocukların gelişimine öncelikle zarar verecek; “**şiddet, cinsellik, ve olumsuz davranışlar**” lar olarak saptanmış olup, şiddet ve cinselliğe açık bir tanımlama getirilmiş, olumsuz davranışlar konusu içinde zararlı madde kullanımı,

dil, ve diğer tüm davranışları içine alan geniş bir kapsam yaratılmıştır.

Ancak, değişmeyen; şiddetin yaşamımız içinde var olduğu ve öncelikli olarak çocukları olumsuz etkilediği dolayısıyla, küçüklerin zararlı içerikten korunması gerçeğidir.

Önemli olan ebeveynlerin bilinçlendirilmesi, eğitimi ve dolayısıyla televizyon izleme etkinliklerini buna göre düzenlemeleri, sistemi kullanabilmelerinin yanında; yayıncılık alanında yazılı ve görsel medyada çocuğa dönük yaş grupları da (sembol sistemi) dikkate alınarak özel önem ve öncelikli konular içinde değerlendirilmesi, 3984 Sayılı Yasa ve ilgili yasaya dayanarak çıkarılmış Yönetmeliklerde yer alan mevcut ilke ve esaslara uyumun sağlanması ve sonuçta yayıncıların soruna ilişkin kendi “ETİK” değerlerini oluşturmaları gerekmektedir.

Ayrıca; 1990 lı yıllardan sonra Amerika, Kanada ve Asya’da Hindistan’da başlayan diğer Ülkelerde de sayıları gittikçe artan sivil toplum örgütlerinin Örneğin; (Media Watch Groups) diye NGO oluşturduğu “Medya İzleme Grupları” ve “Üniversitelerin Araştırma Gruplarının” yaptığı “Medyanın Günü Gününe İzlenmesi” olayının bizim sivil toplum örgütlerimizce de benimsenerek oto kontrolün sağlanması gerekmektedir.

F1. 2. Kadına Yönelik Haber ve Programlarda Şiddet

Ülkemizde “medyada kadının sunumu” 1980 den sonra ele alınan üniversitelerde araştırmalara konu olan ve “**Kadının Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü**”nün kurulmasıyla gelişme gösteren bir konudur.

Bugün kadının ülkemizin yazılı ve görsel medyası içindeki yeri; iki “uç” boyutta algılanmaktadır:

- Seks objesi olarak yansıtılmaktadır. (Seks objesi, dünyada yapılan araştırmalarda da bir alt kategori olarak belirlenmektedir).

- Kadının birincil görevi evidir.
- Kadın iyi bir anne olmalıdır,
- Kadın iyi bir eş olmalıdır, ya da
- Ev kızı olmalıdır,

Burada çok net bir görüntü var medya, toplumsal yaşamımızda, kadının konumunu ortaya çıkaran, kadının konumunu belirleyen bir sunum sergilememektedir.

Ülkemize, hızla toplumsal yaşamda yerini almış, topluma katkı sağlamış, iş ve meslek yaşamında yer edinmiş, emek vermiş ve vermekte olan pek çok, bilim kadını, sanatçı, kadın düşünür ve nice onur yüklü örnekler medyaya yansımamakta bunun yerine;

- Moda ile, özel yaşamla,
- Mankenlik, şiddet, dövülme,
- Aşk, boşanma ilişkisiyle, vb
- Şarkıcılık ile Sunuculuğun karıştığı, fiziksel görüntünün, **reyting** aracı olarak program kalitesini aştığı bir yayın içeriği yer almaktadır.

Kamusal yayıncılıkta Eğlence programlar da bir düzey ve kültür içeriğine dayanmalıdır. Sunucunun eğitimi, konuya hakimiyeti, Türkçesi ve alan kültürü belirleyici nitelikler olmalı, bu nitelikler belirlenerek öne çıkarılmalıdır. Bu programın içeriği kadar önemlidir.

Bugün izlediğimiz yayın kanallarında özellikle sabah kuşağı kadına yönelik programların içerikleri sunum biçimleri birbirine oldukça benzerlikler göstermektedir. Söz konusu yapımlarda belirleyici öğenin format ve sunum biçimi olduğu görülmektedir. Bu kapsamda şiddet, boşanma, terk, kayıp, kaybolma ve ekonomik merkezli sorunlar vb belirli bakış ve yönlendirme boyutunda sunularak bireye, aileye, dünyaya ve gündelik yaşamımıza ilişkin bakış ve algılamamıza modeller/eylem haritaları sundukları görülmektedir.

Aile/özel yaşamların (özel alan ve mahremiyetin) kamuya sunulması şeklinde teşhirci/röntgenci ko-

Arşirde bulunsun

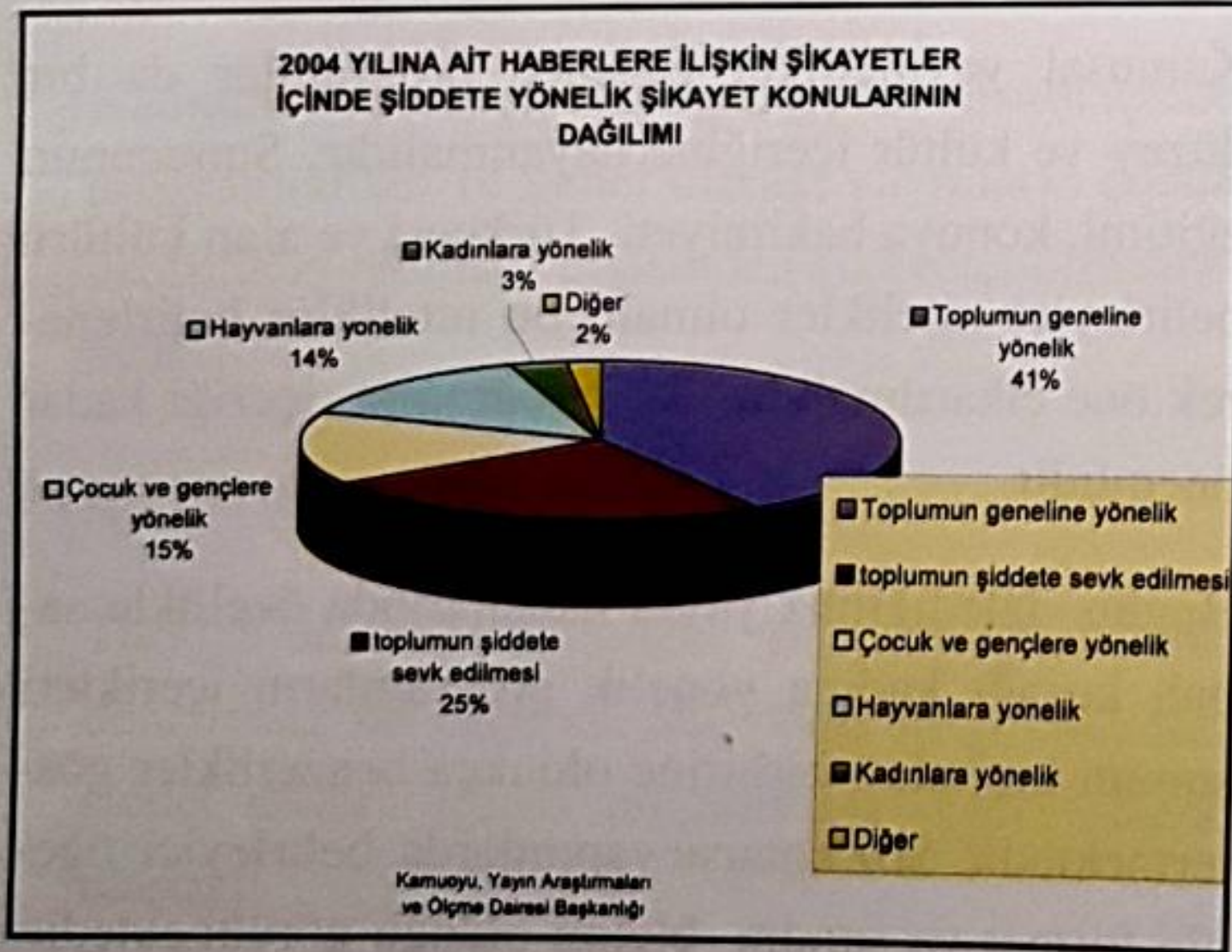
num, benzer konumda olanların varlığı nedeniyle yaşanan / özdeşleşme / meşrulaştırma / rahatlama, sorunların sisteme olan bağlarını gösterici nedenselliklerin yerine bireysel neden ve çözümlerin sunulması hatta çözümsüzlük, aileyi ve özellikle kadını yaralamaktadır.

Medyadaki kadın/şiddet konusuna baktığımızda gerçekten, iç içe geçmiş bir şiddet anlayışının egemen olduğu söylenebilir.

ALO RTÜK 178 Şikayet Hattına 2004 yılında gelen şikayetlerin değerlendirilmesinde:

Haber programlarının içinde doğrudan kadına yönelik şiddetin oranı %3 Toplumun geneline yönelik %41 ile birleştirilirse toplam %44 gibi yüksek bir şiddet oranına ulaşılmaktadır. Çocuk ve gençlere yönelik şiddetin oranı ise %15 dir. Bu; çocukların, gençlerin ve kadınların açık bir biçimde istismarını belirlemektedir (Şekil 1).

Şekil 1. Şikayetlerin Programlara Göre Dağılımı

Haber programının içinde %41' lik bölümde intihar, cinayet, kocası tarafından bıçaklanmış, dövülmüş, öldürülmüş, töre cinayeti işlenmiş yada kapkaç yapılmış örnekleri çok fazla olan şiddet türleri çoğu zaman ülkeyi ilgilendiren haberlerden önce ve önem sırası belirlenmeden verilmektedir.

Ulusal, bölgesel kanallarda bir haberin tekrar tekrar verilmesi, şiddetin her türünü, özellikle "aile içi şiddeti", "ŞİDDETİ" cesaretlendirmekle kalmayıp, toplumun, insanların haber alma hakkını da engellemektedir.

Bir haber programında toplumun geneline yönelik %41 oranında şiddet içeriği yer almaktadır. Bu çok önemsenmesi ve çözümlenmesi gereken önemli bir konudur. Haber programlarının içeriğinin kadın ve çocuk, lehine dönüştürülmesi istismarın sona erdirilmesi gerekmektedir. Bu, reklam programları için de geçerlidir.

Kaldı ki reklam programlarında da kadın sömürüsünün, kadın cinselliğinin kullanımının yaygın örnekleri ile karşılaşmaktadır. Aşağıdaki şekildeki %39'lu istismar oranı cinselliğin geldiği ölçüyü göstermesi bakımından önemlidir. Kadına karşı her türlü ayrımcılığın önlenmesi ve medyanın şiddeti, ayrımcılığı ve özellikle cinselliği yaratan kaynak, konumuna gelmemesi için özen göstermesi gerekmektedir.

Şekil 2. Reklam Şikayetlerinin Konulara Göre Dağılımı

RTÜK TARAFINDAN OCAK-Kasım 2004 ayları arasında 5600 şikayet incelenmiş, bu şikayetler içinde, kadınlar ve çocuklar açısından 3410 olumsuz örnek tespit edilmiş; 3410 olaydan 2000'i ya da şikayet eden 2000 kişi, "kadınlar üzerinde ayrımcılık yapıldığını" belirtmiştir. Bu kadın ayrımcılığı yapıldığına ilişkin önemli bir göstergedir.

Sonuçta; şiddetin çözüm önerilerinden biri kadının eğitilmesidir. Günümüzdeki kadın kuruluşlarının, sivil toplum örgütlerinin bu konuda çalışmaları vardır. ancak burada vurgulanması gereken, erkeğinde eğitilmesi gerektiğidir.

Medyada yayın içeriği açısından amaç; Kadının ihtiyaçlarını belirlemek, eğlendirirken eğitmek kadına doğrudan kadın programlarıyla ulaşmak, Kadının yaşamını kolaylaştıracak, kadına ve dolayısıyla ailesine katkı sağlayacak, yaşamına hedef ve amaç belirlemede yardımcı olacak, bilgi yüklü programların yapımını sağlamak;

Dolayısıyla sorunun iki önemli boyutu var;

1. Şiddet, Yayın Planlaması, içerik, yayın saati, aile izleme programı gibi önemli etkenlerin göz önüne alınarak yapılması önem ve öncelikli konular çocuk ve kadın programlarına özen gösterilmesi diğer bir değişle **reytingle program kalitesinin bir arada yürütülebilmesi**,
2. Bu Yayın planlamasında, önem ve öncelikli konu çocuk ve kadına yönelik düzeyli kaliteli eğitici programların hazırlanmasında ve yayın planlamasında, yayın içeriğinin oluşturulmasında özel ulusal televizyon ve radyolarda kaç kadın yöneticinin, program yapımcısının ve sorumlusunun varlığıdır.

Bugün yayıncılık şirketlerinin sayılarının hızla artmasıyla birlikte özellikle televizyon yapım diğer yandan, medyada kadınların, kadın hareketinin, kadın sorunlarının temsiline ilişkin geniş çaplı araştırmalar bulunmamakla beraber özellikle 1990'lardan sonra toplumdaki ataerkil yapının bir uzantısı olan medyadaki cinsiyetçiliğin devamını sağlayan önemli öğelerden birisi de iletişim sektöründe çalışan kadınların konumlarıyla ilişkilidir. Son yıllarda, 1990'ların başından itibaren özel şirketlerinde ve sinemada kadınların sayısının arttığı daha üst konumlara gelebildikleri gözlenmekteyse de genel olarak medya

sektöründeki yöneticilerin çoğunun erkek olması durumu değişmemiştir¹.

Sektörde kadının konumunu daha net anlamamıza yardımcı olacak istatistik veriler yetersizdir. Basın mensuplarına verilen sarı basın kartı sahibi kadın ve erkek gazetecilerin Haziran 2002 tarihi itibarıyla dö-kümlerine bakıldığında 9449 gazeteciden 1873'ünün kadın olduğu görülmektedir. Özerk statüye sahip ve devlete bağlı olan Türkiye Radyo Televizyon Kurumu'nda (TRT) çalışan 8180 personelin 2030'u kadındır. Kurumda çalışan yönetici konumundaki 214 personelin 116'sı kadın olup, üst düzeyde %1'lik oranlar söz konusuysa orta düzey yöneticiliklerde yığılma vardır. TRT televizyon kanallarında kadınlara yönelik yayınların oranı yıllık ortalama %6.9'dır. Radyo kanallarında ise kadın ve aileye yönelik programların oranı %15-17 arasında değişmektedir.

Toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasında konu görüldüğünden daha önemlidir. Kaldı ki, 5-9 Haziran 2000 tarihinde Birleşmiş Milletler Genel Kurul 23 'üncü Özel Oturumu (Pekin+5) Pekin Eylem Platformuna (Dördüncü Dünya Kadın Konferansı) da kadın ve medyaya ilişkin aşağıdaki taahhütler yinelenmiş ve söz konusu karar ve önerilerin uygulanması için aşağıdaki çağrıda bulunulmuştur.

Kazanımlar. Yerel, ulusal ve uluslar arası kadın medya ağlarının kurulması küresel bilgi yayılımına, görüş alışverişine ve medya çalışmalarında aktif kadın gruplarına destek verilmesine yardım etmiştir. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin, özellikle internetin gelişmesi, kadın ve kızların güçlendirilmeleri için iletişim olanakları sağlanmış ve bu da giderek artan sayıda kadının bilgi paylaşımı, ağ oluşturma ve elektronik ticari faaliyetlere katkıda bulunması ve yer almasını sağlamıştır. Kadın medya örgütleri ve programların sayısı artmış ve daha fazla katılım ve kadının medyada olumlu yansıtılması hedefine ulaşmak kolaylaş-

Arşirde bulunsun

mıştır. Medya programlarında kadının olumsuz imajına karşı savaşmak için mesleki kurallar ve gönüllü davranış kuralları oluşturularak, toplumsal cinsiyetin adil yansıtılması ve cinsellik içermeyen dil kullanılması teşvik edilmiştir.

Engeller. Pornografi ve klişeleşmiş temsil edilme gibi olumsuz, şiddet içeren ve/veya küçültücü kadın imajları, yeni iletişim teknolojileri kullanılarak medyada farklı biçimlerde yer almaktadır. Medyada kadına yönelik önyargı da devam etmektedir. Yoksulluk, erişim ve fırsat yokluğu, okumaz yazmazlık, bilgisayar okumaz yazmazlığı ve dil engelleri, bazı kadınları internet gibi bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanmaktan alıkoymaktadır. İnternet altyapısının gelişmesi ve buna erişilmesi, özellikle gelişmekte olan ülkelerde ve bilhassa kadınlar için kısıtlıdır.

F.2. Medyada Şiddete İlişkin Mevcut Yasal Önlemler

Özellikle ekrandan yansıyan şiddetin izleyici üzerindeki etkileri dikkate alındığında, topluma, özellikle çocuk ve gençlere zarar vermemesi için, konun; Avrupa Birliği üyesi ülkelerle AB'ne aday ülkelerde benzer içerikte düzenlendiği görülür.

Avrupa Konseyi tarafından çıkarılan ve Ülkemizin de taraf olduğu **Avrupa Sınır Ötesi Televizyon Sözleşmesi'nin "Yayıncının Sorumlulukları"** başlıklı 7nci maddesinin 1 inci paragrafının (b) bendi ile 2 inci paragrafı bu düzenlemeye ilişkin olup;

1. Program hizmetlerinin sunuş ve içerik bakımından bütün unsurları, insan onuruna ve temel insan haklarına saygılı olacaktır.

Program hizmetleri, Özellikle;

(b) Şiddet eğilimini körüklemeyecek veya ırkçı nefret duygularını kışkırtıcı nitelikte olmayacaktır.

2. Gençlerin ve çocukların fiziksel, zihinsel ve ahlaki gelişimini zedeleyebilecek türden program hizmetleri, bunların seyredilebileceği zaman ve saatlerde yayınlanmayacaktır.

Avrupa Birliği'nin, yayınları düzenleyen mevzuatı olan Avrupa Sınır Ötesi Televizyon Direktifi'nin (89/552/EEC Direktifine değişiklik getiren 97/36/EC Direktifi) Çocukların ve Kamu Düzeninin Korunması başlıklı 22 inci maddesinin 1 inci paragrafı, şiddet konusunda üye ülkelere, alınması gereken önlemlerle ilgili çerçeve çizmektedir. Buna göre;

1. Üye devletler, yargı yetkileri kapsamındaki televizyon yayınlarının çocukların fiziksel, ruhsal ya da ahlaki gelişimini ciddi şekilde zayıflatabilecek programları ve özellikle pornografi ya da ölçüsüz şiddet içeren programları yayınlamamalarını sağlamak için uygun önlemleri alacaklardır.

Avrupa Birliği bu çerçeve hükümle konuya ilişkin sözkonusu mevzuata aykırı olmamak şartıyla üye ülkelere, bu konuda, daha detaylı ve kapsamlı düzenleme yapma hakkı vermektedir.

Bu Kapsamda değişik toplumsal yapıdaki örneklerle, ülkelere bakılacak olursak

İNGİLTERE

Bu konudaki mevzuatı;

"Şiddet dünyanın her yerinde mevcut olduğundan, haber programlarında ve güncel olaylarla ilgili programlarda, gösterimine mecburen yer verilmektedir. Ancak yayıncı ve yapımcı, şiddetin düzeyinin, programın bütünlüğü için gerekli olup olmadığından emin olmalıdır.

Çocukların gelişimini zedeleyebilecek sahnelerin gösterilmemesi konusunda çok titiz olunmalıdır. Çocukların kolaylıkla örnek alabileceği tehlikeli davranışlara içeren (bıçak ve ateşli silahların kullanıldığı) sahneler, özellikle çocuk izleyicilerin izleme olasılığı yüksek olan saatlerde yayınlanmamalıdır.

Televizyon haber bültenlerine giren şiddet sahneleri, sahte bir şekilde gizlenmemelidir. Ancak izleyiciler üzerinde ahlaki bir değer yargısı oluşturmaya çalışmak, yayıncının görevi değildir. Şiddetin kurbanları veya kanlı ayrıntılar üzerinde fazla durulmamasına dikkat etmek gerekir.

Cinsel şiddet içeren veya yaşlı kişilere çocuklara ya da özürlü kişilere yöneltilmiş şiddet, yayınlandığı saatin bilinci içinde ve özel bir anlayışla gösterilmelidir. Bazı hallerde saldırı kurbanları mülakata hazır olsalar bile, geçirdikleri şokun derecesi göz önünde tutulmalı ve bundan avantaj sağlanmamalıdır.

Şiddet suçları anlatılırken program, suçluyu veya eylemleri övmemelidir.

İntihar araç ve yöntemleri gösterilmemelidir.

Evlerde kolayca bulunabilecek bıçak vb. silahlar kullanılarak işlenen suçların gösterildiği sahnelere, televizyonda yer verilmemelidir. Kural olarak, şiddetin gösterildiği hallerde, bunun ciddi sonuçları gizlenmemelidir.

Kadınlara yönelik şiddet görüntülenirken olayın cinsel yönü, erotik hale sokularak, özendirici hale getirilip, istismar edilmemelidir. Hayvanlara yönelik şiddetin, hayvanlara bir zarar verilmediği zaman dahi, başta çocuklar olmak üzere, izleyicileri rahatsız edeceği göz önünde bulundurulmalıdır.

Çocukların çoğu, televizyona egemen olan kuralların, gerçek iyi ve kötünün ne anlama geldiğinin bilincine varmadan televizyon seyretmeye başlarlar. Bu nedenle kendilerini kolaylıkla özdeşleştirebilecekleri durum ve karakterlerin gösteriminde özenli olunmalıdır. Çizgi filmlerde çocukların fantezi ile gerçek arasındaki farkı ayırt edemeyecekleri düşünülerek, yayın saati ve program seçimine daha fazla özen gösterilmelidir.”

FRANSA

“Televizyon kuruluşu, kamunun duyarlılığını yok edici sahneler içeren, gençlere yönelik televizyon yayınlarını yayınlamamaya özen göstermelidir.

Televizyon kuruluşları, yoğun izleme saatlerinde ailece izlenebilecek yayınlara yer vermeye dikkat etmelidir.

Televizyon kuruluşları, şiddeti teşvik edici yapımların uyarı duyurularının saat 20.30'dan önce yayınlanmamasına ve ayrıca, bu duyuruların, çocuk ve gençlerin duyarlılığını zedeleyebilecek türde görüntüler içermemesine dikkat etmelidir.”

PORTEKİZ

“Şiddete teşvik edebilecek programların yayınlanmasına izin verilmez. Butür programların yayından önce uyarı niteliğindeki duyurular yapılması koşuluyla saat 22.00'den sonra gösterilmesine izin verilir.”

İSPANYA

“Şiddet öğeleri içeren programlar 22.00 ile 06.00 saatleri arasında, önceden gerekli duyurular yapılması koşuluyla yayınlanabilir.

İSVEÇ

“Cinsel şiddet içeren görüntülere, ancak toplum yararına bir durum olduğunda veya toplumu bilgilendirmek amacıyla izin verilebilir. Çocuklara zihinsel açıdan zarar vereceği düşünülen yayınların, 15 yaşın altındaki çocuklara gösterilmesi yasaktır.

F.3.Türkiye Uygulaması

Ülkemizin yayıncılığa ilişkin mevzuatı olan 3984 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınları Hakkında Kanun'un “Yayın İlkeleri”ni düzenleyen 4 üncü maddesinin (b), (u), (v), ve (z) bentleri şiddete ilişkin konuları düzenlemiştir. Bunlar;

Arşivde bulunsun

b) Toplum şiddete, teröre, etnik ayrımcılığa sevk eden veya halkı sınıf, ırk, dil, din, mezhep ve bölge farkı gözeterek kin ve düşmanlığa tahrik eden veya toplumda nefret duyguları oluşturan yayınlara imkân verilmemesi.

u) (Değişik: 01/07/2005 - 5378/37) Kadınlara, güçsüzlere, özürlülere ve çocuklara karşı şiddetin ve ayrımcılığın teşvik edilmemesi.

v) (Değişik : 03/08/2002-4771/8) Yayınların şiddet kullanımını özendirici veya ırkçı nefret duygularını kışkırtıcı nitelikte olmaması

z) Gençlerin ve çocukların fiziksel, zihinsel ve ahlaki gelişimini zedeleyecek türden programların, bunların seyredilebileceği zaman ve saatlerde yayınlanmaması.

Ayrıca, 3984 Sayılı ilgili Kanuna dayalı olarak çıkarılan 17.Nisan.2003 Tarihli Radyo ve Televizyon Yayınlarının Esas ve Usulleri Hakkında Yönetmelik” yukarıda belirtilen kanun maddelerine uygulamada aşağıdaki açıklığı getirmektedir. İlgili Yönetmeliğin 5 inci maddesi;

b) Toplum , şiddete, teröre ve etnik ayrımcılığa sevk eden, meşrulaştıran, onaylayan veya kışkırtan, halkı sınıf, ırk, dil, din, mezhep ve bölge farkı gözeterek kin ve düşmanlığa tahrik ve teşvik eden, toplumda nefret duyguları oluşturan yayın yapılmamalıdır. Dini ve ahlaki konuları, kin ve nefret yaratacak, milli birlik ve bütünlüğü bozacak şekilde işleyen yayınlara imkân verilmemelidir.

u) Kadınlara, güçsüzlere ve küçüklere karşı her türlü ayrımcılık, fiziksel ve psikolojik şiddet teşvik edilmemelidir. Aile içi şiddet, dayak, cinsel taciz, tecavüz gibi konuları meşrulaştırıcı, hafifletici ve kışkırtıcı, toplumsal hayatta ve aile içinde bireyler arası eşitsizliği onaylayan, kadının rıza, onay ve temsiliyet hakkı ve isteklerini yok sayan yayın yapılmamalıdır. Çocukların fiziksel, duygusal veya cinsel istismarı, ya da çocuk emeğinin sömürüsü özendirilmemelidir.

Yayınlarda, insanların bedensel ve zihinsel engelliyle ilgili duyarlılıkları dikkate alınmalı, engelli izleyicilerin yayınları izlemelerini sağlamak amacıyla (işaret dili, alt yazı vb.) gerekli düzenlemelerin yapılmasına özen gösterilmelidir. Hayvanlara karşı şiddet içeren görüntüler hiçbir şekilde yayınlanmamalıdır.

v) Yayınlar şiddet kullanımını özendirici veya ırkçı nefret duygularını kışkırtıcı nitelikte olmamalıdır. Şiddete karşı birey ve toplumu duyarsızlaştıran, insanları şiddet kullanmaya yönelten, özendiren yayın yapılmamalıdır.

Haber, haber program veya güncel programlarda şiddet unsuru taşıyan görüntüler flulaştırma ve benzeri tekniklerle, sadece olayın gerektirdiği ölçüde aşırıya kaçmadan kullanılmalıdır. Şiddet unsuru ağırlıklı dramatik yapımlar, çocuk ve gençlerin olumsuz etkilenmemeleri için, önceden sesli/yazılı uyarılarda bulunulması kaydıyla, ancak saat 23.00 ile 05.00 arasında yayınlanmalı, bu tür programların tanıtım duyurularında şiddet içeren bölümler kullanılmamalı ve bu duyurular saat 21.30’dan sonra yapılmalıdır.

z) Gençlerin ve çocukların fiziksel, zihinsel ve ahlaki gelişimini zedeleyecek türden programlar, korunması gereken izleyici kitlenin seyredilebileceği zaman ve saatlerde yayınlanmamalıdır. Yayınlarda ilgi çeken kişi veya karakterler, çocuk ve genç izleyicileri özendirerek, onların duygusal, ahlaki ve sosyal gelişmelerini olumsuz yönde etkileyebilecek biçimde gösterilmemelidir. Tür ve içerik gereği; cinsellik, şiddet ve olumsuz örnek alınabilecek davranışlar (kumar, alkol, uyuşturucu kullanımı, kötü dil, intihar vb.) içeren yayınlar, saat 23.00 ile 05.00 arasında, farklı yaş grupları gözetilerek, sesli/yazılı uyarılar yapılmak suretiyle yayınlanmalıdır. Bu tür programların tanıtım duyurularında, şiddet, cinsellik vb. içeren bölümler kullanılmamalı ve bu duyurular saat 21.30’dan sonra yapılmalıdır.

Görüldüğü gibi her ülkede şiddeti önlemeye yönelik yaptırımlar vardır. Önemli olan söz konusu yaptırımların uygulanış biçimidir.

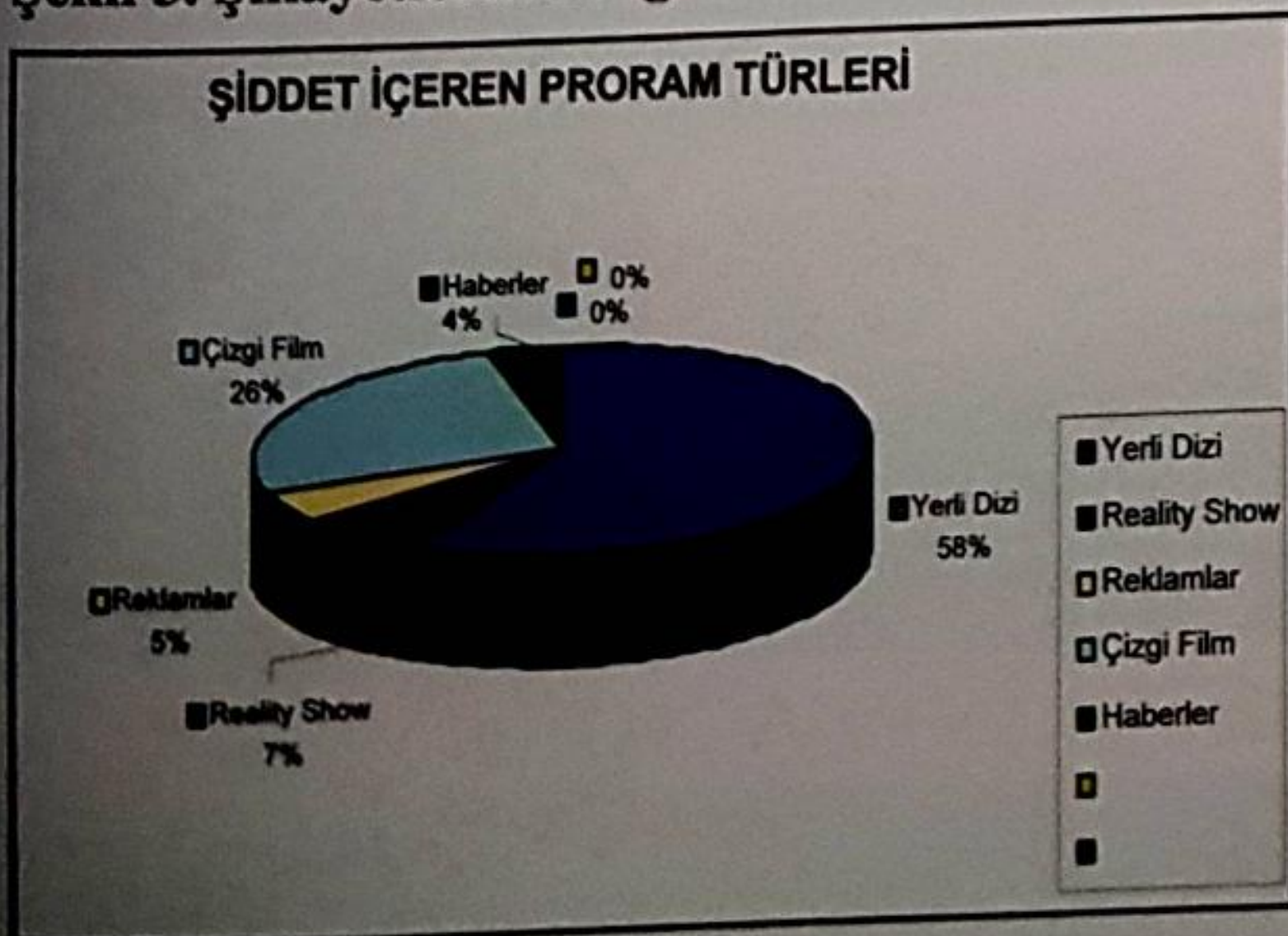
Dolayısıyla kamuya topluma yapılan yayınlarda Yayıncıların yaptırımlarla birlikte toplumun değerlerine, özellikle her toplumun önem ve öncelikleri olan çocuk ve kadınlara yönelik yayınlarda yazılı olmayan kendi “ETİK” kurallarını oluşturmaları ve bunu özenle uygulamalarıdır.

Çocukların ortalama 4 saat televizyon seyrettiği, 2000 yılı Nüfus Sayımına Göre okur-yazar olmayanların oranının %12.7, bu oranda okur-yazar olmayan kadınların oranının %19,4 erkeklerin %6,1 olduğu ülkemizde toplumsallaşma, eğitim ve yayın içeriği açısından medyanın da sorumluluğunun arttığı bir gerçektir.

Türkiye’de eğitimin en önemli unsuru görsel yayın aracı olan televizyondur. Okuma yazma ve meslek eğitimi dışında toplumun eğitimini birinci derecede etkileyen görsel medyadır. Bu nedenle her şeyimizi, yaşamımızı ve geleceğimizi etkileyen medyanın bilim çağına uygun en iyi biçimde kullanılması gerekmektedir.

Günümüz yayıncılığında içerik, şiddet, medyanın içerik ve konuya ilişkin yaklaşımı programların verilmiş tarzı töre ve namus cinayetleriyle ayrıca beslenmektedir. Haber Programları da kapsayan şiddet içerikli yayınlara RTÜK’ün kurmuş olduğu ALO RTÜK 178 Şikayet Hattına 2004 yılında gelen şikayetlerin değerlendirilmesi sonucunda ortaya çıkan aşağıdaki verilerdeki oranlar şiddetin kapsamında belirlemektedir.

Şekil 3. Şikayetlerin Programlara Göre Dağılımı

Şiddet içeren program türleri açısından bakıldığında çocuk programları içinde yer alan çizgi filmlerin %26 olan oranı, çocuk ve genç nüfusa sahip ülkemizin geleceği açısından önemli ve düşündürücüdür.

Ayrıca, reklamlardaki % 5’lik şiddet oranı, haber programlardaki %4’lük şiddet içeriğini de geçmiş görünmektedir.

Bugün yayın Kanallarımızın “**reyting**” açısından yarıştığı ve ailece izlenebilecek saatlerdeki yayınların yerli dizilerin içindeki şiddet oranı %58’e ulaşmaktadır. Bu oranın kamusal yayıncılık ve etik ilkeler açısından da kabul edilebilir bir açıklaması yoktur.

Bu kapsamda yaşamımızın bir parçası haline gelmiş olan şiddetin; toplumsal bilgilendirme ve eğitimle doğrudan ilgili olsa da, televizyonlardan “izlenilmesi”, “aktarılması” noktasında yayın kuruluşlarının gerçeğin yansıtılmasında “neyin”, “ne kadar”, “hangi ölçüde” verilmesi gerektiği sorusunda “şiddetin dozu” ve “hedef kitle analizi” nin **SORUMLU YAYINCILIK** açısından da öncelikli olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

F.4. Medyaya İlişkin Düzenlemelere Yönelik Öneriler

F.4 Medyaya İlişkin Düzenlemelere Yönelik Öneriler

1. Ülkemizde mevcut medya hukukunun öncelikle 3986 Sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayınlarına İlişkin Kanunun ile bu Kanuna uygun olarak çıkarılan Yönetmeliklerin teknolojik gelişmelere uygun olarak güncelleştirilmesi ve şiddet içerikli yayınlara uygulanan müeyyidelerin caydırıcılıktan uzak kaldığı göz önünde bulundurularak yaptırım gücünün artırılmasına ve güncelliklerini yitirmeden uygulanabilmelerine yönelik düzenlemelerin yapılması, uygulanabilir bir mevzuatın yaratılması,

2. Avrupa Birliği Müktesebatının üstlenilmesine ilişkin(24 Temmuz 2003 tarih ve 25178 Mükerrer sayılı

Arşivde bulunsun

Resmi Gazete) Türkiye Ulusal Programında Kültür ve Görsel İşitsel Politikanın öncelikler bölümünde da yer alan;

Küçüklerin ve insan onurunun korunmasında güçlü ve etkili bir seviyenin elde edilmesine yönelik ulusal çerçeveleri geliştirerek Avrupa görsel-işitsel ve bilgi hizmetleri endüstrisinin rekabet edebilirliğinin geliştirilmesi hakkındaki 24 Eylül 1998 tarihli Konsey Tavsiye Kararı (31998H0560)

Yeni medya hizmetlerinin gelişimi çerçevesinde **öz-denetimin rolü** hakkındaki 27 Eylül 1999 tarihli Konsey Sonuç Kararı (31999Y1006(02)))

İlişkin olarak yayın kuruluşlarının kendi öz-denetim birimlerini kurarak bir an önce kamusal yayıncılığın gereği kendi sorumlu yayıncılık ilkelerini yerleştirmeleri,

3. Tüm programlarda, yayın genel akışı içinde, yayın içeriğinde, çocuk istismarı ile cinsiyet ayırımı, şiddet, pornografi, kadını küçültücü, incitici ve önyargılı yayınların yapılmaması için yayın kanallarının kendi "**ETİK**" değerlerini yerleştirmelerinin sağlanması,

4 Özellikle tüm ailenin birlikte olduğu, televizyon izlediği saatlerde ve yayının genel akışında "**Çocuk programları**" ve özellikle "**REKLAM KUŞAKLARI**"nda çocuk istismarının önlenmesi,

5. Tüm Yayın Kanallarında, yayın içeriği ve planlamasında; evde ve çalışan kadına yönelik hedef kitlesi belirlenen, kadının toplumsal dönüşümünü sağlayacak programların çok sayıda izleyiciye, kadına ulaşması için izlenebilirliği yüksek zaman diliminin belirlenmesi, uygulanması,

6. Mevcut Yasa kapsamında, televizyonlarda Radyo ve Televizyon Üst Kurulu tarafından yayından kaldırılan programlar yerine şiddete karşı duyarlılığı artırıcı, kaliteli ve olumlu mesajlar veren eğitici ikame programların oluşturulması konusunda çalışmalar yapılması,

7. Yazılı ve görsel, ulusal ve yerel medyanın üst düzey yöneticileri ile başta program yapım ve yöneticileri olmak üzere televizyon programlarının üretiminin her aşamasında yer alan medya çalışanlarının "şiddete" ilişkin duyarlılıklarını artırıcı "**Toplumsal Cinsiyet Eşitliği**" eğitimi almalarının sağlanması,

8. İzleyiciye medya karşısında "**farkındalık**" kazandırılması ve bilinçli izleyiciler (öncelikle ebeveynler) oluşturulması konusunda çalışmalar yapılması ve izleyiciye medya okur-yazarlığının kazandırılması için eğitim programlarının düzenlenmesi,

9. Ülkemizde medyada karar mekanizmalarında cinsiyetçiliğin ortadan kaldırılması ve eşitliğin sağlanması,

10. Çocukların okuyabileceği günlük/haftalık gazete ve dergilerde çocuklara yönelik köşeler ya da sayfalar hazırlanmış, çocukların hazırladığı eğitici ve olumlu mesajlar içeren materyallere yazılı ve görsel basında yer verilmesi,

11. Sivil Toplum Kuruluşlarının "**Medya izleme Grupları**" oluşturması ve medyanın günü gününe izlenmesi, oto kontrolün sağlanması,

10-20 MAYIS 2007

10.UÇAN SÜPÜRGE

ULUSLARARASI

KADIN FİLMLERİ FESTİVALİ

AFİŞ YARIŞMASI

SON TESLİM TARİHİ:

15 OCAK 2007

ayrıntılı bilgi: www.ucansupurge.org

NIVEA

KISA FİLM ÖYKÜSÜ YARIŞMASI

KONU: EVLİLİK Mİ?
EVCİLİK Mİ?

SON TESLİM TARİHİ:
10.ŞUBAT.2007

Fotoğraf: Hilmiye Anbarlı

20645492

10-20 Mayıs 2007

10. UÇAN SÜPÜRGE

ULUSLARARASI KADIN FİMLERİ FESTİVALI

Ayrıntılı Bilgi: www.ucansupurge.org NIVEA